ювілейна книга

української гімназії у Берхтесґадені

diasporiana.org.ua

Вислови признання і подяки -

для усіх осіб, які відчули і зрозуміли важливу мету появи Ювілейної Книги Української Гімназії у Берхтесґадені і які вклали свій труд, свої зусилля і цінний час та віддано включилися до праці для успішного її видання.

Особлива подяка інж. Роману Малюкові, який, хоча нічим не причетний до Берхтесґаденської гімназії, взяв на себе ряд зобов'язань як: коректу тексту, мистецьке оформлення обкладинки, та який весь час був готовий для мене з порадою чи допомогою.

Мої щирі вислови подяки абітурієнтові УГБ, а тепер довголітньому і визначному науковцеві із ділянки українознавства, проф. Оресту Павліву, котрий своїми мовними, стилістичними та літературними порадами допоміг підвищити рівень нашого видання.

Моя щира подяка нашому відомому історикові, проф. Любомиру Винару за його численні статті, біографічні дані про професорів, та цінні поради.

Подяка для усіх членів ред-колегії: пані Лярисі Івашко за адміністрування фінансами, інж. Зиновію Кассарабі за технічне оформлення "відіо", інж. Володимиру Шаркові за постійні контакти і листування з кол. учнями УГБ, та який спільно з маґ. Ігорем Лисим спорядив інформативний довідник про кол. учнів УГБ, а пані Олі Савчук і інж. Ігореві Білинському за всіляку допомогу.

Подяка усім колишнім учням УГБ, які своїми спогадами, статтями, знимками, а особливо своєю щедрою фінансовою піддержкою доконали цього, що видання Ювілейної Книги ми завершили і вона розкаже про славне існування Української Гімназії у Берхтесґадені.

Закінчу особливою подякою для моєї дружини Ірени, яка з посвятою виконувала мої обов'язки за мене в часі моїх редакційних зайнять і за її всецілу піддержку моїх починів підчас редагування Ювілейної Книги.

Мирон Радзикевич

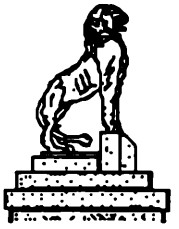

Library of Congress Catalog Card Number: 97-69077

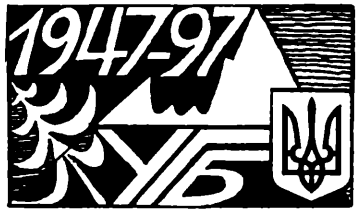

ЮВІЛЕЙНА КНИГА УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ У БЕРХТЕСҐАДЕНІ

ґо-ґо

ПРОФЕСОРИ І УЧНІ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ
у Берхтесґадені,
що містилася в будинку поза табором
на так званому "Запоріжжі"
1946 РОКУ.

Commemorative Book is published by
Committee of Former Students and Supporters of
Ukrainian Gymnazium in Berchtesgaden

COMMEMORATIVE BOOK OF UKRAINIAN GYMNAZIUM IN BERCHTESGADEN

On 50-th Anniversary of the
First Graduation - Matura

1947 - 1997

Editorial Team of the Commemorative Book
North Port, Florida - 1997

Ювілейна книга видана комітетом
колишніх учнів і прихильників
української ґімназії у Верхтесґадені

ЮВІЛЕЙНА КНИГА УКРАЇНСЬКОЇ ҐІМНАЗІЇ У ВЕРХТЕСҐАДЕНІ

В 50-ту річницю першої матури

1947 - 1997 рр.

Редакційна колеґія ювілейної книги
Норт Порт, Флорида, 1997

Видаючи цю Ювілейну Книгу Української Гімназії у Берхтесґадені, що існувала в роках 1946-49, ми бажаємо увіковічнити на сторінках історії української культури і освіти намагання наших педагогів і щирі зусилля нашої талановитої молоді, що поборюючи еміґраційні труднощі і таборові злидні, горнулася до українського шкільництва, щоби здобути якнайбільше знання та приготовитися до невідомого майбутнього, а рівночасно виховатись у релігійному і патріотичному дусі для сповнення своїх святих повинностей супроти Бога і України.

Мова за бажанням колишніх студентів Української Гімназії у Берхтесґадені, задержана в основному у виді із 1940-их років, а мова передруків поодиноких статтей і некрологів із часописів задержана, як подано в оригіналі.

Редакція

This Commemorative Book of the Ukrainian Gymnazium in Berchtesgaden is published to document a small but significant event in history of ukrainian culture and education, namely, the endeavor of our dedicated teachers and zeal of our talented students to gain knowledge in a very difficult environment just after the second world war in a foreign country. These teachers and students worked very hard to prepare the minds of this young generation for a difficult future in foreign countries, and to instill in their souls love for God and beloved land of their ancestors - Ukraine.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
Редактор: Мирон Радзикевич
Члени: Ольга Гладишовська-Савчук
Лариса Турчинак-Івашко
Ігор Білинський
Володимир Шарко
Зиновій Кассараба
Комп'ютер і оформлення:
Мирон Радзикевич
Мовна редакція: Роман Малюк
Обкладинка: Роман Малюк

EDITORIAL TEAM:
Chief Editor: Myron Radzykewycz
Members: Olga Hladyshowska-Sawchuk
Larysa Turchyniak-Iwashko
Ihor Bilynsky
Wolodymyr Sharko
Zynowij Kassaraba
Computer and design:
Myron Radzykewycz
Language editor: Roman Maluk
Cover: Roman Maluk

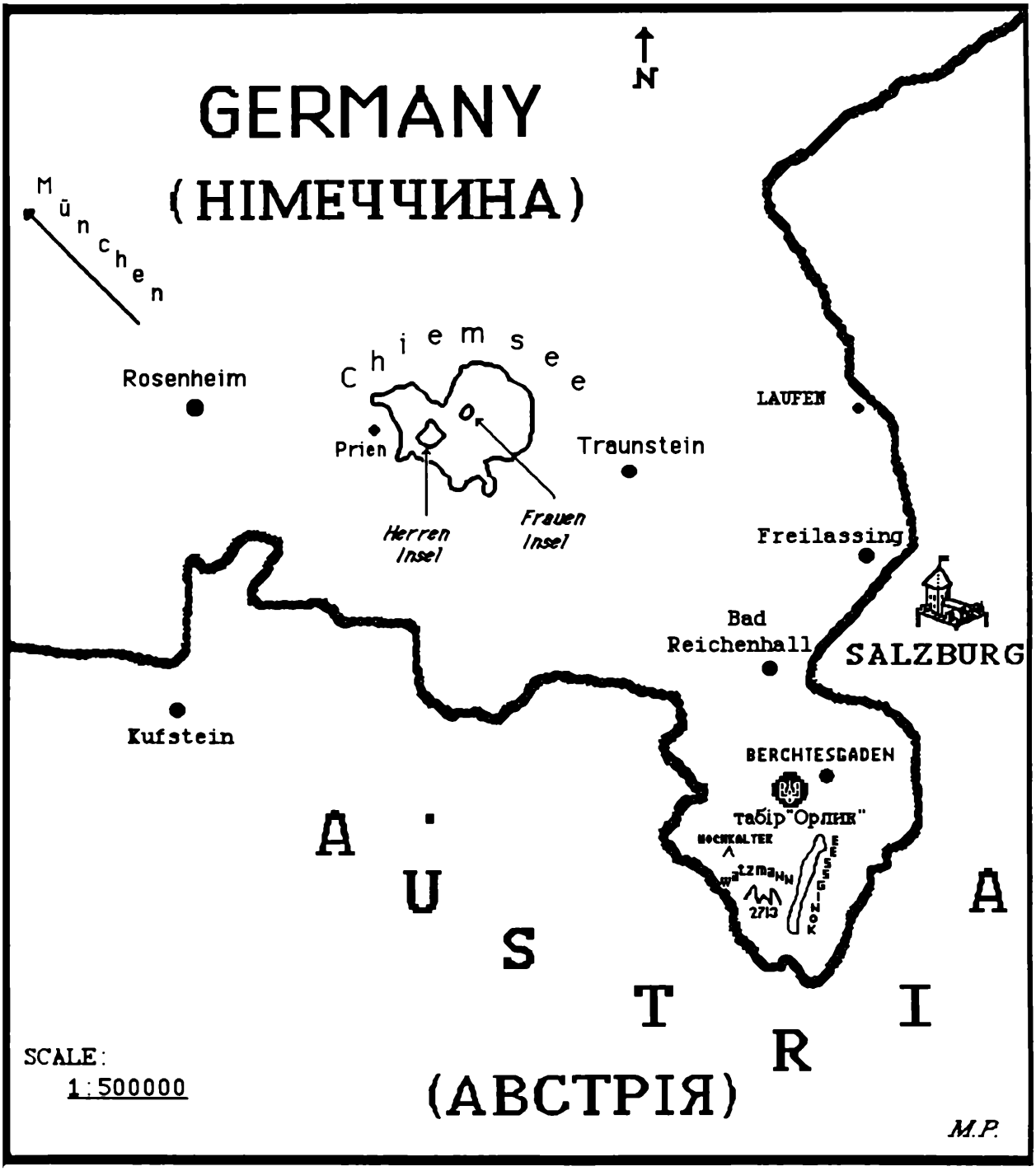

Карта східної Баварії

Н.Н.

ПІСНЯ З'ЇЗДУ
учнів Берхтесґаденської Ґімназії.

В цей гарний час осінних днів
Ми знову зійшлись усі,
Щоб молодість нашу згадати,
Часи незабутні, шкільні....

Берхтесґаден, Берхтесґаден,
Місце чарівне,
Де колись над нами сіяло
Сонце золоте...

А час помчав немов стрілою
В замр'ячений обрій,
Та ми ще тужим за тобою,
Ти спомин наших мрій...

Берхтесґаден, Берхтесґаден
Місце чарівне,
Де колись над нами сіяло
Сонце золоте...

Мирон Радзикевич -
На основі поодиноких звітів
і архівних записок.

Коротка Історія Української Гімназії у Берхтесґадені

Історія Берхтесґаденської Гімназії була своїми початками пов'язана із Мюнхеном і Карльсфельдом, де ходило до школи багато її учнів. Після переїзду до Берхтесґадену, вони продовжували там свої навчання. Подаємо цю історію на основі звітів тодішнього директора цієї гімназії, Володимира Радзикевича.

Гімназія повстала у липні 1945-го року з ініціятиви директора Володимира Радзикевича, який зорганізував її за згодою і дорученням Обласного Представництва Української Еміґрації у Мюнхені (проф. О. Корсунський, д-р Я. Маковецький і проф. Ів. Розгін). Початкові Гімназійні Курси, при неповному складі кляс, повстали у Мюнхені при Boschedsriederstrasse і навчання у них розпочалось 20-го липня 1945-го року. Після перенесення табору до Карльсфельду 1-го серпня 1945-го року, "Початкові Гімназійні Курси" перетворено у повну гімназію, яка впродовж шкільного року 1945-1946 зросла до поважної кількости - 562 учениць і учнів. Початково невеликий учительський збір поширився співмірно до прибування щораз нових учительських сил і їхня кількість 9-го листопада 1945 р. дійшла до 42-ох осіб. Завдяки щасливому збігові обставин прибували високо-кваліфіковані сили, що корисно вплинуло на розвиток гімназії та її наукового рівня. У Карльсфельді, навчання відбувалося двома змінами, при чому, поодинокі кляси були приміщені у двох будинках. З хвилиною ліквідації табору в Карльсфельді, частина учнів і учителів переїхала до табору у Берхтесґадені. На початку, а саме в 1946-47 шкільному році, гімназія приміщувалася в окремому будинку за табором і нараховувала 226 учнів. У шкільному році 1947-48, гімназію приміщено в одному із таборових бльоків (число "1"), де вона мала до диспозиції 9-ть шкільних заль, дві залі для Учительського Збору і директора та одну залю для фізичних і хемічних кабінетів. Нові приміщення виявилися менш догідними, бо можна було їх вживати лише у ранніх годинах, а після полудня ними користувалася початкова школа.

Гімназія мала спершу гуманістичний характер. На окремих конференціях учителів-фахівців, і згодом на пленарних конференціях, устійнено навчальні пляни і програми, які проіснували до часу уніфікації усіх тогочасних українських гімназій на території Західної Німеччини. Після уніфікації навчальних програм відділом Культури і Освіти ЦПУЕ, гімназія перейшла на реальний тип школи, вводячи уніфіковану сітку годин за інструкціями вищезгаданої установи, із незначними лише відхиленнями

(збережено латинську мову у нижчих клясах у кількості трьох лекцій тижнево), за згодою відділу Культури і Освіти ЦПУЕ.

За весь час існування гімназії, проведено кілька іспитів зрілости в таких реченцях: У шкільному році 1945/46 (у Карльсфельді) іспит зрілости склало 123 учні й учениці; у шкільному році 1946/47 іспит склало 59 учнів і учениць; у шкільному році 1947/48 зложило іспит 21, а в останньому році існування гімназії, 1948/49, іспит склало 29 учнів. Разом 232 учні й учениці завершили своє навчання матурою .

Українська Гімназія у Берхтесгадені проіснувала до 1950 року. Тоді з уваги на масовий виїзд переважної кількости учнів і професорів у нові країни поселення, - дирекція мусіла припинити навчання. В останньому шкільному році 1949/50 обов'язки директора гімназії виконував д-р Василь Стецюк.

В основу всієї виховної праці учительського збору - лягли два головні принципи, а саме: принцип християнсько-релігійної етики й моралі та ідея української національної і державницької соборности. Крім цього, учителі постійно зосереджували свою увагу на ділянках фізичного, естетичного і товариського виховання. Із вдоволенням доводиться підкреслити, що за весь час існування гімназії, серед молоді не було ніяких інцидентів, тертя чи непорозумінь релігійного або суспільно-громадського характеру. І так, за словами директора Володимира Радзикевича, підсумовуючи працю учительського збору, доводиться об'єктивно ствердити, що учителі гімназії сумлінно виконли свої обов'язки, працюючи у тяжких умовах повоєнних злиднів і еміграційного життя, жертвуючи для української молоді всі свої зусилля, щоб дати їй освіту та виховати її у релігійному і патріотичному дусі.

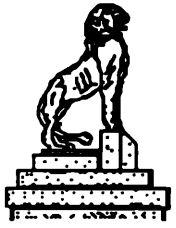

Compiled by Myron Radzykewycz on the basis of individual reports and archival notes. Translated into English by Wolodymyr Sharko.

SHORT HISTORY OF UKRAINIAN GYMNAZIUM AT BERCHTESGADEN

The history of the Ukrainian Gymnazium (College*, High School) at Berchtesgaden, Germany, has its roots in the predecessor schools in Munich and Karlsfeld, where many students were able to continue their education before being transferred to Berchtesgaden. We present this short history based on the reports of the director (principal) of the gymnazium, Wolodymyr Radzykewycz.

The Gymnazium came into being in July 1945 at the initiative of the director (principal) Wolodymyr Radzykewycz, who undertook its organization based on the agreement and mandate of "The Regional Representation of Ukrainian Emigration in Munich", comprised of Prof. O. Korsunsky, Dr. Y. Makovetsky, and Prof. I. Rozhin. The initial gymnazium courses without the full complement of classes (grades), were established in Munich at Boshedsriederstrasse and teaching began there on July 20, 1945. After transfer of the displaced persons (DP) camp to Karlsfeld, these "Starter Gymnazium Courses" were transformed into a full gymnazium curriculum on August 1, 1945. During the school year of 1945/46, this gymnazium grew to a serious complement of 562 students (male and female). The initially small group of teachers also grew proportionally, and as of November 9, 1945, the number of teachers had increased to 42.

Owing to fortunate circumstances, the newly arrived teachers had high qualifications and this favorably influenced the development of the Gymnazium and its educational level. At Karlsfeld, because of lack of space, the classes were held in two shifts and were located in two buildings. When the DP camp at Karlsfeld was disbanded in the spring of 1946, a portion (approximately one half) of the students and teachers were transferred to a new DP camp at Berchtesgaden, Germany, in the Bavarian Alps (previously the barracks of the German Army). At the beginning, namely during the 1946/47 school year, the Gymnazium was located in a building outside of campwall and had 226 students. In the 1947/48 school year, the Gymnazium was moved to one of the camp buildings, Block #1, where it had at its disposal nine (9) small classrooms, two rooms for the teachers and the director, and one room for the physics and chemistry laboratory cabinets. The new accommodations proved to be less convenient than the old, since they could be utilized only in the morning hours because the Elementary (Grade) School occupied the same rooms in the afternoon.

Initially the Gymnazium had a "humanistic" or "classic" character. In the beginning the curricula were established by concensus of the teaching professionals, and later, when such schools and programs were held among all of the Ukrainian Gymnaziums operating at that time in other DP camps in Germany, after unification of the curricula by the Department of Culture and Education of the CRUE (Central Representation of the Ukrainian Emigration), the gymnazium changed to a "realistic" or "modern" character, i. e. more science oriented, through the introduction of the unified curriculum as approved by the above mentioned institution, with only a minor deviation.

This involved retention of the latin language classes in the lower grades at three lessons per week, with the agreement of the Department of Culture and Education.

During the existence of the Gymnazium, a number of students graduated on the basis of final college preparatory examinations or "maturity exams". In the school year 1945/46 (Karlsfeld), 123 students graduated; in 1946/47, 59 students; in 1947/48, 21 students; and in the last year of the school's existence, 1948/49, 29 students graduated. Altogether a total of 232 students completed their studies and graduated.

The Ukrainian Gymnazium at Berchtesgaden existed until 1950, when, due to the departure of the majority of students and teachers to their new countries of residence (mostly USA and Canada), the Management of the Gymnazium was forced to close the school. In the last 1949/50 school year the function of the principal was performed by d-r Wasyl Steciuk.

Two main guiding principles were laid down by the teaching staff in their educational work; one, the principle of Religious/christian ethics and morals, and two, the idea of Ukrainian statehood and unity. Also, there was strong emphasis on physical, aesthetic and social education.

It is appropriate to point out with satisfaction that throughout the existence of the Gymnazium there were no incidents, friction, or misunderstandings among the youth in either the religious or society/community spheres. And so, in the words of the Gymnazium's director Wolodymyr Radzykewycz when summarizing the accomplishments of the teaching staff, it is incumbent to confirm objectively that it has fulfilled its obligation conscientiously, working in difficult circumstances of post-war misery and poverty of emigre life, giving all resources to the education of Ukrainian youth, and to raise it in a religious and patriotic spirit.

* Gymnazium/College implies to 2 years of university level education.

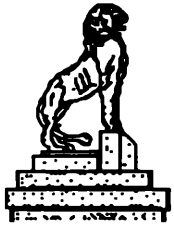

Передрук із журналу "ОРЛИК", журнал таборового життя, Берхтесґаден, серпень 1946 р., ч. 3 , ст. 16 -17 .

Проф. Володимир Радзикевич

В очікуванні днів , які прийдуть ...

Однією із найважливіших справ, про які треба тямити українській еміґрації, це - поруч обов'язку гарної пропаганди для імени української нації між чужинцями - справа опіки над молоддю. Обидві справи вимагають дуже дбайливого й продуманого підходу, постійної і плянової праці, бо в обидвох є поважні недотягнення. Питання, як розбудити й закріпити серед чужинців пошану для української національної культури і духових цінностей української нації, покищо не буду торкати. Хочу затриматися при справі опіки над українською молоддю на еміґрації.

Українська молодь, і та, активна, що залишилася у рідному краю, і та, що опинилася на еміґрації - це найбільша цінність українського народу.

Її завдання не лише здобути знання, забезпечити собі можливість існування в майбутньому, але ще в більшій мірі перебрати усю духову спадщину довгого ряду поколінь, перейняти надбання усього українського історичного культурного життя, дорогі рідні традиції батьків і дідів, щоб у відповідному моменті в майбутності розсіяти ті цінності по рідній землі, зокрема по тих її частинах, що поросли вже кукілем, бур'янами, терниною та будяками. Коли б старшому громадянству не судилося уже дожити такого моменту, а молодь не була як слід підготована до великої хвилини й до великого свого завдання, - так, які тоді перспективи для усього українського життя ?

Тому, занедбання справи опіки над молоддю, опіки над її здоров'ям, розвитком сил її тіла та її душі, було б провиною усього українського громадянства, що опинилося по цей бік греблі. Кажу: усього громадянства, бо обов'язок подумати про таку опіку не лишень по боці батьків і учителів по школах, які, славити Бога, вдалося якось зорганізувати, - але по боці цілого громадянства. Адже відомо, скільки молоді завдяки насильному її вивезенні найшлося на чужій чужині без батьків, без матерей, без найближчих опікунів. Хто має нею занйятися? Є, щоправда школи, є інтернати, є пластова організація, де наладнується опіка. Але, це ще не вистарчає. Умовини таборового життя при великому скупченні населення, яке має свої власні уподобання, потреби, зацікавлення, забаганки, розваги, свої окремі погляди на світ і на життя, насувають великі небезпеки молоді, для її здоров'я, її світогляду, рівня її етики й моралі. Коли в нас, у рідному краю, існувало Товариство Опіки над Молоддю в часах коли і батьки мали можливість нею опікуватися, і умовини для фізичного, інтелектуального й етично-морального її розвитку були куди кращі, - то чому не розгорнути такої опіки в сучасну хвилину по наших таборах? Правда, повстають батьківські комітети при школах. Але вони не охоплю-

ють усієї молоді в таборах, яка тієї опіки потребує. А потребує такої опіки молодь на усіх щаблях і ступенях свого розвитку, не виключаючи й частини університетської молоді. Нехай мені вибачать студенти і студентки вищих шкіл, але маю сміливість сказати на основі моїх відомостей, що й вони деколи потребують такої моральної опіки з боку старшого громадянства. Нехай буде, (щоб нікого не вразити): не опіки, а доброго слова, щирої поради. Знаю, що велика частина університетської молоді, хоч має можливість студіювати, взагалі не студіює. Знаю також, що велика її частина студіює тільки формально, дбаючи лишень про те, щоб легко, без більших зусиль з її боку, зараховано їй семестри, почислено їй роки студій. Ніякої праці не вкладає, дійсного знання не засягає, відомостей не поширює і не поглиблює. Тільки невелика частина студіює справді. Лякаюся хвилини, коли комусь могло б кривитися серце, коли б побачив, як молоді люди, замість заправляти свої крила, як молоді вірли, до вільного і буйного льоту в соняшні країни, країни творчої думки, високих ідей, Божої краси, замість шукати нових шляхів і нових незнаних країн, - плазують по землі, заспокоюючи тільки потреби буденного життя та шукаючи тільки хвилевих, невибагливих життєвих розваг та насолод. Як на основі відвічних законів природи, квітки повертають свої корони до сонця, як молода деревина понад тіні пробивається до нього, так і молода душа повинна линути до сонця....

Справа, яку піддаю ось тут під розвагу тій молоді, яка вміє думати, і старшому громадянству, - не тільки важлива, але й така, що вимагає скорого вирішення. Її не можна відкладати на дальшу мету. Треба використати нагоду, коли наша еміґраційна громада не розпорошена, коли проживає в більших чи менших скупченнях. З хвилиною, коли доля нашого дальшого еміґраційного життя може рознести нашу молодь по життєвих світових просторах, як осінній вітер розносить листки деревини по всім усюдам, - тоді буде вже запізно.

Дні йдуть невпинно вперед і повернути їх несила.

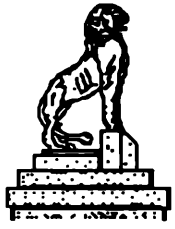

Мирон Радзикевич.

ПРОФ. ВОЛОДИМИР РАДЗИКЕВИЧ

засновник і директор Української Гімназії у Мюнхені, Карльсфельді і Берхтесгадені.

Володимир Радзикевич народився 17 жовтня 1886 р. у селі Вишенка біля Яворова у родині українського священника і декана львівської архиєпархії. Закінчивши Українську Академічну Гімназію у Львові матурою 1904-го року, він вступив на філософічний факультет Львівського університету, де студіював українську мову і літературу, історію і клясичну філологію. В університеті слухав визначних тогочасних професорів, як Кирила Студинського, Михайла Грушевського, Олександра Колессу, Б. Кручкевича, С. Вітковського, Р. Вернера, С. Твардовського і інших. Будучи в той час членом "Академічної Громади", він у гурті з іншими студентами українськими паріотами, брав жваву участь у боротьбі за визнання української мови і української кафедри у Львівському університеті. В 1908 році Володимир Радзикевич закінчив свої університетські студії та почав працювати викладачем української мови і літератури в Академічній Гімназії у Львові. Саме тоді почалася його літературно-наукова праця. Першою появилася друком критична аналіза казки "Олена" о. Маркіяна Шашкевича, поміщена 1908 року у "Збірнику Гімназії СС. Василіянок" у Львові. 1911-го року появилася монографічна студія: "Павлин Свєнціцький - публіцистична, літературна й наукова діяльність", друкована у "Записках Наукового Товариства імени Шевченка" за 1911 р. (томи 101, 102, 103). Однією із найважливіших праць слід уважати його підручник для гімназійної молоді: "Історія Української Літератури". Ця книжка появилася 6-ма накладами на протязі 40-ка років, а саме: перше видання тиражем 10,000 примірників видано в 1922-му році; друге у 1937-му році в збірній праці "Історія Української Культури" у видавництві І. Тиктора у Львові; третє видання у 1942-му році; четверте у видавництві "Вернигора" в 1947-му році у Мюнхені; п'яте появилося в 1951-му р. вже на американській землі; а шосте у трьох томах у видавництві "Батьківщина" в роках 1955-56 у Дітройті. Опісля, Шкільна Рада в Ню Йорку видала 1964-го року, "Історію Української Літератури", у скороченій редакції, як підручник для шкіл і курсів українознавства на еміграції. У ділянці дитячої літератури, Володимир Радзикевич написав цілу низку поетичних та сценічних картин. Передові місця зайняли: "Пригоди Юрчика Кучерявого", видане під псевдом Вуйко Влодко, "Клопоти Мартусі", "Катруся в лісі", "Прилетіла зима біла", та сценічні твори, як: "При Шевченковій могилі", "Леґенда Бродів", "Встане воля", "Дорогий гість", "У чарах ночі", "Де Черемош шумить" та багато інших, а деякі ще й досі в рукописах. У своїй літературній творчості Володимир Радзикевич написав декілька повістей, що їх дуже прихильно прийняла критика і читачі.

проф. Володимир Радзикевич

І так, 1923 -го року у Львові, появилася його перша повість "Шляхом Туги", а згодом, вийшли друком: "У подувах буревію", Філядельфія 1951 р. "Ніч проминула", Клівленд 1967 р., та невидана покищо повість "Двічі молодим не бути". Його педагогічна діяльність виглядала ось як: до 1939 р. в часах польської окупації, він викладав українську мову і літературу, спершу в Українській Академічній Гімназії, "Головній" а опісля на "Філії" у Львові. У роках 1939 — 1941 його призначено доцентом української літератури у Львівському університеті ім. Ів. Франка та головним інспектором середніх шкіл Львівської області. Він був дійсним членом Академії Наук ім. Шевченка у Києві. У червні 1941-го року був номінований міністром освіти і культури в уряді Незалежної України, під головуванням прем'єра Я. Стецька.* Після арештів і розв'язання уряду, В. Радзикевич організував першу "Українську Гімназію" для дівчат у Львові, яка потім, як ко-едукаційна гімназія, проіснувала до 1944 року, де весь час Володимир Радзикевич був директором.

Під час німецької окупації 1941 р., виникла нова ідея створити Раду Сеньйорів для репрезентування українців перед новою владою, та для координування праці всіх українських угруповань і політичних партій. Почесний протекторат над "Радою Сеньйорів" прийняв митрополит Андрей Шептицький, а головою став д-р Кость Левицький. Рада складалася із 16-ти осіб, між якими були: архиєпископ Йосиф Сліпий, о. Юліян Дзерович, д-р Маркіян Панчишин, проф. Василь Сімович, проф. Роман Заячківський, проф. Ярослав Біленький, проф. Лука Турчин, проф. Володимир Радзикевич та інші (Кость Паньківський - "Від Держави до Комітету").

Наприкінці липня 1941 р. Рада Сеньйорів побільшила свій склад до 30-ти членів і змінила назву на "Національна Рада". Під тиском окупанта, Національна Рада була змушена припинити свою діяльність 1942 р. Все ж таки ця Рада увійшла в історію, як вияв змагання українського народу до самоврядування на своїй землі та побудови своєї власної держави.

Виїхавши на еміграцію, проф. В. Радзикевич організує гімназії у Мюнхені, Карльсфельді та у Берхтесґадені і весь час, аж по 1949-тий рік очолює їх, як директор.

Дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка став проф. Володимир Радзикевич 1932-го року у Львові, потім був секретарем філологічної секції НТШ, а на еміграції, у Мюнхені, в 1947-49 роках став директором тієї секції. Переїхавши до ЗСА, проф. Володимир Радзикевич створив "Школу Українознавства", очолив її відділ у місті Клівленді та видав відповідні підручники, а рівночасно тісно співпрацював з молоддю, що була охоплена організаціями СУМА, ОДУМ і Пласт, даючи для молоді доповіді та групові лекції.

Проф. д-р Василь Стецюк так вітав директора В. Радзикевича з його 70-літтям:

"Здається, ще недавно ми бачили проф. Володимира Радзикевича при його улюбленій виховній праці у Головній Академічній Гімназії у Львові, а згодом у Філії Академічної Гімназії у Львові та в Жіночій Гімназії СС. Василіянок і врешті у Другій Державній Гімназії у Львові - у його директорській канцелярії. Наче в калейдоскопі пересуваються перед нашими очима незабутні його чудові промови на Шевченківських академіях, на т. зв. гімназійних ялинках, перед виставами драм Лесі Українки, на загальних річних зборах Учительської Громади, і т.д. . Врешті, приходять злободенні хвилини нашого нужденного скитання на чужині. І знову ми бачимо проф. Радзикевича при важкій і відповідальній праці. Перша гімназія у Мюнхені, а згодом таборова гімназія у Карльсфельді і потім у Берхтесґадені - все це плоди праці і безупинних зусиль знаменитого організатора і директора тих шкіл, проф. Володимира Радзикевича. І ось, як колись на рідних землях, так і на чужині, довкола достойної особи директора В. Радзикевича гуртуються найкращі наші педагоги і щиро віддані співробітники, що їх рідко коли може мати директор добре зорганізованої і зразково веденої гімназії....."

Тут дозволю собі навести ще кілька параграфів із статті проф. Ярослава Стеха, що появилася в українському універсальному журналі " Нові Дні" в Торонті, з листопада 1991 р. ст. 15, під наголовком "Володимир Радзикевич - людина, яку із шаною треба згадати"... У згаданій статті читаємо: "Треба конче згадати цього визначного українського патріота, великого педагога, письменника і літературознавця, який до останніх днів свого життя належав до тієї когорти української ґвардії, яка всі свої сили і вміння скеровувала на службу Україні. В. Радзикевич від наймолодших років горів любов'ю до України, з повною посвятою працював для неї на рідних землях, як визначний культурно-освітний діяч і коли прибув на

американський континент, усі свої сили віддав для того, щоб допомогти зцілитися національно в чужому оточенні, заховати в собі внутрішній вогонь і ясність думок, які повинні давати силу необхідну для виконання місійного обов'язку супроти своєї батьківщини."

"...Проф. В. Радзикевич, як визначний педагог, організував також доповіді, серед яких варто особливо згадати поетичну промову з нагоди 100-літнього ювілею "Русалки Дністрової", 18 квітня 1937 року в залі Великого Театру у Львові."

"....Володимир Радзикевич завжди представляв українську літературу, як самостійне явище від Київської доби аж до нашого часу. Його праці стають у великій пригоді для вчителів, а також для всіх, хто цікавиться історією української літератури. Його ясний і стислий стиль викладання на належному рівні дає в першу чергу молодому учителеві української літератури повну уяву про предмет. Починаючи від сивої давнини, через Київську добу, як невід'ємну частину українського культурного процесу, автор проводить шовковою ниткою думку в найновіші часи."

Проф. Я. Стех так закінчує свою статтю:

..." На мою думку, це один із найбільших педагогів української національности на цьому континенті, справжній будівничий Рідних Шкіл, палкий побратим української молоді в діяспорі".

Використаний матеріял :

Проф. д-р Василь Стецюк - "Лист до Ювілейного Комітету з нагоди 70-річчя проф. В. Радзикевича" - жовтень, 1956 р. (приватний архів М. Радзикевича).

Дир. Іван Ставничий - "Наукова діяльність Володимира Радзикевича" - Свобода, 25 січня 1962 р.

Проф. Ярослав Стех - "Володимир Радзикевич - людина, яку із шаною треба згадати", - Український універсальний журнал "Нові Дні", листопад 1991 р., ст. 15.

* Лист прем'єр-міністра Ярослава Стецька до голови СУМА Теофіля Цішкевича (1956 р.) із верифікацією номінації проф. В. Радзикевича на пост міністра культури і освіти у його уряді з1941 р. (приватний архів М. Радзикевича).

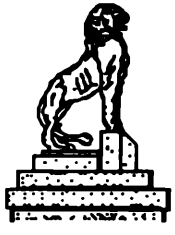

Мирон Радзикевич

ПРОФ. Д-Р ВАСИЛЬ СТЕЦЮК

викладач латинської мови і директор Гімназії в 1949/50 рр.

проф. д-р Василь Стецюк

Проф. д-р Василь Стецюк - це визначний науковець, педагог, виховник і любитель молоді, що завжди був готовий зробити все, щоб лиш випровадити молоду людину на правильний шлях і вказати їй властиву життєву ціль та спосіб як її осягнути. Він любив молодь, завжди цікавився йому довіреними учнями, радів їхніми успіхами і турбувався їхніми недоліками і проблемами. У своїм учительськім фаху, був вимогливим і навіть строгим, однак все це була поверховність спрямована для осягнення бажаної мети, бо коли рішалася доля студента, він усіми силами старався їй, чи йому, допомагати і обороняти їхню життєву кар'єру. Народився Василь Стецюк 18-го березня, 1910 р. у селі Гнилички, Збаразького району, Тернопільської області.

Середню освіту закінчив він у Тернополі а вищі студії у Львівському університеті, де здобув науковий ступінь доктора філософії та педагогії, спеціялізуючись у клясичних мовах. По закінченні вищої освіти д-р В. Стецюк якийсь час викладав латинську мову в середній школі Сестер Василіянок у Львові, а в роках 1939-41 був викладачем на філологічному факультеті Університету ім. І. Франка у Львові. В роках війни продовжував свою кар'єру університетського професора у Празі, а в повоєнний час, вчив латинську мову в українських гімназіях, спершу в Карльсфельді, а опісля у Берхтесґадені, де рівночасно виконував обов'язки заступника директора. Рівночасно він був викладачем в Українському Вільному Університеті в Мюнхені та у Мюнхенському університеті. У Берхтесґаденській Гімназії, проф. д-р Василь Стецюк був завжди у близькому контакті з директором В. Радзикевичем і з хвилиною, коли дир. В. Радзикевич виїхав до перехідного еміґраційного табору в Мюнхені, восени 1949 р., д-р Василь Стецюк перебрав його обов'язки і як директор Гімназії зразково її провадив до 1950 р.. За його старанням та під його пильним наглядом, відбулися ще одні матуральні іспити в грудні 1949 р., у присутності поважного числа професорів і самого бувшого дир. Володимира Радзикевича, що спеціяльно потрудився і прибув на ці іспити. Все це відбулося згідно із вимогами баварського міністерства освіти, яке очолював д-р Л. Бітнер.

До ЗСА проф. д-р Василь Стецюк переселився разом зі своєю родиною 1950 року і скоро після цього почав працювати викладачем клясичних мов у Сітон Гол університеті, де по якомусь часі очолив департамент клясичних мов. Коли 18-го березня 1975 року проф. д-р В. Стецюк відзначав своє 65-ліття, президент Сітон Гол університету, монс. Томас Фейгі надіслав йому привітального листа, в якому писав: "Я вітаю Вас з днем Вашого народження. "Ад мультос аннос". Як ваш приятель і колеґа я навчився поважати Вас як науковця і цінити Вашу дружбу".

Проф. д-р Василь Стецюк був дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка і займав у ньому керівні пости: наукового секретаря і генерального секретаря. Крім цього він був головою мовознавчої комісії НТШ у ЗСА, секретарем філологічної секції НТШ у ЗСА, членом Президії Управи НТШ у ЗСА, співробітником Енциклопедії Українознавства, редактором Записок НТШ у ЗСА, професором Українського Вільного Університету і членом делегатури УВУ у ЗСА. Не зважаючи на свої наукові навантаження, він знаходив час на те, щоб ширити знання україно - знавчих дисциплін серед української молоді середньошкільного віку. Він був членом іспитової комісії шкіл українознавства в УККА і директором курсів українознавства на оселі Українського Народного Союзу "Союзівка" у Кергонксоні. Він рівно ж продовжував свою наукову працю в ділянці клясичної філології, видав підручник "Історична порівняльна граматика латинської мови". Проф. д-р Василь Стецюк - це справжній науковець -педагог, відданий своєму фахові, щирий приятель молоді і готовий завжди їй допомогти.

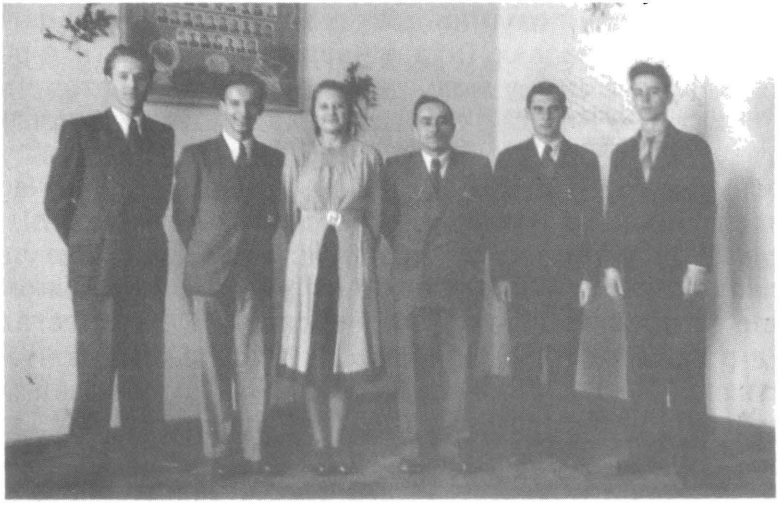

Від ліва стоять : Леонід Петренко, Юрій Слюсарчук, Олена Стецюк , проф. д-р Василь Стецюк - діючий директор Гімназії в 1949 / 50 рр. , Богдан Бабинський і Теодозій Гришко.

Любомир Винар

МІЙ БАТЬКО ПРОФ. ІВАН ВИНАР (1891- 1972)

Проф. Іван Винар (1891-1972)

Писати синові про батька - складна справа - це міріяди спогадів, тисячі переживань і глибокі емоційні прив'язання. Проте, моє завдання простіше - я пишу лише короткий біографічний нарис про його життя і діяльність, з надією, що обширні спогади напишу дещо згодом.

Мій батько Іван Винар народився 20 липня 1891 року в селі Хоросні Старім біля Львова у домі його дідів з батьків Михайла і Анни народженої Чичкевич. У1902 році вступив учнем до 1-ої Академічної Гімназії у Львові, яку закінчив в 1910-му році. В тому часі формував він свій світогляд. Такі відомі педагоги, як директор гімназії Едвард Харкевич і господар його кляси, видатний культурний діяч Ілля Кокорудз та інші професори - мали великий вплив на національну свідомість і вироблення патріотизму у львівських гімназистів. З початком 1910 р. вписався батько на філософічний факультет Львівського університету, де студіював філософію, клясичну культуру, історію та слухав викладів грецької і латинської мов у д-ра Олександра Колесси, д-ра Б. Кручкевича, д-ра К. Твардовського, проф. Михайла Грушевського та в інших відомих професорів. Брав активну участь у студентському житті та в боротьбі за український університет у Львові. Був одним із тих студентів-добровольців, які під диктат частково спаралізованого Івана Франка, записували його твори. У 1912-му році Іван Винар вступив до Віденського університету і вписався на філософічний факультет. Там студіював клясичну філологію з археологією у таких видатних професорів, як у Евгена Бормана, Л. Радемахера, Л. Ґавбера й інших. Під час студій відбув наукові археологічно-епіграфічні експедиції до Карнунтуму, Бріону, Трієсту, Лейбаху та до інших місцевостей із археологічними залишками клясичної культури. Тоді також готувався вже до докторських студій і мав провізорично затверджену тему докторської дисертації про одну із поем Овідія. Проте, війна перервала задуми мого тата.

Віденський університет батько закінчив 31 липня 1914 р. і вже у серпні

зголосився добровольцем до військової служби у Львові, до 30-го полку піхоти. За деякий час його вислали до старшинської школи у Фельдбаху (Стирія), яку закінчив у ранзі кадета, а згодом фенріха (Fahnrich) і брав участь у боях на російському фронті аж до часу, коли 1916 р. попав у російський полон і був інтернований, в офіцерському таборі у Нижньому Новгороді. Там були й інші українські старшини, які дружньо жили одні з одними і в 1917 році, коли вибухла в Росії революція, старалися дістатися в Україну. Як потім писав тато у своїх спогадах: "Тягнуло мене до Києва, і я з початком 1918 р. дістався там і став чотовим у Січових Стрільцях" (І. Винар "Мій життєпис" ст.10, рукопис). Вже навесні того ж самого року тато перейшов до Богданівського полку, де в короткому часі став сотником. Стаціонував при штабі полку в Олександрівці і там вів курси українознавства для козаків, а старшин полку вчив німецької мови. Сотник Іван Винар перейшов зі зброєю в руках усю трагедію України, трагедію молодої держави, яка не змогла вдержатися перед переважаючими силами ворога і теж через свою політичну нестабільність. Він перейшов холеру, черевний тиф й інші недуги, які нищили українську армію.

У 1920 р., як галичанин, попав у польський полон і його відіслали на Ялівець (на Личакові), як полоненого. Про свою участь у визвольній боротьбі тато не любив багато говорити, не любив самохвальби. На мої запитання коротко відповідав: "сину, я лиш сповняв свій обов'язок громадянина Української Держави"... Проте, це був дуже важливий період у житті молодого старшини. Він одержав "Хрест Симона Петлюри" і "Хрест заслуги УГА". Полковник С. Лазуренко, командир Богданівського полку, так пише про цю військову службу: "За весь час перебування сотника Івана Винара у Богданівському полку, він виявив себе здисциплінованим старшиною і сумлінно виконував свої обов'язки. Своєю національною свідомістю, патріотизмом, лагідністю характеру мав великий вплив, як на старшин, так і на козаків, і викликав пошану до себе". (лист із 11 квітня 1968 р., Ґрос Пойнт, Міч.). Це був правдивий образ майбутнього видатного українського педагога.

1924 р. І. Винар прийняв посаду гімназійного вчителя у Золочеві, в гімназії Рідної Школи. Там очолював гімназійний Пласт і працював у різних громадських організаціях. Це привело до переслідування його із сторони польської поліції (різні ревізії і допити). 1925 р. батько одружився з Нусею (Евфросинією), з роду Дориків, яка була учителькою дівочої школи ім. Б. Грінченка у Львові. Подружжя мало двох синів: Богдана (1926) і Любомира (1932). 1933-го р. батька запросили на посаду директора дівочої гімназії Рідної Школи ім. Кокорудзів у Львові, а моя мама стала управителькою народної дівочої школи ім. Б. Грінченка. У Львові батько був містоголовою Головної Ради Учительської Громади, головою якої був проф. Володимир Радзикевич. Він належав також до різних культурно-освітніх установ. Так було до 17 вересня 1939 р., коли більшовицькі війська вступили до Львова. Коротко після того, батька звільнили з посади директора гімназії. У 1941 р. німецьке військо забрало буди-

нок гімназії Кокорудзів і не дозволило відкрити жіночої гімназії. Вже під кінець 1941 р. тато стає головним референтом шкільництва у Львові, при Українському Допомоговому Комітеті К. Паньківського, а згодом став заступником голови шкільного відділу Українського Центрального Комітету, що його очолював проф. В. Кубійович. До компетенцій проф. Винара належали всі шкільні справи в Галичині, бо голова референтури мешкав у Кракові. Пригадую, що в тому часі батько багато допомагав українським професорам і учителям з придніпрянської України, які приїздили тоді до Львова. У міру можливостей тато охороняв українську молодь від німецьких переслідувань і вивозів на примусову працю до Німеччини, тощо. У березні 1944 р. виїхав з родиною до Криниці, а згодом до Одеберґу (Шлеськ), і опісля до Праги і до Пільзна, а в 1945 р. ми переїхали до табору в Карльсфельді, де директор В. Радзикевич запросив батька вчити в українській гімназії латинську і німецьку мови. У 1946 р. частину табору разом із Гімназією перевезли до Берхтесґадену і там проф. І. Винар продовжував учити ті ж самі мови, головно латинську.

Він уважливо ставився до потреб гімназистів і завжди допомагав їм у науці, часто давав безкоштовні лекції тим, які мали проблеми "з латиною". Проф. Іван Винар був опікуном 8-ї кляси, яка в травні 1949 р. здавала матуру за директорства В. Радзикевича, що її визнало міністерство освіти Баварії. Матуру здавали в німецькій і українській мовах. Як професор, він був справедливий в оцінках праці гімназистів і мав "своїх улюбленців". Пригадую, як він хвалив Зіну Кандюк (св. п. Зіну Раковську), Христю Левицьку, Люсю Кнавер (Дмитерко) та інших, за їхню обов'язковість і пильність. Радів інтелектуальним ростом української молоді.

Від 1952 р. проф. І. Винар проживав у Клівленді, де часто зустрічався з проф. В. Радзикевичем. Вони, "старі львівські директори" і видатні педагоги на еміґрації - мали завжди цікаві педагогічні й інші теми до обговорювання. Їх в'язали спогади про академічне життя в Галичині і спільна праця в Карльсфельдській і Берхтесґаденській гімназіях. У Клівленді тато належав до Учительської Громади і до організації колишніх військовиків ОБВУ. В Америці батько деякий час проживав у Денвері (Колорадо) і Бовлінґ Ґрін (Огайо) і на кінець в університетському містечку Кент (Огайо), біля сина Любомира і його дружини Анни. Останніх п'ять років батько хворів і часто був у лікарнях. Найбільшою його розрадою, перед смертю (1971 р.) було народження його внучки Наталки, яку дуже любив. Батько помер 8 травня 1972 р. і ми поховали його на католицькому цвинтарі у Пармі (дільниця Клівленду). Варто згадати, що пам'ятник проф. І. Винара і його дружини Евфросини стоїть побіч пам'ятника проф. В. Радзикевича і його дружини Марії, і там, після туземного життя, зустрінулися два заслужені українські педагоги.

Під кінець статті, подаю уривок із прощального слова проф. Михайла Ждана над відкритою могилою мого батька, 13 травня 1972 р. Проф. М. Ждан колись вчив в гімназії дир. В. Радзикевича у Львові і часто відвідував мого тата. Ось, уривок його надгробної промови: .."Не проводять Вас

у далеку дорогу святоюрські дзвони, Дорогий і Незабутній Пане Професоре... Не будете мати біля себе в сусідстві своїх старших приятелів-дорадників: дир. Едварда Харкевича, інспектора Івана Копача і передусіма дир. Іллі Кокорудза, яким започаткуване було діло - "Дівоча Гімназія"- а Ви, незабутній Пане Професоре, як її директор, вивели її на вершини... Але і тут на малому Клівлендському кладовищі, на чужині, Ви найдете декілька осіб, пов'язаних з Вами тими самими ідеями і тими самими завданнями... Ви будете спочивати біля проф. Радзикевича, такого ж ідеаліста, як і Ви, такого доброго директора гімназії як і Ви, з яким Ви разом, у проводі Крайової Ради Товариства "Учительська Громада", давали відсіч атакам польської адміністрації на українське шкільництво. А ось, недалеко ще одна могила мрійника, проф. Володимира Павлусевича... З тими педагогами Ви, Дорогий і Незабутній Пане Професоре, будете мати нагоду вести свої нескінченні розмови... Прощаю Вас Дорогий і Незабутній Пане Професоре від Старої Ґвардії - Учительської Громади, до якої мене, як молодого учителя впровадив Ваш сусід, проф. В. Радзикевич. Прощаю Вас і від місцевої клівлендської Учительської Громади, яка на своїх прапорах має ці самі гасла, що їх виписували Ви, зі сотнями інших учителів у Галичині. Прощаю Вас Дорогий і Незабутній Пане Професоре і від себе і запевняю Вас, що Ваш образ, образ зразкового і по-батьківському доброго педагога - залишиться назавжди..." *

Проф. Іван Винар сповнив свій обов'язок перед українською нацією, спершу, як борець за її Самостійну Державу, а потім, як будівничий українського шкільництва в Галичині і на еміґрації. Був Він скромною, а водночас і доброю людиною, хрустального характеру. Любив своїх студентів і завжди бажав їм якнайбільше успіхів і радости у їхній життєвій боротьбі.

* "Слово" проф. М. Ждана виголошене над відкритою могилою св. п. проф. Івана Винара, 13 травня 1972 р. - архів: Л. Винара.

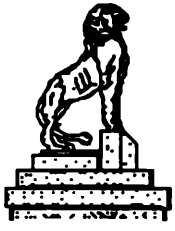

Роман Савицький

ІЗ ЖИТТЄПИСУ МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИЧА

Микола Шлемкевич - мислитель, публіцист, промовець, редактор, видавець, політичний і громадський діяч, народився 27 січня 1894 року в селі Пилява, Бучацького повіту в Галичині. Його батьки: священик Іван Шлемкевич і Ядвіґа, з дому Бучацька. Дитячі роки Шлемкевича і народна школа пройшли у селі Сновидові над Дністром, звідки він перейшов до гімназії в Бучачі, а пізніше до гімназії у Львові (польської), яку закінчив матурою 1912 року.

Проф. д-р. Микола Шлемкевич

Від жовтня 1912 р. М. Шлемкевич студіював у Віденському університеті, де його застала війна. Перервавши студії Шлемкевич повернувся домів, але наступного 1915 року російське військо, відступаючи з Галичини, забрало його із собою і вивезло у Сибір. Перейшовши важку неволю (хвороба шлунка), Шлемкевич вже 1917 р. з'явився у Києві і тут, у 1918 -1919 роках пережив головні акти Української Державности - дні української національної революції. У 1917-19 рр. був секретарем редакції "Робітнича Газета", де почав свої перші журналістичні кроки. Про ці бурхливі роки згадує у своїй статті Панас Феденко, який зустрів Шлемкевича вперше у Києві, в січні 1919 року, в "Робітничій Газеті". Феденко згадує, що в 1918 році Шлемкевич переклав українською мовою книжку німецького соціял-демократа Карла Кавтського "Диктатура пролетаріяту" і цей переклад того ж року надрукований, - став важливим протикомуністичним арґументом на з'їзді Української Соціял-Демократичної Партії. Згідно з інтерв'ю, яке дав М. Шлемкевич редакторові "Бюлетеню ОДУМ" (Ню Йорк, ч. 5, 21 січня 1951), він був у Києві увесь час від 1917 до 1920 року. Після зайняття Києва большевиками, Шлемкевич переїхав на два роки на Звенигородщину.

Діставшися на захід, до рідного Сновидова, Микола Шлемкевич вдруге виїхав продовжувати свої студії у Віденському університеті, де перебував в 1923 - 1926 рр. Докторат із філософії здобув там же 16 липня 1926 р. за дисертацію "Сутність філософії" - "Das Wesen der Philosophie"(у проф. Моріца Шліка). У роках 1928-29 завершив студії в Сорбонні у Парижі. Почав друкувати статті на філософічні теми 1926 року, висилаючи їх до львівського Літературно-наукового Вісника переважно нариси на теми української духовости. У тому ж "ЛНВ" появився його цикл подорожніх мистецьких нарисів "Вітер" (1928-30) і подібна серія "Листи з Парижу", яка друкувалася у "Новому Часі" 1929 року. Це були враження із подорожей по Західній Европі.

1932 року у Сновидові М. Шлемкевич одружився із Константиною Посацькою. 1934 р. вийшов його головний твір "Філософія" - це доповнена версія німецької мовної дисертації із 1926 року.

На початку 1930-их років Шлемкевич активізувався у політичній організації "Фронт Національної Єдности" і був головним редактором журналу "Перемога" та членом редакційної колеґії щоденника " Українські Вісті" і часто в них друкував свої статті. Незабаром М. Шлемкевич став творцем ідеології "Фронту Національної Єдности". У 1941-44 рр. Шлемкевич близько співпрацював з Українським Центральним Комітетом, головою якого був д-р Володимир Кубійович. У 1943 р. став членом політичної ради при Президії УЦК. На пропозицію голови УЦК, у 1941-44 рр. Шлемкевич став одним із директорів і головним редактором "Українського Видавництва" (Краків-Львів). На цьому посту він згуртував навколо видавництва найкращі наукові, мистецькі і літературні сили, як галицькі, так і з центральних і східних земель України. Тоді "Українське Видавництво" видало сотні книжок, серед них чимало літературних, мистецьких і наукових. У той же час, М. Шлемкевич був співредактором журналу "Наші Дні", найкращого українського місячника літератури, мистецтва і культури тих часів.

На еміґрації він перебував у Відні, а згодом у Баварії, в таборі "Орлик" біля Берхтесґадену. Перебуваючи в Німеччині, був співтворцем і заступником голови ради Українського Національно-Державного Союзу (УНДС) та був учасником реорганізації Державного Центру Української Народної Республіки і співтворцем Української Національної Ради. Шлемкевич активно співпрацював із редакцією "Енциклопедії Українознавства" яку очолював Володимир Кубійович. Водночас продовжував виступати з промовами, виголошуючи їх у різних осередках Німеччини на філософічно-світоглядові теми. Цю активність він продовжував згодом і в Америці. Промовляв завжди з пам'яті, заздалегідь підготувавши тему під час довгих проходів. Варто згадати, що з промов М. Шлемкевича дуже мало записано, а ще менше видано, бо Шлемкевич часто не мав навіть чорновика.

До ЗСА Микола Шлемкевич прибув з родиною у 1949 році і поселився у місті Елізабет у штаті Ню Джерсі. Тут продовжував свою громадсько -публіцистичну діяльність. Брав участь у розбудові мистецького життя, наприклад, у створенні Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку та репрезентував Українську Національну Раду на форумі Українського Конгресового Комітету Америки. У квітні 1950 р. став співзасновником Союзу Українських Національних Демократів (СУНД), завданням якого була усвідомлююча робота і підтримка Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі. Шлемкевич став ідеологом цієї організації. 1953 року він заснував журнал "Листи до Приятелів", головним редактором якого був до смерти. Як мотто цього журналу він використав думку: "Це поклик до людей, що хочуть і вміють незалежно думати, - поклик створити суспільство духа понад моря, гори і ріки, що ділять нас сьогодні".

1956 року М. Шлемкевич заснував на базі українських громад в Ню Йорку і Торонто видавництво "Ключ" (назва символічна), у якому друкував власні книжки та журнал "Листи до Приятелів". За видавництво відповідали Д. Кузик, Л. Ломиш, О. Олесницький та О. Тарнавський. У тому ж часі він розвинув свою видавничо-публіцистичну діяльність. У 1954-58 рр. вийшли головні його книжки, в яких реалізувався весь життєвий досвід Шлемкевича. У них він зводить бій за перемогу людини, зокрема української, над зловорожою силою. У тих книжках бачимо Шлемкевича, як людину, що любить свою вужчу батьківщину, Галичину, але одночасно є справжнім соборником - патріотом усієї України.

На початку 1960-их рр. з допомогою д-ра Томи Лапичака М. Шлемкевич заснував Український Публіцистично-Науковий Інститут, завданням якого було стежити за неправильними інформаціями про Україну в чужих виданнях і спростовувати ці помилкові дані на наукових основах. Шлемкевич уважав боротьбу за українську правду одним із провідних завдань української політичної еміґрації і тому останні роки свого життя присвятив організуванню і розбудові того ж інституту, який видав низку українських і англомовних публікацій.

Помер д-р Микола Шлемкевич 14 лютого 1966 р. в місті Пассейку, Ню Джерсі.

Поданий життєпис проф. д-ра Миколи Шлемкевича появився, як вступна стаття до його праці п. з. "Сутність Філософії" у "Записках НТШ", том 191 , Париж - Ню Йорк, 1981.

Ірина Герлинська

ПРОФ. МИХАЙЛО ЧОРНОДОЛЬСЬКИЙ

(викладач біології, географії і геології)

Проф. Михайло Чорнодольський народився 14-го вересня 1899 року в Золочеві в Галичині. Середню освіту розпочав у державній гімназії в Золочеві, а іспит зрілости зложив у Тернополі 1921-го року.

За української влади в 1918-му році, був старшиною у військовій команді міста Золочева, а згодом, з відступом нашої армії, його призначили до армійського вишколу І-го корпусу УГА, що був приміщений у Зелених Курилівцях на Поділлі.

У роках 1921 - 1926 був секретарем Товариства ім. Маркіяна Шашкевича в Золочеві і організував величаві походи на Білу Гору в Підлиссі.

Його переслідувала польська влада і арештувала за активну працю під час існування Української Держави і запроторила до тюрми, що знаходилася в золочівському замку.

У 1925 році Михайло Чорнодольський одружився з учителькою Клявдією Левицькою. Мали вони дочку Ірину, тепер замужню за Віктора Герлинського і діждалися двоє внуків, Віктора і Данну.

Зложивши іспит зрілости Михайло Чорнодольський записався на Український Таємний Університет у Львові, де студіював клясичну філологію, а відтак, 1926-го року почав студіювати у Державному Університеті у Львові, а опісля в Університеті ім. Баторого у Вільні. Студії закінчив науковим іспитом 1930-го року, а педагогічний іспит склав 1932-го року в Університеті ім. Баторого.

Від 1930-го року працював викладачем біології у державних гімназіях на терені Віленської кураторії, а 1939-го року його покликали на професора біології до Української Академічної Гімназії у Львові. Після війни проф. Михайло Чорнодольський учителював в Українській Гімназії у Карльсфельді і Берхтесгадені, де директором був В. Радзикевич.

5-го травня 1949 року родина Чорнодольських виїхала до ЗСА, де до 1969 року проф. Михайло Чорнодольський працював у відділі "АФЛ- СІО" у Ню Йорку. Був головою управи Союзу Українців Католиків 196-го відділу "Провидіння".

Ігор Е. Гайда

ПРОФ. ПИЛИП ГАЙДА

Спомин про батька у 7-му річницю його смерти.

проф. Пилип Гайда

Вже сім років, як родина, колишні учні та українська громада Дітройту попрощали на вічний спочинок мого батька. З перспективи сімох років я мав нагоду почути про нього багато добрих слів від колишніх учнів, знайомих та співпрацівників. Тому, тут і там буду переплітати мій спомин їхніми цитатами.

Батько був учасником Визвольних Змагань під час Першої Світової Війни. Він був старшиною Київських Січових Стрільців та Української Галицької Армії (УГА) і працював у міністерстві освіти за Центральної Ради і Гетьманату.

Після закінчення університетських студій у Ґрацу, Австрія, працював гімназійним професором у Тернополі, Криниці, Карльсфельді, Берхтесґадені і на кінець у Рідній Школі в Дітройті, аж до 78-го року свого трудолюбивого життя.

Пилип Гайда народився 24 вересня 1892 року в селі Пронятин, яке тепер є частиною розлогого Тернополя. Від 1904 р. до 1912 р. він ходив до клясичної гімназії у Тернополі, де здав матуру в 1912 році. Його шкільними товаришами, з якими здавав матуру, були між іншими д-р Василь Мудрий (пізніше посол до польського парляменту), д-р Василь Палідвор (визначний галицький правник) та інші. До тієї ж гімназії ходив теж св.п. Патріярх Йосиф, але він здав матуру рік раніше, в 1911 році.

Мій батько, Пилип Гайда, студіював на філософічному факультеті Львівського університету. Із вибухом Першої Світової Війни, в 1914 році тато пішов до офіцерської школи, і як австрійський старшина, восени 1915 р. попав у російський полон. Москалі вивезли його до Ташкенту в Узбекістані і примістили в таборі полонених. Спроба втекти з полону до Китаю не вдалася і його повернули в табір полонених. Рік пізніше, коли Росія

почала розпадатися, тато знову втік з полону, цим разом успішно, до Києва. У Києві зголосився як старшина до Київських Січових Стрільців а згодом його перенесли до міністерства освіти Центральної Ради. За Гетьманату продовжував свою працю в міністерстві освіти, де брав участь в організації двох українських університетів, одного у Києві, а другого у Камянці Подільському. Після упадку Гетьманату повернувся у Галичину і зголосився до Галицької Армії під проводом ген. Мирона Тарнавського. В УГА був старшиною, учасником усіх рейдів в Україну, включно із боями у "Чотирикутнику Смерти", де тато захворів на тиф. В 1921 році попав у польський полон, і перебував до 1922 року. Рік пізніше виїхав до Ґрацу в Австрії, де на філологічному факультеті студіював німецьку і слов'янські мови та порівняльні граматики цих мов. Студії у Ґрацу закінчив у 1926 році і повернувся до Тернополя. Там одружився в 1927 році із Станиславою Лисою.

Я народився 1929 року, як перший син цього подружжя. Тоді гімназистки із восьмої кляси прийшли в нашу хату щоб заспівати "Многая літа"! Так оповідала мені пані Наталка Шуст, з дому Ільницька. Вона теж підкреслила, що мій батько був улюбленим професором їхньої кляси. Хоч тато закінчив студії у відомому університеті в Ґрацу в Австрії, польська влада вимагала нострифікації диплому. В 1926 році він поїхав до Ягелонського університету в Кракові, щоб нострифікувати свій диплом у Польщі і почати працю над докторатом. В 1928 році тато почав учительську працю в гімназії "Рідної Школи" у Тернополі, а п'ять років пізніше, в 1930 році, одержав державну працю в трьох польських гімназіях Тернополя, де викладав українську мову. Там він працював аж до Другої Світової Війни.

Під час радянської окупації, від 1939 до 1941 року, працював учителем у вищих клясах середньої школи в Тернополі. Більшовики робили кілька спроб його арештувати, але щасливим збігом обставин він втік на село, де переховувався аж до приходу німців. Під час німецької окупації вчив німецьку мову в українській гімназії в Тернополі. Весною 1944 року виїхав з родиною на еміґрацію, де продовжував свою педагогічну працю, спершу в українській гімназії у Криниці, потім у Лінцу в Австрії, а відтак, від 1945 року у Німеччині, у гімназіях Карльсфельду і Берхтесґадену, аж до 1949 року, коли вся родина переїхала да ЗСА і влаштувалася в Дітройті. Тут тато включився у громадську працю і від 1953 до 1970 року вчив у Школі Українознавства, де побіч ревного виконування учительських обов'язків, брав активну участь в адміністрації школи та в крайовому педагогічному русі. Після виходу на емеритуру активно допомагав у громадській і шкільній праці дітройтській громаді, включився у працю місцевих ветеранських організацій та залишився активним у житті української громади аж до своєї смерти в 1989 році.

Тепер кілька рядків колишнього учня Тернопільської гімназії, Любомира Гевка, який написав свій спогад у першу річницю смерти мого батька: "Як колишньому учневі покійного проф. Пилипа Гайди у Тернопільській гімназії, мені насувається на думку багато фраґментів і рефлексій про цього

улюбленого і заслуженого педагога та патріота-громадянина. Шляхетні ціхи характеру і глибоко вкорінені християнські моральні принципи - завжди домінували в усьому житті Покійного. Він ними завжди керувався у громадській і педагогічній праці та в родинному житті, у виховуванні своїх дітей. Пригадую собі, будучи учнем Тернопільської гімназії, що як педагог, проф. Гайда був одним із найбільш відданих і люблених учнями професорів цієї школи. Він завжди був доступний, терпеливий і вирозумілий до потреб учнів. По виїзді з Тернополя ми знову зустрінулися у тимчасовій гімназії у Криниці, а опісля в Австрії, Баварії і Дітройті".
Після закінчення війни наша родна опинилася в селі Кірхсдорфі у східній Баварії. У серпні мій батько довідавася, що в Карльсфельді біля Мюнхену є табір біженців, де організується гімназія під дирекцією проф. Володимира Радзикевича, якого мій тато знав раніше. Ми зразу вирішили переселитися і так я, моя сестра Зірка і брат Танас стали учнями гімназії, де директором був проф. В. Радзикевич.

Дир. Радзикевич шукав за учителем англійської мови. Мій батько не був спеціялістом англійської мови. Під час університетських студій він слухав предмети порівняльної граматики, де входила й англійська мова. Хоч це не була його спеціяльність, він бажав зрозуміти обставини і допомогти в складній ситуації своєму директорові і на його прохання погодився вчити початки англійської мови. У Карльсфельді і у Берхтесгадені, за проханням директора він був також господарем кляси "Б" так званих "Матуральних курсів". Там були учні, що під час війни втратили нормальні можливості продовжувати своє навчання, але, це були серйозні учні, які бажали закінчити свою гімназійну освіту та вступити на дальші студії. Багато із них є тепер на провідних громадських становищах, як наприклад Микола Плав'юк.

Спогади про батька йдуть до мого раннього дитинства, коли тато читав мені до сну казки, а пізніше оповідання про козаків. Пригадую, коли я мав 4-5 років, тато читав доступні для дітей поеми Шевченка, як "Мені тринадцятий минало", чи "Садок вишневий коло хати", а пізніше прийшли поважні поеми, як "Гамалія" і "Кавказ". Все це припинилося в 1939 році з приходом радянської влади. Тато приходив до хати пізно ввечорі і я, ще дитиною, зрозумів зміну обставин. Із раннього дитинства, це читання казок і поезій залишиться назавжди у моїй пам'яті і це мабуть початок творення мого характеру і зародження любови до книжок.

Батько завжди хотів, щоб я став музиком. Він писав для мене ноти, а коли я мав 5 років купив мені скрипку, але все це було даремне, бо ні слуху, ні голосу я не мав і не маю. Тепер я одинокий у родині, яка вся співуча, кого просять не фалшувати. Мій тато мав музичний талант, він був диригентом багатьох хорів і оркестр у Тернополі. Любив чельо і колись грав на ньому. У виховуванні мого характеру він найбільше підкреслював чесність, незалежність та самозарадність. Коли мені було 6 років, вчив мене їздити на совгах і лещетах. Коли я падав, я мусів сам вставати і давати собі раду. Так було від дитинства і до мого зрілого

віку. Коли у Карльсфельді мене викинули з гімназії тому, що я був на забаві шоферів, я мусів сам полагодити цю справу, щоб мене знову прийняли до гімназії.

Мої спогади із Берхтесґадену дуже живучі і приємні. Знаю, що мій тато не хотів учити у тих клясах, де я був учнем, але це не все вдавалося. Будучи учнем 8 кляси, я був дуже зайнятий в Пласті. Я тоді був членом гуртка "Гірські орли", та курінним першого юнацького куреня. Були ще й інші обов'язки та готування до дальших студій. Я завжди прислухувався до порад батька. В 1947 році, коли я мав здавати матуру, мій батько дав мені таку пораду: "Коли ти хочеш мати добру освіту то закінчи університетські студії в Европі, а тоді поєднаємося в Америці". Батько вірив у вищість европейської освіти і радив це мені від доброго серця. Я тоді подався до декількох европейських університетів, де була можливість отримати стипендії. Скоро наспіла вістка про можливість одержання стипендії у бельгійському університеті в Лювені і я почав вивчати французьку мову, бо це було передумовою здати вступні іспити до університету. Восени 1947 року я виїхав до Лювену, в Бельгії, прощаючи свою родину, яка залишилася у Берхтесґадені аж до 1949 року, до виїзду в Америку, до Дітройту.

Мої спомини про Українську Гімназію у Берхтесґадені хоч короткі, залишаться найкращими із моєї молодости. Я тепло згадую директора Радзикевича й усіх професорів, як жертвенних і трудолюбивих, що допомагали нами здобути освіту.

Похорон мого батька проф. Пилипа Гайди відбувся 2 вересня 1989 р. в Дітройті, із церкви Непорочного Зачаття. Над домовиною прощало його багато людей, але мабуть найточніше схарактеризував особу Покійного його колишній учень, о. митрат Бутринський із Чікаго. У своєму прощальному слові він сказав: "...це був український аристократ духа - примірний християнин, український патріот, будівничий людських характерів численних сотень його колишніх студентів, і загалом людина, у якої синтеза Божого і народного була підставою її життя".

Не диво, що у своєму заповіті батько просив, щоб його поховали з хрестом і "Кобзарем" у труні.

Мій тато любив книжки і музику, завжди їх збирав, а потім залишав, чи то в Тернополі, чи у Берхтесґадені чи в Дітройті. Але, цю любов до книжки він передав своїм синам і внукам.

Так писав про нього його учень Любомир Гевко: "Як члена української громади його характеризували: великий український патріотизм та зацікавлення наукою і релігією, головно писаним словом і книжками. Він набував нові книжки, запопадливо їх читав і так придбав чималу приватну бібліотеку, яку хоч спалили більшовики, він старався на еміграції відновити. Як колишній учасник визвольних змагань був активним у ветеранських організаціях. Брав активну участь у релігійних товариствах, а зокрема дорогою була йому справа Українського Патріярхату, яку він

ревно піддержував, часто згадуючи Патріярха Йосифа, свого шкільного товариша з Тернопільської гімназії.

Проф. Гайду можна схарактеризути як людину, що для нього християнська мораль не була теологічною абстракцією, а була живучим дороговказом у його щоденному житті. Чесність, лагідність, згідливість, уміння поєднувати та злагіднювати конфлікти, це вислови, якими описують особу Покійного ті, що його близько знали. З ласки Божої він дожив глибокого віку, в якому міг радуватися гарно вихованими дітьми і внуками. Один із його внуків відчув Боже покликання і став священиком: це теперішній парох церкви св. Йосифа в Чікаґо, о. Павло Гайда.

Кінчаючи свій спомин про батька, хочу зазначити, що він не повний. Але, я вдячний свому татові за любов і дисципліну, яку він мені дав, та заохочую всіх синів і дочок, щоб вони писали спогади про своїх батьків для своїх дітей та внуків.

Я вдячний батькові за те, що два останні роки середньої освіти я мав нагоду вчитися в Українській Гімназії у Берхтесґадені під дирекцією проф. Володимира Радзикевича, яка дала мені добру підставу до дальших студій. У повоєнному часі, мій батько, та інші професори Української Гімназії у Берхтесґадені, зуміли створити школу, яка вповні рівнялася стандартам державних вимог Баварії, а ще важливіше, дала українознавство і духове виховання нашій молоді.

Кінчаючи цей спомин я бажаю висловити щире признання та подяку директорові Володимиру Радзикевичу та усім професорам і катехитам за їхній труд і посвяту у виховуванні молоді серед важких обставин.

Тепер, із перспективи 50 років від іспиту зрілости, із власного досвіду батька і діда, громадянина та професійної людини, бачу цінність Української Гімназії у Берхтесґадені, головно у виховуванні наших характерів та у плеканні любови до України.

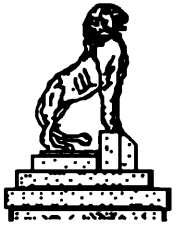

Зенон Тарнавський (за альманахом Референтури Фізичної Культури).

АНДРІЙ ГАРАСЕВИЧ

Поет - Альпініст

Коли у горах нечайно заграє сурма , це знак, що тієї хвилини хтось загинув. Хтось, хто здобував гірський верх, вкрив своєю кровю скелі, своє життя поклав на дорозі до зір.

26-го липня 1947 р. в гарячий, насичений сонцем день заграла сурма. Стало відомо незабаром, що того дня загинув молодий український поет Андрій Гарасевич.

Поетична творчість Андрія Гарасевича тільки почала розвиватися. Обдарований щирим поетичним талантом, всю свою молоду душу вкладав у літературну роботу і музику. Його поезії розкидані по журналах і газетах, є в нього й окрема збірка сонетів, що вражають дивною, несучасною тонкістю. Особливо тепло і ніжно звучать його вірші з циклу "Стара Прага". Поет студіював у Празі і цьому, одному з найкращих европейських міст, присвятив своє любовне признання у низці ліричних віршів.

Друга життєва пасія, що полонила увагу поета , - були гори. Опинившися на еміґрації, у берхтесґаденському таборі, поет піддався чарові альпійського краєвиду. Його манять і зовуть до себе недосяжні верхи берхтесґаденських Альп. Його тягне і рве до них, до тих мовчазних свідків чудесного Божого творення. Його тягне піднестися туди, де зорі так близько, де не ступає нога людини. Він втягається в громаду полонених горами. Всі довколишні грізні гірські шпилі і хребти коряться незабаром його ногам. Кожного дня він плянує нові мандрівки в гори. На нове здобування. Свідомо, з упертою волею, заворожений своєю пасією, організує одчайдушні виправи. Заохочує інших до туристики, кладе основи альпінізму серед українських спортовців, здобуває симпатиків для цього чудового, але такого небезпечного спорту. Його ім'я стає відоме не лише, як ім'я поета, але й як альпініста, не лише між своїми, але і між чужинцями, німцями, добрими альпіністами. Про те, що він здобув шпиль Вацмана з т. зв. Остванд'у (східня стіна, східний схил гори Вацмана, дуже стрімкий) - заговорили, як про незвичайне спортове досягнення. Фанатична любов до гір перетворилася в пасію, що гнала поета на щораз новіші, на щораз рисковніші гірські походи. Ця пасія закінчилася трагічно. Кого люблять гори, того вони забирають собі назавжди.

Андрій Гарасевич - асистент проф. Мирона Федусевича, учитель української мови в Українській Гімназії у Берхтесґадені.

Лідія Супінська-Марковська

ДЕЩО ПРО МОГО БАТЬКА ПРОФ. Д-Р ВІКТОРА СУПІНСЬКОГО

Мій батько, Віктор Супінський, народився 16-го лютого 1894 року на Поділлі. До гімназії ходив у Тернополі і там завершив гімназійне навчання матурою 11-го липня 1917 року.

У Першій Світовій Війні його покликали до австрійського війська, а під час фронтових акцій попав до російського полону.

Університетські студії розпочав у Львівському університеті де студіював право. У роках 1923 - 1927 був студентом гуманістичного відділу, філософічного факультету в Університеті ім. Яна Казимира у Львові. У тих роках він студіював історію, філологію а в тому і німецьку мову.

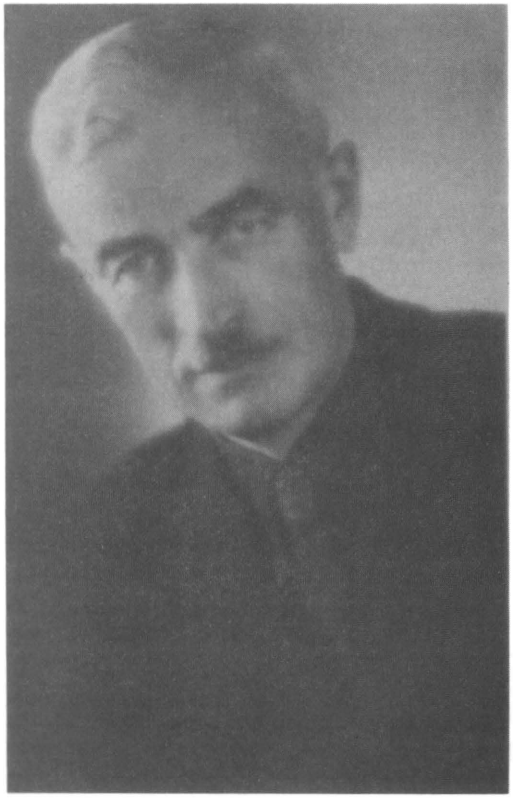

Проф. д-р Віктор Супінський

Перший учительський іспит, як педагог середніх шкіл, В. Супінський зложив 31 жовтня 1920 року, а першу педагогічну практику відбув у приватній гімназії "ім. Генрика Сєнкевіча" на Віленщині. Він викладав німецьку , латинську та грецьку мови до того часу, поки цей предмет (грецька мова) був ще у програмі навчання.

Професорський диплом з історії, історії літератури і німецької мови одержав 12-го червня 1931 року в місті Вільно, тепер на Литві. Тут і учителював до 1940-го року.

Воєнна хуртовина змусила нас повернутися знову на рідні землі і наша родина опинилася у Львові, де батько викладав, головно німецьку і латинську мови в Українській Академічній Гімназії до 1943 року, коли ми були змушені податися на еміґрацію. Зразу по заснуванні Української Гімназії у Мюнхені, а опісля в Карльсфельді і у Берхтесґадені - він зголосився до праці і від 1946 до 1949 року викладав латинську і німецьку мови у тих гімназіях .

Свої студії завершив докторатом у 1947 році, одержавши ступінь доктора філософії і філології (німецької мови) в Мюнхенському університеті у проф. д-р Гартлє (dr. Hartle).

Після приїзду до Америки, - мій батько помер нагло 17-го січня 1952 року. Мій татко і моя мама ніяк не могли акліматизуватися у цій, чужій для них країні. Мій батько любив свою професію і дуже дбайливо її виконував.

Від учнів він вимагав пильности й уваги, одначе при кінцевих іспитах радо старався допомогти слабшим і дати їм можливість іти в світ з матуральним свідоцтвом у руках. Він був дійсним приятелем молоді і таким його згадують і пам'ятають колишні учні.

Ось як характеризує свого професора його колишній учень Олексій Шевченко у статті - "Пам'яті приятеля і виховника молоді":

..."Проф. Віктор Супінський належав до таких учителів, які заслуговують у дійсності тільки на найкращий спомин. Його життя - це школа, його заінтересування це освіта і знання дорученої йому шкільної молоді. Як дуже любив він своїх учнів і як страждав над їхніми оцінками в науці, вистачить згадати лише конференції (піврічні, річні), коли св. п. "Кохасьо" (так називали його товариші і учні) просив кожного з професорів за кращі оцінки для його учнів - так згадує про св. п. проф. Супінського також проф. д-р Василь Стецюк.

І дійсно, в мороці щоденних буднів таборового життя, у невідрадних обставинах організації шкільництва, проф. В. Супінський був завжди одним із перших, щоб допомогти своїм учням здобути освіту.

...Весь шлях його життя був виповнений цією шляхетністю і на цьому шляху, так нагло і несподівано зустріла його смерть. Застала вона його тоді, коли він збирався до публичної бібліотеки, щоб підготовити свою доповідь на Свято Соборности.

Із невимовним болем у душі кожний із нас, колишніх учнів, хилимо голови, віддаючи пошану нашому виховникові".

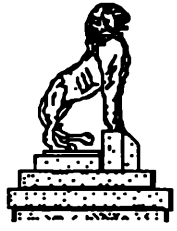

Богдан Винар

ПРОФ. ОЛЕКСАНДЕР ПАНЕЙКО

(Посмертна згадка).

Одна з важливіших ділянок українського національно-культурного життя, українська філологія, понесла чималі втрати. Згадаймо хоча б проф. Смаль-Стоцького, проф. Сімовича, а скільки їх загинуло з рук ворога-окупанта?!

І ми знову над свіжою могилою. Відійшов один із найкращих знавців української мови, св. п. Олександер Панейко, уродженець Західньої України. Народився він 31-го травня 1891 року у Золочеві, де і провів свої найкращі літа. Студентські роки - поїздки з рамені "Просвіти", організація її нових клітин в терені, участь у розбудові "Сокола" - специфічна праця кожного українського студента.

Початок педагогічної праці О. Панейка датується 1914 роком. Вчителював спочатку ще студентом в Учительській Семінарії, опісля у львівській гімназії, а після короткої перерви, спричиненої військовою службою, він знову повертається до вчителювання. Поляки навмисне його переносять до гімназії в Коломиї, а потім до Тернополя. Від 1927 року він постійно працює у Львові. Під час більшовицької окупації західних земель України (1939-1941 роках) він викладав українську мову на філософічному факультеті Львівського університету.

Умови інтенсивно веденої учительської праці не залишали багато вільного часу. І тут, усі свої вільні хвилини проф. О. Панейко використовує на наукову діяльність, присвячуючи найбільше уваги українській філології.

Ще за студентських часів, (1912 р.) появляється його перша праця, - відомий підручник української стенографії, що вийшов на еміґрації, вже недавно, третім виданням. Після закінчення Першої Світової Війни проф. О. Панейко тісно співпрацював у різних українських, львівських часописах, поміщуючи багато своїх статтей з українознавчою тематикою.

Співпрацюючи весь час у мовознавчій комісії НТШ, проф. О. Панейко активно працює над кращою методологічною розбудовою навчання української мови, багато праці присвячує також коректорській роботі при опрацьовуванні потрібних підручників.

1941 р. виходить, за його редакцією, новий академічний правописний словник, що знайшов велике поширення серед усіх кіл української громадськости. Акцентуючи методу джерельности у розроблюванні української філології, Олександер Панейко займався також студіями античної клясичної літератури. Крім перекладницької праці він вніс львину частину своїх зусиль в опрацювання відомої граматики латинської мови за редакцією Любомировича.

Його монументальний твір, це недавно видана "Граматика Української

Мови", діло, над яким проф. О. Панейко працював більше двох десятків років. Метою цих кількох рядків не є давати оцінку появі цього твору, - її залишаємо більш компетентним чинникам. Треба одначе ствердити, що цінність цієї останньої праці - величезна для української філології. Провидіння дозволило проф. Олександрові Панейкові, хоч вже на смертній постелі, діждатися її появи і мати заслужене вдоволення. Важка недуга, загострена еміґраційними побутовими обставинами життя, забрала з наших рядів невтомного працівника української науки, визначного педагога і зразкового українського громадянина.

Передрук із часоп." Українське Слово" - (Париж , 13 серпня 1950 року - ч. 456- 457.).

Від редакції: Проф. Олександер Панейко в Українській Гімназії у Берхтесґадені вчив українську мову. Був він улюбленим професором і тішився популярністю серед студентів, хоч, як говорили, був вимогливим.

Короткий життєпис і знимка проф. О. Панейка (1891-1950) поміщені в " Енцеклопедії Українознавства", словникова частина, том 5, Мюнхен, Наукове Тов. ім. Шевченка, 1966, ст.1930.

Група професорів на тлі Вацмана

Любомир Винар

ПРОФ. ЛІДІЯ ШЛЯХТИЧЕНКО
(1896 - 1973)

Писати біографічний нарис про Лідію Шляхтиченко, видатного виховника молоді і гімназійного професора математики в Чехословаччині, Карльсфельді і Берхтесґадені - доволі тяжко з уваги на брак джерельних матеріялів. Бракують документи, які уточнюють окремі етапи її життя і діяльности. Це відноситься також до інших педагогів української Гімназії у Берхтесґадені. Не зважаючи на це, на основі моїх безпосередніх спостережень, постараюся коротко реконструювати діяльність проф. Шляхтиченко, опікуна нашої кляси, до 1948 року включно.

Якось так сталося, що після переїзду нашої родини з Мюнхену до табору в Карльсфельді у серпні 1945 року, нас примістили в цій самій кімнаті у якій жили Лідія Шляхтиченко і її чоловік д-р Михайло Шляхтиченко, довголітний секретар правничого факультету Українського Вільного Університету (УВУ) у Празі. Згодом Лідія Шляхтиченко переписувалася з моєю мамою, а д-р М. Шляхтиченко зі мною, аж до 1977 р. У їхніх листах знаходимо деяку важливу інформацію про їхнє родинне і професійне життя. На основі цієї, доволі обмеженої джерельної бази і моїх безпосередніх спостережень, пишу цей короткий біографічний нарис, з надією, що колишні учні проф. Л. Шляхтиченко доповнять його своїми думками і спогадами. Заки перейдемо до її педагогічної діяльності в таборі "Орлик", коротко згадаймо про важливіші події в її житті.

Лідія Шляхтиченко народилася 11 серпня 1896 р. в Умані. Правдоподібно там закінчила народну школу і виїхала до Києва. Із розповіді М. Шляхтиченка знаємо, що його майбутня дружина була вчителькою української мови у жидівській гімназії та природничих наук в гімназії ім. Б. Грінченка в Києві (•1). Після втрати української державности, проф. Л. Шляхтиченко виїхала у Чехословаччину і вже 1920 р. була у Празі.

10-го травня 1920 року сотник армії УНР Михайло Шляхтиченко одружився з Лідією Миколаєвою. У тому часі Лідія Шляхтиченко записалася на природничо-математичний відділ Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова у Празі і закінчила його в 1928 р. (після декількох перерв), а її чоловік Михайло, одержав диплом доктора філософії у цьому ж Інституті і від 1930 до 1945 р. був секретарем правничого факультету УВУ. Слід згадати, що в 1924 р. Шляхтиченки пережили велику родинну трагедію: помер їхній улюблений син Юрко. Цю трагедію вони несли ціле своє життя і ще в 1945/46 роках згадували про свого сина. Пані Ліда любила дітей, а смерть її власного сина ще збільшила її прив'язання і любов до української молоді. Крім цього, вона весь час опікувалася своїм чоловіком Михайлом, який часто хворів і деякий час перебував у чеських шпиталях. 1928 р. паню Ліду призначили інструктором гімназійної дівочої бурси і у Ржевницях, де спершу існу-

вала українська гімназія, яку у 1939 р. перенесено до Моджан і туди перебралися Шляхтиченки. 1939 р. Лідія Шляхтиченко деякий час вчила математику і фізику в Дівочій Учительській Семінарії у Севлюші (Карпатська Україна), а потім повернулася до Праги. Треба згадати, що в дівочій бурсі вона мала репутацію вийнятково здібної і доброї виховниці гімназійної молоді. У тому часі вона близько співпрацювала з пані Вірою Кандибою, дружиною славного поета О. Олеся і мамою видатного археолога і політичного діяча та поета Олега Кандиби-Ольжича. Про ті часи вона написала спогади, про що згадував її чоловік Михайло у листі до Л. Винара 16 квітня 1977 р. (*2).

Після Другої Світової Війни Лідія і Михайло Шляхтиченки, подібно як інші українські еміґранти з Праги, опинилися в Баварії, в українському скитальському таборі в Карльсфельді, а від 1946 р. в таборі "Орлик". Саме тоді я мав нагоду пізнати проф. Лідію Шляхтиченко, як педагога і людину. Вона вчила математику, а водночас була настоятелькою дівочої бурси в Карльсфельді, а згодом у Берхтесґадені та з ентузіязмом продовжувала свою працю виховання нашої молоді. Як професор математики була вимогливою і строгою, як людина - винятково вирозуміла і добра до своїх учнів. Тому, що я недолюблював математику, вона деякий час давала мені приватні лекції і це значно піднесло мій рівень знання математики. У таборі вона дуже опікувалася своїм чоловіком, який, подібно як і в Чехословаччині, часто хворів. Водночас вона була доброю господинею, знаменито знала "чеську кухню" і любила запрошувати нас на чеські "кнедлікі". У таборі "Орлик" Шляхтиченки жили в тому самому будинку (3-тій бльок) що і ми, де також містилася дівоча бурса. Як господар кляси, Л. Шляхтиченко час до часу влаштовувала товариські вечорі і загалом відчувала велике задоволення із своєї виховної і педагогічної праці.

1949-го року Шляхтиченки виїхали до Америки і проживали в Ню Йорку. Спершу вони виконували фізичну працю, згодом пані Ліда закінчила комп'ютерські курси і працювала книговодом в одному з американських підприємств. Вона хворіла і відійшла на ранню емеритуру. Померла 25 квітня 1973 р. , залишаючи осамітненим свого улюбленого чоловіка Михайла. У своїх листах до мене і моєї матері, М. Шляхтиченко часто згадував про "мою незабутню Ліду", яка була його вірною дружиною і правдивим приятелем у довгій життєвій мандрівці українських скитальців. Обоє вони жили майбутнім України і вірили, що прийде час і вона стане самостійною державою. Д-р Михайло Шляхтиченко помер у домі людей похилого віку 20 грудня 1978 р. в Ню Йорку. Поховані обоє на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку, Ню Джерсі.

З перспективи часу можу сказати, що проф. Лідія Шляхтиченко була не лише видатним педагогом , але і приятелем нашої молоді. Будучи вже в ЗСА, вона втримувала зв'язки із своїми колишніми ученицями й учнями і раділа з'їздами та зустрічами професорів і учнів колишньої Гімназії у Берхтесґадені, які відбувалися, або на "Союзівці", або в інших місцево-

стях. Ми можемо гордитися з того, що мали таких кваліфікованих та ідейних професорів, як Лідія Шляхтиченко. Їй та її колеґам професорам багато завдячує наше покоління, яке виховувалося на еміґрації у т. зв. "таборах - ДП". Хай пам'ять про неї залишиться тривалою в анналах історії українського шкільництва і освіти.

*1 "Життя і заслуги д-р Михайла Шляхтиченка" (Свобода, ч.116, 25 травня 1978 р.).
*2 Листування д-р Михайла Шляхтиченка з Любомиром Винарем у роках 1960/70 (листи зберігаються в архіві Л. Винара).

Група професорів при вході до табору "Орлик"

Група професорів гімназії в Карльсфельді

Професори і абітурієнти при вході до будинку Української Гімназії у Берхтесґадені - 1949 рік.

Любомир Винар

О. ПРОФ. СТЕПАН МАРІЯН ТАРНАВЕЦЬКИЙ
(1904 - 1988)

Коли 2 червня 1946 року відбулося офіційне відкриття табору "Орлик", о. Степан Тарнавецький, наш гімназійний катехит, відправив урочисту Службу Божу і виголосив змістовну проповідь про християнські чесноти і важливість гармонійного співжиття таборян, наголошуючи потребу плекання християнського світогляду. Подібно про завдання таборян цього пропам'ятного, і нажаль дощового дня говорив д-р Тома Лапичак, голова табору "Орлик". Також, під час офіційного відкриття нашої Гімназії, що відбулося 30 червня 1946 р. , отець Тарнавецький відслужив святкове Богослуження, а директор Володимир Радзикевич, у своїй промові наголосив вагу освіти і виховання молоді на засадах християнської моралі і здорового патріотизму. Без перебільшення можна твердити, що наш катехит о. Степан Тарнавецький був правдивим приятелем гімназійної молоді, опікувався студентами, зокрема тими, що опинилися в таборі без родин. Я пригадую нашого катехита, як красномовного викладача релігії, що він її вчив разом із своїм приятелем о. Тарасом Дурбаком, у всіх клясах берхтесґаденської Гімназії. Пригадую, що у вищих гімназійних клясах на своїх лекціях він любив вплітати відповідні жарти-анекдоти, що стосувалися різних сфер українського життя. Він був ходячою скарбницею-енциклопедією гуцульських жартів і виголошував їх гуцульським діялектом та часто записував до своєї "спеціяльної книги" різні анекдоти. Хочу вірити, що ця книга українського фолкльору збереглася і напевно пригодиться дослідникам українського здорового гумору і наших звичаїв.

Як професор, о. Тарнавецький був строгий, але водночас людяно ставився до студентів. Пригадую його лекції з догматики і насвітлення походженя людини в контексті двох інтерпретацій: християнської і дарвіністичної. Він легко давав собі раду з деякими нашими "приватними філософами" - скептиками (а такі у 7-ій і 8-ій гімназійній клясах були) і без жодних емоцій, систематично "громив" гіпотезу Дарвіна про походження наших предків. Не обійшлося тут і без здорового гумору о. Тарнавецького. У нижчих клясах він був менш ліберальний і як лиш учні почали між собою голосніше говорити, тоді "в роботі була лінійка", або рука отця катехита... Після такої "екзекуції" у клясі завжди панувала ідеальна тиша і спокій...

Отець катехит Тарнавецький був строгим педагогом, але ми всі його любили і шанували. Мав він також гарний і міцний голос, що імпонувало нашим гімназійним співакам. О. Тарнавецький присвятив усе своє життя вихованню молоді і допомозі немічним, старшим людям і недорозвиненим дітям. Був він видатним педагогом.

Зупинімся коротко над його життєвим шляхом і тоді краще зрозуміємо

його діяльність у берхтесґаденській Гімназії.

О. Степан Маріян Тарнавецький народився у Коломиї 1904 року. Там закінчив народну школу і гімназію. В роках 1923 - 1928 закінчив філософський факультет Львівського університету, спеціялізуючись у педагогіці й історії. Після закінчення університетських студій, деякий час вчив у школі для недорозвинених у Варшаві, а вже 1934 р. вступив на богословські студії в Духовній Семінарії у Станиславові (сьогодні Івано-Франківськ). 1938 р. о. Тарнавецький прийняв ієрейські свячення з рук епископа Івана Лятошинського і став катехитом українських середніх шкіл. Цей обов'язок, з деякими перервами, він сповняв аж до виїзду на еміграцію 1944 року.

Він був катехитом Української Гімназії у Карльсфельді, а після розв'язання табору переїхав до Берхтесґадену, де став катехитом нашої Гімназії. Тут розгорнув широку педагогічну і душпастирську діяльність. У гімназії він вчив релігію у вищих клясах, а в нижчих також історію.

1948 р. о. Тарнавецький виїхав до Вінніпеґу, Канада. Спершу працював при катедрі св. Володимира і Ольги як отець-помічник, і жив близько з провідним громадським діячем і настоятелем катедри о. В. Кушніром. У роках 1967 - 1972 був парохом церкви св. Марії і духовним опікуном дому для людей похилого віку Пресвятої Родини у Вінніпезі. Він брав також жваву участь у релігійному і громадському житті в Канаді. Він рівно ж провадив курси співу при Архипархіяльній Консисторії у Вінніпезі. Любив співати і це замилування поєднував із своєю педагогічною професією. Він мав багато приятелів у Вінніпезі і був відомий, як спеціяліст гуцульського фолкльору. 1985 р. відійшов на пенсію. Останню зустріч з о. Тарнавецьким я мав у Вінніпезі у жовтні 1972 року. Він прийшов на зустріч з громадянством і на наукову історичну конференцію і там, під час перерви, ми мали змогу поговорити і пригадати старі, добрі часи. О. Тарнавецький цікавився долею берхтесґаденських гімназійних професорів і деяких учнів. Він був, як кажуть, повний життя. Згадував із вдоволенням свою працю в таборі "Орлик" і у Берхтесґаденській Гімназії. Слід згадати, що гімназисти мали до нього довір'я і часто приходили до свого катехита із своїми проблемами. Він завжди, по змозі, їм допомагав.

О. Степан Тарнавецький помер 19 грудня 1988 р. у Вінніпезі і там його поховали на українському католицькому цвинтарі.

На закінчення можна ствердити, що маючи таких педагогів і виховників в Українській Гімназії у Берхтесґадені, як наш улюблений катехит о. Степан Тарнавецький, ми були в добрих, довірених і приязних руках.

12/II/1997 р.

О. КРИЛОШАНИН, АРХИПРЕСВІТЕР ТАРАС ДУРБАК

(АВТОБІОГРАФІЯ)

О. Крилошанин Архипресвітер Тарас Дурбак

Я, Тарас Евстахій Дурбак, народився 6 вересня 1914 р. в селі Вербівчик, повіт Броди, Західна Україна, де до 1919 р. проживали мої родичі, о. Кипріян Дурбак і Александра Літинська. У 1919 р. під час епідемії тифу вони померли, а моїм вихованням зайнялася старша сестра Стефанія, заміжна Ковальська.

У моїх покійних родичів було нас четверо дітей: Брат Ярослав, (загинув під час війни на Моравії, як вояк УГА), сестра Любомира (померла 1916 р.), сестра Стефанія і я. Походжу із священичої родини. Мій дід о. Іван Дурбак був довгий час парохом у бережанському повіті. Помер 1910 р. Три брати мого батька св. п. о. Кипріяна: Савин, Теофіль і Орест були також священиками. Моя мама св. п. Александра, була дочкою о. Петра Літинського, пароха села Теляче, повіт Підгайці.

До початкової школи я ходив у селі Явче, пов. Рогатин. У 1924 р. я здав вступний іспит до 1-ї кляси Академічної Гімназії у Львові, яку закінчив 1932 р. У тому часі я мешкав в Інституті св. Йосафата у Львові, першим ректором якого був о. д-р Іван Бучко, майбутній архиєпископ.

Іспит зрілости (матуру) я здав 24 травня 1932 р. і записався на перший рік філософічних студій при нашій Богословській Академії у Львові, ректором якої був тоді о. митрат д-р Йосиф Сліпий, майбутній Патріярх і Кардинал.

По закінчені студій у Богословській Академії 1938 р., за дозволом Митрополита Андрея Шептицького, під час більшовицької та німецької окупацій Галичини, я працював учителем у школі аж до моїх ієрейських свячень у катедрі св. Юра у Львові, з рук преосвященного кир Микита Будки в 1943 р.

Перед свяченнями, 10 червня 1943 р. я одружився з Антонією Банах у Кам'янці Струміловій, у парафії о. шамб. М. Цегельського.

Висвятившись, я душпастирював у селі Журів, пов. Бурштин, а відтак був сотрудником і адміністратором у селі Сушно, пов. Радехів аж до липня 1944 р., коли більшовицькі війська цілою силою почали наступати на німецькі фронтові лінії. Тоді німці евакуювали нас із фронтової полоси і я виїхав, спершу до Львова, а згодом подався у Карпати. Після переїзду кордону я дістався на Словаччину і до Австрії, де пів року жив біля Відня у місцевості Рекавінкель. Тут, за дозволом кардинала Інніцера я відправляв Служби Божі для робітників у німецькому костелі і подавав їм усяку можливу духовну допомогу.

По закінченні війни, і з приходом американської армії в 1945 р. я обслуговував наших скитальців у таборах Дахав, Карльсфельд і Берхтесґаден у Баварії. У тих таборах я відправляв Служби Божі, проповідував, учив у школах релігію і провадив Марійську дружину для пань.

З хвилиною, коли відкрилася можливість еміґрувати до свободолюбної Америки і наші скитальці почали виїзджати у новий світ, - виїхав туди і я з родиною. До Америки ми прибули 18 березня 1949 р. Преосвященний владика Костянтин Богачевський призначив мені першу парафію в Алтуні, Пенсильванія, де я перебував до 1952 р. . Під час трьох років побуту в Алтуні, за моїми стараннями - парафія віддала всі залеглі довги до дієцезії, відновила спалену церкву і почала будову приходства.

24 березня 1952 р. мене перенесли на парафію в Акроні, Огайо, де я перебуваю до тепер. Тут, за моїми стараннями і при допомозі жертвенних парафіян, збудовано нову, величаву церкву і нове приходство в 1961 р., потім парафія закупила площу для паркування авт і продала старі будинки. Піднеслося і духовне життя парафії. Зорганізували апостольство молитви, Марійську дружину для дівчат, дружину вівтарних служащих, створено відділ Ліґи Українців Католиків і суботню школу українознавства.

У моїй родині є троє дітей: Марта, Ярослав і Марія.

Акрон, Огайо, 24 листопада 1965 р.

* о. Тарас Дурбак - автор - "Автобіографія" - з архіву пані Ларисси Музичка.

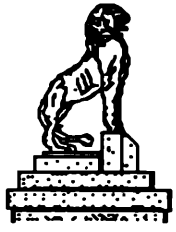

О.А.

О. ПРОТОПРЕСВІТЕР МИКОЛА АНТОХІЙ

Вівці мої, вівці,
Вівці і барани,
Хто ж вас буде пасти
Як мене не стане ?

Протопресвітер Микола Антохій народився в Іспасі над Черемошем, 1906 р. на зеленій Буковині. Походив із шляхетської родини Василя ди Антохія і його дружини Анни Зота. Батько був учителем. Незадоволений із тодішніх обставин на Буковині, подався у Новий Світ, щоб шукати кращої долі для себе і своєї родини. На жаль, хуртовина Першої Світової Війни перешкодила його добрим намірам і внедовзі він помер у Ню Йорку, в дуже молодому віці, маючи всього 33 роки, помер далеко від своєї родини і рідної землі.

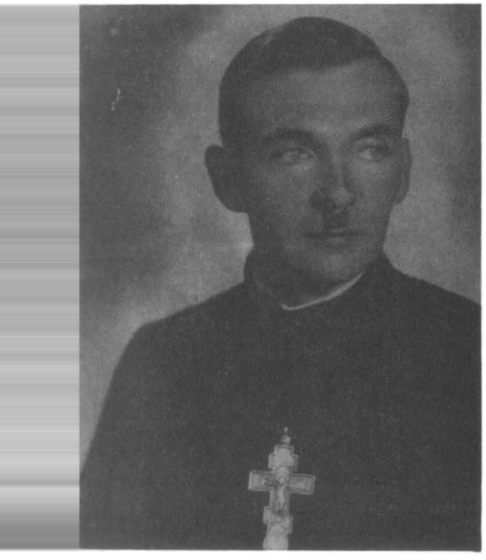

О. протопресвітер
Митрат Микола Антохій

Молода мати, залишившись із двома малими синами, старалася дати їм по змозі відповідне релігійне виховання і відповідну освіту. Народну школу Микола Антохій закінчив у Іспасі. 1918 р. вступив до української гімназії у Вижниці і закінчив там 4 кляси. Після ліквідації цієї гімназії румунами, Микола вступив 1922 р. до української гімназії в Чернівцях продовжуючи там свою освіту.
У Чернівцях мешкав в українській бурсі ім. Ю.Федьковича, де молоде покоління виховувалося на щирих і свідомих українців. Щоб зменшити кількість української інтелігенції, румуни старалися не допускати українську молодь на вищі студії. Тому Микола, з невеликою групою абітурієнтів української чернівецької гімназії виїхав до Букаресту 1927 р., де не було такого шовінізму і переслідування, як на Буковині. Там він здав матуру і зразу записався до мистецької академії Бел Арт . Під час навчання в Українській Чернівецькій Гімназії Микола вчився малярства у проф. Евзибія Ліпецького, який дуже заохочував молодого здібного студента до вищих студій в ділянці образотворчого мистецтва.

Після закінчення Академії Микола повернувся 1930 р. до Чернівець і йдучи за голосом серця і проханням матері, вступив на теологічний факультет в "Університеті ім. Короля Карла". Це була найвища православ-

на інституція того роду не тільки в Румунії, але і в цілій Европі і вчилися там студенти і різних віросповідань із різних країн із-за високого академічного рівня. У цьому часі Микола вступив до академічного товариства "Чорноморі". Це було національно-патріотичне товариство, в якому студенти виховувалися на щирих українських патріотів.

На теологічних студіях Микола удержувався сам, заробляючи на життя малярством. Малював для приватних осіб, а під час вакацій малював по церквах іконостаси й ікони. Його глибока релігійність відбивалася в його мистецькій творчості, куди він вносив і українські елементи. Як мистець, Микола найбільше цікавився церковним малярством, але цікавила його й природа, тому залюбки малював краєвиди і квіти.

Свою першу образотворчу виставку Микола влаштував 1931 р. разом із К. Винницьким, його товаришем по фаху і студіях, у залі резиденції митрополита у Чернівцях. Виставив він біля 50 картин, і майже всі вони були продані. Виставка була надзвичайно успішна; румунські критики поставилися дуже прихильно до молодих мистців. Сам митрополит Рипта закупив 11 картин. Цей моральний і матеріяльний успіх дав змогу Миколі спокійно продовжувати свої студії.

1932 р. його покликали до румунської армії на один рік. Після закінчення військової служби він продовжував свої студії і закінчив їх успішно 1935 р. Свою маґістерську працю "Петро Могила" оборонив з дуже добрим успіхом і дістав ступінь ліценціята теології (маґістра). Того ж року він одружився з Ольгою Волощук.

26 грудня 1936 р. Микола був рукоположений Митрополитом Вісаріоном на диякона, а 7 січня 1937 р. прийняв ієрейські свячення у катедральному соборі в Чернівцях. У березні того ж року о. Микола дістав парафію в родинній місцевості Іспасі, як вікарій, виконуючи там священничі обов'язки аж до приходу більшовиків 1940 р.

Під час більшовицької окупації Буковини о. Микола мав дві альтернативи, або прийняти оферту совєтської влади і запрошення архітектора Повстенка прийняти працю художника в Києві, зрікаючись прилюдно священства, або виїхати на Захід. Він вирішив виїхати.

Шість місяців пізніше о. Микола одержав парафію Комарів у Генерал Ґубернаторстві, у Холмській дієцезії архиєпископа Іларіона Огієнка. Невдовзі він одержав доручення владики заступити на час хвороби протоієрея Костянтина Теодоровича у Підгорцях на Грубешівщині. Звідтіля перейшов до Городла над Бугом, де був настоятелем парафії до 18 липня 1944 р. Прийшлось знову все покидати, бо наближався фронт.

Невдовзі о. Микола опинився у таборі Карльсфельд біля Мюнхену. Тут він дістав призначення на законовчителя у таборовій гімназії і торговельній школі. Водночас, він викладав історію, географію і рисунки.

Коли в 1946 р. табір перенесли до Берхтесґадену, о. Микола дістав призначення на настоятеля таборової церкви, для якої зразу намалював іконостас. У таборі він продовжував свою працю в гімназії, де викладав релігію, географію і рисунки. Тут влаштував також своє власне ательє, малю-

ючи без перерви, особливо чудові гірські краєвиди. В продовж усіх цих років він брав участь у виставках картин (у Берхтесґадені та Мюнхені) у рямках УСОМ, як рівнож підготовляв індивідуальну виставку у Берхтесґадені у рямках УСОМ.

У грудні 1951 р. о. Микола разом з родиною еміґрував до ЗСА, в місто Ст. Пол у Міннесоті, а після одного року переїхав до Міннеаполісу, де призначили його на карпато-руську парафію св. Миколая. Там він працював дев'ять років парохом. 1961 р. владика Мстислав призначив о. Миколу до української парафії св. Архистратига Михаїла, де він був настоятелем до березня 1974 року, звідки відійшов на заслужений відпочинок із-за підупадаючого здоров'я.

Будучи настоятелем великої парафії св. Михаїла, о. Микола мав менше часу для малювання. Все ж таки, він намалював фрески, намалював запрестольну поліхромію Ісуса Христа на троні і ряд святих, позолотив надвівтарну арку, намалював багато ікон, які знаходяться тепер по цілій країні. Він брав також участь у виставках у Ню Йорку, Філядельфії та інших місцевостях. У потребі о. Микола завжди був готовий до послуг своїм парафіянам. Своєю лагідною вдачею і такою ж мовою заспокоював хворих і немічних. Його проповіді були на високому релігійно-національному рівні. В українській школі навчав дітей релігії і рисунків. За його старанням у школі ввели лекції прикладного мистецтва, а також вишивання та писання писанок.

В 1967 році сповнилося о. Миколі 30-ліття священослужіння у Христовому винограднику. Тоді св. п. Блаженніший Владика Іоан нагородив його Наперстним Хрестом та митрою, а громада влаштувала йому величавий бенкет і подарувала гарні ризи.

О. Микола був першим, що заініціював спільне святкування Православного Дня у наших містах. Цей звичай триває по сьогодні. У співжитті з дружиною Олею о. Микола був відданим і ніжним її другом. Вона ділила з ним тернисту долю, ділила з ним успіхи і невдачі та віддану працю для своєї рідної церкви і народу протягом сорокавосьми літ.

О. Микола належав до Центрального Об'єднання Буковинських Українців у ЗСА, до відділу Українського Академічного Козацтва" Чорномори", та до Об'єднання Мистців Українців в Америці (ОМУА) . Жив дружньо з українцями інших віроісповідань, був соборником, за що всі його вельми шанували.

Помер о. Микола 9 листопада 1983 року. Залишив дружину Ольгу, доню Дарію з чоловіком (д-р А. Лисий), та внуків Богдана, Наталку і Соню.

- о -

Уривки статті, що була поміщена у щоденнику "Свобода" про о. протопресвітера Миколу Антохія. Статтю надіслала нашій редколегії його дружина, паніматка Ольга Антохій (ред).

ПРОФ. МИРОН ФЕДУСЕВИЧ

Проф. Мирон Федусевич, це один із наших визначних педагогів, довголітній викладач української мови і літератури, ще з передвоєнних часів, а згодом, у часах війни і в повоєнні роки - непересічний виховник молоді, що звертав особливу увагу на елегантну і джентельменську поведінку молодої людини, і завжди старався бути зразковим прикладом саме такого поступування. Свої завваження і обсервації висловлю, як колишній його учень ще з Академічної Гімназії у Львові, де навіть один рік він був господарем нашої кляси. Проф. Мирон Федусевич часто говорив: "Як забудеш часом у житті якесь правило з латинської граматики, ніхто того не завважить, але, коли не зумієш заховуватися у товаристві, а ще й чужому - потрактують тебе як медведика і зробиш погану рекляму своєму суспільству" (*1).

Проф. Мирон Федусевич
(1891 - 1962)

Народився М. Федусевич 24-го березня 1891 року в сім'ї священика, о. Юліяна Федусевича і Павлини з дому Грушкевич. До гімназії ходив у Стрию, закінчивши її матурою в 1907 році. Зразу поступив на факультет славістики, філософії, клясичної філології та археології у Львівському університеті який закінчив у 1914 році, а згодом доповнив свої студії в ділянці славістики і педагогії у Празькому університеті в 1915 році. В тому ж році він почав свою учительську діяльність на Гімназійних Українських Курсах у Празі, а потім аж до 1944 року, з малими перервами, викладав українську мову і літературу в Українській Академічній Гімназії у Львові, де побіч згаданих предметів, часто вчитв латинську, польську і німецьку мови. У передвоєнному часі побіч учительської праці в Академічній Гімназії у Львові, він працював учителем української мови в інших школах, як у школі ім. Т. Шевченка, у державній і приватній Рідних Школах, в Учительській Семінарії та інших. У роках 1939 - 1941 став лектором української мови в Унівеситеті ім. І. Франка у Львові, а згодом викладачем української мови на катедрі проф. В. Сімовича, у цьому ж університеті, як рівно ж викладав українську мову на вчительських курсах у Львові.

Опинившись на еміґрації, спершу працював викладачем української мови в новозаснованій Гімназії у Карльсфельді біля Мюнхену. Після переїзду з частиною таборян у новий табір "Орлик" у Берхтесґадені в травні

1946 року, проф. М. Федусевич зразу включився у педагогічну працю в Українській Гімназії і, як довголітний і заслужений педагог, дав знаменний вклад у піднесення її наукового рівня і престижу. Він не тільки викладав свої предмети у вищих клясах і очолював деякі кляси, як їхній господар, але, за згодою дир. В. Радзикевича, спираючись на учнях вищих кляс, організував Освітний Гурток, засновуючі збори якого відбулися 8-го липня 1946 р. На початку жовтня, під його опікою і з ініціятиви здібних учнів, повстав Літературний Гурток. Обидві ланки проявили подивугідну активність: старші учні виголошували цілу серію цінних доповідей на суспільні, літературні, музичні, медичні і технічні теми. Після виголошення поодиноких рефератів, завжди відбувалася змістовна дискусія під уважливим наглядом проф. М. Федусевича, а на закінчення він завжди мав заключне слово. Діяльність тих гуртків була такою успішною, що за дозволом дирекції, вирішено поширити членство здібними учнями із нижчих кляс. Учителем Української Гімназії у Берхтесґадені проф. Мирон Федусевич працював аж до 1950-го року.

1952 -го року він емігрував до Австралії. Там, у Сіднеї, він продовжував доривочно учителювати аж до 1961 року, у Рідній Школі і на Курсах Українознавства. Був членом НТШ, членом Пластової Крайової Ради а також редагував літературну і пластову сторінки в часописі "Вільна Думка".

Слід згадати, що крім своєї педагогічної праці, проф. Мирон Федусевич студіював і був непересічним знавцем музики. Він спершу вчився музики в Стрию, а потім доповнив свої студії в галузі гри на фортепіяно, з теорії музики і хорового співу в Інституті ім. М. Лисенка у Львові. В 1909-1924 рр. був членом відомого хору "Боян", як рівно ж, декілька років був його головою. Був також членом хору "Бандурист", архикатедрального хору при соборі св. Юра у Львові, був секретарем Музичного Товариства ім М. Лисенка у Львові, членом хору в Празі та членом хорової капелі "Січ" у Відні.

Інша ділянка, якою займався проф. М. Федусевич, це журналістика. Початки його журналістичної праці припадають на 1910-1914 рр. Як активний член молодечої організації "Сокіл" і член управи "Сокола Батька" у Львові, видавав відомі "Сокільські Вісті", "Український Сокіл" і "Вісті із Запоріжжя". Будучи водночас співосновником Пласту, він став також співосновником журналу "Пластове Життя" і його редактором (1921-22 рр.) та був членом Верховної Пластової Ради (1920-22 рр.).

У своїх письменницьких і журналістичних писаннях проф. М. Федусевич підписувався декількома псевдонімами: "Миронович", "Мирович", "Старий журавель", "Миросевич", "Юліян Павлович" та іншими. З нагоди повернення митрополита Андрея Шептицького із заслання, він видав "Літопис у світлинах із переживань українців під час війни 1914-17", де було вміщено 745 різних знимок. Із його праць на мовні теми - варто згадати наступні: "Нові методи для навчання української мови в нових гімназіях і ліцеях у Польщі" (спільно з проф. Біленьким), "Методика нав-

чання української мови" (1937 р.) та "Тисяча тем до письмових задач з української мови для ліцеїв, гімназій і семінарій" (1938 р.). Рівно ж писав він чеською, польською і хорватською мовами, все це на літературні і мовні теми. Деякі його рукописи і до сьогодні залишилися непубліковані.

Помер св. п. проф. Мирон Федусевич 1-го лютого 1962 р. в Сіднеї, в Австралії, де його і поховали.

(*1) - Д-р Олександер Домбровський : "Дві України" - Ювілейна Книга УАГ у Львові, том 3 -ій ст. 120 .

Використаний матеріял:

Омелян Бучацький: "Бл. п. проф. Мирон Федусевич" — Almanac - "The Free Thought Ukrainian Weekly and The Ukrainian Studies Foundation in Australia", Sydney, Australia 1994.

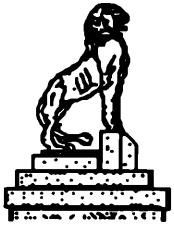

М. К.

ПРОФ. ВОЛОДИМИР БОЙКО

Уривок з некрологу, Гамільтон 1989 р.

3-го квітня 1989 р. розійшлась вістка про смерть проф. Володимира Бойка. Помер він на 97-му році життя, після важкої недуги. Його смерть була важким ударом не лише для родини покійного, але і для багатьох приятелів з УНО, УСГ, ОУН і цілої української громади. Прожив він у нашій громаді 35 років і ми знали його не лише, як найстаршого віком українського ветерана, учасника Визвольних Змагань, якого громада часто згадувала і відзначувала під час святкувань Української Державности, але також як благородну людину, щирого українського патріота, педагога, який завжди служив порадами і допомогою, чи то у приготуванні святочних доповідей, чи дописів до української преси про українські імпрези у Гамільтоні.

Народився він у селянській сім'ї у Черниховцях біля Збаража в Західній Україні. Студіював у Київському і Львівському університетах. Працював довгі роки гімназійним професором в Україні. На еміґрації вчив у Карльсфельді і Берхтесґадені - Німеччина, а в Канаді на Курсах Українознавства у Монтреалі і Гамільтоні.

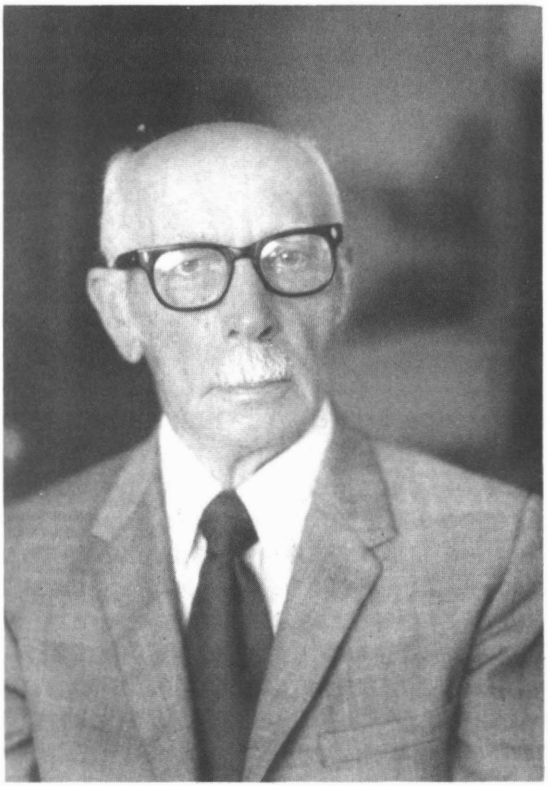

Проф. Володимир Бойко

Доля судила йому нелегке життя. Вже за часів окупації російськими військами західно-українських земель, під час Першої Світової Війни, він був арештований за "мазепинство" і засланий на Сибір. Революція привела його до Києва, де скристалізувалось його політичне кредо, як учасника державного будівництва. Він у рядах Січових Стрільців і Армії УНР боронив Київ від різних займанців. Польська поліція арештувала його у зв'язку із відомим замахом на куратора Собінського. Щасливим збігом обставин вдалося йому уникнути ув'язнення органами НКВД, яке розшукувало за ним 1941 року.

Був одружений з Марією із Колянківських, і мали вони синів Романа та Богдана і доню Ярославу.

Мирон Радзикевич

ПРОФ. ЗЕНОН ЗЕЛЕНИЙ

Зенон Зелений народився 2 вересня 1901 р. в селі Добряни біля Львова в родині учителя Івана і Анни з роду Мишуга (братаниця славного оперного співака Олександра Мишуги). Батько Зенона помер у молодому віці в наслідок нещасливого випадку, а мати Зенона із шістьма неповнолітніми дітьми переїхала до Камінки Струмілової, щоб дати змогу дітям піти в школу та забезпечити родині прожиток. Тут Зенон закінчив народню школу і сім кляс гімназії.

Проф. Зенон Зелений

У листопаді 1918 року, 17-літним юнаком він зголосився добровольцем до Української Галицької Армії (УГА) і разом із старшим братом Богданом в перших днях грудня того ж року їх приділили до 9-ої Камінецької сотні 5-ої Сокальської бригади 1-го Галицького Корпусу та відразу відрядили на протипольський фронт в околицю села Угринів, Львівської области.

Із 5-ою бригадою Зенон Зелений відбув травневий відворот УГА в 1919 р., брав участь у бравурному протинаступі УГА (в червні 1919 р.) у т. зв. чортківській офензиві, відбув її перехід за Збруч, брав участь у поході УГА на Київ, який завершився здобуттям столиці 31-го серпня 1919 року, брав участь у боях проти армії ген. Денікіна, пережив перехід до ЧУГА (Червоної Української Галицької Армії) та остаточно опинився у польському таборі полонених у Тухолі на Поморі.

У липні 1921 року він склав іспит зрілости в Українській Академічній Гімназії у Львові. Спершу записався на курс книговедення, який закінчив іспитом (університетські студії для української молоді були в цей час недоступні). Опісля, в січні 1922 р. записався на позауніверситетський курс механіки, щоб перед вступом на Тайну Українську Політехніку у Львові набрати практичного вишколу. Остаточно, після якогось часу вдалося йому дістатися на математичний відділ філософського факультету Львівського Державного Університету, де закінчив студії абсолюторією 1929 року. Свою учительську працю він почав спершу в середніх школах у Львові (у Малій Духовній Семінарії сс. Василіянок, а від 1933 року на Філії Української Академічної Гімназії). У тому часі, разом із двома учителями математики, вони склали посібник математики для 5-тої кляси, польською і українською мовами.

У перших днях більшовицької окупації Західної України (вересень 1939 р.) нова шкільна адміністрація, тобто обласний відділ Народної Освіти у Львовові призначив проф. Зеленого на становище завідувача кабінетом математики й фізики в Інституті Удосконалення Учителів і одночасно доручив йому обов'язки обласного інспектора шкіл.

У червні 1941 року знову змінилися окупанти. Нова окупаційна шкільна адміністрація покликала Зенона Зеленого на референта шкільних справ при львівській шкільній кураторії, а півтора місяця пізніше крайовий відділ Українського Центрального Комітету (УЦК) у Львові призначив його на пост керманича шкільного відділу Українського Крайового Комітету у Львові, а від 1943 р. керманичем відділу Опіки над Молоддю і Родинами. Після створення Дивізії "Галичина", на пропозицію УЦК, проф. Зелений увійшов до її Бойової Управи, як референт опіки над "Юнаками".

Тисячі українських юнаків-недолітків обох статей, відірвані воєнними обставинами й політикою окупанта, розкидані переважно по протилетунських окопах в чужому "Великому Райху", - в особі З. Зеленого, К. Паліїва та інших учителів, - найшли справжніх, щирих, відданих і добрих опікунів. А які були труднощі, довідуємося із змісту книжки проф. З. Зеленого п. н. "Українське Юнацтво в Вирі Другої Світової Війни".

Війна закинула проф. Зеленого і його родину на Захід, спершу до Форарльберґу, потім до Кісслєґу, а опісля до Берхтесґадену в Західній Німеччині. У Берхтесґадені він негайно включився у громадську працю і став викладати математику в українській ґімназії, де вчив аж до літа 1948 року, коли вся його родина виїхала до Канади.

У новій країні поселення проф. З. Зелений поселився у Віндзорі, Онтаріо. Щоби утримати родину, став до тяжкої праці у відливарні заліза. Одночасно почав удосконалювати своє знання англійської мови, яку вивчав раніше в Німеччині і став викладати тригонометрію і статистику на вечірних курсах у місцевому **Assumption College**. Тоді записався на однорічний вищий педагогічний курс при Торонтському університеті, який закінчив успішно. 1950 року Міністерство освіти провінції Онтаріо визнало його академічний ступінь маґістра філософії із Львівського університету

і він дістав право навчати в середніх школах Онтаріо. Спершу учителював у середніх школах поза Торонтом, а від 1955-56 шкільного року дістав працю в Торонті, не лише як учитель, але, як голова департаменту математики великої середньої школи у Річмонд Гілл (у північному Торонті).

Із перших днів учительської праці в Канаді, проф. З. Зелений повністю включився у виховно-організаційну працю українського шкільництва, надаючи йому напрямок, очолюючи Об'єднання Українських Педагогів Канади, Світове Об'єднання Українських Педагогів, організуючи учительські конференції, активізуючи учителів у різних акціях, ініціюючи міжкрайові конференції науковців і педагогів для підготовки і схвалення Української Виховної Системи та Українського Виховного Ідеалу на СКВУ.

Постійне близьке співжиття проф. З. Зеленого з вояками - було причиною його веселої і товариської вдачі. Любив вояцький стиль, але не для того, щоб старшувати чи командувати іншими. Любив військовий порядок і дисципліну та дотримувався цих норм у своєму житті. Сам був такий упорядкований і точний, що весь час можна було спостерігати в його особі прикмети вояка. Своєю поведінкою впливав позитивно на інших, вимагаючи від кожного точности, солідности і почуття обов'язку. Це почуття обов'язку було в нього таке сильне, що навіть тоді, коли подався на пенсію і недуга давалася йому в знаки, він ще вперто 5 років працював у школі. Залишивши школу, проф. З. Зелений весь вільний час віддавав громадській праці.

За приналежність як доброволець, до Української Галицької Армії, як член Української Військової Організації, як член Бойової Управи Дивізії "Галичина" і як референт Опіки над Юнаками - Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії відзначила його грамотою пропам'ятної медалі св. Архистратига Михаїла. Був він рівно ж членом Українського Канадського Леґіону, станиця ч. 360 в Торонті, членом НТШ, членом Онтарійської Вчительської Асоціяції та почесним членом Пласту в Канаді.

Як голова родини, люб'ячий батько, проф. Зенон Зелений важко пережив втрату молодшої доньки Марії Оксани (Кришка), яка під час воєнної завірюхи несподівано померла 5-го листопада 1942 року у Львові.

Проф. З. Зелений був одружений з Марією з дому Бачинська і мали вони ще одну дочку, Ольгу.

* Деякі біографічні дані використані з праці проф. З. Зеленого " Українське Юнацтво в Вирі Другої Світової Війни".

Наталія Іщук-Пазуняк

ПРОФ. ОКСАНА ҐЕНҐАЛО
ПЕДАГОГ І ГРОМАДСЬКА ПРАЦІВНИЦЯ

Проф. Оксана Ґенґало

Постать Оксани Ґенґало є світлим променем в історії культури й громадського життя української діяспори післявоєнних часів: унікальна особистість із многогранними зацікавленнями, з ерудицією і невичерпаним, здавалося б, запалом до праці, про що скаже нам її життєвий шлях.

Народилася Оксана Ґенґало у відомій українській родині 1907 року у Кракові. Її батько, Микола Голубінка, фінансовий урядовець, був одружений з Осипою Миронович з Бережанщини. Проживала тоді в Кракові група творчої інтелігенції, що творила власне коло товариського життя. Були це: Олекса Новаківський - маляр, Василь Стефаник - письменник, Катря Гриневичева - письменниця, Богдан Лепкий - письменник, що був тоді гімназійним учителем, а згодом став професором Ягайлонського університету. Саме він був хресним батьком Оксани. Крім Оксани, у подружжі Голубінок була ще донька Олена - правник, та син Мирослав - лікар, що проживає у Пільзні, Чехія.

Середню освіту здобула Оксана Голубінка в Оп'яві в Чехії, закінчивши там німецьку гімназію. Згодом вступила до Карлового університету в Празі на ґерманістику. Закінчила студії із ступенем маґістра філософії в тому ж університеті 1937 р. . У тому ж часі вона студіювала українську філологію у проф. Олександра Колесси, який викладав тоді в Карловому університеті. Саме тоді Оксана розвинула свої мовознавчі зацікавлення, поширюючи їх на діялектологію і етнографію в широкому розумінні, при чому сягала до джерел, то ж правно можна її назвати етнологом.

Коли після закінчення студій переїхала в Карпатську Україну учителювала там у Хусті, Сваляві і Мукачеві в середніх школах. Ще перед

війною дістала посаду викладача німецької мови в Державній Торговельній Академії у Брні. Вже з юних літ була членкинею ОУН, що виховало в ній глибоку духову дисципліну. Саме в студентські роки вона дружила із світочами нашої літератури й боротьби за свободу - Олегом Кандибою Ольжичем і Оленою Телігою, своїми однолітками. Залюбки згадувала потім спільні студентські мандрівки в природу і цікаві товариські розмови, що поглиблювали громадську і політичну настанову студентки. Всі вони прямували до одної Великої Мети. Коли вийшла збірка Ольжича "Вежі", автор написав для неї присвяту: "Твердій і мужній Оксані. Ольжич", яку зберігає її муж досі. Ще в 1930-тих роках доводилось виступати студентам у ролі українських амбасадорів - зустрічатися з дипломатами інших країн і насвітлювати актуальність української справи. Тоді, цю ролю добре виконувала Оксана Голубінка, що знала чужі мови і мала добрі концепції. Виступали вони разом із Костем Мельником, обоє з дійової в ті часи організації ОУН. Коли О. Ольжич (Кардаш) очолив культурну референтуру ОУН, Оксана також давала свій вклад у працю цієї референтури. Першим дійсним змагом за свої ідеали була боротьба за свободу клаптика української землі, Карпатську Україну в 1938-39 рр. . Оксана з гордістю носила тоді уніформу січовика і виконувала бойові обов'язки. Світлі спогади про неї мав проф. Августин Штефан, що був у центрі тих політичних подій. Після упадку ледве здобутої державности, довелося Оксані переїхати в Німеччину, до Мюнхену. Там, вона зустріла згодом багато українців, що потерпіли від війни. Були це втікачі, поворотці з концентраційних німецьких лагерів, що чудом вижили, були знедолені, поранені фізично і душевно, часто з-під ростріли. Всі вони потребували допомоги, опіки, треба було гоїти їхні всесторонні рани. Там саме, із власної спонуки Оксана Голубінка розпочала допомогову діяльність. Як у всьому, що робила й до чого бралась, так і тут, вона всеціло віддалась тому ділові. Знесилені і хворі із вдячністю приймали вияв щирості і людяного живого серця. Серед них зустріла Оксана й свою особисту долю - зустрілася з Петром Ґенґалом, революціонером, членом ОУН, що вкрай знесилений вийшов із кацету. Він виявився близьким для неї у своїх суспільних і політичних переконаннях і вони одружилися 1945 р. . Переїхали вони до табору "Орлик" у Берхтесґадені, де зразу взялися до громадської праці.

Тут виникли обставини, в яких діяла вже Українська Гімназія. Зібралась там гарна група інтелігенції, були викладачі і охоча до науки молодь. Оксана Ґенґало приступила до улюбленої педагогічної праці, яку залишила під час воєнних дій у Торговельній Академії в Мукачеві. Тут вона викладала німецьку і українську мови. Колишні учні проф. Оксани Ґенґало з вдячністю згадують цю світлу постать педагога, дорогої учительки, яка передавала їм не лише своє багате знання, але і свій глибокий патріотизм і свою любов до молоді. Водночас була вона діяльною у Пласті, своїй улюбленій молодечій організації.

У 1950-му році подружжя Ґенґалів прибуло у Новий Світ, у ЗСА. Зупини-

лися вони у Філядельфії, де Оксана Ґенґало проживала до останніх днів свого життя. Тут обоє взялися за працю, за громадську працю. У 1940-их і на початку 1950-их років був період масового переселення в Америку українських скитальців, що змушені були залишити свою батьківщину. Ще 1944 р. створили допомогову установу "ЗУАДК" (Злучений Українсько - Американський Допомоговий Комітет) з осідком у Філядельфії, яку очолював ветеран армій УНР і УГА д-р Володимир Ґалан. Заходами ЗУАДК'у прибувало тоді багато переселенців до ЗСА і треба було їм допомогти найти працю, мешкання і служити порадами. Саме туди спрямувала свою енергію і вроджений талант Оксана Ґенґало. Коли в 1951 р. відбулися збори відділу Суспільної Служби при ЗУАДК, що його очолила відома діячка Олена Штогрин, Оксана Ґенґало увійшла до управи відділу. 1952 р. зорганізували дитячий садок при ЗУАДК (заслуга Оксани Ґенґало). 1953 р. Оксана зорганізувала перший дитячий табір дошкільного віку на оселі Українського Братського (тоді Робітничого) Союзу у Ґлен Спею.

На 7-мих загальних зборах ЗУАДК'у (1963-ій р.) - Оксану Ґенґало обрали членом управи і секретарем тієї установи і на цьому посту вона залишилася до своєї смерти.

Із приїздом до Філядельфії О. Ґенґало стала членкинею 20-го відділу СУА ім. Олени Теліги, де належала гарна група новоприбулих педагогів, лікарів і мисткинь. Саме в тому відділі О. Ґенґало, впродовж 25 років діяла в культурологічній ділянці, а головною сферою її зацікавлення було відтворення народних обрядів і звичаїв та етнографія в широкому обсязі. Видвигала вона дійсну народну символіку, зокрема влаштовувала Щедрі Вечори, кожний раз з інших земель України. У своїй інтерпретації відкривала предвічну духовість української нації. Будучи водночас визначною членкинею Українського Золотого Хреста, що діє в ЗСА від 1931 р., вона була діяльною в референтурі Культури і Освіти та у виховній ділянці Головної Управи УЗХ, а також була головою 20-го відділу УЗХ у Філядельфії, що після її смерти обрав її своїм патроном і став відділом ім. Оксани Ґенґало.

Найважливішим її почином було відродити пам'ять історичної жіночої постаті Анни Ярославни з XI ст., дочки Ярослава Мудрого, згодом королеви Франції. З її ініціятиви створено у 1970-их роках Комітет Утривалення Пам'яті Анни Ярославни (КУПАЯ) який вона очолювала.

Оксана була ще у Празі головою Академічної Громади, а згодом була членкинею ЦЕСУС'у. З ранніх літ була у Пласті в Команді Пласту, і врешті, вона дістала звання Пластунки-Сеньйора Керівництва. Пластові вона присвятила багато праці, на пластових таборах і з'їздах виявляла свій великий вплив на виховання молоді. Оксана заповіла поховати себе у пластовій уніформі.

Неповним був би образ незабутньої Оксани Ґенґало, якби не згадати її знання і любови мистецтва, зокрема образотворчого. Саме 1976 р. коли відзначували 200-річчя Америки і 100-річчя українського поселення в

ній, Оксана Ґенґало очолила мистецьку комісію комітету для відзначення тих роковин. Тоді приватна господа п-ва Ґенґалів перетворилася у картинну ґалерїєю та в цінну книгозбірню.

Як автор цього допису і співпрацівниця Оксани Ґенґало - хочу висловити признання Вашій групі давніх учнів-шанувальників своїх учителів, а в тому і незабутньої проф. Оксани Ґенґало.

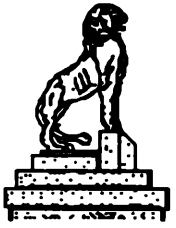

Любомир Винар

ПАМ'ЯТІ Д-РА ОСТАПА ГРИЦАЯ
(1881 - 1954)

"Одначе сторінка молоді у книзі мого життя не переривається властиво ніколи... Завжди ці молоді знаходять якось дорогу до мене, і в одно мені важно і мило працювати з ними... Дійсно : це коштовна сторінка життя ! ".

Остап Грицай, "Коштовна Сторінка" - "Українське Слово"- Париж, 16 XI 1950 р. ч 472,

Історик табору "Орлик" і Української Гімназії у Берхтесґадені у своїх дослідженнях мусить взяти на увагу діяльність д-ра Остапа Грицая, видатного письменника, журналіста і літературного критика. Він був одним із близьких приятелів проф. Володимира Радзикевича як літературознавець і великий приятель ґімназійної молоді. У 1949/50 роках д-р О. Грицай був членом іспитової комісії при останній матурі за директорства д-р В. Стецюка. Проте важливо тут згадати, що саме на пропозицію д-р Остапа Грицая, (як пише у своїх споминах Володимир Дорошенко), табір у Берхтесґадені названо "Орлик" на честь скитальця-мазепинця, великого гетьмана Пилипа Орлика (*1).

Остап Грицай, колиший професор Академічної Гімназії у Львові ще перед Першою Світовою Війною - завжди тримав зв'язок і співпрацював з українською молодою генерацією у Галичині, потім у Відні, а опісля у скитальських таборах у Карльсфельді і Берхтесґадені. Можна сказати, що разом з директором Володимиром Радзикевичем, який був головою Літературно-мистецького Клюбу (ЛМК) у таборі "Орлик", в якому д-р Грицай був головою Секції журналістів і письменників, він завжди цікавився інтелектуальним ростом українського молодого покоління і допомагав ґімназистам, які бажали стати "письменниками" й цікавилися українською літературою і культурою.

Саме в 1948/51 рр. я мав нагоду близько запізнати д-р Грицая і бути частим гостем в його кімнаті, що нагадувала чернечу келію, завалену різними книжками і рукописами. Мої товариші, Володимир Дмитріюк і Олекса Шевченко (творили трійцю т. зв. "молодих літераторів"), відвідували д-р О. Грицая, який завжди служив своїми порадами і допомогою. Він належав до інтелектуальної еліти в таборі

"Орлик" і був загально визнаний, як передовий літературний критик і літературознавець. Життя його було складне і виповнене щоденною творчою працею. Був полум'яним патріотом рідної Батьківщини, якій присвятив усе своє життя. З великою пошаною згадую його самовідданість ідеї визволення України.

Остап Грицай народився 2 січня 1881 р. в селі Княжполі у Перемищині, у священичій родині. Під впливом своєї матері Олени Погорецької, співробітниці журналу "Зоря" і альманаху "Вінок", він одідичив літературний талант, а від свого діда, о. кан. Данила Грицая, який ним опікувався по смерті батька Івана - успадкував сувору систему в науці і праці.

1902 р. він здав з відзначенням матуру в Академічній Гімназії у Львові, а згодом студіював у Віденському університеті ґерманістику і літературознавство. З 1910 р. О. Грицай був професором у своїй Альма Матер, а з вибухом світової війни 1914 р. з цілим учительським збором Акад. Гімназії переїхав до Відня. Там він перебував аж до 1945 р. і працював як журналіст, письменник та суспільно-громадський діяч. Він перший повністю переклав Шевченкового "Кобзаря" німецькою мовою. З 1929 року співпрацював з ОУН, під проводом полк. Є. Коновальця, а згодом полк. А. Мельника. Від 1938 р. очолював "Українське Національне Об'єднання" (УНО) у Відні і через те згодом його переслідувало ґестапо. "У Відні я прожив найкращі роки мого життя у всеповнім відданні літературній і громадській праці", пише О. Грицай (•2).

З Відня д-р Грицай переїхав до табору в Карльсфельді і мешкав там разом із видатним журналістом д-ром І. Німчуком, якого знав ще з давніх часів. У таборі разом із проф. В. Радзикевичем, проф. О. Одарченком, Катрією Гриневичевою та іншими провідними суспільно-культурними діячами взяв активну участь у розбудові культурного і мистецького життя. Слід згадати, що в Карльсфельді він зустрінув свого довголітнього шкільного приятеля проф. Гната Мартинця, з яким не бачився від 1914 року. Г. Мартинець був референтом шкільництва у Зах. Німеччині, а згодом учив фізику в Українській Гімназії у Берхтесґадені і був щирим приятелем проф. В. Радзикевича. Він був найближчим другом О. Грицая, а після його смерти заопікувався його похоронами і творчою спадщиною.

Під час свого перебування в таборі "Орлик", д-р Грицай брав участь у культурно-мистецькому житті і став близьким співробітником таборового журналу "Орлик", що його заснував і редагував перший голова табору д-р Лапичак. У таборі "Орлик" він часто виступав на форумі Літературно-мистецького Клюбу, давав доповіді на різних академіях і співпрацював з українськими часописами в Німеччині, Франції, Канаді і ЗСА. Він жив самітно, спершу за табором на "Запоріжжі", де передше містилася гімназія, а згодом на першому поверсі кухні ч. 2, де його кімната була завжди завалена книжками. З признанням треба згадати, що деякі пані зайнялися письменником і часто варили для нього обіди. Ними були пані: М. Зубаль, Е. Винар, Е. Грищак та інші. Проте, головним його помічником був проф. Г. Мартинець.

1948 р. я мав нагоду вперше "офіційно" запізнатися з д-ром О. Грицаєм і поділитися з ним таємницею, що маю бажання стати "письменником", а також, що існує гурток гімназистів, які рівно ж бажають піти цією дорогою. Я мав на увазі Влодка Дмитріюка і Олексу Шевченка - моїх шкільних товаришів. Д-р Грицай виявив щире зацікавлення і з того часу почалася тісна співпраця між нашою "трійцею" і провідним українським літературознавцем. Зокрема співпрацював він із Літературною Комісією "Зарева", яка видавала літературний бюлетень і журнал "Юність", що ми втрьох його редагували. Не зважаючи, що це були "зелені спроби" початківців, д-р О. Грицай дав нам повну моральну підтримку, а опісля взяв активну участь і став співробітником нашого журналу.
1947 р. він очолив Український Християнський Рух (УХР) у Німеччині, який мав за мету наблизити католиків і православних. Це вказує, на те, яким високим авторитетом він втішавався серед католиків і православних. У цьому відношенні він був глибоко віруючою і толерантною людиною.
Треба згадати, що приблизно 1948 р. з ініціятиви д-ра О. Грицая і графині Вальдерзее пожвавилася співпраця між нашими і німецькими інтелектуалістами і письменниками у Берхтесґадені та створилося німецько-українське товариство для взаємопізнання обох народів. Вони уряджували спеціяльні літературні вечори в яких, з нашої сторони, брали участь проф. Б. Загайкевич, інж. О. Гладишовський, тодішній голова табору, проф. Г. Мартинець, проф. Р. Савицький, проф. В. Радзикевич та інші провідні діячі. Після виїзду директора Володимира Радзикевича до Америки 1950 р., д-р В. Стецюк попросив проф. О. Грицая допомогти йому під час матуральних іспитів.
У 1950-му році, коли "ІРО" вирішило перенести табір "Орлик" до Фельдафінґу над Штернберґським озером, де приміщувався інтернаціональний табір переселенців, я допомагав д-ру О. Грицаєві пакувати його вийнятково велику бібліотеку (бл. 4 тис. книжок) і він туди перенісся, а згодом переїхав до Мюнхену, де остаточно опинився у домі старців.
Якось так сталося, не зважаючи на велику різницю віку, - ми стали правдивими приятелями і навіть один день перед своєю смертю, 7 травня 1954 р. у Мюнхені, він написав мені листа. Д-р О. Грицай був одним із тих діячів, що без огляду на велике навантаження творчою працею, завжди знаходили час для нас - учнів Української Гімназії у Берхтесґадені, які бажали здобути знання від нашого інтелектуального світоча і провідного будівничого української культури.
Пригадую, це було правдоподібно в 1955 році, коли на форумі клівлендського осередку НТШ, проф. Володимир Радзикевич зорганізував академічний вечір присвячений життю і діяльності д-ра Остапа Грицая і просив мене виголосити доповідь про його життя і творчість. Цю статтю я хочу закінчити своєю ранньою характеристикою цього діяча:
"Др. Остап Грицай бажав викопати цінні скарби української культури і запізнати з ними західний світ, який завжди із застереженням ставився до

культурних надбань поневоленого народу. З одного боку, бачимо велику працю О. Грицая над собою і своїм довкіллям, а з другого, - намагання впровадити культуру України в коло вільних народів. І так пройшло ціле його життя, присвячене оранню кам'янистої ріллі рідної культури. Життя, що завжди горіло ясним вогнем хрустальної характерности, творчої наснаги та подивугідної посвяти" (*3).

Зв'язок між нами, учнями Української Гімназії у Берхтесґадені і д-ром О. Грицаєм, був для нас - молодих ідейних людей, вийнятковою честю.

Він ішов нам назустріч і став нашим учителем і щирим приятелем. Ми ніколи його не забудемо.

(*1) Володимир Дорошенко: "Життя і праця Остапа Грицая 1884 - 1954".

(*2) Остап Грицай :"Моя біографія" (рукопис, архів Л. Винара). Про ці часи докладна інформація подана у моїй монографії: Л. Винар "Остап Грицай - Життя і Творчість" Клівленд, в-во "Зарево" 1960 р.

(*3) Любомир Винар : "Остап Грицай" , цит. пр. стор. 85.

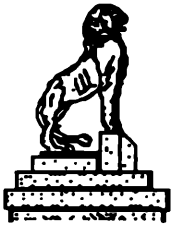

Д-Р ІВАН ТЕСЛЯ (1903-1996)

" Відлітають сірим шнуром..." (некролог)

Проф. др. Іван Тесля

Із волі Всевишнього, 10 травня 1996 р. відійшов з-поміж нас на 93 році життя великий трудівник на українській національній ниві д-р Іван Тесля, людина, яка прожила гарний вік і все своє зріле життя присвятила дослідам минулого свого народу. Він же ж був педагогом, істориком і демографом. Працював віддано на рідних землях, зокрема для молоді, і, помимо дуже складних економічних обставин на чужині, не покидав своєї наукової роботи. Висвітлюючи жаль за такою відданою українській справі людиною, якою був покійний проф. Іван Тесля, дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, член Українського Національного Об'єднання і здисциплінований член української церкви і спільноти взагалі, - нам варто бодай на хвилину застановитися над його пройденим шляхом і висловити йому посмертно признання за його діяльність на користь нашого народу. Д-р Іван Тесля, видатний громадянин і науковець був уосібленням історії тих важких часів, через які проходив весь український народ - війни, переслідування, тюрми, скитальства, а вкінці і неуникнима смерть. Але, всі ті роки він віддано працював на науковій ниві, не очікуючи від нікого матеріяльної винагороди. Я не пригадую, коли я мав приємність вперше познайомитися з д-ром Теслею і взагалі з його родиною, але це, мабуть, тому, що я знав його уже до того часу із його наукової діяльности. За польської окупації Західної України він зазнав переслідувань і арештів та засмакував польських тюрем. І силою тих обставин належав до тих, які з гордістю носили назву політичний в'язень. Але тюрми його не відстрашили від дальшої боротьби за права свого народу.

Під час війни він був одним із найближчих співпрацівників, також покійного уже проф. Володимира Кубійовича, голови Українського Центрального Комітету у Кракові, у Відділі Шкільництва і Освіти. В архіві УЦК, що сьогодні знаходиться в Державному Архіві Канади в Оттаві, є ціла низка

його звітів з діяльности та поїздок у різні місцевості на інспекції шкіл у Генеральному Губернаторстві, а зокрема в Галичині й на Холмщині.

Читаючи ті звіти, бачимо перед собою їхнього автора, затурбованого різними недоліками, створені ворожою окупацією, яким не легко було зарадити, або моральне задоволення з успіху у ділянці шкільництва, як н. п. дозвіл на відкриття ще одної середньої школи чи паралельних відділів у гімназіях чи в учительських семінаріях, або деяких поступок німецької влади на користь українства взагалі та учительства і шкільної молоді зокрема.

Познайомившись із тими архівними матеріялами, я можу з чистим сумлінням сказати, що завдяки д-рові Іванові Теслі, як і його співпрацівникам - чимало української молоді мало нагоду відвідувати українську школу, і правду сказавши, єдиний раз у ті воєнні роки, зокрема на Лемківщині, де, ані (за Польщі) перед війною, ані по війні, українських шкіл не було.

Опинившись на Заході, без свого національного оточення, Іван Тесля не мав змоги працювати за своєю професією, працював, де можна було заробити на хліб насушний, але при тому він не занедбав свого таланту як науковець. Він дальше віддавав своє знання вивченню української канадіяни, зокрема демографії і завдяки йому, українська спільнота має чудові історичні і демографічні праці як "Українські поселення в Канаді", "Українська еміграція до Канади" та "Статистичний довідник українців Канади", а як кваліфікований географ він є автором знаменитого "Історичного Атлясу України". Водночас він досліджував історію України, а зокрема історію Галичини в роках Першої Світової Війни і завдяки йому появилися розвідки з того часу про трактування українців австро-мадярською владою, - матеріяли великої наукової та історичної вартости.

Я не збираюся робити огляду наукових праць Покійного, але хочу підкреслити, що він заслужений український громадянин, який чесно виконував свій обов'язок як науковець. Хочу запевнити Вас, Шановна Пані, Ваших синів, дочку і внуків, що, хоч професора Теслі немає вже посеред нас - то він живе, він існує на полицях канадських і українських бібліотек у його наукових працях, він існуватиме у пам'яті українських науковців, які користатимуть із його праць. Тому пам'ять про нього, зокрема тепер, із виникненням незалежної української держави - буде вічною, а його творчість належно оцінить українська наука. Покійний своєю працею збудував собі незнищенний пам'ятник, як працівник на народній ниві. Вічна йому пам'ять !

В Українській Гімназії у Берхтесгадені д-р Іван Тесля викладав географію та історію України і був також опікуном хлоп'ячої бурси. (Ред.)

Проф. НАДІЯ ЛИТВИНЕНКО

Подаємо біографічні дані про св. п. проф. Надію Литвиненко, що їх сприлав нам її племінник О. Соболта (Ред.).

Проф. Надія Литвиненко

Надія Дзерович-Литвиненко народилася 30 червня 1903 року в Новім Санчі, Польща, в родині д-ра Александра Дзеровича і Марії з дому Голєр. Були в неї брат д-р Маркіян Дзерович і сестра Віра Дзерович-Соболта. Середню освіту закінчила матурою 19 травня 1923 р. у приватній жіночій гімназії в Новому Санчі. У тому ж році вписалася на Ягайлонський університет у Кракові і почала студіювати біологію. Прослухавши 12 семестрів, у травні 1929 р. вона одержала кваліфікації кандидата на учительку біології у середніх школах, а 9-го лютого 1931 р. успішно завершила свої студії іспитами.

Надія вийшла замуж за відомого скульптура Сергія Литвиненка 8-го серпня 1931 року. В Українській Гімназії у Берхтесгадені проф. Надія Литвиненко викладала біологію і географію.

Родина Литвиненків еміґрувала до ЗСА 26 квітня 1949 року і поселилася в Ню Йорку. Тут, проф. Надія Литвиненко подала прохання (16 серпня 1951 р.) о дозвіл учителювати і одержала цей дозвіл від **Board of Regents** аж у жовтні 1955 року. Діставши дозвіл, почала вчити українську мову в школі св. Юра в Ню Йорку і учителювала там аж до емеритури 1972 р.

Проф. Надія Литвиненко померла в березні 1981 року.

Тут дозволимо собі вмістити дві "Посвідки", видані проф. Надії Литвиненко і підписані д-ром Василем Стецюком напередодні її виїзду за океан (Ред.)

Мюнхен, дня 17 березня, 1949

Посвідка Ч.1.

Як колишній учитель Української Учительської Семінарії і Гімназії СС. Василіянок у Львові та як педагогічний керівник української гімназії в Мюнхені-Карльсфельді і у Берхтесгадені, - стверджую слідуюче:

1/. Пані проф. Надія Дзерович-Литвиненко знана мені ще від рр. 1932/33 як найкращий педагог, визначний біолог-методик і рівночасно, як прекрасний організатор і директор жіночих середніх шкіл. Організаційну і нау-

ково-педагогічну діяльність (в краю і на еміґрації) проф. Литвиненко я знаю з усіх тут перебуваючих львівських педагогів мабуть найкраще, бо саме під її вмілим керуванням я розпочав взагалі свою педагогічну працю в рр. 1932/33 і з тієї пори майже постійно, аж по сьогоднішній день працював спільно з нею як не в одній школі, то в одній науковій чи педагогічній організації. Це все дало мені нагоду пізнати в. п. проф. Литвиненко не тільки, як доброго організатора школи, директора семінарій і гімназії, але також прекрасного педагога-фахівця і дуже активного громадського діяча. Доказом великої адміністраційно-педагогічної діяльности проф. Н. Литвиненко від 1932 року аж до вибуху Другої Світової Війни може бути те, що саме за часів її директорства і під її вмілим керуванням, - навчальні заведення СС. Василіянок дійшли до найкращого свого розвою, випускаючи в той час сотні зразково підготованих українських католицьких народніх учителів, організаторів передшкілля і кандидатів до вищих студій.

2/. З вибухом Другої Світової Війни, а рівночасно з ліквідацією всіх родів шкіл СС. Василіянок, дир. Литвиненко залишила свій дотеперішній адміністраційно-педагогічний пост і посвятилася виключно науковим дослідам у ділянці біології, працюючи як старша асистентка в Бактеріологічному Інституті у Львові.

3/. З приїздом на еміґрацію проф. Н. Литвиненко посвячується знову педагогічно-науковій роботі, обнявши пост учителя біології і географії в Українській Гімназії у Мюнхені-Карльсфельді і у Берхтесґадені. Рівночасно проф. Н. Литвиненко працює також, як керівник Обласного Методичного Об'єднання учителів біологів і як член Наукової Термінологічної Комісії біологічних наук. Як учитель проф. Литвиненко визначається великою рутиною, прекрасною орієнтацією в підході до молоді і рівночасно великим науковим і методичним знанням та надзвичайною працьовитістю. Вклад праці, що його дала проф. Литвиненко досі в ділянці виховання української молоді і на полі української науки, дуже великий і багатий.

Коли до того додати довголітню активну діяльність проф. Литвиненко в учительських і різних громадських організаціях в краю і на еміґрації, треба добачувати в особі проф. Литвиненко дійсно зразкового українського педагога, якого дотеперішня педагогічна діяльність в усіх напрямках виховання молодого українського суспільства заслуговує на спеціяльне признання.

Печатка : "Український Вільний Університет"

Д-р Василь Стецюк
(власноручний підпис)
Керівник відділу клясичної філології УВУ
і Голова Комісії клясичної культури НТШ.

Мюнхен-Берхтесґаден, 17 березня 1949 р.

Посвідка Ч.2

Отсим стверджую, що проф. Надія Дзерович-Литвиненко, довголітня директор гімназії і учительської семінарії СС. Василіянок у Львові, - була в шкільних роках 1945/46, 1947/48, і 1948/49 учителькою Української Гімназії в Мюнхені-Карльсфельді і Берхтесгадені, викладаючи у вищих клясах біологію і географію. Як учителька визначалася великим педагогічним досвідом, повним фаховим знанням, великою науковою і методичною рутиною та крім того надзвичайною, гідною подиву, працьовитістю. Ніщо дивного, що всі її виклади і лекції були завжди дуже цікаві, живі і повні глибокого педагогічного і виховного змісту. Шкільна молодь, що нею опікувалася проф. Литвиненко, була постійно захоплена її предметами і педагогічною поставою та прекрасним педагогічно-психологічним підходом і при тому послідовною екзекутивністю, що все разом давало в результаті якнайкращі висліди навчання і виховання. І дійсно в особі проф. Н. Литвиненко треба добачувати не тільки доброго знавця біологічних наук і прекрасного методика, але в першу чергу зразкового опікуна молоді, великого громадянина і якнайкращого педагога, що для дорученої їй молоді не жаліє ніколи ані сил ані труду і без огляду на умовини має на увазі тільки одне, а саме виховання молодого нашого покоління, спертого на правдивих принципах українського традиціоналізму і християнського гуманізму.

Печатка : " Українська Клясична Гімназія в Мюнхені "

За дирекцію Гімназії :
д-р Василь Стецюк
(власноручний підпис)

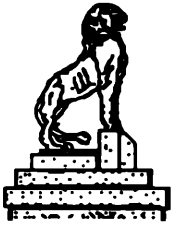

Александра В. Куропась

ПРОФ. МИХАЙЛО ВАСЬКІВ

Михайло Васьків народився 8-го червня 1897 року в селі Шибалині біля Бережан. Середню школу закінчив у Бережанах, а університетські студії на факультеті біології і хемії завершив у Львівському університеті.

Свою початкову учительську працю почав у Львові, де вчив у середній школі приблизно 4 до 5 років.

1931 року проф. Васьків зорганізував у своєму рідному селі Шибалині господарську школу для дівчат, щоб дещо просвітити їх і підготовити до господарських справ. "Треба нам дещо нашу молодь навчити" - говорив проф. М. Васьків. Він випрацював відповідну програму, дістав дозвіл (концесію) від польської влади і кинувся до праці. Він підготовив будинки на приватній господі своєї родини. Там було все: і школа і інтернат для дівчат. Кількість прийнятих була обмежена до 25-ти учениць. Школа була весь час заповнена, а листа зголошених і неприйнятих, з уваги на обмеження, - була довга. Все більше і більше напливало зголошень. Наука в школі тривала один рік. Дівчата вивчали українську мову, підстави рахунків, домашнє господарство, огородництво, рільництво і кормлення тварин. Там був рівно ж зорганізований дівочий хор, що часто давав свої концерти. У школі працювало 5 учительок, і з одною із них проф. Михайло Васьків одружився, - це була Олімпія Попович. Вони побралися в 1940-му році, рік після закриття школи більшовицькою владою, 1939 р.

1941 року народилася в родині Васькових доня Олександра. Тим часом, проф. М. Васьків дістав працю викладача хемії у Бережанській гімназії. У 1944 р. вся родина проф. Васькова подалася на еміґрацію у напрямі Чехословаччини. Спершу, вони задержалися три місяці у Братиславі, а потім осіли в Цвізелі, де народився їм син Мирон. Переселившись врешті до Баварії, до Берхтесґадену, проф Михайло Васьків дістав працю викладача хемії в Українській Гімназії в таборі Орлик, де з посвятою три роки віддавав своє знання українській молоді.

У квітні 1949 року ціла родина Васькових переїхала в Америку спонзорована художником Миколою Бутовичем і його дружиною Тетяною. У ЗСА проф. М. Васьків працював у хемічній фабриці в Елізабет, Ню Джерзі, аж поки не вийшов на емеритуру.

У 1966 р. проф. Васьків з дружиною переселився до Кергонксону, де проживав аж до своєї смерти, 3-го грудня 1983 року.

ПРОФ. ГНАТ МАРТИНЕЦЬ
(1882 - 1968)

проф. Гнат Мартинець

Проф. Гнат Мартинець - визначний суспільний, культурно-освітний і релігійний діяч педагог і науковець на рідних землях і на еміграції.

Гнат Мартинець народився 25 червня 1882 року. Під час першої світової війни, за австро-угорської окупації (1915 - 1917 рр.) Волині був посадником Володимира Волинського та одним з організаторів українського шкільництва на Волині.

У 1918 - 19 рр. був повітовим комісарем ЗУНР у Снятині, а опісля, за польської окупації, був відомим культурно-освітнім діячем у Самборі і директором учительської семінарії у тому місті.

Від 1944 р. перебував на еміграції в Німеччині. Був довголітнім головою Головної Ради Медично-харитативної Служби, почесним головою Українського Християнського Руху та провідним діячем багатьох інших українських установ.

1946 р. ЦПУЕ призначило проф. Г. Мартинця на предсідника при матуральних іспитах Української Гімназії у Карльсфельді, а в роках 1948 - 49 проф. Гнат Мартинець проживав у таборі у Бехтесґадені. Там у місцевій Гімназії, в роках 1948 - 49 він вчив фізику. Був Лицарем - Командиром Ордену Св. Сильвестра Папи.

Помер проф. Гнат Мартинець 5 грудня 1968 р. у Мюнхені, Німеччина.

(Подано за некрологом у час. "Свобода", грудень 1968 р.)

Дарія Криштанович - Бродгед

О. прот. Григорій Криштанович
1899 - 1963

О. протопресвітер Григорій Криштанович

О. протопресвітер Григорій Криштанович народився 24-го січня 1899 року в селі Васловівці на Буковині.

Закінчив він теологічний факультет Чернівецького університету і одружився з Оленою, дочкою директора школи в Милієві, Василя Завадюка. Його свячення відбулося 1922 року.

О. прот. Григорій Криштанович працював настоятелем наступних парафій : у Підзахаричах, у Бережниці та у Прилупчу, всі на Буковині, аж до 1940 року. Із приходом більшовицької влади на Буковину, він, разом з родиною, покинув рідні сторони і виїхав на еміґрацію, на Захід.

У Німеччині о. Григорій, разом зі своєю родиною, перебував у таборах переміщених осіб у Карльсфельді і в Берхтесґадені, де брав активну участь в церковному житті та катехизації шкільної молоді, наскільки дозволяло йому на це його слабке здоров'я.

В Українській Гімназії у Берхтесґадені о. прот. Григорій Криштанович вчив релігію учнів православного віросповідання.

У 1952 році о. прот. Григорій Криштанович, разом зі своєю родиною, переїхав до Канади. Тут він обслуговував парафії Української Православної Церкви у провінціях західної Канади.

Помер о. протопресвітер Григорій Криштанович у травні 1963 року в Едмонтоні, Альберта.

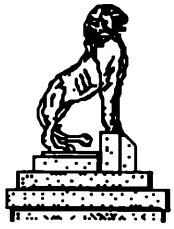

Володимир Шарко

ПРОФ. ФАЛИНА ЛЮБІНЕЦЬКА-КУЛЬЧИЦЬКА (1904 - 1988)

Проф. Фалина Любінецька -Кульчицька

Проф. Фалина Любінецька-Кульчицька народилася 5-го жовтня 1904 року у селі Чесники, Рогатинського повіту в Галичині, у родині о. Миколи і Юлії з Медвецьких, Любінецьких. Середню освіту здобула в гімназії сс. Василіянок у Львові і там вступила в ряди молодечої організації Пласт. В 1923 році Фалина Любінецька здала матуральні іспити і поступила на вищі студії в Український Тайний Університет, а від 1925-го року студіювала слов'янську філологію у польському університеті у Львові, яку закінчила ступенем маґістра гуманістичних наук.

Свою учительську працю проф. Фалина Любінецька-Кульчицька почала у 1929-му році, у гімназії Рідної Школи у Тернополі. По двох роках праці переїхала до Станіславова на учительську практику, яку завершила учительським іспитом. Після повороту до Львова вона вчила в семінарії сс. Василіянок і в ліцею Ревізійного Союзу аж до початку війни 1939-го року. З вибухом Другої Світової Війни і з приходом більшовиків до Галичини, проф. Фалина вчила у Педагогічному Інституті у Львові. Під час німецької окупації вона працювала у відділі суспільної опіки при Українському Центральному Комітеті, де займалася акцією переселення українських дітей (з причини голоду) з Підкарпаття на Поділля і опікою над раненими українцями, вояками німецької армії, які були розміщені у львівських шпиталях .

Проф. Фалина Любінецька-Кульчицька виїхала зі Львова, разом із своєю сестрою, у березні 1944 року, і дорогою через Криницю і Словаччину, дісталася до Відня, куди, при кінці війни, ввійшли більшовицькі війська. Щойно весною 1946-го року вона змогла виїхати до Баварії. Тут, у таборі біженців у Берхтесґадені в Українській Гімназії, спершу вчила українську мову і каліграфію, а по закінченні курсу англійської мови, вона вчила у жидівському таборі біля Мюнхену. Згодом вона працювала в канадському консуляті у Мюнхені.

Виїхавши до ЗСА в травні 1949-го року, Проф. Ф. Любінецька, по короткому побуті у Сиракюзах, поселилася на сталий побут в Дітройті, де працювала від 1955 року рентґенолоґічним техніком. Заробіткова праця не перешкаджала їй займатися організацією Школи Українознавства на терені

Дітройту і бути однією із перших учительок тої школи. По якомусь часі вона дістала звання інспектора Шкільної Ради при УККА.

Під час цілого свойого життя проф. Фалина брала активну участь у Пласті, почавши від 1922-го року - спершу як юначка на рідних землях, а опісля, аж до своєї смерті, як виховниця і дорадниця у пластовій станиці і як член куреня "Ті, що Греблі Рвуть" у Дітройті.

Проф. Фалина була одружена з Евгеном (Ґеньом) Кульчицьким.

Многогранна громадська праця проф. Фалини Любінецької не ограничувалася виключно до її діяльності в Рідній Школі і Пласті. Ще у Львові вона займалася журналістикою і писала статті на виховні, громадські і пластові теми, до: "Краківських Вістей", "Львівських Вістей" та "Молодого Життя", а в Америці до "Свободи", "Народної Волі" і "Нашого Життя" на теми української мови і українського виховання в родині.

До кінця свого життя проф. Фалина Любінецька-Кульчицька цікавилася українською молоддю і її вихованням в рямцях пластової станиці. Із її відходом з того світу, вся українська громада, українська школа і Пласт втратили довголітнього, досвідченого педагога і виховника молоді.

Проф. Фалина Любінецька-Кульчицька померла по важкій недузі 20-го жовтня 1988-го року у Дітройті.

Життєпис поданий за некрологом Ігора Короля, який був поміщений в "Пластовому Листку" у Дітройті, а за дозволом автора, був дещо скороченій.

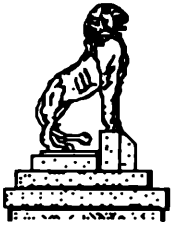

ІНЖ. ЛІДІЯ ДЯЧЕНКО

(Дещо з моїх переживань)

До чудового Берхтесґадену ми переїхали у 1946 році з переселенчого табору Карльсфельд біля Мюнхену, тобто, мої родичі, Ярослав і Марія Колтунюки, моя двоюрідна сестра Ірена Татух і я, з двоїма маленькими дітьми, Петрусем і Зіркою. Мій муж, Юрій Дяченко, спершу учасник у рядах УПА, а опісля служив в українському війську, яке оформили в Австрії. Він пропав без вістки про себе.

У Берхтесґадені нам призначили осібну кімнату (була численна рідня) у 5-му бльоці. Тут ми улаштувалися вигідно, а після відносин в яких ми досі проживали, це був справжній комфорт. Важка була наша скитальська дорога. Зі Львова ми виїхали в лютому 1944 р. Спершу ми замешкали в моєї тети Стефанії Кривої в Сосновці, Польща, опісля переїхали до Відня, а потім прибули до місточка Сімбах, на кордоні між Австрією і Німеччиною над річкою Ізар. Тут ми зустріли американців, що зайняли ті терени. Незабутній був цей момент, коли в місто в'їздили танки з білими зірками, а німецькі вояки, саме на подвірії де ми жили, складали свою зброю. Також затямилось мені назавжди, коли слідуючого дня ранком, під моїми дверима з'явилися дві пляшки з молоком для моїх дітей, що їх доставили німецькі молочарі і помимо цего, що німецькі гроші в цей час вже тратили свою вартість, вони ще деякий час це молоко нам доставляли. По деякому часі, ми з Сімбаху переїхали до табору у Карльсфельді, біля Мюнхену. Мило згадую цей табір, де передше жили німецькі робітники, які працювали у "BMW". Тут з'їхалося багато українців (біля 2-ох тисяч). Кімнати були щедро огрівані і помимо зимової пори, ми день і ніч відкривали вікна - це була справжня розкіш.

По приїзді до табору "Орлик", біля Берхтесґадену, ми зауважили, як українські біженці гарно тут влаштувалися. Вони заснували православну і католицьку церкви, школи, садочки, наукові і культурні організації, музично-вокальні групи, спортові товариства і т.д. Табором опікувалася американська організація "УНРРА". Вона доставляла харчі, з яких кухарі варили нам страви і ми вже все готове несли до своїх помешкань. Все це було безкоштовне і як мій батько часто говорив: "ніколи не житимемо так безжурно, як тепер". В кімнатах були електричні кухонки, на яких ми доварювали за потребою. За гроші, яких в нас, на ділі, не було, ми могли б усе купити у Берхтесґадені, що був розложений на слідуючій горі (наш табір був на горі Штруб) за залізничною дорогою, що крутилася долом, а на ще одній горі, високо-високо, видніла резиденція Гітлєра, яка підчас війни була знищена налетами аліянтського летунства. Я здавна, ще з гімназійних років, дуже любила спорт і тому часто виходила на спортову площу, щоби вправляти біги, метати диском, чи кулею. Зимою я їздила на лещетах, або йшла з дітьми їздити саньми по довколичніх горбках, а часом, і дещо дальше, в заліснені гори. Одного разу ми зблудили і ніяк не

могли повернутися домів. Було дуже холодно, вже залягав сумерк і діти почали плакати, але, по довгім блуканні, ми найшли дорогу до табору.

В таборі "Орлик" був спортовий клюб до якого переважно належали молоді гімназисти, що грали в копаного м'яча. Жінок і дівчат там було мало, але я рішила до цего клюбу належати. Першим головою спортового клюбу був Мицик Роман, а відтак слідували: Микита Мирон, Курило Михайло і інж. Татомир Володимир. Одного разу в спортовому клюбі заіснувала криза. Було тут якесь непорозуміння і на загальних зборах запропонували мені стати головою спортового клюбу. Я тоді вважала, що це була велика честь для мене, однак я відмовилася, бо знала, що нелегко буде мені з цим усім упоратися.

Тому, що я була дуже активна в спорті, звернувся до мене директор Гімназії, проф. В. Радзикевич, щоб я вчила дівчат руханки. Я дуже радо на це погодилася і весною та літом ми сумлінно вправляли на свіжому повітрю. Найкращою спортсменкою була тоді Марта Фіцалович, яка після виїзду до Канади, вийшла заміж за католицького священника і проживає тепер в Торонті. Рівнож пригадую собі Таню Терлецьку, хоча багато було добрих спортсменок. Цю працю я виконувала дуже радо , бо дівчата були здисципліновані та з охотою виконували мої вказівки.

В таборі діяло поважне жіноче товариство "Об'єднання Українських Жінок Німеччини", якого провід находився в Мюнхені, а відома діячка ще з Галичини і Волині його очолювала. В таборі "Орлик" це товариство начисляло біля 300 членкинь, його першою головою була Михайлина Чайковська, а слідуючою була я. В мене, в управі, були такі відомі пані, як Княжинська, Падох, Зубаль і інші. Між другими обов'язками ми справляли одне важливе завдання, а саме, управа табору віддала нам виключний нагляд над розподілом одягу, що наспівав з Америки. Це була нелегка праця щоб задовільнити людей, бо одягу було доволі, але вибір був дуже обмежений. Ми рівно ж провадили культурно-освітну працю, влаштовували концерти і т. п.

1949 р. я виїхала з дітьми до ЗСА, а мої родичі приїхали туди аж по одному році, вичікуючи дозволу. Тут я почала працювати фізично, а опісля одержала працю у інженерному відділі у "Westinghouse Electric".

В цей же час я уділялася в Товаристві Українських Інженерів Америки і в Союзі Українок Америки. Впродовж 10 років я працювала у Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій, в їхній екзекутиві. За мою діяльність в СУА я дістала (1993 р.) звання почесної членкині, чим дуже горджуся.

Моїм набільшим бажанням було, щоб мої діти осягнули високу освіту, яку вони мають і тим я дуже тішуся і пишаюся.

Інж. Лідія Култунюк-Дяченко на пропозицію директора Гімназії деякий час займалася тіловихованням дівчат в рямцях шкільної програми (Ред.)

МАЕСТРО КИРИЛО ЦЕПЕНДА

(Автобіографія)

Кирило Цепенда народився 24-го грудня 1914 року в селі Джурин, Чортківського повіту, Тернопільської області. По закінченні народної школи в родинному селі Джурині, вступив до гімназії в Бучачі (6 кляс), а матуру здавав у Теребовлі 1938 року. В 1939 -му році виїхав до Львова, записався до Музичного Інституту ім. Миколи Лисенка, де студіював хорову диригентуру у проф. Миколи Колесси, теоретичні предмети у проф. Зенона Лисака, Станислава Людкевича, д-ра Бориса Кудрика, д-ра Василя Витвицького, Н. Нижанківського, а сольоспів у проф. Л. Любінецького. У той час провадив також хор при українській гімназії на Філії, при вул. Пекарській. З цим хором він здобув перше місце на конкурсі шкільних хорів Західньої України.

Маестро Кирило Цепенда

В 1941 р., як стипендист КоДУС-у, виїхав до Відня на продовження музичних студій, де рівно ж провадив хор при церкві св. Варвари, а також хор товариства "Січ", з яким мав великі успіхи. У роках 1946/49 учив музики і провадив хор в Українській Гімназії у Берхтесґадені, де директором був проф. Володимир Радзикевич. З цим хором виступав він на різних імпрезах і здобув багато гарних признань, а солістами в хорі були, Юрій Тимченко і Ігор Раковський.

Виїхавши з дружиною до ЗСА 1949 року, маестро Кирило Цепенда працював при наших церквах і провадив різні світські хори.

Одними із кращих були хор "Трембіта" і хор "Боян" при церкві св. Івана Хрестителя в Дітройті. Маестро Кирило Цепенда видав 10 платівок із зразками церковної,

народної і клясичної музики, оркестри з квартетом, з мандоліновою оркестрою СУМА і сольо-співом Христини Дипецької та Олега Хміля. Крім згаданих платівок видав "Співанник" із популярними народними піснями, також Службу Божу із використанням у ній народних мотивів. Понад 20 років Кирило Цепенда провадив радіопрограму "Гомін України".

Мистецька діяльність Кирила Цепенди почалася в рідному селі і проходила по-етапно в Бучачі, Теребовлі, Львові, Відні, Мюнхені, Берхтесґадені й Америці. Українська спільнота в Україні і діяспорі належно оцінила працю маестра Кирила Цепенди і з його 82-літнім ювілеєм бажала йому кріпкого здоров'я та многих літ творчого життя.

Подано на підставі приватного листа від маестра Кирила Цепенди - (ред.)

Мішаний хор Української Гімназії у Берхтесґадені - сидять : директор В. Радзикевич і диригент К. Цепенда (солісти : Ю. Тимченко та І. Раковський)

Коротко Про професорів Української Гімназії у Берхтесґадені (неповний огляд)

о. Антохій Микола - Роджений 1906 р. у Іспасі на Буковині. Закінчив Богословський факультет в Чернівцях і Малярську Академію " Бел Арт " у Букарешті. В Гімназії вчив релігію і рисунки.

Бойко Володимир - Народжений 28 грудня 1892 р. у Чернихівцях біля Збаража. Студіював українську мову в Київському і Львівському університетах. В Гімназії вчив українську мову і історію.

Васьків Михайло - Закінчив факультет біології і хемії Університету у Львові. В таборі "Орлик" був членом Таборової Ради. Виготовив і видав " Підручник хемії" (на цикльостилі). В Гімназії викладав біологію і хемію.

Винар Іван - Роджений 20 липня 1891 р. у Хоросні біля Львова. Закінчив студії в університеті Ґрац, Австрія, опісля філологічний факультет Університету у Відні. Був директором Гімназії ім. Кокорудзів у Львові. В Гімназії вчив латинську мову.

Гаврищук Степан - Народжений 14 серпня 1884 р. у Немилові. В Гімназії вчив історію співу і заразом був директором Народної Школи в таборі "Орлик".

Ґайда Пилип - Народжений 24 вересня 1892 р. у Пронятині біля Тернополя. Студіював на філософському факультеті у Львівському університеті, а студії закінчив у Краківському Університеті. В Гімназії вчив німецьку і англійську мови.

Ґенґало Оксана - Народжена 4 жовтня 1907 р. в Кракові. Студіювала українську і німецьку мови в Університеті Карлів, Прага. В Гімназії вчила німецьку і англійську мови.

Зелений Зенон -	Народжений 2 вересня 1901 р. в Добрянах біля Львова. Закінчив філософський факультет Львівського Університету. В Гімназії вчив математику.
о. Криштанович - Григорій	Народжений 24 січня 1899 р. у Бабичах на Холмщині. Студіював теологію в чернівецькому Університеті. В Гімназії вчив релігію.
Лисий Федір -	Народжений 11 серпня 1894 р. у Підлипному, на Чернигівщині. Закінчив факультет професійної освіти, відділ Хемії. В Гімназії викладав математику і хемію.
Литвиненко Надія -	Народжена 30 червня 1903 р. у Новім Санчі. Закінчила студії у Краківському Університеті. В Гімназії викладала біологію.
Любінецька Фалина -	Кінчала слов'янську філологію у Львівському Університеті. В Гімназії вчила німецьку і англійську мови.
Панейко Олександер -	Народжений 31 травня 1891 р. у Золочеві. Закінчив клясичну філологію і українську мову у Львівському Університеті. В Гімназії вчив латинську і українську мови.
Радзикевич Володимир-	Народжений 17 жовтня 1886 р. у Вишенці біля Львова. Закінчив філософський факультет Львівського Університету з української мови і літератури та клясичної філології. Одержав ступінь професора. Був директором гімназії у Львові, Карльсфельді і Берхтесґадені.
Скробко Олекса -	Закінчив студії у Львівській політехніці. В гімназії викладав нарисну геометрію.

Стецюк Василь - Народжений 18 березня 1910 р. у Глиничках біля Збаража. Осягнув ступінь доктора філософії та педагогії, спеціялізуючись у клясичній філології у Львівському університеті. В Гімназії вчив латинську мову і історію, був заступником директора, а потім директором у 1949/50 роках.

Супінський Віктор - Народився 16 лютого 1894 р. на Поділлі. Професорський диплом одержав в університеті у Вильні, Литва, спеціялізуючись у німецькій і лалатинській мовах та історії. В Гімназії вчив латинську мову та історію.

о Тарнавецький Степан- Народжений 1904 р. в Коломиї, Галичина. Закінчив Греко-Католицький Семінар у Станиславові та історичний факультет Львівського університету. В Гімназії викладав релігію та історію.

д-р Тесля Іван - Народжений 19 серпня 1902 р. в Настасові, Тернопільщина. Закінчив студії географії і історії у Львівському університеті. В Гімназії викладав географію і історію.
Рівночасно працював при Українському Вільному Університеті. Видав "Підручник Географії".

Гучапський Касіян - Народжений 27 лютого 1892 р. у Поточанах. Закінчив німецьку філологію університету у Львові. В Гімназії вчив модерні мови.

Федусевич Мирон - Народжений 24 березня 1891 р. Закінчив студії української мови у Львівському університеті. Довголітній учитель української мови і літератури в Академічній Гімназії у Львові. В Гімназії викладав українську мову та заснував і провадив Освітний гурток та Літературний гурток, що існували в рямцях Гімназії.

Чигрин Гнат - Закінчив студії фізики і математики університету в Софії (Болгарія). В Гімназії вчив фізику.

Чорнодольський - Михайло	Народжений 14 вересня 1899 р. у Золочеві. Студії з біології і географії закінчив в Університеті ім. Баторого у Львові. В Гімназії вчив географію.
Шлемкевич Микола -	Народжений 27 січня 1894 р. у Пиляві, біля Бучача. Докторат з філософії здобув у Віденському університеті в 1926 році. В Гімназії вчив проп. філософію.
Шляхтиченко Лідія -	Народжена 11 серпня 1896 р. в Умані. Студії з математики і фізики закінчила в Празькому університеті. В Гімназії вчила математику.

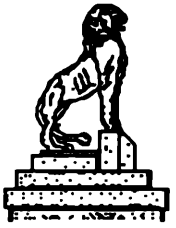

Любомир Винар

Д-Р ТОМА ЛАПИЧАК - (1914 - 1975)
Перший голова табору "Орлик"

"Роки, що їх нам доводиться тепер переживати, накинули майже усім українцям на чужині конечність жити в таборах. Звідсіля, кожний наш табір - залежно від місцевих умовин та людей, згуртованих у ньому і в його управі - це своєрідна громадська клітина, в якій зосереджується і на свій лад розвивається наше культурне, господарське і навіть політичне життя. Це все витворює ряд живих і важливих проблем для обмірковування, для яких треба окремого журналу.... Заповнити цю прогалину в нашому житті і служити цій високій цілі - рішила Редакція журналу "ОРЛИК", що саме уперше виходить у світ... Управа табору "Орлик" вітає з радістю цей творчий, сміливий почин...".
Із "Звернення" управи табору "Орлик", Штруб - Берхтесґаден, 25/6/ 1946 р.
(Передрук із ж. "ОРЛИК", ч. 1 , 1946 , ст. 2)

Д-р Тома Лапичак
Перший голова табору "Орлик" і основник та редактор журналу "Орлик" (1946 - 1948)

Табір "Орлик", подібно, як інші українські скитальські табори, був своєрідною "республікою в мініятюрі", зі своєю адміністрацією, культурно-освітними установами, шкільництвом, підприємствами і поліцією. Головні напрямні праці надавали голови, або, як їх називали пізніше, коменданти таборів і таборові ради, які мали окремі відділи - референтури . Д-р Тома Лапичак, лікар і визначний громадсько-політичний діяч, був першим головою табору Орлик в 1946 р., призначений Обласним Представництвом Української Еміґрації в Мюнхені. З ним безпосередньо в'яжеться розбудова таборових культурно-освітних і суспільних установ, включно з берхтесґаденською Гімназією, яку очолював видатний педагог і науковець-літературознавець проф. Володимир Радзикевич. Як відомо, Гімназія постала з ініціятиви дир. В. Радзикевича в таборі біженців, у Карльсфельді.

У травні 1946 р. Гімназія із своїм директором і значною кількістю професорів та учнів, переїхала до табору "Орлик" у Берхтесґадені. Інша частина професорів і учнів, у тому ж часі, переїхала до табору у Міттенвальді.

Спершу коротко про життя і діяльність д-ра Томи Лапичака, а згодом про його вклад у розбудову культурно-освітнього життя в таборі "Орлик".

Тома Лапичак народився 17 жовтня 1914 р. в Нижанковичах, біля Перемишля. Українську гімназію закінчив у Перемишлі і спершу бажав студіювати журналістику у Варшавському університеті, але його не прийняли поляки через його активність в українському суспільному житті. Тоді вписався на студії медицини у Краківському університеті, що їх закінчив 1938 року. Вже тоді він був членом Організації Українських Націоналістів (ОУН) і в роках 1937-1938 став головою Українського Студентського Товариства у Кракові. За політичну діяльність - був арештований польською поліцією 1939 р. і засланий до в'язниці суворого режиму в Корці, на Волині.

Події Другої Світової Війни були для Томи Лапичака вийнятково важкими. Спершу, він працював лікарем у туберкульозній клініці в Криниці, а вже 1941 р. відкрив свою лікарську практику у Львові і працював у лікарні Каси Хворих. У тому ж році став членом Крайової Екзекутиви ОУН полк. Андрія Мельника, а згодом її провідником. У грудні 1942 р. його арештувало Ґестапо і заслало до концентраційного табору в Саксенгаузені, де він пробув до 1944 р. Після війни, в 1945 р. д-р Лапичак переїхав до Мюнхену де став членом Українського Лікарського Товариства і включився у розбудову українського професійного і суспільно-політичного життя. Коротко після того він переїхав до табору біженців у Карльсфельді, одружився з Аріядною Котко, донькою відомого композитора і диригента Дмитра Котка і став одним з організаторів Української Медично-санітарної Служби при Українському Червоному Хресті у Мюнхені. У тому часі пише статті на медичні теми і відновлює своє давнє заінтересування журналістикою. У травні 1946 р. переїхав до табору Орлик у Берхтесґадені, де став першим головою табору, а також започаткував і редагував журнал таборового життя "Орлик". Я мав нагоду запізнати др-а Лапичака 1947 р. і він зробив на мене враження великого ідеаліста, винятково динамічної і працьовитої людини. Він був людяним як лікар та принциповою людиною і таким залишився до кінця свого життя.

1949 р. д-р Лапичак з родиною переїхав до Чікаго, де нострифікував свої медичні студії і відкрив приватну практику 1952 р. Тут він розгорнув свою професійну діяльність на форумі Українського Лікарського Товариства та редакційну діяльність. Став редактором журналу "Самостійна Україна" (1950-1955), редактором тижневика "Українське Життя" (1955 - 1959), редактором "Лікарського Вісника" (1962-1966) і співробітником різних професійних журналів і часописів. Треба згадати, що 1955 р. він виступив з ОУН і наблизився до середовища д-ра Миколи

Шлемкевича, редактора жур. "Листи до приятелів". 1960 року разом із М. Шлемкевичем, зорганізував "Український Публіцистично-Науковий Інститут" і допомагав його видавничій діяльності.
Можна без перебільшення ствердити, що роки 1946 - 1975, це золота доба наукової творчости та громадської діяльности д-ра Т. Лапичака. Він був автором біля 140 праць, які охоплювали медично-наукову ділянку, публіцистичні статті на суспільні, громадські і культурологічні теми, рецензії, біографічні нариси, енциклопедичні гасла тощо. Помер д-р Т. Лапичак 2 квітня, 1975 р. у Чікаго.
Його архів зберігається в Українському Медичному Архіві і 1985 р., з приводу 10-ліття смерти, д-р Павло Пундій видав збірник на пошану д-ра Т. Лапичака під назвою "Збірник статтей д-ра Т. Лапичака та біографічні нариси про нього" (Чікаго, Укр. Медичний Архів УЛТПА, 1985, ч.7, ст. 425). Виринає засадниче питання: в чому вага праці д-ра Томи Лапичака в розбудові суспільно-громадського і культурно-освітного життя в таборі "Орлик"? Спершу хочу підкреслити, що без дослідження діяльности Т. Лапичака в таборі "Орлик", дослідження історії "Орлика" і його освітних та інших установ, було б неможливе і неповне. У відносно короткому часі в якому він був головою табору, а саме від 15 травня до 18 липня 1946 року, коли новим комендантом табору вибрали інж. Олександра Гладишовського, він зумів поставити не лише тверді основи під розвиток табору і його різних установ, але став також основником і редактором таборового журналу "Орлик", без якого тяжко було б досліджувати початки й історію табору. В тому часі д-р Лапичак мав лише 32 роки. Від самого початку він створив адміністрацію табору з такими відділами: 1) загально-адміністративним, 2) мешканевим, 3) відділом праці, 4) реєстраційним, а окремий відділ - референтура безпеки, мав такі секції: поліція, пожежна сторожа, господарський відділ, відділ інформації (радіо і преса), санітарний відділ, Суспільна Опіка, фінансовий і культурно-освітний відділ. Саме цей останній відділ очолив проф. Гнат Мартинець, давній приятель проф. В. Радзикевича, ще з часів Карльсфельдської гімназії, який разом з головою табору якнайбільше сприяв розвиткові Української Гімназії й інших таборових шкіл. Голова табору звернув також увагу на культурно-освітне життя. Вже 22 червня 1946 р. відбулося відкриття Літературно-Мистецького Клюбу, який очолив проф. Володимир Радзикевич, а його заступником став відомий мистець Едвард Козак. Клюб мав п'ять голів окремих секцій: д-р Остап Грицай - секція письменників і журналістів, дир. Володимир Дорошенко - наукова секція, проф. Роман Савицький - музична, проф. С. Литвиненко - образотворча, ред. З. Тарнавський - театральна секція. Треба згадати, що діяльність "ЛМКлюбу" мала великий вплив на формування світогляду гімназійної молоді і поширення її знання. Гімназисти часто ходили на доповіді до Клюбу, після чого, голова культурно - освітного відділу, проф. Гнат Мартинець, став вчити в нашій Гімназії. Вже у червні 1946 р. засновано Пластову Станицю на чолі з д-р Степаном Щуровським, що мала по-

над 270 членів. Пласт мав великий вплив на Українську Гімназію і багато учнів були членами жіночих і юнацьких пластових куренів. Пласт мав свою власну домівку, спортову площу і кооперативу. За головства д-ра Томи Лапичака створено Учительську Громаду на чолі з проф. П. Гайдою, що об'єднувала всіх учителів, у тому і гімназійних професорів.

З інших установ, що постали в червні 1946 р., треба згадати два хори: "Трембіта" і "Боян" - деякі гімназисти були їхніми членами, спортове товариство "Орлик", з командами копаного м'яча і відбиванки (чоловіча і жіноча) та з і іншими клітинами. Крім того, за головування д-ра Т. Лапичака засновано: Лікарське Товариство (секцію), Об'єднання Лісників, секцію Інженерів і Техніків, кооперативу "Самопоміч" та інші установи. Прямо, тяжко собі уявити, що протягом такого короткого часу д-р Тома Лапичак і його співробітники зуміли зорганізувати так багато установ, які відограли головну ролю в розвитку таборового життя і мали вплив на нашу Гімназію.

Урочисте відкриття табору відбулося 2-го червня 1946 р., яке започаткували урочистою Службою Божою з проповіддю о. Тарнавецького, професора-катехита нашої Гімназії. Головну промову виголосив голова табору д-р Тома Лапичак, в якій він з'ясував завдання своєї адміністрації і вказав на потребу співпраці між різними суспільними групами таборян і таборовими організаціями. Його думки подані у програмовій статті "Засадничі справи", появилися в першому числі журналу "Орлик".

30-го червня 1946 року святочним Богослуженням започаткувала свою діяльність Українська Гімназія у Берхтесгадені, що в тому часі нараховувала 204 учнів і 27 гімназійних професорів. Майбутній історик табору "Орлик" зможе докладніше проаналізувати працю таборової адміністрації "Орлика" і її голови, д-ра Томи Лапичака. Я лише зупинився на найважливіших моментах, які відносяться до розвитку нашого гімназійного життя у Берхтесгадені.

Другим важливим і унікальним досягненням д-ра Т. Лапичака було заснування і редагування таборового місячника "Орлик", в якому співпрацювали провідні інтелектуальні сили нашого табору і взагалі, українських переселенців. З них згадаємо Т. Лапичака, О. Грицая, В. Радзикевича, А. Фіголя, Л. Яцкевича, Ю. Бойка, К. Гриневичеву, Б. Крупницького В. Державина, М. Ореста та інших. Всі вони були видатними працівниками української культури. Журнал "Орлик" появлявся від червня 1946 р. до квітня 1948 р. Всього вийшло 22 числа. Пригадую, що окремі статті з журналу, зокрема д-ра О. Грицая на літературні і д-ра Т. Лапичака на суспільно-громадські теми "гаряче" дискутували гімназисти, які цікавилися літературою і громадським життям. Журнал мав значний вплив на інтелектуальний ріст української творчої молоді, зокрема студентів.

Про шкільництво перший голова табору "Орлик" писав: "У кожному таборі в нас, бачимо школу. Народну школу передовсім, а поруч неї середню, фахові школи (торговельну, музичну, ремісничу, образотворчу, технічну, учительський семінар та інші). Молодь різного віку і з різним замилуван-

ням набирається освіти і фахового знання. І отак, у кочових умовинах, сказати б, на возах, вічно в переїзді, ми вспіли забезпечити належно виховання і освіту нашого молодого покоління" (*1). Сказано правдиво і ясно: завдяки професорам В. Радзикевичеві, Г. Мартинцеві, д-ру Т. Лапичакові й іншим педагогам і культурно-освітним діячам - Українська Гімназія у Берхтесгадені стала на твердий ґрунт і успішно розвивалася в пізніших роках. Велика заслуга в цьому д-ра Томи Лапичака, першого голови табору "Орлик".

Я вповні поділяю оцінку д-ра Михайла Марунчака (в 1940-их роках видатного члена ОУН Степана Бандери), який сказав, що д-р Т. Лапичак "належав до високо-ідейного активу української діяспори" (*2).

На цьому місці складаю подяку д-ру Павлові Пундієві, директорові Українського Архіву в Чікаґо, за надіслання відбиток важливих архівних матеріялів д-ра Томи Лапичака і його фотографію. Також дякую пані Світляні Андрушків, бібліотекарці НТШ у Ню Йорку, за відповідну інформацію про архів табору "Орлик" і деякі матеріяли.

Вір'ю, що в майбутньому появиться обширніша студія про табір "Орлик" з обширним насвітленням діяльности його першого голови, д-ра Томи Лапичака і його співробітників, які без огляду на важкі обставини, видержали і зуміли поставити твердий фундамент під розвиток української Гімназії та інших шкіл в таборі "Орлик". За це їм належить наша щира подяка і вислови признання.

Примітки :

* 1 - д-р. Тома Лапичак , " Шляхом важкого іспиту " , "Орлик" ч. 2 , 1946, стор. 7.
* 2 - д-р. Михайло Марунчак , " В боротьбі за Українську Державу" , Вінніпеґ - Світова Ліґа Українських Політичних В'язнів , 1990 , стор. 1015 .

Використані матеріяли і література:

Архів д-ра Томи Лапичака , Український Медичний Архів у Чікаґо .
Архів табору "Орлик" в НТШ (Ню Йорк) .
д-р Павло Пундій , ред. " Збірник статтей д-ра Т. Лапичака та біографічні нариси про нього" , Чікаґо - Український Медичний Архів УЛТПА , 1985 , ст. 427.
Андрій Білинський , "д-р Тома Лапичак , Людина - публіцист - громадянин" Мюнхен : д-р Беренд видавництво " Мета" - 1986 , ст. 227 .
Д-р Павло Пундій , "д-р Тома Лапичак (1914 - 1975) , Лікарський Вісник . рік XXXXII , ч . 1 , 1985 .р
Д-р Павло Пундій , " Лапичак Тома" - Українські Лікарі - Бібліографічний довідник , Львів : Наукове Товариство ім Шевченка у Львові , 1994 , ст. 119-120.

Д-р Тома Лапичак

ЗАСАДНИЧІ СПРАВИ

Колективне життя навіть такої малої суспільности, як українська таборова, виявляється в дійсності більш ускладненим, ніж це нам на перший погляд могло б видаватися. А причин тому є багато. В першу чергу сам факт життя в таборі. Не одне ж питання, не одна проблема, не одна подія не мали б місця в умовинах, у яких нас не в'язала б одна кімната, одні двері, одна лазничка, умивальня, спільний коридор, чи врешті сам простір табору, огороджений муром чи дротом. А далі, таборове життя заставляє людей щодня близько стикатися, жити в натовпі, натоптувати собі, що так скажу, нагнітки. Отак люди собі взаємно буденніють і затрачується респект і те пошанування один до одного, що його дає віддаль чи розлука. Таким чином, саме життя, його темперамент, пристрасті та афекти в умовинах табору зарисовуються надзвичайно яскраво, і це творить згодом головний тон і тло на якому розвивається суспільно-громадське, духово-культурне, чи навіть політичне життя. А із соціологічного боку, ця обставина, поруч інших, далі наведених, є одною із головних, які зумовлюють розвиток і форму нашого дотеперішнього життя на еміграції.

Пригляньмося йому ближче !

Ми всі уродженці етнографічних земель України, із різних ворожих займанщин, які витворили в нас такі духові, політичні, культурні, товариські та інші різниці, і вони нині чітко позначаються, як сутєве явище українського життя. Ніхто з нас не може примикати очей на існуючі в нас розходження і противенства між українцями із давнього польського, та українцями із сов'єтського світу. Ці розходження не доводиться тут ширше з'ясовувати.

А наша таборова громада ?

Вона складається з різних станів, і це радше додатній, ніж від'ємний прояв, що в нас суспільне наверствування і значно розвинене. Адже, на шляхах еміграції опинилися майже всі наші суспільні кола, від колишніх міністрів і професорів починаючи, аж ген до робітництва і селян, при чому кількість тих останніх доволі висока. Одначе, тим не менше позначуються і діють тут - як зрештою у кожнім громадянстві - соціяльні різниці станового, професійного та економічного характеру і треба їх усіх брати до уваги при організації громадського життя навіть в такій малій клітині, якою є табір у Берхтесґадені. Врешті, не можна закривати очей на факт існування внутрішньо-політичних партійних різниць, а то й антагонізмів та суперничання. Проте, ми тим не згіршуємося, бо такі прояви ми бачимо навіть у соціяльних спільнотах на високому рівні ро-

звитку. Тільки ж цілком примітивні культурою народи не знають з політичного погляду партійної проблематики і тому такі спільноти можуть своє політичне життя наладнувати відповідно до наказу, однопартійним чи, тоталітарним ладом. Культурні народи помітні своїм зрізничкуванням політичноих поглядів, тобто чинником, який розумно використаний, стає товчком до кращого розвитку. Те саме існує і в нас, хоч і годиться зазначити, що іноді ті партійно-політичні суперництва та різниці виходять поза межі доцільности та економії використання сил.
Ось тому то й організація громадського життя в таборі - проблема доволі складна. Не багато сьогодні українських таборів на еміграції, які були б поставлені зразково. Здебільша добачуємо тут припадковість в їхньому уладі, хаос у використовуванні сил, безпляновість у праці, словом - марнотратність часу й енергії на речі далеко не найважливіші. І це в нас так, тоді, коли саме життя і принцип доцільности нашого існування, як політичної еміграції, необхідно домагаються від нас такої і не іншої постави до вимог того життя, особливо ж, коли зважимо, що еміґрантами пішли ми у світ для збереження політичних і культурних цінностей, в ім'я прийдешнього будування спільного життя.

Спробуймо справу зясувати точніше. Ми вийшли на еміґрацію, щоб зберегти ту Україну, якій немає місця на рідних землях. Бо там, в атмосфері чужої духовости, ворожої культури, в умовинах окупантського порядкування, в середовищі наставленому не на наш розвиток, а на знищення нас, під прапором доктрин тоталітаризму що не несе волі національним спільнотам, але готовить їм смерть, - ми не маємо ні змоги ні умовин для плекання тих цінностей, які нам важно покласти в основу будови своєї власної, української хати. Там, на рідних землях, на своїх землях, ми могли б здвигнути тільки те, що чужий наказ звелить. Ото ж, хату, яку треба булоб сповнити соціялістичним змістом, у якій може порядкувати тільки партійна, механічна сила тоталітарної машини, а не вільна душею українська людина. Там людині можна бути на поверхні життя - хіба автоматом, що механічно виконує накази й доручення дані з гори, а в ніякому разі єством, що з глибин щирости, внутрішньої свободи думає і відчуває та вірить у своїх богів, як у справжній батьківщині.
Правдиву батьківщину, правдиву Україну можемо ми - українська еміґрація - наявно плекати і носити в серцях з надією донести її колись до рідних сторін і там її защепити. З тією метою ми вийшли на еміґрацію і тій же меті в жертву приносимо ми тепер усі наші упокорення, як безбатченки, вигнанці, виселенці, депортовані тощо.

Хто ж носії тої великої ідеї?

У першій мірі - всі національно-політичні сили, всі політично-групові українські чинники. Тут немає першенства одної політичної групи перед іншою. Тут, на всіх політичних групах однаковий обов'язок: служити високій цілі. Ні - немає і не може бути політичних груп і партій, які мали б

монополь заступати визвольну справу України. Бо ж боротьбу за національне і соціяльне визволення веде весь український нарід, а не лише його поодинокі політичні групи. Тому й не може, і не повинно бути виключного права репрезентувати, заступати чи символізувати українську політичну еміґрацію одною тільки політичною групою. Політичні, партійні групи, що стоять на становищі боротьби за вільну, суверенну державу, є всі рівновартні . Не можна тут пересуджувати їхньої вартости з огляду на таку чи іншу світоглядову чи програмову підбудову, бо це вартості змінні й дискусійні. І в ніякій організації суспільств, держав, чи світу, не зустрінемо сьогодні абсолютно досконалої і вичерпної формули щодо світоглядної і програмової сторінки тієї організації. Вони, як цінності людського духа, є змінні і залишаються такими назавжди. Фактична вартість політичних груп вимірюється тільки працею і вкладом у боротьбу та змаганням здійснити найвищу Ціль. Тому то в організації і найменшої клітини громадського життя української еміґрації, підставою і вугольним каменем повинна бути засада строгої н а д п а р т і й н о с т и . Не партія, не політична група, але вся суспільність, заступлена політично-партійними елементами, дійсною елітою з морального, духового та інтелектуального боку, повинна стати стрижнем, довкола якого мало б гуртуватися та кристалізуватися громадське життя. І це буде завданням Управи Табору добирати собі до співпраці тих найкращих, леґітимацією яких буде їхня діловитість, ідейність, працьовитість, чесність, - але, в ніякому разі не їхня партійна виказка. Це повинно бути основою організації кожного табору. І це я кладу в основу побудови життя табору "Орлик". А далі ! :

Кожний табір з погляду соціяльного зрізничкування, є табором у більшій чи у меншій мірі - мішаним. Живуть у ньому умові працівники, робітники, ремісники і селяни. Всі вони рівновартісні і рівноправні громадяни табору. Всі повинні користуватися тими самими правами і привілеями. Ясно, що всі вони повинні мати ті самі обов'язки. Ми не міряємо вартість людини на основі того, що вона робить у якійсь ділянці праці. Для нас, і той, що пише філософічний твір, і той, що чистить картоплю - працівники. У цьому відношенні нам міродайне те, що людина взагалі працює. Не всі ж, очевидно, можуть бути філософами, гімназійними вчителями чи університетськими професорами. Важко також уявити собі таку спільноту, де всі люди різали б дрова. Це вже так, що в кожній суспільності мусить бути соціяльне зрізничкування на підставі даних професій, які визначують їхнє станове та громадське становище, але яке, в ніякій мірі не може ні повищувати, ні обнижувати моральної вартости людини, як такої. Моральну вартість людини визначує виключно праця, виконана нею без огляду на те, якого роду вона. Так ! Тільки і виключно праця !

І тому в таборі, тільки з такого становища треба підходити до його мешканців, а не з іншого. Табір, як такий, повинен ставити всіх мешканців на

той самий щабель прав і на той самий щабель обов'язків, які вони мають щодо своєї громади та взагалі щодо еміґрації, яка вийшла з рідних земель збірним колективом, мусить на еміґрації залишитись і тим збірним, органічно здоровим колективом, мусить повернутися на рідні землі. І тільки в такій поставі ми зможемо перетривати це національне лихоліття силою тієї єдності, що велить нам усім - умовим працівникам, ремісникам, робітникам і селянам - триматися разом, як одна спільна родина. Адже, попри всі дрібні окремішні розбіжності та різні станові і групові інтереси, нас єднає велика ціль, одна доля, одна справа, тривожить нас одне і те саме будуче і жде нас та сама радість і та сама журба. Тому, немає в нас панів з одної, а робітників з другої сторони. Сьогоднішні пани може вже в недалекій будучності будуть різати дрова в канадійських преріях і заробляти на хліб насушний миттям вікон у чужих столицях. І напевно не буде легше від того українському робітникові ні на батьківщині, ні на еміґрації в той час, як наші діти забуватимуть українську мову, а українську культуру будуть репрезентувати "єдинокровні брати", які не вміють української мови. Тому вистерігаймося сьогодні балачок про "наших панів" і "наших робітників", - ми знаємо хто їх підшептує.

Ні - табір, що ставить собі високе завдання зберегти принайменше в собі уявлення тої нашої здорової, вільної, прекрасної України, мрію, яку носимо в серцях, щоб прищепити її колись на рідний ґрунт, на якому може не бути української людини, цей табір не повинен оглядатися на клясу, на стан, на робітників чи інтелігентів, але повинен мати на оці - всю українську зорганізовану, здорову, моральну і чесну суспільність. Вона ж, безперечно єсть - і несовісно було б думати, чи говорити, що її немає. У своїй масі українська суспільність в усіх її станах, клясах і професіях є здоровою. Нам треба тільки на неї спертися, а збудуємо спільну організацію, яка напевно перетриває часи "египетської неволі" і вигнання. І власне на такій основі, Управа Табору "Орлик" ставить собі за ціль організувати таборове життя. А при тому ще одне...

У кожному таборі є люди, що чесно, просто, одверто і безпосередньо йдуть своєю дорогою, простуючи до цілі, яка є теж чесною, ясною і здоровою. Але, є при тому люди, які ведуть свої "ґешефти", інтриги, що каламутять воду на те, щоб могти в ній ловити рибу, словом люди, які затроюють атмосферу. Роблять вони це деколи несвідомо, або з безкритичного призвичаєння, але здебільша свідомо, з певною ціллю, часами і за гроші. І в такій атмосфері не збудуєш нічого тривкого та не довершиш нічого великого - це ясне. Там навпаки, - нидіють здорові сили, ламаються і кращі характери, зневірюються люди з найкращим довірям, словом: гниль закрадається в таку спільноту, - а те є і властивою ціллю роботи таких шкідників. Тому, завданням кожної здорової збірноти є безпощадна боротьба з такими елементами. А хто вони такі? Часами, це інтелігенти, інколи робітники, або навіть селяни, а часто це - назверх зовсім пристойно одягнені обивателі з претенсійними титулами, але це не змі-

няє ні їхньої ролі, ні роботи, яку вони роблять. Вони завжди незадоволені, вони завжди мають багато до говорення, вони всіх обвинувачують то за крадіж, то за протекційність і махльойки, завжди забирають слово і все критикують. Такі людці люблять виголошувати аж надто темпераментні промови, мають завжди запас високих гасел, демагогічно збирають рясні оплески за гарні пляни, яких, одначе, ніяк не збираються реалізувати. Самі вони звикли відбувати довгі конференції - очевидно приватно і потайки, нав'язують зв'язки та творять групи, збирають якісь докази, яких ніколи не публікують і завжди вони є на листі працівників з домаганням грошей та папіросів, але до праці їх немає, тоді вони хворі.

І якщо наша еміграція не має зійти на манівці і не має піти слідами тих фальшивих пророків, як жертва професійних демагогів, а має лишитися здоровою еміґрацією , що думає реально, а не ладом фраз і демагогій, то вона мусить зробити порядок з тими людьми. Повинна вона зробити це не для особистих амбіцій, не задля страху перед конкуренцією, але в почутті, що робимо діло, потрібне для всієї еміґрації. І треба, щоб громада, а в першу чергу її керівники, відносно тих шкідників поставили справу "руба". Може не всі усвідомляють собі далекосяжних наслідків того стану і його впливів. Мов черв'яками підточені, хитаються в такому стані здорові основи співвідношення людей, розриваються прості і щирі зв'язки суспільної організації, їдь ненависти, підозріння і оклевечування затроює шляхетні задуми та пориви і так завалюється все, що високе і благородне, під ноги духа черні, його найнижчим інстинктам на поталу. Правда - це не значить, що не треба вказувати на похибки, вичисляти недоліки і занедбання, п'ятнувати промахи чи проступки та кликати до кращого. Але, не треба кричати для крику, критикувати для критики, підозрівати для підозріння, оббріхувати для ремесла. Коли щось робимо з метою направити зло, то треба бути завжди готовим перебрати на себе відповідальність за переведення в життя гасел і засад, іноді так голосно, темпераментно і бадьоро нами проголошуваних. Говорю про це наприкінці мого слова, та із неменшим бажанням, звернути на такі явища увагу. Увагу велику, щоб не розкласти наше суспільно-громадське життя і не стягнути його на дно упадку.

Шановні читачі !

Я уважаю своїм обов'язком подати цих кілька загальних уваг до відома всім зацікавленим, у найкращому переконанні і з вірою в те, що це моменти важливі в організації кожної спільноти. Чужі мені при тому якась нехіть та всякі особисті натяки !

Я маю на думці виключно загальне добро, а також і добро нашого табору, що твориться і починає розвиватися.

Передрук з журналу "ОРЛИК" (Журнал таборового життя, Берхтесґаден, червень 1946 р., число 1, ст. 3 - 8). Д-р Тома Лапичак був першим головою табору "Орлик". Ця стаття кидає деяке світло на суспільні проблеми тодішнього таборового життя - (Ред.)

Мирон Радзикевич

ІНЖ. ОЛЕКСАНДЕР ГЛАДИШОВСЬКИЙ

Голова табору "Орлик" у Берхтесґадені.

Олександер Гладишовський, народився 1888 р. у Тернополі, там почав ходити в школу, а ґімназію завершив матурою у Львові. Рівно ж у Львові вступив на Політехніку і завершив свої студії в 1912 р. дипломом інженера-агронома. Був активним членом Товариства Українських Студентів-техніків "Основа", яке було завжди сіллю в оці польського студентства. З тих же часів він був теж членом Національно-демократичної партії, а в часах Західно-Української Народної Республіки став членом Трудової Партії. У часах польської окупації, після 1925 р. прилучився до "УНДО" - Українське Національно-Демократичне Об'єднання".

інж. Олександер Гладишовський

У 1916 році, будучи старшиною 35-го Золочівського полку "Ляндве - рів" (австрійського війська), попав до російського полону. Вже тоді, Олександер був людиною із ясною політичною і громадською орієнтацією. Коли восени, 1917 р. дістався до Києва, де збиралися українці-австрійські громадяни з таборів полонених він почав працювати у міністерстві торгу і промислу, а рівночасно проходив курс у Комерційному Інституті в Києві. Опісля, його перенесли до міністерства закордонних справ і він виїхав до Швайцарії, як перший секретар посольства УНР. Рік пізніше, у жовтні 1919 р. перевели його на таке саме становище до Копенгаґену в Данії. Будучи високоосвіченою і високовартісною людиною, він був напричуд людяним, готовим до будьякої праці і допомоги потребуючим. Як інженер-агроном, він був прагматичною людиною, що не любив пустих фраз і мрійництва. Під час польської окупації, він адміністрував власними маєтками в Копичинцях. Водночас

погодився стати директором головної канцелярії УНДО у Львові, де відзначився, як пешорядний організатор і надзвичайно ввічливий і енергійний адміністратор.

У тому часі інж. О. Гладишовський одідичив земельний маєток у Тискові, повіт Лісько і подався туди, хоч заздалегіть здавав собі справу з того, що жде його новий конфлікт з польською владою. На Лемківщині, він став організатором Ліського повіту з рамени УНДО, втримував тісний зв'язок із центром у Львові і з гірким гумором оповідав про своє життя серед лемків та про часту конфронтацію з польською владою. В 1935 р., як член Центрального Комітету УНДО, він став кандидатом від цієї організації на посла з Лемківщини. Це саме повторилося 1938-го року, але польська влада не погодилася на те, щоб Лемківщина мала свого представника у варшавському сеймі. У 1946 році інж. О. Гладишовський очолив берхтесґаденський табір "Орлик" і як його голова своїм організаційним хистом допровадив його до зразкового порядку. Тут слід відзначити його щиру співпрацю і помітну допомогу шкільництву і молодіжним організаціям у таборі, а особливо його відданість і прихильність потребам Гімназії, якою пишався і він і вся громадськість. Він завжди був у тісному зв'язку з дирекцією Гімназії і швидко та корисно діяв для добра шкільництва.

Виїхавши до Ню Йорку, ЗСА, він став членом відділу ОбВУА і працював у кооперативі "Самопоміч", де віддано допомагав усім потребуючим.

Використаний матеріял:
Ред. Іван Кедрин - " Олександер Гладишовський" - некролог - Свобода, 14 грудня 1966 р. (архів п-і Ольги Гладишовської-Савчук).

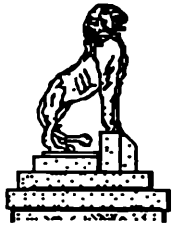

Олена Деркач-Маців

Д-Р ГРИГОРІЙ ДЕРКАЧ
(1887-1960)

(Останній голова табору "Орлик" у 1949 - 1951 рр.)

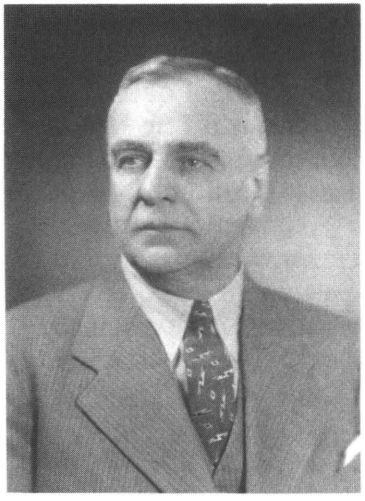

Д-р Григорій Деркач

Григорій Деркач народився 5-го січня 1887-го року у селі Холодівка, біля Тульчина на Брацлавщині, тепер Вінниччина. Малим хлопцем він виїхав до Києва, до Братського Монастиря при Києво - Могилянській Академії. Там закінчив середню освіту. Дальші студії продовжував у Петербурзі, де закінчив вищий господарський інститут. Підчас Першої Світової Війни був старшиною у царській армії, де завідував господарським відділом полку.

Від 1918 до 1921-го р. брав живу участь у визвольних змаганнях українського народу, будучи начальником господарського відділу військової канцелярії Головного Отамана Симона Петлюри.

Від 1921 до 1923-го р. перебував у Львові. У вересні 1923-го року виїхав до Праги, де вступив до Українського Високого Педагогічного Інституту ім. Михайла Драгоманова. У 1928-му році дістав ступінь доктора історично-літературних наук.

Від 1929 до 1931-го року д-р Григорій Деркач був асистентом при катедрі Історії України та Археології. Після ліквідації чехами Українського Педагогічного Інституту, перейшов на працю до чеського наукового видавництва " Orbis".

У квітні 1945-го року, перед приходом більшовицької армії, д-р Г. Деркач мусів залишити Прагу та через Судети перебратися у Баварію, до табору біженців у Карльсфельді. По ліквідації цього табору він переїхав до українського табору "Орлик" у Берхтесґадені.

У таборі "Орлик" д-р Григорій Деркач спершу провадив хор при українській автокефальній православній церкві св-х. Апостолів Петра і Павла, а у червні 1949-го року його вибрали командантом табору "Орлик" і як останній його голова, залишився аж до ліквідації табору, до травня 1951-го року.

У 1951-му році д-р Григорій переїхав до Мюнхену, де працював в

Українському Вільному Університеті.

У липні 1957-го року виїхав до доньки Олени і зятя Богдана Маціва, до Монтреалю, Канада.

Д-р Григорій Деркач помер 20-го січня 1960-го року у Монтреалі.

Група українських священників на таборовій площі у Карльсфельді

Учительський збір Гімназії у Карльсфельді
від 1-жовтня 1945 р. до 12-травня 1946 р.

1. Радзикевич Володимир ----- директор
2. о. Антохій Микола ----- релігія
3. Антонович Адам ----- тіловиховання - хлопці
4. Антонович Марія ----- тіловиховання - дівчата
5. д-р Бабій Олесь ----- українська і англійська мови
6. Білий Сергій ----- спів, хор
7. Буцманюк Юліян ----- рисунки
8. Васьків Михайло ----- біологія, хемія
9. д-р Витанович Ілля ----- історія
10. Вовк Варвара ----- англійська мова
11. Винар Іван ----- латина
12. Гайда Пилип ----- німецька, англійська мови
13. Горечко Микола ----- англійська мова
14. Дубляниця Роман ----- латина
15. Король Лев ----- математика
16. Куриленко Олександер ----- українська мова
17. о. Криштанович Григор ----- релігія
18. Ларченко Василь ----- математика
19. Литвиненко Надія ----- біологія, німецька мова
20. Монастирський Іван ----- німецька мова
21. Мороз Галина ----- українська, латинська мови
22. Мороз Ольга ----- українська, латинська мови
23. Пасіка Микола ----- історія, стенографія
24. Погорецький Онуфрій ----- німецька мова
25. Різник Василь ----- фізика
26. Сиротюк Павло ----- географія
27. Смалько Роман ----- біологія
28. Супінський Віктор ----- німецька, латинська мови
29. Степаненко Микола ----- українська мова
30. Стецюк Василь ----- латинська мова
31. о. Тарнавецький Степан ----- релігія
32. д-р Терлецький Маркіян ----- історія, географія
33. д-р Тесля Іван ----- історія, географія
34. Тофан Микола ----- математика
35. Тучапський Касіян ----- німецька мова
36. Федусевич Мирон ----- українська мова
37. Чигрин Гнат ----- фізика
38. Чорнодольський Михайло ----- географія, біологія
39. Шляхтиченко Лідія ----- математика
40. Юрківська Олена ----- українська мова

Короткий час працював в Гімназії :

41. д-р Полянський Юрій ----- географія

Учительський збір Гімназії у Берхтесґадені у шкільних роках 1946/47 і 1947/48

1. Радзикевич Володимир ----- директор
2. о. Антохій Микола ----- рисунки, релігія-правосл.
3. Бойко Володимир ----- історія, українська мова
4. Васьків Михайло ----- хемія
5. Винар Іван ----- німецька, латинська мови
6. Гаврищук Степан ----- спів
7. Гайда Пилип ----- англійська мова
8. Горечко Микола ----- англійська мова (лише 46/47)
9. Ґенґало Оксана ----- нім. мова, тілових.-дівчата
10. о. Дурбак Тарас ----- релігія (лише 46/47)
11. Дяченко Лідія ----- тілових. дівчата(лише 46/47)
12. Зелений Зенон ----- математика
13. о. Золотий Захар ----- релігія
14. о. Криштанович Григор ----- релігія
15. Литвиненко Надія ----- біологія, географія
16. Любінецька Фалина ----- українська мова, каліграфія
17. Мартинець Гнат ----- фізика
18. Марущак Дмитро ----- тіловиховання - хлопці
19. Панейко Олександер ----- українська , латинська мови
20. Скробко Олекса ----- нарисна геом. (лише 46/47)
21. Стефанович Богдан ----- математика (лише 46/47)
22. д-р Стецюк Василь ----- латинська мова, історія
23. д-р Супінський Віктор ----- латинська, німецька мови
24. о. Тарнавецький Степан ----- релігія
25. д-р Тесля Іван ----- географія, історія
26. Тучапський Кассіян ----- німецька, англ., фран. мови
27. Федусевич Мирон ----- українська мова
28. о. Хирівський Степан ----- релігія
27. Цепенда Кирило ----- спів, хор
28. Чорнодольський Михайло ----- географія, біол. (лише 46/47)
29. Чигрин Гнат ----- фізика
30. д-р Шлемкевич Микола ----- проп. філософія
31. Шляхтиченко Лідія ----- математика
32. Юрківська Олена ----- каліграфія, укр. мова

33. Гарасевич Андрій -- асистент проф.Федусевича (лише 46/47)

Учительський збір Гімназії у Берхтесгадені у Шкільному Році 1948 / 1949.

1. Радзикевич Володимир	-----	Директор
2. о. Антохій Микола	-----	рисунки
3. Васьків Михайло	-----	хемія
4. Винар Іван	-----	латина
5. Гайда Пилип	-----	англійська мова
6. Гаврищук Степан	-----	спів
7. Дяченко Лідія	-----	тіловиховання / дівчат
8. о. Золотий Захар	-----	релігія
9. Котович Наталія	-----	біологія
10. о. Криштанович Григор	-----	релігія
11. Литвиненко Надія	-----	географія, біологія
12. Мартинець Гнат	-----	фізика
13. Марущак Дмитро	-----	математика
14. Панейко Олександер	-----	українська мова
15. Скробко Олекса	-----	географія
16. Стефанович Богдан	-----	математика
17. д-р Стецюк Василь	-----	латинська мова
18. д-р Супінський Віктор	-----	німецька мова
19. Тучапський Кассіян	-----	англійська, німецька мови
20. Федусевич Мирон	-----	українська мова
21. о. Хирівський Степан	-----	релігія
22. Чигрин Гнат	-----	фізика
23. д-р Шлемкевич Микола	-----	проп. філософія
24. Шляхтиченко Лідія	-----	математика
25. Юрківська Олена	-----	українська, англійська мови
26. д-р Грицай Остап 49/50		

Розуміється, що вище наведені Учительські Збори у поодиноких шкільних роках змінялися в міру наростаючих потреб.

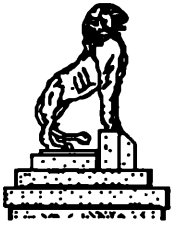

Тому, що багато учнів і професорів ходили і вчили в Гімназії у Карльсфельді, ми зберігаємо тяглість і починаємо хроніку із 1945 р. (Ред.)

Хроніка шкільного життя у Карльсфельді

від 1-го серпня 1945 р. до 13-го травня 1946 р.

27-го вересня 1945 р. --	Учениці й учні приступили до сповіді і св. причастя
20-го жовтня 1945 р. --	Виступ гімназійного хору на зїзді культурно--освітних працівників.
21 і 22-го жовтня 1945 р. --	Пластова прогулянка в Альпи (Zugsspitze).
1-го листопада 1945 р. --	Роковини Листопадового Чину. Академія з доповідями й деклямаціями.
14-го листопада 1945 р.--	Представник гр. кат. Апостольської Візитатури о. Голинський відвідав лекції релігії.
17-го листопада 1945 р --	Доповідь ген. Капустянського п н. "Два шляхи гетьманів Сагайдачного і Хмельницького". Участь брала молодь старших кляс.
7-го грудня 1945 р. --	Помер професор Гімназії, Роман Смалько.
Від10 до15 груд. 1945 р. --	Госпітація Гімназії представником О.В.К. і О. дир. Гнатом Мартинцем.
13-го грудня 1945 р. --	Панахида за св. п. Митрополита Андрея Шептицького.
18-го грудня 1945 р.--	Свято Миколая із виставкою і роздачею дарунків.
4-го січня 1946 р. --	Вітання представників американської армії. Виступ гімназійного хору.
19-го січня 1946 р.--	Свято ялинки.
22-го січня 1946 р.--	Святкування роковин проголошення Самостійности і Соборности Української Держави.
24-го січня 1946 р.--	Академія в пам'ять Митрополита Андрея Шептицького.
28-го січня 1946 р.--	Панахида за спокій душ героїв Крут.
29-го січня 1946 р.--	Вітання папського нунція Carlo Ciarlo.
1-го лютого 1946 р.--	Роздача піврічних свідоцтв.
2-го лютого 1946 р.--	Академія в честь героїв Крут .
3-го лютого 1946 р.--	Вітання архиєпископа Григорія.
3-го лютого 1946 р.--	Вечір фізичної культури зорганізований проф. А. Антоновичем.
11-го лютого 1946 р.--	Розпочався письмовий іспит зрілости.
Від 25-го лютого -- до 2-го березня 1946 р.	Устний іспит зрілости під керівництвом дир. Гната Мартинця, представника О.П.У.Е. і проф. П. Коваліва представника U.N.R.R.A. та інших.

4-го березня 1946 р.--	Відвідав Гімназію представник канадських українців о. д-р Василь Кушнір.
9-го березня 1946 р.--	Молодь влаштувала концерт у честь Тараса Шевченка.
17-го березня 1946 р.--	Свято Карпатської України.
13-го травня 1946 р. --	Переїзд частини молоді і учителів до табору у Берхтесґадені.

X

Хроніка шкільного життя у Берхтесґадені
Від липня 1946 р. до червня 1949 р.

Шкільний рік 1946-1947.

11-го липня 1946 р.--	Молодь вітає Митрополита Михаїла.
26-го вересня 1946 р.--	Доповідь дир. Володимира Радзикевича на конференції батьків п. н."Основні напрямні у вихованні молоді".
17-го жовтня 1946 р.--	Академія і концерт у честь Івана Франка.
16-го листопада 1946 р.--	Реферат д-р Станимира п. н. "З італійського фронту на український".
18-го грудня 1946 р.--	Гостина св. Миколая.
22-го січня 1947 р.--	Роковини проголошення Самостійности і Соборности Української Держави.
25-го січня 1947р.--	Святкування пам'яті героїв Крут. Доповідь д-ра М. Шлемкевича.
2-го лютого 1947 р.--	Концерт колядок і щедрівок мішаного гімназійного хору під батутою Кирила Цепенди.
26-го лютого 1947 р.--	Святкування пам'яті Ольги Басараб і Олени Теліги.
5-го квітня 1947 р.--	Концерт молоді в честьТараса Шевченка.
7 і 8-го травня 1947 р.--	Усний іспит зрілости під керівництвом делегата Ц.П.У.Е. дир. С. Глушка.
22-го травня 1947 р.--	Свято героїв. Реферат учня 7 кляси Е. Репети.

Шкільний рік 1947-1948.

19-го вересня 1947 р.--	Початок шкільного року - Богослуження.
13-го жовтня 1947 р.--	Сповідь.
14-го жовтня 1947 р.--	Св. Причастя.

14-го жовтня 1947 р.--	Молодь взяла участь у загально-таборовому святі Покрови.
31-го жовтня 1947 р.--	Богослуження за св. п. Митрополита Андрея Шептицького.
1-го листопада 1947 р.--	Роковини Листопадового Чину. Академія.
21-го листопада 1947 р.--	Роковини Базару. Академія з доповіддю учня Е. Репети, деклямацією учениці О. Колодій "Попіл імперій" і виступом чоловічого гімназійного хору.
30-го листопада 1947 р.--	Доповідь о. Степана Тарнавецького на конференції батьків п.н. " Недомагання у поведінці молоді й засоби поправи".
7-го грудня 1947 р.--	Академія в пам'ять проф. І. Боберського.
8-го грудня 1947 р.--	День "Просвіти". Участь гімназійного хору у загально-таборовій академії.
13-го грудня 1947 р.--	Андріївський вечір.
22-го січня 1948 р.--	Свято Самостійности і Соборности Української Держави. Богослуження. Шкільна академія.
8-го і 12-го лютого 1948 р.-	Концерт колядок, щедрівок і народних пісень у виконанні мішаного гімназійного хору під диригентурою К. Ципенди.
15-го лютого 1948 р.--	Концерт колядок, щедрівок і народних пісень у виконанні мішаного гімназійного хору під диригентурою К. Цепенди у таборі "Інзуля" .
16-го лютого 1948 р.--	Виїзд гімназійного хору до Мюнхену. Запис грамофонних платівок.
14-го березня 1948 р.--	Виїзд частини шкільної молоді до Мюнхену, участь у маніфестації.
15-го березня 1948 р.--	Свято Карпатської України. Реферат Л. Винара.
22-го березня 1948 р.--	Загальні збори Батьківського Комітету. Вибір проводу. Головою став інж. О. Клюфас.
27-го березня 1948 р.--	Виклади з гігієни: а) для учнів - д-р О. Лебедович б) для учениць д-р Ксеня Лебедович.
30-го березня 1948 р.--	Концерт у честь Тараса Шевченка. У програмі: одна дія драми "Назар Стодоля" та "Вечорниці" Петра Ніщинського.
2-го квітня 1948 р.--	Відчит д-ра О. Лебедовича п. н."Туберкульоза".
10-го квітня 1948 р.--	Великодні реколекції.
17-го квітня 1948 р.--	Доповідь пані Княжинської п. н. "Виховання молоді".
22-го квітня 1948 р.--	Виступ гімназійного хору в німецькій лікарні у Берхтесгадені.
28-го квітня 1948 р.--	Свято Чорноморської Фльоти. Доповідь у Самоосвітньому Гуртку.

5-го травня 1948 р.-- "Sudost Kurier" з 5-го травня 1948, ч. 35, помістив дуже прихильну оцінку виступу гімназійного хору в Берхтесгадені.

4-го травня 1948 р.-- Виступ гімназійного хору з "Вечорницями" Ніщинського на академії в честь владики І. Бучка.

18 до 21 травня 1948 р.- Письмовий іспит зрілости.

21-го травня 1948 р.-- Реферат учня 6-кляси М. Трача п. н."Весна народів в Україні ".

29-го травня 1948 р.-- Богослуження у пам'ять С. Петлюри і Є. Коновальця. Після Богослуження - академія з рефератом учня 7-кляси О. Шевченка.

31-го травня до -- 1-го червня1948 р. Усний іспит зрілости у приявності представника Баварського Міністерства Освіти "Oberstudienrat" д-ра Ганса Гуфа і представника Відділу Культури і Освіти Ц.П.У.Е. проф. д-ра Івана Мірчука.

13-го червня 1948р.-- Участь гімназійної молоді в загально-таборовому святі у 300-ліття перших перемог гетьмана Богдана Хмельницького.

30-го червня 1948р.-- Закінчення шкільного року. Богослуження.

8-го липня 1948р.-- Повторний, успішний виступ гімназійного хору у Берхтесгадені.

14-го липня 1948р.-- Друга, дуже прихильна стаття у газеті "Sudost Kurier" (№ 55), про виступ гімназійного хору перед німецькою публикою. Там між іншим сказано: "Den Hohepunkt bedeuteten die Auffuhrungen des Ukrainischen Gymnasialchors".

Шкільний рік 1948 -- 1949.

1-го вересня 1948 р.-- Богослуження для гімназійної молоді у церквах обох віросповідань.

17-го вересня 1948 р.-- Доповідь д-ра Андрія Мельника, для шкільної молоді, п. н. "Люрд і його чуда в науковому насвітленні".

29-го вересня 1948 р.-- Учні приступили до Сповіді.

30-го вересня 1948 р.-- Учні приступили до Св. Причастя.

21-го жовтня 1948 р.-- Пленарна конференція.

30-го жовтня 1948 р.-- Поминальне Богослуження за Митрополита Андрея Шептицького.

1-го листопада 1948 р.-- Шкільна молодь взяла участь у Богослуженні в роковини Листопадового Чину та у святковій Академії в залі таборового театру.

2-го листопада 1948 р.-- Пленарна конференція.

4-го листопада 1948 р.-- Музична авдиція для молоді з доповіддю дир. Романа Савицького п. н. "Малі музичні форми".

9-го листопада 1948 р.--	Розпочався курс англійської мови (конверзації) для шкільної молоді.
15-го листопада 1948 р.--	Сходини Батьківського Комітету і патронатів кляс.
17-го листопада 1948 р.—	Конференція Педагогічної Ради з батьками інформативного характеру.
19-го листопада 1948 р.—	Організування сніданків для шкільної молоді.
22-го листопада 1948 р.--	Академія в честь героїв Базару.
23-го листопада 1948 р.--	Пленарна конференція.
12-го грудня 1948 р.—	Сходини Самоосвітного Гуртка. Доповідь виголосила учениця 6 кляси, Лідія Хмілевська, присвячену пам'яті Ольги Басараб.
18-го грудня 1948 р.—	Гостина св. Миколая. Роздача дарунків для
23-го грудня 1948 р.—	молоді. Ранкові години присвячені пам'яті В. Біласа і Д. Данилишина.
22-го січня 1949 р.—	Святкування роковин Самостійности й Соборности Української Держави.
1-го лютого 1949 р.--	Пленарна конференція.
26-го лютого 1949 р.--	Вечір розваги для шкільної молоді.
1-го березня 1949 р.--	Пленарна конференція.
3-го березня 1949 р.--	Участь шкільної молоді у маніфестаційному таборовому поході, як протест у зв'язку із засудженням кард. Міндсенті.
12-го березня 1949 р.—	Шкільна молодь взяла участь у Богослуженні за св. п. проф. Івана Раковського.
15-го березня 1949 р.—	Свято Карпатської України. Доповідь учня 8 кл. О. Шевченка.
31-го березня 1949 р.--	Свято Тараса Шевченка. Концерт.
7-го травня 1949 р.--	Святкування пам'яті гетьмана Павла Скоропадського. Доповідь д-ра Григорія Деркача, голови табору.
7-го травня 1949 р.--	Спільне "свячене" для шкільної молоді заходом Батьківського Комітету.
27-го травня 1949 р.--	Богослуження за св. п. Євгена Коновальця і Симона Петлюри.
30-го травня 1949 р.--	Закінчення шкільного року. Богослуження.

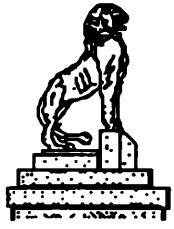

Освітний Гурток

Звіт з діяльности за час від 8-го липня 1946 р. до 30-го червня 1948 р.

З ініціятиви проф. Мирона Федусевича та при прихильній поставі і за фаховою порадою дир. Володимира Радзикевича, повстав при Українській Гімназії у Берхтесгадені Освітний Гурток, що спершу спирався на учнях вищих кляс 8-а і 8-в, а потім розгорнув свою діяльність серед учнів інших кляс Гімназії.
Перші загальні збори відбулися 8-го липня 1946 р.. Тут прийнято і затверджено опрацьований учнями статут Гуртка та встановлено напрямні дальшої діяльности. На цих зборах вибрано старшину Гуртка, під проводом якої почалась його діяльність. Душею цього Гуртка був проф. Мирон Федусевич і в його присутності відбувалися засідання старшини і ширші сходини членів. З ініціятиви і під проводом проф. М. Федусевича влаштовано 17-го жовтня 1946 р. величавий концерт з академією в честь Івана Франка, що опісля, на загальне домагання громадян табору повторили 26-го жовтня 1946 р. в залі таборового театру, де ця імпреза пройшла з величезним успіхом.
Від 8-го липня 1946 р. до 11-го лютого 1947 р. відбулось 12 засідань Старшини Гуртка і 10 ширших сходин членів. На ширших сходинах, що відбулися 11-го лютого 1947 р. вибрано нову Старшину Гуртка і перший голова Управи, учень 8-кляси Я. Базюк передав провід Гуртка новообраному голові, учневі 7-кляси, Володимирові Петришинові, а проф. М. Федусевич передав опіку над Гуртком у руки проф. Зенона Зеленого. Тут починається 2-ий етап діяльности Гуртка, що почався 11-го лютого 1947 р. і закінчився 30-го серпня 1947 р. В тому часі Старшина відбула 11 засідань Управи і 9 ширших сходин членів, під час яких відчитано такі реферати:
1/ " Ціль і методи праці в Освітнім Гуртку", Я. Базюк.
2/ "Чим повинна займатись молодь у позашкільних годинах ", Д. Козак.
3/ "Вплив алькоголю на здоров'я людини", Б. Федаш.
4/ "Розвиток преси та її значення", О. Федишин.
5/ "Музика - як виховний чинник", Я. Ліщинський.
6/ "Папір та його застосування у сьогоднішній техніці", Б. Одежинський.
7/ "Завдання самодіяльних шкільних гуртків", В. Петришин.
8/ "Про обов'язки й поведінку учня", Л. Филипів.
9/ "Українське питання під сучасну пору", Е. Репета.
На ширших сходинах, крім обговорення біжучих організаційних справ та окремих рефератів на різні теми, подавалась ще інформація про найважливійші політичні події та огляд світової преси.
Завершенням праці Гуртка був концерт у честь Тараса Шевченка, що відбувся 10-го квітня 1947 р. у залі таборового театру з виступами мішаного і чоловічого гімназійних хорів.
Третій етап діяльности Освітного Гуртка почався 30 серпня 1947 р. , коли

на сходинах накреслено плян діяльности на шкільний рік 1947-1948. На початку нового шкільного року скликано другі сходини (20-го вересня 1947 р.) і вирішено прийняти в члени Гуртка учнів від 4-ої до 8-ої кляси, а на сходини допускати учнів від 3-ої кляси вгору. Опіку над Гуртком передано в руки проф. П. Гайди.

За біжучий шкільний рік відбуто 13 засідань Старшини. Предметом нарад були внутрішні справи Гуртка та виступи гімназійної молоді на зовнішних імпрезах. Крім цього, Старшина скликала 5 ширших сходин, під час яких шкільна молодь вислухала інформацію та вістки про світові політичні події, чи реферати на такі теми:

1/ "Нафтова ропа та її господарське значення" (учень Анастазієвський).
2/ "Становище молоді" (учень О. Шевченко).
3/ "Весна народів в Україні" (учень М. Трач).
4/ "Політичний світогляд Тараса Шевченка" (учень О. Шевченко).

Крім цих доповідей учні вислухали ще 4 реферати лікаря школи на санітарно-гігієнічні теми та один святочний реферат про гетьмана П. Скоропадського. У другій частині шкільного року 1947-48 Освітний Гурток влаштував цілий ряд святочних сходин, академій і концертів, а саме:

1/ 1-го листопада 47 р.- Свято проголошення Самостійности Західної України, під час якого учень Е. Репета виголосив відповідний реферат а чоловічий гімназійний хор під проводом учня Л. Филипова проспівав декілька патріотичних пісень.
2/ 21-го листопада 47 р.- Свято Базару. Реферат Е. Репети і виступ чоловічого гімназійного хору.
3/ 13-го грудня 47 р.- "Андріївський Вечір". Реферат про андріївські звичаї прочитав В. Щур, виступ чоловічого хору Гімназії та забава.
4/ "Святомиколаївський Вечір ". Виконання сценки написаної учнями.
5/ 22-го січня 48 р.- Свято відзначення Самостійности і Соборности українських земель. Реферат Е. Репети і виступ чоловічого гімназійного хору під проводом Л. Филипова.
6/ 23-го березня 48 р.- Концерт у честь Т. Шевченка. Програма складалася з реферату учня О. Шевченка, деклямацій та пісень до слів Шевченкових поезій, а також виведено другу дію з драми "Назар Стодоля" та "Вечорниці" Ніщинського під муз. керівництвом К. Цепенди.
7/ 14-го березня 48 р.- Відсвятковано 9-ліття проголошення Самостійности Карпатської України. Реферат виголосив учень Л. Винар.
8/ 29-го квітня 48 р.- Влаштовано "Свято Моря". Реферат В. Дмитрюка.
9/ 26-го травня 48 р.- Вшановано роковини смерти Головного Отамана С. Петлюри та полк. Є. Коновальця. Реферат учня О. Шевченка.

Члени Освітного Гуртка брали участь у різних святочних імпрезах організованих управою табору, як напр. "День фізкультури", "Листопадові марші", "300-ліття Української Державности гетьмана Б. Хмельницького".

Члени Освітного Гуртка брали видатну участь у пластовому і спортовому житті табору.

Праця Гуртка велася у власній домівці, що містилася в одній із заль приміщень Гімназії, яку приспособили, прибрали і вдержували в належному стані самі члени Гуртка. Працю, що велася під безпосереднім наглядом опікуна, проф. П. Гайди, поділено на такі найважливіші секції з окремими завданнями: культурну, мистецьку, спортову та пластову.

"Секція Культури "- дбала про культурно-освітну роботу, як влаштовування імпрез, святочних академій, читання рефератів, а рівно ж видавання шкільної газетки, для якої створено редакційну колегію, яка видала 5 чисел газети під назвою "Прометей", даючи змогу учням пробувати свої редакторські та письменницькі здібності. Газетка вміщувала статті на різнорідні теми, ідеологічні чи історичні, наукові, політичні, чи якісь знаменні події, поезії і т. п. Особливо популярною була "Смішна Сторінка" з ілюстраціями, яка в гумористичній формі передавала життя шкільної молоді.

"Мистецька Секція"- слідкувала за тим, щоб домівка була по-мистецькому прикрашена образами та портретами, по можливості виконаними самими членами Гуртка. Рівно ж ця секція зобов'язана була розмальовувати і оформляти мистецьку сторінку шкільної газетки.

"Спортова Секція" - під назвою "Орля", була під проводом учня 8-кл. Юрія Кузика до кінця 1947 р., а від січня 1948-го року провід перебрав учень 8-ї кляси Ігор Білинський. Секція складалася із таких гуртків:

а/ копаний м'яч
б/ відбиванка
в/ кошівка
г/ настільний теніс, (Стук - пук)
ґ/ легка атлетика
д/ шахи
е/ туристика

Брак спортового виряду обмежив діяльність спортової ланки і часто вона була змушена користуватися вирядом випозиченим від спортового товариства "Орлик", що існувало в таборі. Все ж таки, деякі спортові ланки учнів гімназії мали великі успіхи.

Шкільна команда копаного м'яча змагалася двічі з командою "Орлика" і обидві стрічі закінчились успішним вислідом для гімназійної команди "Орлята" в нічию : (2:2), (2:2).

Знаменна зустріч проти учнів Ашафенбурзької гімназії, які у попередніх змаганнях не зазнали ні одної поразки, закінчилась блискучою перемогою "Орлят" 7:3. Слід згадати, що з рядів шкільної молоді вийшли деякі гарні футбольні таланти, що змагалися у першій команді таборового "Орлика", як Юрій Кузик, Роман Павлюк, Володимир Петришин, Юрій Колодій, Юрій Цьолко, Володимир Ігнатович, Мирослав Івасиків, Петро Пільків та інші. Потім, за-океаном, вони виступали у таких провідних командах, як "УСК"-Ню Йорк, "Тризуб"-Філядельфія, "Леви"- Чікаґо, "Україна"- Торонто ...

Дружина відбиванки (волейбол) -- програла два змагання проти таборової дружини "Орлик", але по довгім та інтенсивнім тренінґу, гімназійна дру-

жина "Орля" остаточно здобула чемпіонат табору.

Дружина кошівки (баскетбол) -- розіграла вісім змагань із знаменитою збірною сусіднього, балтійського табору "Інзуля". "Орля" програло п'ять змагань, а виграло три змагання.

Ланка легкоатлетики -- не визначалась помітною діяльністю.

Ланка туристики -- відбула 7 більших прогулянок у гори, а саме на:

Hintensee, Watzmann, Kl. Watzmann, Hoher Goll, Salzbergwerk, Hexe і т.д.

Ланка шахістів -- розіграла одні змагання проти учнів латишської гімназії і виграла переконливо 5 : 0.

Ланка настільного тенісу (стук-пук) -- відбула 4 змагання проти латишського табору і у всіх чотирьох здобула перемоги.

Слід зазначити, що багато членів спортової секції " Орля " брали активну участь, змагаючись у рядах Спортового Тов."Орлик" проти інших спортових дружин, таборових, чи льокальних німецьких і завдяки їхнім талантам, таборова дружина "Орлик" часто здобувала цінні перемоги.

Спортова команда копаного м'яча " Орлик" - 1947

стоять від ліва, (* -учні Гімназії) :

Мартинович (господар), Лозовський, Е. Коссак, Ю. Кузик *, Р. Павлюк *, В. Петришин *, М. Радзикевич, М. Івасиків *, О. Ґошуляк , Б. Василишин, Мойсюк, НН.,-(бракує: Ю. Колодій *, М. Касіян, З. Єзєрський, М. Клюфас, П. Пільків *).

- ПЛАСТ -

Звіт за час від 1-го вересня 1947 р. до 30-го червня 1948 р.

Великий відсоток учениць і учнів гімназії були членами Пласту. Поділялися вони на гуртки, залежно від їхнього віку, полу та пластового стажу. Основна праця переводилася в гуртках, хлоп'ячих і дівочих. Кожний гурток переводив свої сходини, обов'язково, хоч раз у тиждень. Програма сходин була різноманітна, головно, молодь підготовлялася до здавання пластових проб (вмілостей). Важливою діяльністю Пласту були їхні масові виступи на пластових чи громадських імпрезах. Рівно ж, до 16-го грудня 1947 р. Пласт організував спільні молитви в неділі і свята, а після цієї дати, ті функції перебрала дирекція Гімназії.

Пластуни влаштували наступні імпрези:

Від 9 -10-47 до15-X-47	У німецькому "Jugendhaus" влаштовано виставку вишивок і ручних робіт, що їх виконали пластунки і пластуни.
1-11-47	Листопадова панахида зі смолоскипами.
2-11-47	Листопадовий марш пластових частин. Впродовж листопада проведено збірку грошей на українських інвалідів, удів і сиріт по упавших героях.
21-11-47	Проведено Свято Базару.
4-1-48	Пластовий ярмарок, до якого пластове братство підготовлялося від 15-го XI-47. На ярмарок виставлено різні вироби домашнього вжитку, як рівно ж прибрані ялинки і т.п. Пластунки підготовили галянтерійні вироби, вишивки та інші речі.
8-1-48	Коляда на ЦПУЕ.
9-1-48	Коляда для професорів і пластової старшини.
19-1-48	Участь Пласту у Водосвятті. Пластуни зайнялись відгортанням снігу, улаштуванням та прикрашенням престолу і т. п.
22-1-48	Свято Соборности.
29-1-48	Свято Крут.
12-2-48	Святочним вечором відзначено 40-ліття заснування Скавтінгу.
У лютому 48 р.	Дві вистави дитячої оперети " Коза-Дереза".
У лютому 48 р.	Вечірка для пластової і шкільної молоді.
У березні 48 р.	"Вечір пісні і слова" на сцені таборового театру і свято в честь Т. Шевченка.
У квітні 48 р.	"Коза-Дереза" для німецької публики в "Jugendhaus".
У травні 48 р.	Стійка при Божому гробі, відвідини шефа ДП Скавтів, пана Монне, пластова ватра та заприсяження членів.

Щоб гідно відсвяткувати національні свята, пластуни приготовляли реферати, деклямації і пісні.

Водночас, пластуни приготовлялися до здавання пластових вмілостей з таких ділянок :

а/ електротехніка : 5- пластунів самі заінсталювали електричне світло.
б/ кімнатне малярство : 7- помалювали пластову домівку.
в/ 7- закінчили шоферські курси.
г/ 4- займалися філятелістикою.
ґ/ 2- вивчали англійську і німецьку мови.
д/ 4- займалися слюсарством.
е/ Пластуни самі покрили дах пластової домівки папою, а пластунки пройшли вишкіл трикотарства і вишивання.
є/ У січні 48 р. два пластуни взяли участь у вишкільному курсі для новацьких виховників у Регенсбурзі, що тривав 10 днів.
ж/ У травні 48 р. два пластуни взяли участь у водному і плавацькому вишкільному курсі, що тривав 4 дні.
з/ У липні п'ять пластунів брали участь у вишкільному таборі у Ваєрні, що тривав 21 день.

У пластовій домівці відбулися такі вишколи і лекції:

а/ Вишкіл із картографії, - провів проф. Іван Тесля (9 годин).
б/ Історія музики і співу, - провів дир. Ставничий (7 годин).
в/ Перша поміч, - провів дир. Дмитрюк (12 годин).
г/ Українське народне мистецтво, - різьба, кераміка, килимарство та вишивка, - провела п-ні М. Мудрик (4 години).
ґ/ Пластова ідеологія і практичні знання - (20 годин).

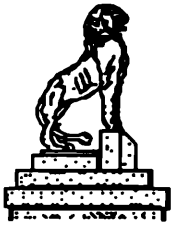

ЛІТЕРАТУРНИЙ ГУРТОК.

Звідомлення з діяльности Літературного Гуртка при Українській Гімназії у Берхтесґадені в таборі "Орлик", у шкільному році 1948-49.
(подав проф. Мирон Федусевич, 2-го серпня 1949 р.).

"Самостійний Гурток" учнів Гімназії, заснований 1946 р. гуртував молодь вищих кляс Гімназії і в початкових місяцях свого розвитку давав змогу його членам поширювати своє знання в часі сходин шляхом рефератів з різних ділянок науки і мистецтва. Згодом цей Гурток перебрав на себе провід загального духового життя молоді в Гімназії, головно при влаштовуванні різних концертів, імпрез, чи доповідей. В той час, під тиском особливих таборових відносин, а зокрема на домагання референта молоді інж. В. Татомира та голови табору, "Самостійний Гурток" був змушений перейти до співпраці з т. зв. "Молодою Просвітою", що повинна була національно освідомлювати таборову молодь, яка не була учнями Гімназії. Цей "симбіоз" не вийшов на добро Гуртка, бо його головною метою було поширювати своє знання через лектури, реферати і доклади, що в більшості затратилося. Відчули це спосібніші учні вищих кляс і тому в перших днях жовтня 1948-го року видвигнули думку, щоб у рамках "Самоосвітного Гуртка" покликати до життя окремий "Літературний Гурток". Його завданням було читати тільки літературні, вартісні твори, виголошувати реферати з обсягу письменства, чи історії письменства та переводити подібні дискусії на сходинах членів, чи на окремих вечірках. Опікуном Гуртка став проф. Мирон Федусевич, учитель української мови. Членами Гуртка були учениці і учні 6,7 і 8 кляс. Властива кількість членів була 10, але часто на сходини приходили й інші учні - гості.

Перегляд праці Гуртка:

13-го жовтня 1948 р. відбулися перші сходини Гуртка присвячені плянуванню праці на майбутнє. Опікун, проф. Федусевич, запропонував дві методи праці, а саме: а) читати на зібраннях твори і переводити над ними дискусію; б) довші твори члени Гуртка читають вдома, а вибраний твір учень з'ясовує рефератом на спільних сходинах та започатковує дискусію. Опісля, приявні члени висловлюють свої думки відносно прочитаного змісту, композиції, форми чи мови і стилю твору. Завершували дискусію прочитанням друкованої, вартісної рецензії. У завершенні, опікун дасть аналіз зреферованого твору, звертаючи увагу на позитивні й неґативні сторінки твору, підкреслюючи влучні завваги учасників. Учні просили, щоб опікун Гуртка, на окремих сходинах впровадив їх в аналізу творів, зазнайомлюючи їх із композицією літературних та віршованих творів, з родами епіки, лірики і драматичної поезії, та з мистецькими засобами, якими розпоряджають письменники в будові своїх творів: зміст, форма, мова та інші мистецькі властивості літературних творів.

Сходини "Літературного Гуртка":

13 -10 - 48 р. Вибрано провід Гуртка. Головою обрано учня 7. кл. В. Дмитрюка, секретарем стала учениця 6,кл. Л. Хмілевська.

16 -10 - 48 р. Учень 8.кл. О. Шевченко виголосив реферат про життя і творчість Олени Теліги з читанням вибраних її творів.

23 -10 - 48 р. Учень 8.кл. В. Щур виголосив реферат про "Чорне Озеро" Володимира Ґжицького (1-шу частину).

4 -11 - 48 р. Проф. М. Федусевич, на окремому зібранні учнів 6-8 кляс, виголосив доповідь про "Аналізу літературних творів".

17 -11 - 48 р. Учень В. Щур виголосив 2-гу частину свого реферату про "Чорне Озеро" Володимира Ґжицького.

20 -11 - 48 р. Учень Ол. Шевченко мав реферат про повість Уласа Самчука "Юність Василя Шеремети " (1-ша частина).

27 -11 - 48 р. Друга частина реферату О. Шевченка: "Юність Василя Шеремети".

2 -11 - 48 р. Учень В. Дмитрюк просить звільнити його з головства "Л. Гуртка", бо приготовляється до іспиту до 8 кл. На його місце головою Гуртка став учень 8 кл. В. Щур. Учень В. Дмитрюк відчитав реферат про повість І. Багряного "Тигролови" (1-ша частина).

4 - 12 - 48 р. Учень В. Дмитрюк продовжував свій реферат, 2-гу частину про повість І. Багряного "Тигролови".

11 - 12 - 48 р. Учень 7 кл. Л. Винар відчитав реферат про твір У. Самчука "Ost" (1-ша част.).

14 - 12 - 48 р. Л. Винар відчитав 2-гу частину реферату про У. Самчука ка"Ost".

17 - 12 - 48 р. Продовження дискусії над повістю У. Самчука "Ost".

23 - 12 - 48 р. Учениця 6 кл. Надія Гладишовська відчитує реферат про твір Д. Гуменної "Діти чумацького шляху " (1-ша част.).

30 - 12 - 48 р. Продовження реферату Н. Гладишовської (2-га част.).

3 - 1 - 49 р. 2-га частина докладу проф. М. Федусевича: "Аналіза літературних творів".

25 - 1 - 49 р. Учень Л. Винар виголошує реферат про твір Т. Осьмачки "Старший боярин" (1-ша част.).

2 - 2 - 49 р. Учень О. Шевченко виголошує реферат про твір Ю. Косача "День гніву" (1-ша част.).

5 - 2 - 49 р. Продовження реферату О. Шевченка про "День гніву" Ю. Косача і дискусія над твором.

19 - 2 - 49 р. Учень В. Щур виголошує реферат про твір М. Хвильового "Вальдшнепи" (1-ша част.).

12 - 2 - 49 р. Продовження дискусії над твором "Вальдшнепи" (2-част.)

16 - 2 - 49 р. Учениця 6 кл. Л. Хмілевська реферує твір М. Хвильового "Я".

20 - 2 - 49 р. Продовження дискусії над твором М. Хвильового "Я". Л. Винар аналізує поезії М. Рильського (читає вибрані твори).

На цьому закінчилася праця "Літературного Гуртка", бо більшість його членів почала інтенсивно приготовлятися до іспиту зрілости. Слід зазначити, що на сходинах велися дуже жваві і річеві дискусії, вдержані ділово і підсилені доказами з текстів, а кожне зайняття тривало від двох до двох з половиною годин.

---------- O ---------- O ----------

Гімназійна бібліотека і кабінети

За час свого існування дирекція гімназії придбала невелику бібліотеку, деякі посібники до географії і біології та деякі матеріяли й деяке приладдя до фізичного і хемічного кабінетів.

Бібліотека мала 905 книжок: (українських 103, німецьких 137, польських 7, французьких 12, англійських 647).

Географічних карт було 16 а біологічних і зоологічних таблиць (в доброму стані) було 66.

Інвентар хемічного кабінету виказував 77 позицій. Вартість матеріялів і скляних приладів оцінено на 1000 RM (німецьких марок).

Фізичний кабінет мав 18 приладів (переважно з ділянки електромеханіки.

/ виказ з архіву /

ХЛОП'ЯЧИЙ ІНТЕРНАТ

Звідомлення Управи за час від 1 серпня 1945 р. до 30 червня 1948 р.

Хлоп'ячий інтернат при таборовій Гімназії у Берхтесґадені, був заснований з ініціятиви Дирекції Гімназії і Батьківського Комітету ще у Карльсфельді в перших днях серпня 1945 р. Заснування цієї установи дозволило дати захист і опіку біля 50-тьом учням Гімназії, що не мали батьківської опіки й опинилися серед невідрадних обставин.
Дирекція Гімназії виєднала в тодішньому мешканевому уряді 5 кімнат на приміщення цієї молоді, що напливала з різних областей Німеччини і призначила опікуном над нею проф. д-р Івана Теслю. У листопаді цього ж року передано опіку над хлоп'ячим інтернатом учителям Павлові Сиротюкові і Касіянові Тучапському.
Опікуни інтернату ставили собі за завдання в першу чергу дбати про покращання матеріяльних відносин учнів та устабілізування їхнього життя у школі і в інтернаті. Особливо зверталося увагу на щоденну гіґієну, раннє вставання, добре харчування, раціональний розподіл часу та солідне виконування шкільних обов'язків. Опікуни мали до своєї помочі цензорів, які в часі неприявности опікунів перебирали нагляд над учнями. Більшість учнів (70 відсотків) ходили до вищих кляс (7 і 8), а в попередніх роках їхнього навчання виказували поважні нестачі, тому слід було зорганізувати для них особливу допомогу в навчанні для підкріплення їхнього знання. Цей обов'язок взяли на себе кращі учні Гімназії, а також і самі опікуни інтернату.

У травні 1946 р. табір "ДП" у Карльсфельді зліквідували і частину хлоп'ячого інтернату, разом із Гімназією, переселили до Берхтесґадену -Штрубу, а інші переїхали до Міттенвальду і Фрайману. Для гімназійного інтернату місцевий мешканевий уряд у Берхтесґадені призначив три кімнати в 1-му бльоці, де приміщено 24 учні. Їх розмістили за віком і знанням, так щоб кращі могли помагати слабшим у науці. Впродовж 1946 р. з інтернату вибуло 4 учні, з яких 2-ох забрали батьки, а 2 виїхали до інших таборів.
На початку 46/47 шкільного року в гімназійному інтернаті проживало 20 учнів. У тому ж році з інтернату вибуло 6 учнів, з яких деякі виїхали до ЗСА, а інших перенесли в інші табори. Під кінець того шкільного року в інтернаті залишилось 14 учнів. Шкільний рік 1946/47 приніс для табору, а зокрема для молоді, важкі матеріяльні обставини. Харчування учнів було недостатнє і тому якась допомога була конечною. З ініціятиви Дирекції Гімназії і Батьківського Комітету таку допомогу зорганізували за почином тих організацій і улаштували окрему кухню, у якій недоживлена молодь могла одержати дещо кращі харчі, як загал таборян. Тому, що "IRO" тільки в незначній мірі причинилося до цього доживлення, то поодинокі члени Батьківського Комітету взяли на себе обов'язок доповнити допоміжну кухню харчами, зібраними серед громадян

табору. Тут слід згадати велику заслугу інж. Клюфаса, який не лише перебрав управу над кухнею, але й не вагався у скрутний час, з наплечником відвідувати поодинокі помешкання таборян і збирати для молоді хліб, спорошковане молоко, консерви, муку, цукор і т.п. Опікуном хлоп'ячого інтернату був того року проф. К. Тучапський.

У шкільному році 1947/48 кількість учнів в інтернаті не змінилася. Опікуном інтернату став проф. В. Бойко. Молодь продовжувала користуватись харчуванням із допоміжної кухні. Тут слід зазначити, що допомога зі сторони "IRO", у той час, була дещо кращою, а управа табору і самі таборяни докладали більше зусиль, щоб матеріяльно допомагати шкільній молоді.

Батьківський Комітет влаштовував святочні обіди і вечері для шкільної молоді під час Різдвяних та Великодних празників і обдаровував дітей дарунками в день св. Миколая.

Виховників інтернату зобов'язував правильник, що його зладив опікун у порозумінні і за вказівками Дирекції Гімназії, ще в 1946-му році.

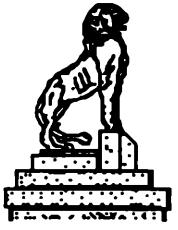

ДІВОЧИЙ ІНТЕРНАТ

при Українській Гімназії у Берхтесґадені.

Дівочий інтернат зорганізували ще в 1945/46 шкільному році у Карльсфельді і він приміщувався у бльоці ч.6, де займав три кімнати та у бльоці ч.5, де займав одну кімнату. Тут жили учениці трьох шкіл: Української Гімназії, Учительської Семінарії і Торговельної Школи. Все ж таки, весь інтернат був під зарядом Дирекції Української Гімназії. Від початку шкільного року 1945/46 (початок серпня 1945 до півріччя), опікункою інтернату була проф. Н. Литвиненко, а її помічницею п-ні. Сиротенко. Від півріччя, опікункою стала проф. Л. Шляхтиченко, а їй для допомоги були зв'язкові в поодиноких кімнатах, учениці 8 кляси І. Антонович, В. Кисілевська, А. Переймибіда і М. Шкільник.

Усіх учениць в інтернаті в шкільному році 1945/46 (у Карлсфельді) було:

а)	учениць	Укр. Гімназії	49
б)	"	Учит. Семінарії	7
в)	"	Торг. Школи	8
		разом	64

У половині травня 1946-го року табір у Карсфельді ліквідували, а з таборянами, що переїхали до Берхтесґадену, переїхала і частина дівочого інтернату, в такому складі:

а)	учениць	Укр. Гімназії	32
б)	"	Торг. Школи	6

Шкільний рік 1946/47 у Берхтесґадені:

Дівочий інтернат Української Гімназії містився у третьому бльоці табору "Орлик", де займав 4 кімнати. В інтернаті жили лише учениці Гімназії, бо учениці Торговельної Школи залишили інтернат. Опіка над інтернатом залишилася в руках проф. Л. Шляхтиченко. У тому році 8 учениць з інтернату склали матуральний іспит і хоча вони вступили на університети, - добровільно залишилися в інтернаті, підпорядковуючись загальним правилам інтернату.

Шкільний рік 1947/48.

У тому році кількість учениць в інтернаті зменшилася до 15 і 6 студенток вищих шкіл, колишніх учениць Гімназії. Зменшення наступило тому, що 6 учениць зложили іспит зрілости, 2 учениці виступили з Гімназії, а дві учениці, як сироти, виїхали до ЗСА. Життя в інтернаті проходило за правильником, що його опрацював заряд інтернату і затвердила Дирекція Гімназії.

Орест Павлів Монтреаль, Канада, лютий-березень 1997 р.

МАНДРІВКА У МОЛОДІСТЬ

(для рятування скарбів, що припали пилом 50-літнього забуття)

І тче нам осінь пісню журавлину
Про юні дні й калинові мости...
(Б. Кравців - " Ґльосарій")

НА ПІДХОДІ ДО ВЕРШИН

Весна 1946-го року - всього один рік після закінчення Другої Світової Війни. Табір українських біженців у Карльсфельді недалеко Мюнхену в Баварії - був розташований між великим баварським заводом автомобілів - **B.M.W.** і залізничною станцією Дахав, оподалік колишнього гітлерівського млина смерти у цьому ж містечку Дахаві.

Прожили ми у Карльсфельді приблизно десять місяців, однак, встигли у тому часі збудувати в таборі мініятюру вільної української держави: із власною законодавчою і виконавчою владою; із службою безпеки (українською поліцією, що нею командував старшина армії УНР, сотник Тимченко (батько нашого товариша Юрка); із міністерством освіти, що відало українською початковою школою, гімназією і торговельною школою, які зосередили у своїх "мурах" найкращі на той час педагогічні сили; із відновленою молодечою організацією "Пласт"; із спортивним товариством "Леви"; з міністерством культури і мистецтва (Українська Спілка Образотворчих Мистців - УСОМ); із міністерством охорони здоров'я (клініка і таборовий шпиталик) та з іншими установами, що закономірно виникали, відповідно до потреб організованого суспільно-громадського і культурного життя тодішньої післявоєнної спільноти українських біженців.

Нові пришельці із "сов'єтської" зони Відня до Карльсфельду (у лютому-березні 1946-го р.): Роман і Христя Левицькі - тепер у Філядельфії, Божена і Христя Вертипорох - тепер у Торонті, сестри Латишки та інші - дослівно, захоплювалися тоді тією українською таборовою державою, яку ми, т. зв. автохтонне населення табору сприймали вже, як явище самозрозуміле і як довершений факт.

Після ісдходу з рідної землі і вимушених скитальських мандрівок по країнах центральної Европи, після воєнних дій на фронтах і поневірянь у майстернях невільницької праці в Німеччині і Австрії та після рисковного життя під бомбами і в обстановці зруйнованих німецьких і австрійських міст - український табір у Карльсфельді став для багатьох українців причалом у тихій, благословенній гавані, в якій так буйно почало розцвітати українське національне, релігійне і культурне життя. Згадати б знаменну виставку образотворчого мистецтва з участю 14-ти мистців, таких, як Сергій Литвиненко, Едвард Козак, Олекса Булавицький, Михайло Дми-

тренко, Микола Анастазієвський, Ст. Луцик, о. Микола Антохій, Антін Павлось, Микола Бутович, Галина Мазепа, Олекса Повстенко та інших. Згадати б концерти гімназійного хору і об'єднаних хорів табору під батутою знаменитого диригента проф. Білого (згодом жив і творчо працював у Ст. Павлі, Міннеаполіс). Задати б доповіді і літературні вечори гостя з Нового Ульму, письменника Івана Багряного, доповіді Миколи Приходька, Семена Підгайного, письменниці Катрі Гриневичевої та багатьох інших. Все це були справжні духовні бенкети, зокрема для молоді, що спрагнена була пізнання скарбів рідної культури.

Той чарівний світ, сповнений жвавістю українського культурного і громадського життя - був на жаль лише коротким спалахом вільного післявоєнного життя українських скитальців. Точно 13-го травня 1946-го року, всіх нас переселили з Карльсфельду у три інші табори: до Міттенвальду і до Берхтесґадену (обидві місцевості у прекрасних баварських Альпах), а частину біженців (далеко за власним бажанням) поселили біля Мюнхену у великому таборі, що приміщувався у касарнях Варнера. Так, у половині травня 1946-го р. почалася нова сторінка нашого скитальського життя в українському таборі "Орлик" у Берхтесґадені.

Влаштовуємось у новому таборі

Прийшли із царства голубів
На сніжний трон орлів.
(А. Гарасевич "У горах")

У таборі на гірці Штруб у Берхтесґадені привітав нас могутній кам'яний лев (від якого повіяло теплом спогадів про рідний Львів), привітали нас силюети маєстатичних гірських масивів Гогес Бретт і "родини Вацманів" та зразкова чистота і порядок у колишніх німецьких касарнях, що стали нашим тимчасовим місцем проживання.

Нас, групу учнів гімназії і торговельної школи примістили на партері у 3-му бльоці, по сусідству із д-ром Атанасом Фіґолем і Володимиром Татомиром, визначним пластовим виховником і опікуном нашого гуртка "Орли" (ще з Карльсфельду). На першому поверсі того ж бльоку жила улюблена і шанована всіма учителька математики Лідія Шляхтиченко з чоловіком і хлопчиком, що його вони врятували з-під бомб. Проф. Шляхтиченко ("Тіточка") опікувалася дівочою бурсою.

Дирекція і педагогічний персонал гімназії та інших шкіл у таборі "Орлик" вирішили дещо скоротити вакації влітку 1946-го р. з уваги на те, що попередній навчальний рік закінчився раніше.

А все ж таки, ми мали майже два місяці передишки в обставинах чудової літньої погоди і в оточенні прекрасних гір, зодягнутих у зелені шати. Завдяки нашим пластовим виховникам (згадуваного вже В. Татомира та інших) - ми організували десятки цікавих мандрівок у гори і на околиці: Кеніґзее, копальні солі біля Берхтесґадену, колишня відпочинкова резиденція А. Гітлера високо у горах, верхів'я Вацмана, мандрівка цілою станицею на острів на озері Хімзее до замку баварського короля Людвика Другого, що славився багатством барокового інтер'єру, мандрівка до

Бад-Райхенгалю в купелеву місцевість з мінеральними водами та інші мандрівки у цікаві туристичні місця.

Ось як ляконічно і влучно схопив атмосферу цих високогірських мандрівок в околиці Берхтесгадену цитований вище поет-альпініст, Андрій Гарасевич, співмешканець нашого табору:

І пахне даль мандрівкою,
Струмкішають ліси...

Під час тих мандрівок ми довідалися від місцевого баварського населення, що в останні дні війни, на околицях Берхтесгадену перебувало кілька батальйонів добірного німецького війська. Щоб не попасти в американський полон, ці вояки переодягнулися у цивільний одяг і залишили свої речі і зброю господарям у яких квартирували.

Порадившися з гуртковою управою: Славком Базюком - тодішний гуртковий "Орлів" (і наш найбільший авторитет у військових справах) та з Богданом Федашем, Данком Ковалюком й Ігорем Гайдою - ми вирішили спорядити наш гурток саме тим добірним німецьким військовим спорядженням. Уся відповідальність за цей "стратегічний маневр" впала на мене і частково на Богдана Турченюка (Бодя-Бодя). Користаючи із позиченого у Данка Ковалюка ровера - я проміряв на ньому сотні кілометрів і відвідав десятки високогірських поселень, у результаті чого в арсеналі нашого гуртка опинилися елегантні і дуже практичні німецькі чотирокутні наплечники, покриті лискучим, справжнім футерком. Ми роздобули також польові пляшки і їдунки та різне саперське знаряддя, а також ремінні пояси тощо. Все це ми, а найчастіше я сам вимінював у місцевих баварців за мило, чай і каву, за сигаретки і маргарину та інші продукти, що їх ми отримували щотижнево від "мами" УНРРА, а може вже від "батька" ІРО, як наш приділ, "раціон".

Спорядивши наш гурток "Орли" таким передовим військовим вирядом і озброївшися репертуаром маршових пісень (у тому і гуртковою піснею, що її написав Ярема Купчинський "Орли готові вже до лету") - ми вирішили відвідати український табір у Міттенвальді, а точніше, відвідати там наших друзів і подруг з якими ми так тісно зжилися у Карльсфельді.

І тут виникла катавасія ... Станична старшина (за підписом пл. сен. М. Мудрик) - заборонила нам поїздку у Міттенвальд. Заборона прийшла під час ранньої збірки нашого гуртка, дослівно дві години перед від'їздом нашого поїзду із зупинки Штруб, через Мюнхен до Міттенвальду. Причина заборони: - невідповідна поведінка членів гуртка, які, замість дверима, - виходили і входили вікном у нашу бурсацьку кімнату.

Справа в тому, що під вікнами нашої кімнати (у 3-му бльоці) лежали стоси коленого дерева, що його використовували в кухні, а взимку - для огрівання будинків. Скорочуючи свою стежинку на спортивну площу (яку наш гурток привів до зразкового порядку), - ми перетворили вікна нашої кімнати у двері. Пл. сен. М. Мудрик жила з родиною у 4-му бльоці, вікнами у наші вікна. Як зразкова пластунка, вихована на високих морально-етичних засадах і на суворих нормах приличної поведінки - вона не

могла не зареаґувати на вияв нашого зухвальства і топтання норм цивілізованого світу. Маючи владу у своїх руках - вона поступила так, як їй підказало її сумління і мабуть - пластовий правильник.

А тим часом, члени нашого гуртка, зокрема т. зв. "гарячі голови", кипіли від люті і пониження нашої гідности. Охолодили нас від того "священного" обурення Я. Базюк та І. Гайда і ми , з болем душі погодилися із рішенням станичної старшини (і присудом долі) і відклали нашу поїздку до Міттенвальду на декілька тижнів, а вікна замість дверей ми й далі вживали, але пізно ввечорі і вночі.

А ось, придбані недавно наплечники дуже подобалися пластунам нашої Станиці і того ж таки літа 1946-го р. (перед, і вже після відновлення навчання) - ми з Б. Турченюком перенишпорили всю околицю Берхтесґадену, поки не спорядили всієї Станиці (включно із сеньйорами) згаданими наплечниками із колоритними шерстяними футерками. Хтось із членів нашого гуртка з талантом кібернетика - підрахував, що того літа ми придбали для пластунів нашої Станиці понад 180 згаданих наплечників.

Того ж пропам'ятного літа, наш гурток, вандруючи горами, зовсім припадково встановив зв'язки із пластунами, що жили по південному боці гірських хребтів Альп, тобто у Зальцбурзі та в інших українських таборах в Австрії. У результаті цих знайомств, ми перевели з Австрії у Західню Німеччину понад три десятки людей, які шукали своїх рідних, знайомих, або тих, що у ділових справах мусіли перейти на баварський бік Альп, а законно тоді не можна було ще цього зробити. Із цих наших "клієнтів", я запам'ятав імена лише двох, дуже цікавих і бравурних пластунок, наших ровесниць: Валя Шкільна (пізнійше дружина проф. Якова Гурського, філолога і викладача в УВУ у Мюнхені та в університеті у Сиракюзах) і Марійка Булат. Обі вони, подібно, як десятки інших мандрівників із півдня, транзитом через наш табір - повандрували у Мюнхен і в Авґсбурґ. Інші їхали також до Реґенсбурґу, до Травнштайну, до Нового Ульму та в інші українські табори у Західній Німеччині. Ці переправи людей високогірськими стежками Альп - тривали до кінця листопада, поки сніговії і морози не примусили нас припинити цього виду "гуманітарної" альпіністики.

Не оминула нас і т. зв. "таборова політика". Прибувши до табору "Орлик", ми застали там т. зв. "наказну" таборову управу, що її оточили люди із кіл ОУН-м (Дзюбинський, Лапичак та інші).

Перший конфлікт виник на Зелені Свята, коли з вінків, що їх ми, (юнацтво ОУН-б) підготовило на символічну могилу у пам'ять полеглих воїнів УПА, - містерійно зникли стяжки (шарфи) з відповідними на них написами. Справа набрала широкого розголосу і викликала велике обурення та негодування у багатьох мешканців табору. Мене і кількох інших гімназистів і гімназисток (Оленку Зленко-Стадник та інших), що плели вінки і клали їх на символічну могилу - покликали на розслідування до директора гімназії, Володимира Радзикевича. Добродушний і шляхотний "Вуйко Влодко" не міг вийти з дива, що така неприємна подія сталася в нашому таборі. Розпитуючи нас про цю подію, директор Радзикевич був видимо

збентежений. Декілька таких і подібних випадків вплинуло на те, що в таборі "Орлик", досить скоро відбулися загальні вибори таборової управи. Пам'ятаю широко-розгорнену і дуже добре ведену передвиборчу кампанію, організаторами якої були три студенти, наші старші товариші: Степан Голуб (тепер у Філядельфії), Микола Гутор (жив у Торонті) та Славко Чекота (два останні - вже покійні). У результаті виборів, нову управу табору очолили: інж. Олександер Гладишовський (батько наших товаришок Олі і Наді) та його права рука, суддя Стеткевич із Бережан (батько наших товаришів Олеся і Славка). Таборяни "Орлика" шанували і навіть дорожили новою управою, а нам, молоді, нова "команда" служила зразком чесних, статочних і громадсько-вироблених діячів, справжніх народніх провідників у найкращому значінні того слова.

РІЗЬБАРІ НАШИХ ДУШ І СВІТОГЛЯДІВ

Є світлі розуми, є душі осяйні.
(М. Зеров)

Тим часом, наші вчителі, встановивши коефіцієнти браків своїх учнів, - відповідно поділили нас на окремі відділи і взялися за мозольну працю. Перифразуючи поетичний образ Михайла Ореста (рідного брата Миколи Зерова), найточніше було б сказати, що наші педагоги вимагали від нас уваги й праці, щоб перемогти полки незрячости, що вирували біля нас... (збірка "Пізні вруна", ст. 50).

Наша гімназія мала дуже добре реноме і батьки багатьох учнів, що жили в інших таборах, або жили на т. зв. "приватках" - з довірям записували своїх дітей до нашої школи. Очевидно, давні традиції львівської академічної гімназії і гарна особистість її директора, В. Радзикевича, його арастократизм духа і великий педагогічний авторитет - діяли, як магнетична притягальна сила.

Однак, у народному прислів'ї сказано, що "один у полі - не воїн". І дорогий нам "Вуйко Влодко" діяв, як добрий стратег, як педагог провідного масштабу. Щоб "перемагати полки незрячости у нас і навколо нас" - він дібрав собі знаменитих полковників. Подібно Хмельницькому - у його "командному" складі були свої "Виговські", "Нечаї", "Морозенки", "Богуни", "Кривоноси" і десятки інших великих "полковників" - педагогів.

Боюся поминути когось із наших учителів (ми заслужено називали їх професорами), - тому, пишучи ці рядки, я звірював свою пам'ять із деякими документами та з пам'яттю декого із наших товаришок і товаришів, за що передаю їм щиру подяку.

У педагогіці зобов'язує послідовність навчального процесу, продумана методика праці з учнями і відповідна система подавання і закріплювання навчального матеріялу. Спогади - це нанизування пережитого і збереженого в пам'яті, подібно, як нанизують коралі, перли чи бісер на мережу ниток, з яких має постати ґердан, намисто, чи інша якась коштовна річ.

Тому, звертаюся до світлої пам'яті наших професорів з проханням простити мені за брак педагогічного викладу у моїх візерунках спогадів. Нехай ці спогади так і залишаться пестрою мозаїчною композицією, чи ка-

лейдоскопом багатоколірних кришталів, які колись просвітили наші душі й серця, а нас спрямували на стежки і дороги світлого майбутнього та озброїли нас на працю для нашого народу.

Так, во істину, серед наших учителів і виховників - були світлі розуми, були осяйні душі, - і саме їм присвячені наступні рядки.

Хоч ми шанували і дорожили всіма нашими вчителями і катехитами, але ОТЕЦЬ СТЕПАН ТАРНАВЕЦЬКИЙ був нашим найбільшим улюбленцем. Із його лекцій історії України і релігії я пам'ятаю лише деякі фрагменти, тобто, деякі окрушини. Але за те, найбільше запам'яталися мені т. зв. "родзинки", тобто, короткі розповіді Отця про його життя і пригоди, зокрема в інтернаті для хлопців-проступників у Варшаві, де він працював катехитом. Щире і дружнє ставлення о. С. Тарнавецького до нас, учнів, здобуло йому славу нашого найбільшого друга, батька і захисника.

Учитель латини, проф. ВАСИЛЬ СТЕЦЮК - був людиною зовсім іншого характеру. Вимогливий до себе, він у такій же мірі був вимогливий і до інших. Саме тому деякі учні, зокрема ті, що у повоєнному часі не мали добрих основ латини, - просто, боялися його і цей страх паралізував їхнє вивчання латини.

Я особисто збагнув ціну і вагомість проф. В. Стецюка вже після матури, коли став студентом української філології в УВУ у Мюнхені. Проф. Стецюк викладав клясичну філологію в УВУ, а точніше - історичну порівняльну граматику латинської мови. Згодом, 1950-го року, цей курс своїх лекцій він видав окремим підручником. Пам'ятаю, що студенти клясичної філології в УВУ - дуже високо цінили проф. В. Стецюка, як неперевершеного знавця латинської мови і культури старого Риму. Переїхавши у ЗСА, проф. Стецюк став викладачем латинської мови в університеті Сітон Голл. Впродовж 1960-их років появилися друком три його наступні наукові праці, англійською і українською мовами, у тому і праця про Івана Франка, як клясичного філолога.

Зовсім інший характер мав ще один учитель латинської мови у нашій гімназії, проф. ВІКТОР СУПІНСЬКИЙ, людина дуже поблажлива і добродушна, лагідної вдачі, якого, як кажуть у народі - "можна було до рани прикладати". Крім латини, він учив також німецьку мову, і подібно, як о. Тарнавецький, мав серед учнів славу найбільшого захисника учнівських прав і вольностей. Не дивниця, що учні, а зокрема дівчата дали проф. В. Супінському почесний псевдонім "Кохасьо" - від його власної пестливої форми звертання до учнів.

ОТЕЦЬ МИКОЛА АНТОХІЙ вів у нашій гімназії лекції релігії і катехизації учнів православного віроісповідання. Пам'ятаю його, як людину дуже поважну, але лагідно-усміхнену і найбільше зосереджену на образотворчому мистецтві. Сам він багато малював і ще у Карльсфельді, а потім у Берхтесґадені о. М. Антохій часто виставляв свої ікони та картини із світською тематикою на виставах, що їх часто організували в обох згаданих таборах. Пам'ятаю також, що мандруючи околицями Берхтесґадену, можна було часто зустрінути о. М. Антохія із мольбертом у руках,

чи просто, серед чудової природи - за малюванням.

Д-р ІВАН ТЕСЛЯ вчив нас географію України. Це була незвичайно працьовита і дуже скромна людина, а водночас - один із найкращих українських спеціялістів кліматології і гідрографії України (його статті на цю тему є у великій "Географії України" за редакцією В. Кубійовича). Живучи у Канаді з 1948-го року (в Оттаві), д-р Іван Тесля багато науково працював у галузі статистики і демографії українських поселень у Канаді та видав на ці теми кілька наукових праць, своїх власних та у співавторстві з іншими вченими. У половині 1980-их років він опрацював і видав перший у нашому науковому світі "Історичний Атляс України". Д-р І. Тесля був також автором кількох шкільних підручників з географії України і картографії, якими широко користувалися в українських школах у різних країнах нашого поселення.

Ще одним учителем географії України у нашій гімназії в Берхтесґадені був проф. МИХАЙЛО ЧОРНОДОЛЬСЬКИЙ. Мені найбільше запам'яталася його маєстатична постать, дуже коректна поведінка і хист доброго організатора туристичних поїздок нашої гімназії, а також організатора наших товариських вечірок, що відбувалися у школі, чи спільно з іншими школами. На цьому місці приємно відмітити, що проф. М. Чорнодольський реґулярно приїзджав майже на всі зустрічі учнів і викладачів нашої гімназії, що відбувалися у ЗСА і в Канаді.

Згадувана вже проф. ЛІДІЯ ШЛЯХТИЧЕНКО - була не тільки загально любленою вчителькою математики, але і опікункою, виховницею і покровителькою учениць нашої школи, зокрема тих, що жили у дівочій бурсі. Наші товаришки часто розказували різні розповіді, надихані теплотою серця і ніжністю материнської любови проф. Л. Шляхтиченко - "Тіточки" до своїх вихованок, про те, як вона турбувалася різними справами дівчат і як їм допомагала. Подружжя Шляхтиченків було бездітне і своє материнство і любов проф. Л. Шляхтиченко передавала широкому колі своїх вихованок. Наприкінці 1950-их років, панство Шляхтиченки майже кожного літа приїзджали на відпочинок до Торонта, до д-ра Юрія Ґерича і його дружини, Христі Колесси-Ґерич, яких вони знали ще з Праги. Ми зустрічалися з ними декілька разів у домі Ґеричів, а також у нашій хаті. Пам'ятаю, під час цих зустрічей проф. Л. Шляхтиченко з видимим зворушенням розпитувала мене про тих, чи інших дівчат з гімназії і бурси, про їхню долю та про гаразди й успіхи колишніх учениць.

Проф. ЗЕНОН ЗЕЛЕНИЙ почав учити математику (тригонометрію) у восьмих клясах нашої гімназії вже після того, як почався навчальний рік 1946-47. До табору "Орлик" він прибув значно пізніше від нас, і як розповідали тоді у добре поінформованих колах, - проф. З. Зелений, не гаючи ні одного дня, зразу зголосився до дир. В. Радзикевича і на наступний день він уже мав перед собою авдиторію гімназистів. Проф. З. Зелений був і математиком, і педагогом з Божої ласки, а крім того, він був прекрасним методиком. Я особисто не любив математики, бо не розумів її. Але, після кількох місяців навчання проф. З. Зеленого, я не тільки зро-

зумів, але і щиро полюбив цей предмет. Своєю поставою, організованістю, внутрішньою дисципліною і навіть зовнішним виглядом та джентельменською поведінкою - проф. З. Зелений був уосібленням того, що ми називаємо математичною точністю і досконалістю. Коротко кажучи, для нас він був символом найвищої і найдосконалішої математики, що була для нас зовсім недосяжною.

Розповіді серед учнів про участь проф. З. Зеленого у Визвольних Змаганнях (доброволець в Українській Галицькій Армії, а потім член УВО) а згодом - його стаж громадської праці (член Товариства Охорони Воєнних Могил у Львові, керівник українських шкільних справ на Галичину, потім референт справ молоді в Українському Центральному Комітеті у Львові, голова Відділу Опіки над Молоддю, керівний член Т-ва "Рідна Школа" і "Просвіти" та багатьох інших виховних установ) - цей стаж ще більше підносив його авторитет у наших очах.

Переїхавши у Канаду, проф. З. Зелений з родиною поселився спершу у Віндзорі, а потім переїхав до Торонта. Вивчивши англійську мову, він улаштувався учителем і довгі роки викладав математику у середніх школах Онтаріо. Пам'ятаю з розповідей учителів, які близько працювали з проф. Зеленим, що міністерство освіти Онтаріо організувало спеціяльні курси і семінари для вчителів математики усієї провінції, на яких проф. Зелений, (разом з іншими експертами) викладав методику навчання математики у середніх школах. Знаю також, що тоді, коли не було ще звукозаписувачів, на лекції проф. З. Зеленого з математики приїзджали позамісцеві учителі, щоб стенографувати і вивчати його спосіб навчання математики.

Наприкінці 1950-их і впродовж 1960-их років я працював учителем української літератури й історії України у середньошкільних курсах українознавства в Торонті. Саме тоді я часто зустрічався з проф. З. Зеленим, який очолював Об'єднання Українських Педагогів Канади. З приємністю стверджую, що у своєму житті я рідко зустрічав людей, які з такою діловитістю і акуратністю та з такою любов'ю ставилися до справ освіти і виховання української молоді і так ефектовно вирішували ці справи, як це робив проф. Зенон Зелений. Честь йому і слава !

Проф. МИХАЙЛО ВАСЬКІВ, колишній учитель бережанської гімназії, - у Берхтесґадені вчив хемію. Наші товариші, колишні учні гімназії у Бережанах, з пошаною до нього і з гордістю за проф. М. Васькова розповідали, як він у роках 1943/44 допомагав тим учням гімназії, які пов'язані були з підпіллям і з УПА. У берхтесґаденській гімназії для проф. М. Васькова не було потреби такої героїчної ролі, і він мабуть не дуже переживав з цього приводу. З усіх наших товаришів - єдиний Івась Кузів (колишній учень бережанської гімназії), з неперевершеним талантом і подібністю умів наслідувати своєю мімікою і голосом манеру розмови і спосіб викладання проф. М. Васькова, а зокрема, типовий для нього стиль ставлення запитань учням під час перевірки матеріялу. Вже у самій атмосфері і в тональності запитань проф. М. Васькова - відчувався посмак

гей-би азотної кислоти, чи вуглекислого газу, що були легко забарвлені вуаллю скепсису його вдачі і дискретним цинізмом - такими типовими рисами його характеру.

Проф. МИРОН ФЕДУСЕВИЧ викладав українську літературу і мову - два улюблені мною предмети ще з ранніх - я все мав добрих україністів: у Рідній Школі ім. Б. Грінченка у Львові - дитяча письменниця Олена Цегельська (потім жила у Філядельфії), у народній школі в Нараєві на Бережанщині - учителька Л. Сагайдак, у Станиславові - Юліян Чайковський і Тарас Франко, син Івана Франка та інші. Зважуся твердити, що проф. М. Федусевич перевершив усіх тут згаданих. Правда, у восьмій клясі - це був уже вищий рівень навчання, майже університетський. Проф. М. Федусевич не тільки заставляв нас аналізувати літературні твори і вглиблюватися у їхній зміст та в ідеї, - але, вимагав, щоб ми шукали в літературі краси слова і мистецтва вислову, бо саме ці, суто естетичні властивості творів, разом з ідейним наснаженням слова - роблять їх літературними перлинами - твердив він.

При всій своїй статочності й аристократизмі духа, проф. Федусевич був водночас дуже доступною людиною. Пам'ятаю, у грудні 1946-го р., перед Різдвяними Святами, у рамках завдань з літератури на вільну тему, - я написав такий собі етнографічно-літературний нарис (ессей) про українські різдвяні звичаї і традиції. Нарис цей я прикрасив колядками і віршами декількох поетів (Б. Лепкий, Б. І. Антонич, Б. Кравців та інших). На велике моє здивування, проф. Федусевич запропонував, щоб я особисто прочитав цей нарис перед цілою гімназією й учителями в день, коли нас мали розпускати на різдвяні вакації. Очевидно, проф. Федусевич виправив мою мову і дуже дискретно підчімхав мій стиль (синтаксу). Ці виправлення були ґалянтно зроблені, із незначними змінами мого стилю і способу мислення. З того часу, все, коли мені приходилось робити мовну коректу будь яких текстів, я мав і маю на увазі проф. Федусевича і його вміння шанувати стиль інших авторів. Згадана передріздвяна вечірка відбулася дуже успішно. Крім мого читання і ще кількох деклямацій із нижчих кляс, - співав хлоп'ячий гімназійний хор, що його зорганізував і диригував ним Левко Филипів.

Приблизно у лютому, або в березні 1947-го р. - проф. М. Федусевича в літературі замінив у нашій клясі проф. ВОЛОДИМИР БОЙКО. У викладах з літератури проф. В. Бойко намагався у багато дечому стосувати ці самі методи навчання, що і його попередник. Мабуть ці питання обидва учителі узгіднили між собою і з директором Радзикевичем. Не зважаючи на короткий час, що золишився до іспиту зрілости, учні нашої кляси мали з літератури у проф. В. Бойка по два домашні завдання типу ессеїв. Ми повторювали до матури ввесь матеріял з української літератури і проф. Бойко покористувався методою творчої ініціятиви. Одну тему завдання - я вибрав із Т. Шевченка - історичні поеми, - а другу - щось із української літератури 20-го століття. Більшість наших завдань, після їх перевірки, -

кожний з нас читав у клясі і ми обмінювалися думками, а деколи навіть завзято дискутували.

Шукаючи за матеріялами до теми з Т. Шевченка, - мене спрямували до проф. ОЛЕКСАНДРА ПАНЕЙКА, що жив на т. зв. "Запоріжжі" за табором, недалеко школи. Проф. О. Панейко не був моїм учителем у гімназії і я вперше познайомився з ним у його помешканні. Щиро кажучи, я був очарований його особистістю: не тільки його знанням української мови і літератури, але і його ерудицією та готовістю допомогти нам, учням. Я був також захоплений великою бібліотекою проф. О. Панейка. Наш товариш Ігор Гайда, вже тоді розповідав нам про те, що проф. Панейко був автором першого в Україні підручника української стенографії і був також передовим знавцем української мови. Пам'ятаю також, що після нашого виїзду за океан, 1950-го року появилася "Граматика української мови" О. Панейка. У системі українських шкіл у діяспорі, ми користувалися цим підручником і я був гордий з того, що його автор учителював у нашій гімназії.

За матеріялами до теми з нової української літератури мене спрямували до поета, літературного критика, перекладача і публіциста, д-ра ОСИПА ГРИЦАЯ. Він жив у будинку гімназії на другому поверсі і я часто заходив до нього та користувався його багатою бібліотекою. Д-р О. Грицай жив самітно і в зустрічі з людьми любив багато розказувати про своє життя, зокрема у Відні, де він проживав понад 30 років. Крім того, д-р Грицай із захопленням розповідав про свої переклади німецькою мовою "Слова о полку Ігоревім" і про такі ж переклади творів Т. Шевченка та інших українських поетів і письменників. Улюбленою темою були теж його розповіді про те, у яких газетах і журналах друкувалися його вірші, статті, переклади тощо ("Діло", "Свобода", "Л.Н.В.", "Украініше Нахріхтен" та в інших). Для ілюстрування своїх розповідей, д-р Грицай мав під рукою примірники відповідних часописів, які він витягав із папок, демонстрував, або давав читати співбесідникові, а потім дбайливо загортав їх і ховав у ці папки. У д-ра О. Грицая я вперше побачив своєрідний український інверсійний словник "власної роботи" (редакції), яким поет користувався для добирання відповідних рим під час писання віршів. Слова ці були списані дрібним шрифтом на довгих аркушах паперу і висіли вони на стінах у поазбучному порядку, деколи угруповані по дві-три літери в одному стовпчику. Моє перше враження було досить дивне, мовляв, поезія - не мистецтво, а ремісництво. На щастя, мистецьку цінність вірша, поеми, чи іншого твору - визначує не лише рима, але й інші художні компоненти твору. На цьому місці варто згадати, що перший "Інверсійний словник української мови" вийшов друком в Україні щойно 1985-го року (в Академії Наук УРСР у Києві) і має він 135 тисяч слів. Отже д-р О. Грицай випередив Академію Наук УРСР на сорок, а може і на більше років.

Серед професорів у нашій гімназії був ще один "віденець", талановитий диригент і музиколог із широким знанням світової і української музики КИРИЛО ЦЕПЕНДА. Свої цікаві лекції з історії світової музики він часто

пов'язував із розповідями про українську музику. К. Цепенда диригував тоді чоловічим хором "Трембіта" в таборі "Орлик" і дехто з наших товаришів залюбки ходив на репетиції цього хору, щоб насолоджуватися культурою і мистецтвом диригентської професії нашого "віденця", що так цікаво і майстерно окультурював нас музикою.

За давньою традицією гімназій клясичного типу, дирекція нашої школи осінню 1946-го року ввела новий предмет у трьох відділах восьмої кляси, а саме - пропедевтику філософії, тобто - введення до філософії, підготовчий курс філософії. Найкращим кандидатом на викладача цього предмету став український мислитель, блискучий промовець і стиліст, людина великої ерудиції і широкого знання та глибокої культури, д-р МИКОЛА ШЛЕМКЕВИЧ. Ми, гімназисти, знали д-ра М. Шлемкевича із його доповідей у Карльсфельді і в таборі "Орлик", а молодь яка читала колись журнал "Дорога", що виходив у Львові - пам'ятала його статті, чи рубрику для молоді в тому журналі. Але, блискучі доповіді й цікаві статті - одне, а лекції з пропедевтики філософії - зовсім інша справа. Однак, д-р М. Шлемкевич у серії своїх цікавих лекцій - зумів увести нас у цей складний, а водночас логічно упорядкований світ філософії і таким чином подав нам напрямні і правильне зрозуміння різних напрямків і шкіл філософського вчення. Поряд із цим - ми отримали від нашого викладача основне знання історії розвитку філософської думки у світі. У цьому пляні, д-р М. Шлемкевич дав нам тривкі основи цього предмету і підготовив нас до дальшого вивчання на університетському рівні філософії та історії розвитку філософського мислення.

Проф. ПИЛИП ГАЙДА насправді був ґерманістом, а мову англійську, поряд із німецькою він викладав у нашій гімназії з конечности, бо бракувало учителів англійської мови. Ця специфічна обставина вплинула на те, що дехто із нас засвоїв собі вимову деяких англійських слів із типовою для німців вимовою окремих фонем. Але, це не була велика трагедія. Ще із часів сов'єтської бувальщини - ми звикли вчитися, а потім - переучуватися. Ця обставина ніяк не затерла у нашій пам'яті образу проф. П. Гайди, як людини погідного і гарного характеру. А своєю уважливістю до учнів і відданістю педагогічній праці - він заслужив собі на тривале місце у серцях багатьох учнів нашої гімназії.

Проф. ГНАТ МАРТИНЕЦЬ - не вчив нас, восьмиклясників. Однак, його поважної, кремезної постаті, його високого, лискучого чола та його тугих вусів, подібних до вусів цісаря Франц-Йосифа - не можна було не помітити підчас перерв у школі, чи на вулиці. Насправді, я не пам'ятаю, який предмет він викладав у нашій гімназії, але, покладаючися на інформації Ігоря Гайди (який все був добре поінформований) - ми знали (50 років тому), що проф. Мартинець був "великою рибою". Значно пізніше я довідався, що він був колись посадником Володимира Волинського, був організатором українського шкільництва на Волині, а потім займався культурно-освітньою працею в Галичині, а в тому - був директором учительської семінарії у Самборі. Не дивниця, що такий громадський і педа-

гогічний стаж проф. Г. Мартинця давав нам підстави зараховувати його до категорії "великих риб".

Серед педагогів нашої гімназії був ще один ГНАТ, проф. ЧИГРИН, викладач фізики. Щиро признаюся, що не пам'ятаю ні одної його лекції з фізики. Зате пам'ятаю розмову кількох учнів (у тій групі був і я) із проф. Чигрином, який пояснив нам, чому у нього така форма прізвища, без повноголосся. Він твердив, що його прізвище зберегло дуже дивну форму, подібно до слів типу: древо, глава, крона, глас, град, злато та до багатьох інших, які щойно із 17-го - 18-го століть, шляхом т. зв. повноголосся почали приймати форми: дерево, голова, корона, голос, город, золото і т. д.

А прізвища і топоніми - все зберігають архаїчні форми. Звідси і форма прізвища Чигрин. Тому і Т. Шевченко у відомій поемі писав:

Чигрине, Чигрине !...
Все на світі гине...

Вислухавши це пояснення, я прийшов до висновку, що проф. Г. Чигрин має непогану філологічну підготовку і міг би вести курс історичної граматики української мови.

І на закінчення - згадаю ще проф. КАСІЯНА ТУЧАПСЬКОГО. Не пригадую, який предмет він учив у нашій гімназії та у яких клясах, але пам'ятаю, що після матури 1947-го року, деякі наші товариші, що готувалися до студій у Лювенському університеті в Бельгії - вчилися французької мови у проф. К. Тучапського та у відомої суспільно-громадської діячки, СОФІЇ РУСОВОЇ, яка жила тоді в таборі "Орлик".

Кінчаючи цю вітку спогадів про викладачів нашої гімназії, які так багато і безкорисно працювали над збагаченням нашого інтелекту та над нашим релігійним і національним вихованням, - хотілось би у пам'ять цих різьбарів наших душ і світоглядів, - майже за новелею "Серце" Василя Стефаника - хотілось би сказати: "Заспокійся, моє серце, бачиш, як багато мали ми прекрасних учителів і виховників, які допомогли нам вийти у світ і утвердитися в ньому. Доземний наш поклін і грімке спасибі передаємо ВАМ, ДОРОГІ ВЧИТЕЛІ, - у небесні простори !...

ДОВКІЛЛЯ ПРЕКРАСНОЇ ПРИРОДИ І ЧУДОВИХ ЛЮДЕЙ

Тихо сходить за стумами, вирами
Тепла віра на юні серця...
Розпускайтеся ж, соняшні парості
І бреніте промінням в юрбі....
(Олекса Влизько)

У здоровому суспільстві - не тільки школа, церква, родина і молодечі організації, але й інші громадські установи - виконують ролю учителів і виховників молодого покоління. Навіть припадкові зустрічні дідусь, чи бабуся, що звертають увагу бешкетникам на вулиці чи в автобусі - теж виконують ролю виховників. Ми мали щастя жити в таборі "Орлик", який під оглядом суспільно-громадського і культурного життя - був одним із найкраще організованих скитальських таборів після війни. Саме ця обставина, разом із красою природи і навколишнім середовищем таборян мали

якийсь благословенний влив на формування наших душ, характерів і світоглядів. Пам'ятаю, кожного вечора, (деколи і в обід), завдяки двом ентузіястам радіо: Голубінському і сотникові Ліщинському (колишньому старшині Дивізії "Галичина", який втратив руку на фронті), - мешканці табору мали можливість слухати з таборового радіо-передавача цікаві програми, а в тому і бюлетені новин. Для новин - наші "хлопці" користувалися також випусками Української Пресової Служби у яких була досить обширна і різностороння інформація про тодішню збройну боротьбу Української Повстанської Армії і революційного підпілля в Україні і на землях, що попали під польську окупацію. На цю інформацію найбільше чекали таборяни, а зокрема українська молодь. У роках 1946/47 у Німеччині виходили вже численні українські газети (переважно тижневники): "Український Час" у Фюрті (ред. М. Сосновський і Р. Рахманний), "Українська Трибуна" у Мюнхені (ред. З. Пеленський, Д. Чайковський, З. Тарнавський та інші), "Українські Вісті" в Новому Ульмі (ред. І. Багряний), "Християнський Голос" у Мюнхені (ред. Р. Данилевич і М. Коновалець) та багато інших. У Мюнхені тоді почав виходити репрезентативний літературно-мистецький журнал "Арка" (ред. Ю. Шерех-Шевельов, З. Тарнавський, М. Дмитренко - журн. "Орлик" у нашому таборі й інші). Всі ці періодичні видання можна було купити у таборовій книгарні, що ми й робили, щоб орієнтуватися у подіях українського культурного і суспільно-плітичного життя.

Великими культурними подіями в житті нашого табору були гостинні виступи двох драматичних ансамблів: Театральної Студії Й. Гірняка і Олімпії Добровольської (з Ляндеку в Австрії) з постановкою трагедії "Мати і я" за однойменними творами М. Хвильового і "Сон української ночі" - та театру В. Блавацького з геніяльною постановкою "Народного Малахія" Миколи Куліша, "Антігони" Жана Аннуї і кілька драматичних поем Л. Українки. Гостинні виступи обох цих театрів у нашому таборі були у різному часі і кожний виступ тривав тиждень і довше. Це були справжні духові бенкети богині Мельпомени. Яке щастя, що наших душ не засмічували телевізійні програми тоді, коли формувалися наші світогляди ! І, яке щастя, що ми мали можливість виховуватися на найкращих творах української і світової літератури !

Пам'ятаю ще одну знаменну подію з культурного життя табору. На початку грудня 1946-го р. письменниця Катря Гриневичева, разом з іншими літераторами і культурними діячами (дир. В. Радзикевич, письменник І. Керницький, проф. М. Федусевич, проф. О. Панейко, д-р О. Грицай, п-і Дзюбинська) зорганізувала літературний вечір у 10-річчя з дня відходу у вічність письменника Василя Стефаника. Як крізь сон пригадую деякі доповіді і спогади про подвижника кращої долі українських селян, читання творів письменника тощо.

Однак, найглибше враження на всіх присутніх справив короткий виступ д-ра Івана Подюка, особистого лікаря В. Стефаника. У руці в д-ра Подюка блищав золотий годинник на сплетеному із конопляного прядива шнурку, а він із глибоким зворушенням пояснив, що годинник цей, разом із се-

лянською конопляною ниткою - це дарунок від В. Стефаника. Цей дарунок, - продовжував д-р І. Подюк, - є не тільки дуже типовим для філософії життя письменника, - але, це найбогатший дарунок, на який не могли спромогтися найбільші вельможі і володарі світу. Василь Стефаник - співець селянських душ, - поєднав золото української селянської духовости із шорсткістю конопляної нитки, що символізувало долю українського селянина. На бажання В. Стефаника, - д-р І. Подюк так і користувався цим глибоко-символічним золотим годинником на конопляній селянській нитці.

Вечір у пам'ять Василя Стефаника був лебединою піснею Катрі Гриневичевої. Влітку 1947-го року таборяни "Орлика" відпровадили у вічну дорогу автора історичних повістей "Шоломи в сонці", "Шестикрилець" та інших творів, у яких, відтворюючи дух і обставини життя княжої доби, - письменниця чудово архаїзувала українську мову. Честь і слава дирекції нашої гімназії і дирекціям інших шкіл табору за те, що під час величавого похорону св. п. Катрі Гриневичевої - шкільна молодь брала організовану участь у цьому жалібному, але величавому церемоніялі. Поховали письменницю на місцевому цвинтарі, скраю при дорозі, що веде з міста Берхтесґадену вгору на Штруб, де був наш табір. (Мандруючи 1987-го р. по Европі, ми з дружиною відвідали могилку Катрі Гриневичевої.)

Рік 1947-ий вирвав з рядів творчої української інтелігенції нашого табору ще одного талановитого поета і прозаїка, Андрія Гарасевича. Любитель альпіністичних високогірських мандрівок - А. Гарасевич заплатив власним життям за свою пристрасть і любов до гір, а кінцеві слова одного із віршів поета - повинні б стати епітафією на його передчасній могилі:

Я не сам.
Біля мене - камінь,
Мій єдиний, незламний друг...

Насправді, крім каменів - нерозлучними подругами і друзями високогірських мандрівок А. Гарасевича були: Влодзя Кисілевська, Ніна Мудрик (згодом Мриц - по мужеві) - дитяча письменниця і талановитий ілюстратор дитячих і юнацьких видань (художній псевдонім - Григор Петрокімець) та Юрій Федорович - також поет. Ще за життя А. Гарасевича, літературні критики (В. Державин, Б. Кравців) відзначали, що найбільш зрілими творами поета - були вірші з циклю "Самотність". І тій самотності - автор залишився вірним до свого трагічного кінця, що стався 24-го липня 1947-го року, на сороковому році життя поета.

Наш старшопластунський курінь "Гірські Орли", разом із священиком і згадуваним уже пластовим виховником В. Татомиром, та з численною групою шанувальників таланту поета - ходили згодом у гори, на місце трагедії, щоб відправити богослуження за спокій душі поета-альпініста. Богослуження відбулося над гірським проваллям (понад 800 м. углиб), яке, обнявши своїми кам'яними раменами поета, поглинуло його во-віки вічні, поглинуло свого "єдиного, незламного друга".

Не всі події в таборовому житті були сумні і трагічні. Пережили ми і світлі хвилини. Наприклад, було це десь після Різдва 1947-го р. Втомлений сидінням над книжкою - я здрімався. І приснився мені дивний сон, начебто я разом із кобзарями - граємо на золотих цимбалах. Сон повільно перетворився у дійсність, і пробудившися, я побачив на порозі нашої бурсацької кімнати групу хористів, що колядували на "Визвольний Фонд". А рефрен колядки: - "Ой, грали, грали, грали кобзарі - на золотії цимбали..." бринів мажором, як зазивна сурма. Взамін за наші скромні пожертви - колядники вручили нам прекрасно виготовлені багатоколірні купони. По стилі малюнків на цих купонах я зразу пізнав руку Едварда Козака (Ека), мистця широкого творчого діяпазону, що жив у нашому таборі. Того вечора, отверезившися від дрімки і залишивши книжку - я промандрував з колядниками до півночі, обійшовши з ними багато житлових бльоків табору. Перед кожною зміною репертуару, колядники з чемности питалися мене, чи знаю я цю, чи іншу колядку. Пам'ятаю також, що не було ні одної кімнати, чи оселі, яка відмовилась би прийняти нас, колядників. Вертаючися до своєї бурсацької кімнати пізно в ночі, я щиро радів із сповненого національного (чи громадського) обов'язку.

У нашій гімназії не вчили реторики (красномовства). У цьому, однак, виручала наших педагогів п-і Дзюбинська, професійний рецитатор і диктор, яка щиро і віддано займалася групою адептів цього мистецтва, підготовляючи нас до різних концетрів, святочних вечорів і т. зв. академій, що відбувалися в таборі. Лекції реторики починалися найчастіше від вправ і вказівок, як правильно вдихати повітря і як ним оперувати (тобто, як "сідати" на діяфраґму), як вглиблюватися у розумінні тексту і відповідно до цього, як інтерпретувати даний твір тощо. П-і Дзюбинська часто стримувала нас від надмірного патосу і перешаржовування; вона звертала нашу увагу на чітку вимову слів і на природне фразування та на логічне наголошування тексту, що було майже все пов'язане з головною думкою вірша (твору). Пригадую, наш інструктор часто повторювала, що у доброго поета, - ритм вірша звичайно співпадає із правильним літературним наголосом. Ось так, у загальних рисах виглядала наша скромна ляборaторія праці над українським словом, щоби наблизити його до того, що ми називаємо мистецтвом слова.

Пам'ятаю, ми вже здали матуру і я вчився в Українському Вільному Університеті в Мюнхені, але був ще приписаний у таборі "Орлик" і що два-три тижні приїзджав до Берхтесґадену за своїм харчовим пайком. Був кінець січня 1948-го року. Я купив найновіший номер "Української Трибуни" і прочитав там прекрасну поезію в прозі "Українські Термопіли". Твір цей у стилі ритмізованої прози написав Роман Кашубинський, дуже надійний молодий письменник, який у 1941-му р. був у похідних групах ОУН на центральних землях України і там згинув з рук німецьких окупантів. До концерту в пам'ять крутянських героїв у таборі "Орлик", на якому я мав деклямувати щось із віршів В. Янова, або О. Бабія - лишилося всього два дні. Їдучи поїздом до Берхтесґадену, - я на ходу змінив свій репертуар і

вирішив прочитати прямо з газети, із незначними скороченнями твір Р. Кашибинського "Українські Термопіли". Оригінальність твору і глибока його настроєвість та насиченість ідейним змістом, а поряд із цим - мелодійна ритміка слова і гарна поетична мова - все це разом вплинуло на те, що я читав тоді у такому щирому і глибокому піднесенні, як ніколи раніше. Такою щирою і гарячою була і реакція авдиторії. Серед присутніх на цьому студентському вечорі була і п-і Дзюбинська. Після концерту - вона підійшла до мене, поґратулювала мені і сказала щось у тім дусі, що, мовляв, наука не пішла у ліс і що я вже готовий до самостійного плавання. Від того успіху і похвали - я, ані не згордів, ані не став зарозумілим. У нашій пам'яті були ще свіжі деякі латинські прислів'я: Арс льонґа - віта бревіс" (мистецтво безмежне - а життя кортке). Іншими словами - у мистецтві треба прагнути великого і не вдоволятися малими успіхами.

Наш табір часто відвідували визначні представники українського суспільно-громадського і політичного світу. Пам'ятаю блискучі виступи таких діячів, як проф. Іван Вовчук, проф. Кость Кононенко (Н. Олежко), Михайло Безхлібник (всі три - визначні діячі ОУН-б), Осип Бойдуник - керівний член проводу ОУН-м, інж. Храпливий, Ірина Павликовська - організатор українського жіночого руху та багато інших. Всі ці доповідачі були людьми керівного профілю різних ділянок українського життя і у своїх доповідях висловлювали погляди на різні аспекти нашого організованого життя з повною відповідальністю за інформації і думки, що їх вони подавали. Антитезою до всіх цих доповідей, пам'ятаю, - був виступ у таборі Лева Орлигори, що його Еко дуже влучно і дотепно назвав у журналі "Лис Микита" - Левом Тигровичем Орлигорою. Доповідь його була якимсь дивовижним фантазуванням, щось у стилі "блуждєнія" слів дуже гладко виголошуваних, але, без путнього змісту, - дослівно - пустослів'я. Поки закінчилася доповідь цього, з дозволу сказати б "пророка" - майже половина авдиторії вийшла. Пам'ятаю одного літнього чоловіка, який виходячи тоді із залі, немов би на своє виправдання сказав приблизно таке: "Краще піду і щось путнього прочитаю, як маю слухати цього, закоханого у собі балакуна".

Починаючи з пізного літа 1947-го р. , до нашого табору почали призначувати по декілька воїнів УПА, які після т. зв. акції "Вісла" (виселення українського населення з Лемківщини, Перемищини, Ярославщини і Холмщини) пробивалися рейдами через Словаччину у Баварію. Цих вояків УПА приміщували у таборовій лікарні (біля станиці таборової поліції), і ми, гімназійна і студентська молодь, часто навідувалися до цих живих свідків збройної боротьби українського народу за свою незалежність. Ми часто обдаровували їх чим могли і пожадливо слухали їхніх розповідей. Вони також розпитували нас про відносини по цей бік залізної завіси, про обставини нашого життя у таборах біженців тощо. Пам'ятаю, що ці наші розмови часто закінчувалися співом повстанських пісень. Влітку, при відкритих вікнах - ці пісні неслися по всьому таборі. Пам'ятаю також, що наші "хлопці із зеленого бору", як ми тоді називали повстанців УПА -

найкраще співали повстанську пісню "Лента за лентою..." і ця пісня по сьогодні асоціюється у моїй свідомості із переможним змагом української нації до своєї державної незалежности.

І на закінчення моїх спогадів про нашу гімназію і табір "орлик", я щиро і глибоко зобов'язаний згадати "не злим, тихим словом" організоване українське жіноцтво нашого табору, яке щедро опікувалося шкільною молоддю, зокрема тими дівчатами і хлопцями, що були самітні, без батьків. Душею цього жіночого комітету опіки була п-і Гладишовська (мама наших товаришок Олі і Наді), п-і Марія Зелена (мама Ольки), була також, здається п-і Загайкевич та інші, преважно матері учнів, що ходили до гімназії, але, на жаль, я не пам'ятаю їхніх прізвищ. З ініціятиви згаданого комітету, нам, учням "самітникам" з гімназії і торговельної школи - зорганізували додаткову кухню, бо правду кажучи, ми часто недоїдали і нераз важко було вчитися на голодний шлунок, а додаткова тепла страва (о сьомій годині ввечорі) - не тільки зміцнювала наші сили, але й поліпшувала настрій і завзяття до навчання.

До іспиту зрілости готувалися не тільки ми, учні, повторюючи гори навчального матеріялу, - але, до тієї ж матури готувався і жіночий комітет опіки над учнями. У результаті цієї підготовки, кільканадцять матурантів із трьох восьмих кляс отримали різні пам'ятні дарунки. Я отримав чудову сорочку, вишивану стібом яворівки (гуцульської), пошиту з панами. Тепер, цю вишиванку носить наш наймолодший син, Христофор (теолог) і гордиться тим, що вдягає (на спеціяльні оказії) музейної цінности сорочку.

Після довгого очікування, мене врешті приписали в українському таборі у касарнях Варнера у Мюнхені і я не потребував уже приїзджати до табору "Орлик" за раціонами харчів. Починаючи із вересня 1947-го р. я погруз усім єством у студійні справи в УВУ і пригорщами черпав знання із різних ділянок українознавства від відомих і славних українських учених, переважно філологів та істориків, що викладали тоді в УВУ. Після валютної реформи в Німеччині (влітку 1948-го р.), нам, студентам приходилось усе важче виживати. Але, при допомозі ректорату УВУ, німецькі підприємства почали влаштовувати нас на різні праці, переважно нічними вартовими, щоб не перетомлювати нас роботою, тобто, щоб могли ми в день слухати викладів. Деякі курси, зокрема з методології наукової праці, - ми слухали німецькою мовою і здавали іспити у державному університеті у Мюнхені. Ставлення німецької професури до нас - було дуже ввічливе

Останній раз, перед виїздом за-океан - я відвідав табір у Берхтесґадені влітку 1949-го року. Старшо-пластунський курінь "Хрестоносці" організував кожного літа двотижневі мандрівні табори в Альпах і до участі в них - хрестоносці запрошували членів інших старшо-пластунських куренів. Комендантом згаданого табору був Василь Маркусь, великий майстер ордену "Хрестоносців". З учасників того табору пам'ятаю таких хрестоносців, як: Осип Данко, Володко Нагірний, Володко Рак, Володко Слиж,

Володко Процик - самі Володимири. Усіх нас було 18. Шатра, одяг і харчі ми носили у наплечниках. Кожного дня нам приходилось долати по 30 - 35 кілометрів високогірськими трасами і лише деколи ми проходили цивілізованими теренами. Найцікавішими були гутірки біля вечірних ватер, що їм надавав тону сам Василь Маркусь, дуже цікавий співбесідник, великий ерудит і людина прекрасного характеру.

Останній маршрут нашої мандрівки мав 10 кілометрів і проходив від гірських схилів над озером Кенігзее - до табору "Орлик" на Штрубі. Це був біг навпереміну із маршем. Нас "попарували" і моїм партнером того біго-маршу був Влодко Нагірний, кремезний хлопець, на голову вищий за мене. Я, очевидно, не міг дотримати йому кроку в тому виснажливому марші, і наша двійка (через мене), замість перше - здобула п'яте , чи шосте місце. У таборі "Орлик", наші давні товариші і товаришки, які не виїхали ще за-океан, а також майже вся Пластова Станиця - дуже тепло прийняли нас і "ватра" наша (у цивілізованих вже умовах), тобто, зустріч із пластовою молоддю тривала до пізної ночі. Наступних два дні ми сяк-так відпочивали, ходили за якимись справами до міста і знайомилися із змінами у таборі, після чого, ми виїхали поїздом до Мюнхену.

Перед виїздом за-океан - це була остання моя зустріч із Берхтесґаденом і табором "Орлик" у якому пройшли найкращі роки мого юнацького життя, роки, в яких формувався наш характер і утверджувався та кристалізувався наш світогляд. Під поняттям "наш" - маю на увазі характери і світогляди багатьх сотень наших ровесників із шкільної лавки, з Пласту та з кіл студентства. Всі ми спільно завдячуємо наше виховання відданій праці над нами наших педагогів і виховників, які передали в наші руки естафету, як промінь сонця, як проєкцію у світле майбутнє нашого народу.

Прощаючися з табором "Орлик" того літнього дня 1949-го року, - не обійшлося без щеміння серця. Перифразуючи слова Андрія Гарасевича, що стали моттом одного із розділів цього спогаду, признаюся, що того дня, я таки глибоко пережив це прощання. Ми з болем душі залишали "сніжні трони орлів", залишали хоч і чужі, але чарівні гори і поверталися "у царство голубів", а точніше у царство життєвої метушні, у муравлища великоміських центрів у Німеччині, а згодом, у такі ж муравлища за-океаном.

Всі ми виїхали з табору "Орлик" у різний час, - але, всі ми виїхали звідти з екіпажем, який ми придбали, або збагатили саме у тому незабутньому таборі у Берхтесґадені. Повторюючи у наше 50-ліття слова Тараса Шевченка, - скажемо за всіх, що "раз добром нагріте серце - ввік не прохолоне !".

Богдан Марків

Музичне життя у Берхтесґаденській Гімназії

Чоловічий Хор Української Гімназії у Берхтесґадені повстав випадково, без пляну. У мене зродилася думка заснувати ревелєрсовий квартет. Була охота співати. Я був знайомий з Ярославом Кушнірем, ще з Карльсфельду, де ми разом співали в хорі, а також грали скрипкові дуети, а у Берхтесґадені я ближче познайомився з Юрком Тимченком і Левком Филиповим, які також були обізнані із скрипкою і читали ноти.

Я запропонував їм зійтися в бурсі, де жив Лев Филипів, щоб дещо заспівати. Перша наша проба була і останньою. Левко Филипів передумавши справу, та засягнувши поради у свого старшого брата, рішився організувати хор. У самій бурсі знайшлося гарне число аматорів співу, а до того ще і група хлопців, що прийшли з інших бльоків та визначалися помітними голосами і деяким співучим досвідом. Це дозволило нам виконати задуманий почин. Молодечий запал і бажання належати до цього вибраного гурту, дало свої щедрі плоди.

Працювати над репертуаром приходилося нам легко, тому що ми почали співати загально відомі патріотичні пісні, що їх співали по хатах, чи пісні, що їх співали хори на концертах. І так, святкуючи Першого Листопада ми взялися за вивчення стрілецьких пісень Михайла Гайворонського. Ми почали із в'язанки "Гей у лузі червона калина", "Коли ви вмирали", "Сповнилась міра", а дальше "Задзвенімо" Ізидора Воробкевича та інші, а вже на 22-го січня ми співали "Слава героям" - чеського композитора Бедріджа Сметани і очевидно "Що то за грім" Філарета Колесси, а закінчили чудовим українським маршем "Засяло сонце золоте" Івана Недільського. Всі ці пісні мали зазивні мелодійні звороти, та були сповнені героїчною патетикою, - тому втішалися великою популярністю серед слухачів, які щораз то більше захоплювалися нашими виступами.

Незабаром відбулася Шевченківська академія, на яку ми приготували нові пісні: "Огні горять" Ізидора Воробкевича, "Ой закувала та сива зозуля" Петра Ніщинського, "Прометей" Кирила Стеценка і "Садок вишневий коло хати" в обробці Андрія Гнатишина. Ця група пісень входила до технічно складніших творів, у яких були і сольові партії. У нашому хорі, як напричуд, було кілька добрих голосів з яких завжди можна було вибрати відповідний тембр голосу до сольової партії. Як сьогодні чую ще першого тенора в "...сім'я вечеря коло хати", від якого другий тенор перебирає закінчення: "...вечірня зіронька встає". Це наче два ясні мазки у сутінках вечірної картини української ідиллі.

У нашому репертуарі значне місце займали ліричні пісні легкого характеру, які ми співали на концертах, забавах і під час серенад. Назву хоч кілька із них: "Над Прутом у лузі", "Червоні маки", "Ставок заснув", "Діброва", "Маєва нічка", "Два сірі горобці", "Винне літо", "Ой нагнувся дуб висо-

кий" та інші.

Найбільшим нашим успіхом були два самостійні концерти, які ми дали для німецької публики. Один пройшов у залі Штрубського ресторану, а другий у малій залі міста Берхтесґадену.

Щоб великий успіх та широка популярність гімназійного хору не пішли надмірно в голови співаків, а головно їхньому дириґентові Л. Филипову, -- Дирекція Гімназії рішила створити мішаний хор. Це був корисний почин дати змогу також і дівчатам включитися в культурну працю і заразом зм'ягшити суперництво для існуючого тоді в таборі хору, "Трембіта", який саме тоді переходив дириґентську кризу.

На дириґента мішаного хору запросили колишнього мистецького керівника хору "Трембіта" Кирила Цепенду. Маючи добрий голосовий склад, він приступив до підготовки концерту із тематичним матеріялом зимових обрядових пісень, які називаємо колядками і щедрівками.

Концерт, що відбувся в залі таборового театру, пройшов з великим успіхом і вдоволений директор Гімназії, проф. Володимир Радзикевич, погодився сісти до спільної знимки з хористами. Не затямив я, чи була друкована програмка, мабуть ні. Але знимка залишилася свідоцтвом існування мішаного хору в Гімназії у Берхтесґадені, поряд із дещо замряченим спомином у хористів - виконавців концерту.

Наступною програмою з якою прилюдно виступив мішаний хор Гімназії, - були "Вечорниці", за музичним оформленням Петра Ніщинського (другий акт п'єси "Назар Стодоля" Шевченка). Нам довелося перший раз виступати в театральній залі, у відповідних костюмах та відтворювати рухами гру артистів, з Оксаною Колодій у провідній ролі.

Ми рівно ж виконали "Вечорниці", у концертній формі, під дириґентурою Льва Филипова, при фортеп'яновому супроводі пані Пащенко (вона була із придніпрянської України і я знав її ще з Тернопільської Опери, в якій вона дириґувала виставами на зміну із місцевим дириґентом Сарамаґою).

Під час Різдвяних Свят Филипів звичайно виїздив до родичів, що жили у Дюнкельбюлі. Тоді, щоб у якийсь гарний спосіб виявити нашу вдячність та пошану учительському зборові, мішаний Гімназійний Хор йшов до директора та до всіх професорів з "колядою". Хоч я особисто дириґував хором, і моїм головним завданням було стежити за ходом музики та співу поодиноких партій, мимо того, я мав час і нагоду обсервувати особисті симпатії деяких учнів до поодиноких професорів. Під час нашого колядування помітно було, як променіли поодинокі обличчя наших хористів - хористок, залежно у якого професора ми співали, а в їхніх очах видно було більший запал і скупчення. Мабуть найбільше це виявлялося в звуці голосів дівчат. Вони звучали щиро і ніжно, а у хлопців бреніли яскравим, бадьорим тембром.

Приклад музичних успіхів учнів Гімназії послужив учителям народної школи і садочка. Вони забажали використати таланти своїх наймолодших дітей-школярів. У результаті їхньої праці прийшло до постановки дитячої

співо-гри "Коза-Дереза". Вистави відбувалися в кіно-залі у Берхтесґадені і було їх, здається три, із фортепіяновим супроводом проф. Романа Савицького. Хто був тоді промотором, а хто провадив виставою, на жаль, не пригадую. Серед сценічного персоналу визначалося п'ять виконавців. Із них я затямив лялькової краси хлопчика, із свобідною сценічною поведінкою та вражаючо гарним і чистим, немов срібного дзвіночка, голосом. Грав він ролю "Рака" і як не дивно, його прізвище було Раковський.

Наслідки співучої активности в Гімназії розбудили в деяких учнів зацікавлення співом і вони поступили в інші музичні колективи табору "Орлик". Тут варто нагадати, що в Оперному Театрі під мист. керівництвом Ірени Туркевич-Мартинець, почали співати: Зеня Лавришко-Бундзяк і Богдан Марків, а в церковному хорі "Боян", що співав під дириґентурою д-ра Романа Ставничого, співали: Оля Ляхович-Пастернак, Ярослав Кушнір, Ігор Раковський і Богдан Марків, а в хорі "Трембіта", під дириґентурою Юрія Біляшевича співали: Ярослав Кушнір і Богдан Марків.

Знаменитим солістом і окрасою обох гімназійних хорів був Юрій Тимченко. Він володів унікальної краси і сили теноровим голосом і скоро після матури почав співати у Капелі Бандуристів, а згодом перейшов до професійного хору "Жарова", з яким об'їхав багато країн земної кулі, включно з Японією.

Із абсольвентів Української Гімназії у Берхтесґадені професійними музиками стало більше осіб як цього можна було сподіватися. Я був, здається, з дитинства приречений стати професійним музикою-скрипалем. Але крім мене були ще: Ярослав Ліщинський, високо-заавансований музика і скрипаль вже у гімназійних роках, Юрій Олійник - піяніст-композитор, Лев Филипів - талановитий дириґент, та Марія Ясінська-Мурована - відома співачка.

Варто також згадати одну із наймолодших гімназисток, якою нині ми повинні гордитися. Це Марта Шлемкевич-Савицька, що вибрала піонерську працю і провадить музичний садочок вже третій десяток років. Далі, слід згадати: Івана Сеньківа - скрипаля, Зеню Лавришко-Бундзяк - сопрано, Ігоря Раковського - бас... Мабуть, було більше серед учнів Гімназії тих, що посвятилися музиці. Та нажаль, про їхню діяльність у мене немає інформацій.

Ось як, завдяки ініціятиві поодиноких учнів - гімназистів та дякуючи непересічним талантам наших товаришів і товаришок, розгорнула свої крила музика, - ця прекрасна ділянка нашого гімназійного життя. Вона залишила помітний внесок в українській культурі у роках після нашого гімназійного навчання, ділянка, яку у майбутньому оцінять нові покоління.

Юрій Олійник

Таборова Оркестра у Берхтесґадені

Берхтесґаден - прекрасне, майже казкове містечко серед баварських Альп. Краса природи зимою і влітку була майже неперевершеною, а як додати до цього ще наші молодечі переживання (в часі від 1947 до 1950 року), то це вже дійсно приємна тема для спогадів. Отже наш табір "Орлик" містився у військовій казармі "Єґер-касерне" із грізним кам'яним левом і круглою оборонною вежею при вході. Мені мимоволі на думку приходить цитата із "Лиса Микити" Івана Франка:

"Лев, що цар є над звірами
Пише листи з печатками
Й розсилає на весь світ."

Для нас, гімназистів, це в дійсності був центр світу, довкола якого все оберталося.

Тут маю намір зосередитися на наших музичних подвигах, які ми проявляли після зорганізування нашої таборової оркестри, приблизно у червні 1947-го року. Цю дату пригадав нам "капельмайстер", талановитий скрипаль і дириґент Богдан Марків. Він прислав мені найбільше цінних матеріялів для цих споминів. Славко Кушнір, наш ґітарист і співак, з яким я недавно відновив листування, погоджується з цією датою. Славко, між іншим, єдиний мав знимку нашої оркестри, зроблену 22 травня 1948 року під час того, як ми брали участь у "Ревії", що її підготовив пластовий гурток "Орли".

Я вирішив доповнити свої далеко неповні інформації, які залишилися в моїй пам'яті після 50 років, споминами всіх членів оркестри. Всі відповіли на мої запити, крім Данка Корчака, який, на превеликий жаль, помер у Дітройті кілька років тому. Корчак був старший віком від нас, гімназистів. Він приїхав до табору "Орлик" з Ріміні, Італія, де наприкінці війни у полоні опинилися українські вояки дивізії "Галичина". Данцьо Ціх - Цах", як ми його називали у нашому колі, був досвідчений акордеоніст і я в нього навчився чимало секретів акордеонної техніки. Клясичної музики у клясі фортепіяну я вчився у таборовім Українськім Музичнім Інституті, у славнозвісного піяніста-педагога Романа Савицького, який був засновником і директором цього інституту. Отже, акордеон, на якому я грав в оркестрі, я уважав інструментом чисто розваговим. Головним досягненням усіх членів оркестри була свідомість, що будучи учнями гімназії, ми могли задовольняти потреби таборової спільноти на забавах і театральних виставах, ба, навіть діставали замовлення від сусіднього балтійського табору і американського клюбу в Берхтесґадені, який називався "Амеріка Гавз".

Багато деталей пригадав мені Ігор Раковський. Він грав у нашій оркестрі на ударних інструментах і в додатку мав фоногенний баритон небу-

денного, м'якого звучання. Деякі польки Ігор грав на клярнеті, рівночасно втримуючи ритм ногою на бубні. Між нами він був "друг Рак". В Ігоря залишилися у пам'яті деякі деталі про наші проби, які ми відбували у 2 -му бльоці на стриху. Там ми мали проблеми із бльоковим, який нас завжди виганяв тому, що ми, мовляв, заколочували спокій. Отже, у сталому складі нашої оркестри були: Богдан Марків - скрипка, вокаліст і керівник оркестри, Данко Корчак - акордеон, Славко Кушнір - ґітара і вокаліст (тенор), Ігор Раковський - ударні, вокаліст і клярнет, Юрій Олійник - акордеон. Часто до нас долучувався Роман Кассараба - ґітара, вокаліст (баритон) і часами "Думбо", Володимир Дмитрюк - акордеон, і "Хіна" - Володимир Шарко - ґітара. Пам'ятаю, як я з Думбом грав нашу власну версію вступної музики, яку ми почули під час гостинного виступу приїздного театру "Веселий Львів", де грала популярна оркестра Гірняка.

Шарко - "Хіна" знову ж пригадує собі, що він грав з нами на ґітарі в "Амеріка Гавз" на якійсь вечірці в центрі міста Берхтесґадену і Марків на нього дуже грізно споглядав, щоб він грав правильні акорди. Властиво, я був відповідальний за ті акорди, бо я вчив "Хіну", як їх підбирати на ґітарі, хоча сам не був ґітаристом. "Хіна" також пригадує, що американці-військовики, яких ми забавляли, досить добре собі підпивали, обнімалися з німецькими дівчатами, цілувалися і часто зникали із залі. Для нас молодих гімназистів то було дуже цікаве, бо в таборі ми такого не бачили, хоч то не значить, що таке не діялося.

Від ліва: Данко Корчак, Юрій Олійник, Богдан Марків, Славко Кушнір та Ігор Раковський.

У таборі ми були єдиною оркестрою і тому грали на всіх таборових забавах, які відбувалися в суботи і тривали до 6-ї години ранку. Влаштовували їх різні товариства та жіночі об'єднання. Часом запрошували нас грати у сусідньому балтійському таборі "Інзуля". Крім того, Богдан Марків, Данко Корчак та Ігор Раковський грали також кожної п'ятниці у т. зв. "Казані", який містився над 2 -гою кухнею.

У репертуарі нашої оркестри ми мали твори, які в той час публика радо слухала і це спричинилося до нашої популярности. Перш за все, ми грали сучасні німецькі "шляґери" і віденські вальси. Не занедбували ми і української музики, бо переробляли народні пісні під ритм танґа, фокстроту, вальса, румби або польки. Ото ж, у нашому репертуарі були: "Маєва ніч-ка", "Вже осінь", "Прийде ще час", "Гуцулко Ксеню", "Село заснуло при долині", "Якби я мав чорнокнижника владу", "В житті закон такий, що хоч раз, палко кохати мусить кожний з нас" - цю останню пісню ми виконували з вокальним дуетом Зені Лавришко і Нелі Фіцалович. Популярними також були: "На чайочок прийди ти до мене" та "Серед плит старих, немодних, знаю".

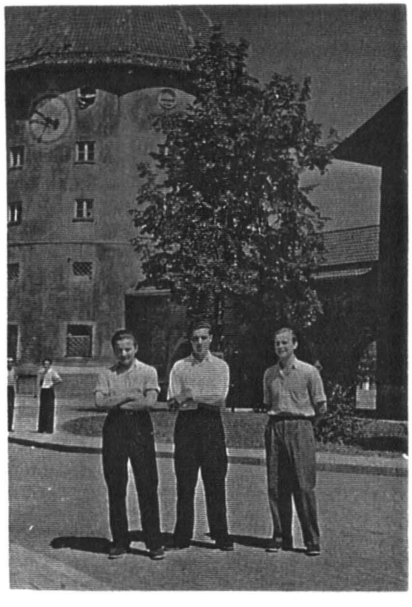

Ю. Олійник, Б. Марків, Кокодинський.

Юрій Олійник і Славко Кушнір

Між інтернаціональними творами були в нас: "La Habanera", "La Cumparsita", "Tango Violetto", "Bolero", "Jalousie", одне арґентинське танґо, яке нас навчив Данко Корчак (бо нот до нього не було), "Unter der roten Laterne von St. Pauli", "Capri Fisher", "Der Wind hat mir ein Lied erzaehlt", "Du bist das Maerchen vom Glueck", "Ja das Temperament", "Rosalie", "Jeder macht mal eine Pause", "Besa me mucho", "Im Leben gets alles vorueber", "Shwarzer Boy aus San Francisco", "Ramona", "Ich traeume von Liebe", "Fierzehn Tage ohne

deine Liebe", "Ja będę całą noc o tobie marzył", "Always", "Sioux City Sue", "Five Minutes More" і "Prisoner of Love". У тому останньому американському свінґу Данко Корчак дуже любив гармонійний прогрес.

Хоч нам, молодим гімназистам, іноді було важко грати до 6 -ї години ранку, то всеж таки під час забав багато дечого діялося, що нас оживляло. Тарас Лоґуш, відомий т. зв. "підприємець", розважав нас своїми веселими дотепами, співами і завжди замовляв свої улюблені танки. Все те було для нас цікаве і нове. Деякі члени оркестри пригадують собі інтимні переживання, які назавжди залишаться в їхній пам'яті.

Оркестра перестала існувати у червні 1949 року, коли більшість її членів виїхала за океан.

Богдан Марків, після еміґрації до ЗСА, далі працював професійним скрипалем і дириґентом і досі активний на цьому полі. Славко Кушнір провадив церковні і світські хори, мав власну танцювальну оркестру і ставив українські оперети, якими сам дириґував. На жаль не знаю чим займався Данко Корчак в Дітройті. Ігор Раковський, закінчивши криміналістику, працював у американськім відділі боротьби з наркоманією і далі виступав професійно в українських ансамблях, як вокаліст-баритон. Він записав біля 10 платівок, між ними "Ми нині тут, а завтра там". Володимир Дмитрюк працює інженером і співає в церковних хорах. Володимир Шарко, з яким ми бачилися недавно над озером Таго на західному побережжі, працює інженером на Фльориді і, за його словами, підсвистує часто всякі мельодії, бо слух у нього є а голосу немає. Також завзято слухає "СіДі". Юрій Олійник, тобто я, виступав в Америці як піяніст, учив грати на фортепіяні в університеті, в консерваторії і приватно, тепер викладаю також історію музики в коледжі і компоную фортепіянну та симфонічну музику з бандурою, як сольовим інструментом. Отже, наш досвід у таборовій оркестрі не пішов на марне і музика залишилася важливою складовою частиною життя кожного із нас.

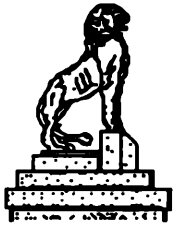

Орися Ігнатович-Павич

Кудою вона прошуміла та молодість наша...

....Хоч прошуміла вона, та наша молодість, але спомини залишилися. Ось так і мені, залишилися спомини із незабутнього нам усім Берхтесґадену.

Пригадую мій перший день, що вбився мені в пам'ять. Цей холодний ранок, коли вантажні машини привезли нас і скинули перед великим будинком-ґаражем. Я тоді вперше зустрінула Оксану Федорович. "Я Оксана - а ти ?" "Орися"- відповіла я, і так ми познайомилися і разом помандрували до найближчого бльоку, де й вибрали собі найбільшу кімнату і всім заявили, що це наша, бо ми перші її зайняли. Однак наша радість довго не тривала, бо надійшов бльоковий і заявив: "кімната не ваша, ідіть дівчатка і шукайте своїх рідних". Оксана замешкала У проф. Юрківської, яка була строгою не лише до неї, але і до своєї доні Алли, з якою ми разом ходили в одну клясу. Я замешкала у бурсі разом із старшими дівчатами що опікувалися мною, доглядали, і кожна з них хотіла заступити мені мою маму, бо рідну неньку я на жаль втратила під час жорстокої війни.

Найприємніші і незабутні спомини залишилися мені з тих хвилин, коли ми з'їжджали санчатами поблизу табору, а опісля обмочені і втомлені верталися домів. Там, серед прекрасних гір, я навчилася їздити на лещатах і полюбила цей спорт назавжди. З'їжджати згори вниз із шаленою швидкістю - було для мене найбільшою приємністю, і є ще до сьогодні. Я їздила на лещатах разом з моїми братами і вони навчили мене визбутися страху. Пригадую, одного разу, вже смеркалося, мій брат Влодко "витягнув" мене на високу гору, де я ще ніколи передше не була і крикнув до мене - "Орисю їдь за мною !", а сам з'їхавши, чекав на мене в низу. Я довго стояла, страх мене огорнув. Як мені з'їхати по такому льоду? Нараз, я пригадала собі слова нашого незабутнього батька: "Орисю до відважних світ належить !". Я з'їхала і не впала, а ці слова і до сьогодні стають мені в пригоді.

Із професорів, які мене вчили, найкраще пригадую проф. Теслю і проф. Зеленого, можливо ще й тому, що обидва вони були на моєму весіллі. Проф. Тесля був ніжної вдачі, симпатичний, любив природу і часто свої лекції проводив на дворі. Проф. Зеленого ми всі боялися, але і водночас дуже його любили. Пані проф. Литвиненко була толерантною, давала учням багато свободи і навіть не дуже карала тих "збиточних хлопчурів", а було їх тоді... було... Вони напевно тепер стали поважними, відповідальними та промінентними людьми.

Із тих берхтесґаденських часів залишився мені маленький "нотатник - пам'ятник" у якому багато товаришів вписувалися на спомин. Багато із них писали подібно: "Я не поет, віршів не пишу, але свій підпис на милу

згадку залишу". Коли тепер переглядаю цей пам'ятник, то з усмішкою нагадую собі тих товаришів. Здається, раз або два рази дозволили ученицям нашої кляси піти на забаву, де я тоді тільки сиділа і подивляла, як старші танцюють і одні до одних залицяються.

Змінилися часи і ми міняємося. Коли прийшлося залишати табір "Орлик", ми зі сльозами на очах прощалися і обіцяли собі, що ще колись зустрінемося. Так і сталося, стрічаємося на гімназійних з'їздах завдяки тим, що про це дбають і трудяться. Слава їм за це і невимовна вдячність !

З нашого табору вибрали 17 родин, із багатьох зголошених, на контрактну працю при буряках у Альберті, Канада. Кораблем "Маріне Фалкон" прибули ми до Галіфаксу 23-го червня 1948 року. Гойдало кораблем, як коробкою кидало... Пригадую, як першого вечора на вечерю всі з'явилися, а відтак чим раз то менше... відпадали... Правда, деякі зовсім не хворіли, але я і досі не люблю плавби кораблем.

Три дні ми їхали поїздом з Галіфаксу до Летбріджу в Алберті, де вже ждали фармери і забрали нас відробляти зобов'язання за контрактом, щоб відробити при буряках і заплатити за свою подорож. Рік опісля всі ми згуртувалися в містечку Летбрідж, кожної неділі зустрічалися в церкві, заснували там хор і Пласт. Молодші пішли в школу, а старші до праці. Так пройшло чотири роки. Настало безробіття і ми один по одному переїхали до Торонта, де остаточно осіли і почали творити своє родинне життя.

Тепер, багато з нас вже відійшли, як ось обидва мої брати Дозьо і Влодко. Лиш спомин про них залишився.... А як зустріну когось із Берхтесґадену, стає радісно... , наче рідного зустріла... Вітаємося, випитуємо про здоров'я..!

Мої спомини з Берхтесґадену тісно пов'язані з Пластом. Незабутні прогульки: до замку, до копальні солі, свята весни. Як мило згадую ті часи серед прекрасних гір, на чистому повітрі, в чудесах і красі природи. Хоч вигод ми не зазнали, але і голодні не ходили. Давали собі якось раду. Як порівняти нашу молодість із молодістю наших дітей, то наша була більш цікавою - гарніша...

Тепер дещо про моїх братів і родину: Найстарший брат Теодозій / покійний / закінчив у Берхтесґадені Торговельну школу і Ліцей. Одружився з білявою Любою Врецьоною, ученицею п'ятої кляси Гімназії у Берхтесґадені. На їхньому весіллі дружбами були Люся і Ярко Дмитерки - обоє колишні учні Берхтесґаденської Гімназії. Теодозій і Люба виховали двоє гарних діточок, Ігоря і Данусю і дочекалися троє внуків, якими Люба дуже гордиться.

Брат Володимир / покійний / колишній учень Гімназії у Берхтесґадені, любив спорт, постійно займався ним і за це дістав високе "Онтарійське Відзначення". Він гарно співав і навіть був солістом у хорі. Одружився з Нусею Сороківською, ученицею Гімназії, яка була в тій же клясі що Влодко. Обоє гарно вчилися і діти вдалися до них, а це: Христина, Юрко, Таня і Андрій. Вони мали четверо внуків. Яка шкода, що так нагло обірвалося життя Влодка, що не дожив він старшого віку.... Помер під час

гри у відбиванку.

Брат Микола був рівно ж учнем Гімназії у Берхтесґадені. Разом зі своєю дружиною Славою, були власниками склепу " ІҐА". Тепер уже на пенсії і вдоволяються успіхами своїх доньок: Ляриси, і Роми. Вродлива Ляриса працює у "маркетінг"-у, а Рома була чотири роки в Києві, де працювала кореспонденткою і дописувала до американських аґентств преси. Привезла зі собою відтіля українську собаку - ірляндського сетера, якого кожний полюбив.

Наймолодший брат Іван, а колись у Берхтесґадені також один із молодших учнів Гімназії, є довголітнім власником квітярні і втішається успіхами своїх струнких і мудрих дітей, Уляни і Марка, що саме кінчають студії в Торонтському університеті.

Мені, з моїм чоловіком Юрком, пощастило діждатись 39 - ліття подружжя і виховати сина Богдана і дочку Марту. Любимо їх і радіємо їхніми успіхами.

Гордимося усіми дітьми, бо вони не лише закінчили українську школу, але і вищі студії в Торонтському університеті. Бракує нам братів, що вчасно від нас відійшли, але така їхня доля. Живемо споминами про них. В їхню пам'ять ми побудували велику і чудову каплицю в рідному селі Бачина, в Україні - при головній дорозі до Нового Самбора.

Наш табір "Орлик" біля Берхтесґадену залишиться для усіх нас незабутнім. І хоча молодість пройшла... прошуміла... то спомини залишаються назавжди.

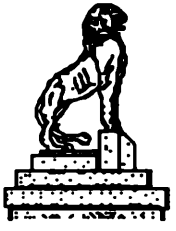

Олена Зеленко-Стадник

БЕРХТЕСҐАДЕН
(Замість квітів на могилу Ікера)

....Літа споминаєм щасливі,
Що в сірій згубилися млі,
Розплились у морі безкраїм...
І тільки далека луна
У серці часом нагадає,
Що й в нас була власна весна..

Роман Завадович

У травні цього року минає 37 років, як ми, учні 8-ої кляси Берхтесґаденської Гімназії склали іспит зрілости (здали матуру). Хоч уже багато років проминуло від тієї пам'ятної події, як ми стали зрілими людьми, дуже часто відсвіжуються у пам'яті поодинокі події, товариші шкільної лавки, наші учителі, яких ми звали професорами.
Пригадую нашого незабутнього директора Гімназії, проф. Володимира Радзикевича, що з такою любов'ю і батьківською посвятою вчив нас української мови. Василя Стецюка, професора латинської мови, що дійсно відповідав усім вимогам університетського професора. Він не тільки вчив латину, але вщеплював нам любов і пошану до тієї мови, що була колись мовою культурного і наукового світу. Тому, що та "любов" до латини не дуже то закорінювалася у наших серцях, довелось йому не раз суворим тоном її наганяти. Ніколи не забути нам проф. Шляхтиченко, яка була не тільки дуже добрим педагогом математики, але також для більшості нас, що жили в бурсі, порадницею і найближчим другом. Ми звали її "тіточкою", бо дійсно вона опікувалася нами, як своїми рідними дітьми. Наганяла спати вечорами, а вранці будила, як сама часто казала: "мертві тіла".

Пригадую проф. Супінського, який вчив нас німецької мови і якого ми звали "Кохасьом". Професора Васькова, що "товк" хемію. Хіба можна забути нашого проф. Гайду, який вчив нас англійської мови! Ця мова була дещо іншою від тієї, яку я почула в Канаді. Назавжди залишиться у пам'яті о. проф. Тарнавецький, який викладав історію і релігію. Цей наш дорогий отець професор був добрий на оцінки, хоч у більшості дуже мало давав нам нагоди говорити, чи відповідати учням, бо сам дуже любив говорити. Тямлю, як кілька учнів нашої кляси прийшли здавати історію до о.Тарнавецького. Він на самому початку розговорився, а коли прийшла черга нас питати, о. професор заявив: "Та ж ви нічого не знаєте, я сам говорю весь час, прийдіть за два тижні знову здавати"! Не можемо поминути і проф. Чорнодольського, що вчив нас біологію. В нього ще й досі зберігся нотат-

ник, у якому він зазначував успіхи і давав оцінки поодиноким "жертвам". Із вдячністю згадую проф. Федусевича, який вчив нас українську літературу і граматику.

Справді багато завдячуємо нашим професорам, які у невідрадних, таборових обставинах, з великою посвятою і терпеливістю вчили нас прямувати до вершин, хоч часто самі тиснулись в невигідних кімнатах, переділених параванами, без достатнього харчування і задовільних умов праці. Все ж таки вони, ці наші "бельфери", вивели багатьох із нас у люди. Сьогодні наші колеґи, колишні учні Берхтесґаденської Гімназії, здобули чільні місця в країнах "нового поселення".

До наших професорів слід долучити також і нашого Івася (Ікера), який недавно відійшов від нас у "кращі світи". Щоправда, він, І. Керницький, нічого у нас не викладав, але дехто завдячує йому, як і рівно ж покійному поетові Андрієві Гарасевичеві, багато дечого. Тямлю, як ми здавали письмову матуру, нас справді чомусь опанував страх. Було це 29-го квітня 1947 року. Вся "А" кляса вже другий день складала письмові іспити. Того дня саме писали іспит з німецької мови. Крім комісії були і "кур'єри": "Кохасьо", "Ксьондз", і "Чорнодоля". Всі дещо денервувалися. Заглядаємо крізь вікна, наладнуємо зв'язки і ждемо, щоб занести їм сніданок, а це добра нагода на "першу допомогу"... Завтра здаємо українську мову. У бурсі стараються вчитися, але для навчання ніяк немає настрою. У "Жабензе" (таборова калабаня) жаби дають концерт, так гарно надворі, але кожному на голові, як буде завтра? Це були останні рядки із щоденника бурси. Були різні чутки: що теми будуть нелегкі, що час буде обмежений і що дижурні професори створюють важкі обставини. І ось, тут з'явилися на допомогу два наші приятелі, Андрій та Івась. Хтось перекинув "на світ" теми завдань з української мови і літератури, а там уже ті, два "спеціялісти", все випрацювали і готове завдання передали через нашого незабутнього отця професора, що у своїй довгій рясі "перепачковував" їх до кляси. Кому потрібна була поміч, вона завжди наспівала своєчасно. Напевно, ні одному із наших суворих професорів і не снилося, що в нас діяв так добре зорганізований зв'язок із "зовнішним науковим світом". І саме тепер коли згадуємо шкільні часи, нашу матуру, наших професорів, з великою вдячністю і подивом згадуємо молодого поета і альпініста, Андрія Гарасевича, письменника-гумориста Івася Керницького та о. проф. Тарнавецького, які направду розуміли нас "нещасних матурантів" і старались нам допомогти.

Тому не дивно, що кожного разу, коли ми влаштовували наші з'їзди чи зустрічі колишніх учнів, ми завжди запрошували нашого Івася. Він не тільки радо приїздив і проводив свій час посеред нас, але і виступав, читаючи свої гуморески присвячені з'їздові, чи нашій Альма Матер - Гімназії. Опісля цю саму гумореску поміщувала "Свобода" з дописскою, що автор присвячує її колишнім гімназистам з табору "Орлик" у Берхтесґадені.

На жаль, на останній наш з'їзд, що відбувся в Елленвілі, Н.Й., наш приятель

Івась - не зміг приїхати. У листі до нас він оправдував себе: "Я записався у семидесятники і записали мене у клюб ювілятів. Саме з тих ювілейних причин не зможу взяти участи в зустрічі Берхтесґаденської Гімназії в Елленвілі, бо вельмишановні пані із СУА поквапилися влаштувати мені в місяці жовтні "юбілеуш" і заарештували мене в Ню Йорку. Саме тут передаю Вам, Оленко, гумореску п.н. "Я також гімназист", на актуальну тему і прошу, та уповноважнюю Вас відчитати цю річ під час розвагової програми, якщо б вийшла потреба і нагода, за що згори дуже дякую".

Я цієї гуморески не читала. Мене виручила наша Зеня Лавришко-Бундзяк, яка прочитала її справді по-мистецькому. Усі ми, однак, відчували, що Івася Керницького таки бракувало серед нас. І буде його бракувати і на наступних з'їздах нашої школи. Жалко, що не буде вже кому передати гуморески, присвячені нам і нашій Гімназії, щоб хтось із нас їх читав. Одначе, пам'ять про цього доброго нашого приятеля, Івася Керницького залишиться на довго між нами, в наших серцях.

"Свобода"-1984 р.

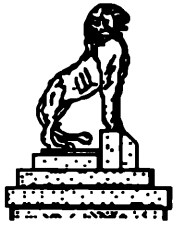

Передаючи мені свій " Спомин з молодих літ," Зіна обіцяла написати ще дещо про Українську Гімназію у Берхтесґадені. Не довелося однак Їй цього довершити, бо важка недуга подолала цю прекрасну людину. М. Р.

Зіна Кандюк-Раковська.

СПОМИН З МОЛОДИХ ЛІТ.

("А молодість не вернеться, не вернеться вона...")

Тепер саме, коли обходимо 50 ліття Берхтесґаденської Гімназії, які правдиві ці слова... Немов у калейдоскопі проходять перед очима щасливі роки нашої молодости в таборі "Орлик" у Берхтесґадені. Комусь може видаватися дивним, що пишу "щасливі", але для нас, молодих гімназистів, були вони дійсно такими.

Нашим батькам, чи опікунам, було набагато важче переходити таборові будні, бо вони мусіли подбати про нашу освіту, про харчування, одяг, взуття, а нам молодим, як то співається в пісні: "море було по коліна".

Згадуючи нашу школу, мені ввижається перший бльок, який займала наша Гімназія. Найбільшою прикрасою Гімназії був наш дорогий і всіми люблений директор Володимир Радзикевич. Він кожного ранку стояв при дверях і всіх нас, учнів, вітав з добрячою усмішкою і втішався нами. Всі ми учні, кращі, чи гірші, були для нього однаковими дітьми, яких він любив і дорожив ними і в яких хотів бачити будучність нашої Української Держави.

І треба визнати, що завдяки директорові і нашим професорам, які вщепили в нас любов до нашої України, ми змогли це передати нашим дітям. Як боляче, що їх уже немає, бо і директор і всі наші професори, а також і багато, наших товаришів, перенеслися у засвіти.

З поміж наших товаришів гімназистів багато вийшло професійних людей і підприємців, а деякі вже віддали і ще віддають своє знання на користь України.

Дякуючи Олі Гладишовській за її ініціятиву, ми, колишні учні берхтесґаденських шкіл (бо крім Гімназії була ще й Торговельна Школа), з'їзджаємося за Божою поміччю кожного року, щоб разом зустрітися. Тоді, в надзвичайно приємній, товариській і веселій атмосфері проводимо 2 - 3 дні у своєму колі. Ось тоді, незалежно від віку і здоров'я (бо і воно вже химерне), згадуємо наші молоді літа.

...."А чи ти пам'ятаєш, як ми ходили там і там ? А чи тямиш, як ми, пластуни ходили на прогульки у гори, на Вацмана? А чи пам'ятаєш, як ми співали в гімназійному хорі, а проф. Цепенда тоді диригував? А пам'ятаєш, як ми займалися спортом? А пам'ятаєш, як ми до ранку побували на забавах, а опісля треба було вже в 9-тій годині іти на Службу Божу, бо хоч о. Тарнавецький любив і розумів молодь, однак, щодо виконування релігійних обов'язків він був безкомпромісний ?"

І вміли ми все те долати: науку, і забави, і співали ми в хорі, і брали участь у спорті, і на "романси" час найшовся. Все це велося у гарних, приличних формах, не так, як спостерігаємо це в теперішніх часах між молодими людьми.

Наш табір, "Орлик", був тоді немов невеличке містечко, в якому знаходились: своя таборова адміністрація, церкви, шпиталь, дентистична клініка, пошта, кооператива, різні верстати та робітні, театр, хорові ансамблі, дитячий садочок, фризієрня, поліція, гімназія, торговельна школа, музична школа, та різні вишкільні курси. О 12-тій годині полудня таборове радіо крізь свої голосники, інформувало мешканців про останні світові новини. Тоді мужчини мали змогу політикувати.

Незабутнім враженням залишиться день відправ великодної утрені, коли рано-раненько, до сходу сонця, весь таборовий люд виходив на площу, щоб взяти участь у цих відправах, які проводили місцеві священики.

Цей спів: "Христос Воскрес", ще до сьогодні лунає у моїх вухах, як чудова, торжественна мелодія.

Посередині табору була спортова площа, на якій звичайно відбувалися різні святкування і спортові змагання. Чи тямите ще , як Христя Левицька здобула перше місце в бігу?

У таборовій кухні ми одержували їжу і поки донесли до дому - з'їдали половину хлібної пайки (це я так про себе).

Згадала я про Пласт. Боже, які це були гарні часи !!! Вигоди там не було, ми спали під шатрами, без ліжок, але скільки теплих вражень, чудових споминів залишилося з тих часів, і все це понесли ми із собою в життя. Не знаю, що я віддала б, щоб хоч на мить повернутися в ті часи... але ж ні, я ж на початку сказала, що: "молодість не вернеться "... і треба прийняти це за істину.

У двійку з Ігорем, перебуваючи недавно в Німеччині, ми їздили три рази до Берхтесґадену, в супроводі Юрка Тимченка і очевидно відвідали наш колишній табір "Орлик". Ті самі казарми, будинки, ті самі гори, цей же сам лев при входовій брамі, лиш бракує юних, ясних облич молоді і це також доказ, що "молодість не вернеться"... Тямлю, як прийшлося нам залишати табір і виїзджати в далекі країни, то це була для нас, молодих, одна із найважчих хвилин. Кожний із нас виїзджав в інший час, в інші сторони, а деякі з нас мусіли залишатися через погане здоров'я. Ми обіцяли собі не забувати один про одного. Багато із нас переїхавши на новий континент, відшукували одне одного, і "ох", як собою раділи. І тут саме нашій Олі Гладишовській-Савчук прийшла ідеальна думка, щоб організувати з'їзди -зустрічі учнів Берхтесґаденської Гімназії, що вона прекрасно виконує, і за це ми всі щиро вдячні їй, а я кличу грімко: "Дякуємо Тобі Олю за таку мудру ідею і за Твої старання в тому ділі" !!!

Хай же цей маленький спомин, чи радше моє роздумування у 50 -ліття нашої Гімназії буде пригадкою для всіх, що духом мусимо держатися "молодими", щоби ще багато років веселитися на наших зустрічах і пригадувати собі безповоротні літа нашої молодости... До зустрічі !!!

Подаємо кілька уривків із життєпису Софії-Зіни Раковської що був поміщений у статті Олі Гаєцької у щоденнику "Свобода" з п'ятниці 8-го березня 1996 р. під заголовком: "У 40-ий день відходу у вічність Софії-Зіни Раковської ":

...Софія Неоніля Раковська - загально відома як Зіна, народилася у Станиславові, в патріотичній родині вчителів Наталії і Стефана Кандюків. Дитячі роки Зіни не були веселі. Ще перед закінченням восьмого року її життя помер її батько, а 10-річною дитиною втратила улюблену маму, яка називала Зіну "зірочкою свого життя". Зіною заопікувалися вуйко Володимир Мельник з дружиною Марією, які проживали в Коломиї, де Зіна мала змогу ходити до народної школи і гімназії. Час до часу відвідували її два старші брати Роман і Богдан. На превеликий жаль, і з братами доля судила їй розлучитися. Роман став жертвою воєнної хуртовини, а Богдан вступив у ряди Української Дивізії "Галичина". Мимо солідної і щирої опіки родини, в листах до брата Богдана молоденька Зіна часто із сумом згадувала своє раннє сирітство...

...Гімназію закінчила в Німеччині, у Берхтесґадені. Своєю веселою і погідною вдачею з'єднувала собі молодих людей у школі і вчителів, добре вчилася, належала до Пласту і диспонуючи добрим голосом, співала в гімназійному хорі. Тут вона познайомилася з майбутнім її вірним другом життя, Ігорем Раковським і після приїзду до ЗСА, ще дуже молоденькі, Зіна та Ігор започаткували своє незвичайно щасливе, повне обосторонньої любови подружнє життя.... Ігор і Зіна з великою відданістю виховали трьох синів: Ігора, Юрія і Андрія....

---------- o ---------- o ----------

Мирон Радзикевич -

Не мутіть спокою ...

Як приклякнеш на моїм гробі
І склониш скроні до хреста, -
Відмов молитву тихо ... тихо ...
Щоб й не ворушились уста.
Не смій мутити тої тиші,
Що тут панує довкруги,
Бо я заслухана в чудові звуки,
Мелодію всесвіту - краси ...
Я чую, як в гірськім потоці
По камінцях дзюрчить вода,
Як квіти ронять пелюстки,
Як жовтий лист з дерев спада.
Я прислухаюся до шуму вітру,
До співу птиць, до жучка гри,
Як хвилі морські лоскочуть-миють
Піною плоскі береги.
І чую я як ти приклякнув ,
По щоці котиться сльоза
І молишся так тихо ... тихо ...
Що й не ворушаться уста.

Софія - Зіна Раковська

Цей нарис присвячую своїй незабутній Дружині Зіні і всім тим, кого між нами вже немає.

Ігор Раковський

СУДЖЕНОЇ КОНЕМ НЕ ОБ'ЇДЕШ ...

(Перегляд подруж, що запізналися в таборі "Орлик".)

Минають роки, невпинною рікою пливе час і може саме тому ми все частіше вертаємося думками у наше бурхливе минуле. Таке воно було нераз важке, часом майже безнадійне, а все ж таки, щасливе минуле, бо ж молодість відкривала перед нами широкий і невідомий світ. Можливо, що всі ці наші спогади про молодість й уможливили видання книги про Українську Гімназію у Берхтесґадені. Коли виникла думка про видання цієї ювілейної книги, почали напливати дописи про всіх і про все. Мені впало на думку написати про це, що було, як мені здається, одним із дуже важливих факторів нашого таборового життя, а саме про молоді пари, які свою родинну майбутність почали в таборі "Орлик" у Берхтесґадені. У таборі було багато гарних "леґінів", але табір "Орлик" був відомий також із того, що там були гарні дівчата. Нічого дивного, що помимо всякої непевності, що висіла над нами відносно нашої майбутності, - молодість була тим всім, чим ми жили. Були організовані різні школи: Гімназія, Торговельна Школа. Організації Пласт і СУМ, але попри все це, - були симпатії, романси, вечірки при звуках оркестри, яка звичайно складалася з гармонії, бубна і скрипки.

Творилися пари, які можна було поділити на такі катеґорії: серйозні, менш серйозні і зовсім несерйозні. Зачну від тих останніх, зовсім несерйозних, бо це найлегше. Це були молоді люди, яким здавалося, що вони собі взаємно подобалися, але вже по кількох "рандках" побачили, що вони не мають нічого спільного одне з одним і розходилися.

Менш серйозними парами були ті, що ходили разом вже кілька місяців, старалися знайти одні в одних щось спільного, але будучи впертими, - не находили спільної мови, "йшли собі на нерви" і також розходилися.

Серйозні пари були ті, що розбиралися в ділі і помимо непевности та невигод таборового життя, мали відвагу розпочати подружнє життя. Такими були: Роман Микита і Галя Німилович, Роман Свистун і Орися Батерфальви. По закінченні Гімназії, вони побралися і спільно пішли в життя. Сьогодні, вже на пенсії, Ромко Свистун завзято вправляє ґольфа на Фльориді, Ромко Микита пильнує внучат, а щоб не заважати Галі в хаті, вечорами йде до Самопомочі.

Більшість тих серйозних пар, які почали ходити одні з одними у таборі, побралися вже в Америці чи в Канаді. І так, Влодко Ігнатович і Нуся Сороківська, обоє були з тих наймолодших, які полюбилися, але яких рідко можна було бачити разом у таборі, бо були ще дуже молоденькі. Влодко мав гарний голос і був добрим спортовцем, а Нуся була тихенька, лагідна і надзвичайно добра.

Зеньо Салевич вже був на студіях у Мюнхені і до табору приїздив тільки наприкінці тижня, але таємниця вийшла скоро на яв, бо на всіх таборових забавах він тулився до Віри Німилович. Побралися вони в Америці і до сьогодні живуть у Ню-Джерзі.

Ґеньо Ваґнер був уже на студіях у Мюнхені, але Ірка Павлюк була, як той магнет для нього, що притягав його до табору. Побралися вони в ЗСА.

Ніхто б ніколи не подумав, що всім відомий лещетар і альпініст, Влодзьо Лоґуш почне ходити з малою, але дуже енерґійною Лесею Ковалюк. Обоє побралися в Америці і живуть у Сиракюзах.

Були й такі цікаві пари, як Мирон Гарванко і Ліда Кохан. Вони ходили обоє до одної кляси. Мирон зітхав до Ліди, але не мав відваги їй про це сказати. Відважився на цей крок аж в Америці, де вони і побралися.

Влодко Ґолембйовський, хоч був уже "по Дивізії", не смів сказати Марійці Масло, що її любить і зробив це аж в Канаді, де вони і одружилися.

Наш гімназійний дириґент, Левко Филипів, любився у Тані Коляджан, а вона у ньому, але як вперта людина чекав, щоб вона першою йому про це сказала, що, на жаль, ніколи не сталося.

Важко поминути ще дві пари "родовитих" берхтесґаденців, які властиво в таборі лиш симпатизували, але опісля здали собі справу, що це щось більш поважне і побралися. Богдан Гарух і Славка Олесь ходили разом до одної кляси, але одружилися аж у Канаді і там щасливо живуть.

Оксана Лоґуш і Богдан Федорович зналися вже з табору, але ще краще себе пізнали в Америці і там побралися. Вони часто їздять в Україну і є там активні у різних допомогових акціях.

Сенсацією табору були три пари, які ходили постійно і серйозно, а всі чекали, коли ці романси розлетяться. Мирон Радзикевич, який повернувся з Дивізії, студіював у Мюнхені, але його серце полонила Ірка Кассараба, гарна брунетка з чорними очима і веселою вдачею, до якої зітхало кількох колеґів з табору. А щоб знайти оправдання, чому "не копаєшся" до неї, казали, що немає шансів, бо вона ходить із сином директора гімназії. Ті, однак, що знали Ірку, знали і це, що вона любила не сина директора, а Мирона, такого яким він був, лагідним, спокійним, зрівноваженим і вона знала, що він її любить. Побралися вони в Америці і живуть у Фльориді.

Другою парою були Ярко Дмитерко і Люся Кнавер, дівчина товариської вдачі, коло якої крутилося багато наших "професійних кавалерів", що нераз спричинювало Яркові підвищений тиск крови. Обоє вони ходили до тієї самої кляси, співали в хорі, належали до Пласту, а що найважливіше, обоє походили з Винник в Україні, зналися ще малими дітьми і були свідомі того, що вони призначені одне одному. Вони побралися в Канаді, і мають чотири доні і гурток внуків. Там вони живуть щасливо і досі.

Третьою парою були Ігор Раковський і Зіна Кандюк, сирота, із десяти років яку виховували її вуйки і яка мала прикмети, типічні лиш дівчатам-українкам, а саме: погідну і веселу вдачу, мельодійний і дзвінкий голос і карі очі, що променіли добротою, а водночас іскрилися бадьорістю. Я був

досить "популярний" в таборі, бо займався спортом, співав у хорі, був курінним у Пласті, "лазив" по горах, належав до партії і мав щастя поміж дівчатами. Проблемою, однак, було те, що Зіна зовсім не звертала на мене уваги, що мене сильно злостило, бо вона мені подобалася. Будучи "неприділеною" до нікого, Зіна завжди мала кількох "адораторів", що коло неї крутилися. Не один раз я здержував себе, щоб котрогось із них не кинути у "Жабензе" і попробувати, чи він вміє плавати. По якомусь часі я почав застосовувати ту саму методу ігнорування, якою вона мене дратувала і в дуже короткому часі я мав позитивні результати. Ніколи не забуду, як одного вечора я набрав відваги і, коли Зіна виходила зі сходин (перед 10-ю годиною мала бути в хаті), я підійшов до неї і "випалив" одним духом: "Доки ти будеш грати варіята? Ти знаєш, що я тебе люблю". Ніколи не забуду, як її карі очі наповнилися сльозами радости і вона прошепотіла: "Чи ти знаєш, як довго я чекала, щоб почути це від тебе?" На другий день всі дівчата в гімназії вже знали, що Ігор освідчився Зіні. Наше ходження разом - довго не тривало, бо вуйки Зіни дістали виклик їхати в Америку. Мої батьки, не маючи візи на виїзд, голосилися скрізь де була можливість: до копалень у Бельгії, в Австралію "ловити кенґуру" і т. д., бо нас лякали, що хто не виїде вчасно, то поїде "на родіну". Не маючи грошей на студії, я почав працювати водієм (шофером) в ІРО і возив еміґрантів з нашого табору до Мюнхену. Одною із найсумніших хвилин мого життя було, коли я віз вантажним автом родину панства Мельників і мою Зіну. Кожний раз, як я глянув у дзеркало автомобіля, я бачив ті, заплакані карі очі... Невже ж це розлука назавжди? Але, Бог був добрий і за пів року Зіна вислала для нас виклик в Америку. Коли корабель, що ми ним пливли, причалив до Ню Йорку, на мене ждала та, з якою потім я провів спільно 46 років щасливого життя.

Загальна характеристика поодиноких пар, які запізналися в таборі "Орлик" у Берхтесґадені:

Тому, що сьогодні все аналізується в цьому, так збаламученому світі, хочу розглянути декілька моментів, які були спільними для всіх тих молодих пар, що починали своє подружнє життя в таборі "Орлик". Зачнімо від дівчат:

1. Всі дівчата походили з родин, які мали солідну моральну і релігійну традицію, де не чулося про розводи чи подружні зради.

2. Всі дівчата були веселої вдачі, любили життя, спів, були повні енергії, і як виявилося, стали добрими жінками, матерями і бабцями.

3. Всі були типові українки: чорняві (переважно) - за вийнятком Зіни, що була бльондинкою з чорними очима, всі були гарно збудовані і з твердими моральними засадами.

4. Всі були релігійні і, як мені відомо, вводили ці релігійні почуття у своє родинне життя.

5. Всі вони раділи успіхами своїх чоловіків, боліли їхніми невдачами, а про родинні зради не було й мови.

Що можна сказати про хлопців ?

1. Всі вони були лагідної, веселої і спокійної вдачі.

2. Всі мали здорові амбіції закінчити студії і чогось досягти у суспільстві, чого нас вчили наші професори, на чолі з нашим улюбленим директором В. Радзикевичем. Як нині, стоїть перед моїми очима образ, св. п. директора, який кожного ранку стояв перед входом до будинку Гімназії і з батьківською любов'ю глядів на нас. Думаю, що ми не завели його, бо не тільки самі чогось добилися, але і наші діти пішли тим шляхом на який спрямувала нас Гімназія з нашими професорами, з отцем Тарнавецьким і з незабутнім директором В. Радзикевичем.

Роки пливуть і наші ряди починають рідшати. Вже немає між нами таких товаришок і товаришів: Ірени Павлюк-Ваґнер, Тані Коляджан, Зіни Кандюк -Раковської. Відійшов у вічність Влодко Ігнатович, залишаючи в смутку Нусю, помер Левко Филипів, Влодко Ґолембйовський і інші...

31-го січня 1996 р. відійшла у вічність Зіна, залишаючи в невимовному смутку мене - мужа, трьох синів - Ігоря, Юрка і Андрія, три невістки - Ксеню, Олю і Рому та шестеро внуків: Матея, Вікторію, Наталку, Діяну, Петруся і Марка. Вона була тим промотором нашої родини і довкола неї все оберталося. Вона раділа моїми успіхами і наших синів, а коли наша, молода Держава починала підноситись з руїни, Зіна вважала нашим обов'язком поїхати туди і працювати для України. Вона працювала там хронікарем, коли я був відповідальним за безпеку Кардинала Любачівського, а опісля, як ми переїхали до Києва, Зіна займалася допомогою для сиріт. Важко вгадати, але, може, будучи близько Чорнобиля, могла привезти невилічиму недугу рака. Вона була ідеалом для наших синів і сильно переживала, коли Юрко і Андрій пішли моїми слідами, бо закінчивши студії з криміналістики, пішли на державну працю до найнебезпечнішого відділу боротьби з наркотиками і організованою злочинністю. Зі сльозами на очах Зіна оплескувала нашого найстаршого сина, Ігоря, коли він виступав на з'їзді адвокатів у Львові, в 1993 році, а опісля оплескувала моє відзначення, яке я одержав за зорганізування 1-ої Міжнародної Конференції для боротьби із організованою злочинністю у Києві 1994 року. "Ти, Мамо, не забувай, що ми з берхтесґаденського роду" - жартували наші хлопці, обнявши її, коли вся родина з'їздилася на свята до нас, на "Верховину". Вони ж бо виростали на оповіданнях про наші переживання у Берхтесґадені, відвідували разом з нами Берхтесґаден, коли три роки тому я службово перебував у Німеччині. Зіна відійшла, але свою місію, тут на землі, вона сповнила так, як її сповняють інші жінки, які починали своє родинне життя в таборі "Орлик", а також ті, що вийшли з нашого табору і знайшли своїх чоловіків, або жінок з інших, українських таборів. Ми всі дістали там світлі напрямні і здоровий початок. Важко погодитися з думкою, що моєї дорогої Зіни серед живих немає вже, і ми як родина боляче це відчуваємо. Однак, віримо, що дух її з нами і віримо свято в це, що ми ще зустрінемося там, де немає ні болю ні турбот.

Ярема Купчинський

ДИВНИМ І НЕПЕРЕДБАЧЕНИМ РУСЛОМ

(Спомин про Берхтесґаден)

Яким дивним і непередбаченим руслом пливе життя, - думав я сидячи у великому міжконтинентальному літаку фірми "Люфтганза". Я народився у Стрию, ріс у Радехові і частинно в селі Перетині (у діда, отця Івана Купчинського), ходив до гімназії у Львові. Відтак еміґрація, Криниця, Лінц і протилетунська артилерія, обслуговувана підлітками, українськими юнаками. Пізніше Мюнхен, Америка, університет і корейська війна. Потім подружжя і дві улюблені доні. Відтак успіхи в учительській праці, завершені численними нагородами, обранням мене на крайового президента педагогічного товариства і посада директора великого музичного департаменту у відомій шкільній системі.

Тяжко повірити, що я тепер є громадянином Америки і їду до Зальцбурґу зі славною симфонічною оркестрою міста Чікаґо, де моя старша доня, Меланя, грає на скрипці. Нетерпеливо очікую можливости оглянути ту цікаву столицю музики і культури. Сподіюся почути багато концертів, прослідити деякі факти з життя Моцарта і написати статтю до крайового журналу музичної педагогіки. Також, може вдасться відвідати Берхтесґаден і колишній табір "Орлик", де я проживав по війні. Цей табір був організований внаслідок розподілу великого табору воєнних утікачів у Карльсфельді коло Мюнхену. Частину мешканців вивезли до Міттенвальду а іншу до Берхтесґадену.

Мушу признатися, що з причини браку часу і численних професійних та родинних зобов'язань, відвідини колишнього табору не були моїм найвищим пріоритетом. Також підозріваю, що підсвідомо я не хотів поринати в ностальгію і глядіти у вічі несповнених мрій і минулої молодости. У таборі "Орлик" я прожив короткий, але мабуть, найщасливіший час мого життя і там залишив частину своєї душі, яка мабуть, ще дотепер блукає сонними верхами Альп. Я вирішив, що такі інтенсивні почування розгнуздувати небезпечно. Їх треба тримати ув'язненими за сильною фасадою минулого.

Побут у Зальцбурґу сповнив, і навіть перевершив усі мої сподівання. Аж одного дня, оглядаючи чудові альпійські околиці, я побачив у далині голубу сильветку гірського масиву Вацмана. Зовсім несподівано розвалилася моя оборонна фасада і я втопився у могутній повені споминів і ностальгії. Не вагаючись, я повідомив наше товариство, що без уваги на час і зобов'язання, я таки буду шукати табору "Орлик".

Їдучи автом із Зальцбуґу до Берхтесґадену, ми любувалися мальовничими краєвидами і так переїхали австрійсько-німецький кордон. Однак, наші розшуки зустрілися з труднощами. Молода кельнеркаресто-

рану, де ми зупинилися на обід, не могла нам дати бажаних інформацій. Розпитування старших мешканців міста були рівно ж безуспішні. Побачивши моє розчарування, мій зять Едвард, запропонував, щоб ми попросили допомоги в міському уряді. Заїхавши до будинку поліції, вже досить хиткою німецькою мовою, я з'ясував свою справу: шукаю колишнього табору українських біженців, що після Другої Світової Війни містився у військових казармах десь у цій околиці. Дуже чемний комендант поліції, мужчина приблизно мого віку, заявив, що знає про дві військові казарми. Одні у самому місті Берхтесгадені і там тепер міститься американське військо, а друга на передмісті Штруб, що є головною квартирою німецьких, гірських частин. Вони звуться Gebirgsjagerkaserne і перед ними є велика кам'яна статуя лева. Виявилося, що лев був не тільки царем звірів, але і добрим дороговказом до табору "Орлик". Стискаючи руку мого добродія, я щиро подякував йому за доцільну інформацію.

Яким дивним і непередбаченим руслом пливе життя... Будучи учасником двох воєн і переживши великі життєві трагедії, я навчився невтралізувати свої емоції. Така сувора самодисципліна була конечною, щоб зберегти своє фізичне та інтелектуальне існування. Обставини змусили мене навчитися панувати над собою! Але чому я так хвилююся, їдучи під гору, до табору "Орлик"? Де поділася моя самодисципліна? Чи дійсно я став безпорадною жертвою сентиментальної ностальгії?

Нарешті ми осягнули нашу мету. На блакитному фоні гірського масиву Вацмана, у сліпучому промінні вечірнього - сонця появилася башта, ворота і велика кам'яна статуя льва. Наче у сні, пам'ятаю мою суперечку із жовніром, що стояв на варті при брамі і не хотів впустити мене до середини. Покликали дижурного старшину, який розпитавши мене у чому діло, зарядив залишити мій фотографічний апарат і дозволив перейти крізь ворота на подвір'я казарми.

Яким дивним і непередбаченим руслом пливе життя... Я стою посеред колишнього табору "Орлик" і любуюся розгнузданими споминами. В калейдоскопі моєї пам'яти мерехтять численні картини минулого. Пригадую, як наш пластовий гурток "Гірські Орли" готувався у тяжку і досить небезпечну прогульку на шпиль гори Вацмана. Перевірювали наплечники, харчі і конечності. Першу ніч провели в колибі "Вацмангавз", щоб раненько вийти на шпиль гори. Так сталося, що непевна погода дозволила тільки декому із нас осягнути нашу ціль. Пам'ятаю, як їхали ми на озеро "Хімзе"! Були з нами дівчата і мабуть саме тому, отець Тарнавецький був опікуном прогульки. Будучи нормальними хлопцями, ми часто мали "грішні" думки і розмови, з яких треба було сповідатися, але, наскільки я знаю, вони рідко завершувалися чинами. Навіть мови не було про вживання алькоголю, або наркотиків, а саме курення цигарок було рідкістю. У порівнанні з теперішньою молоддю, - ми були досить невинні а може навіть і наївні. По озері треба було плисти човнами до острова, щоби оглянути старовинний замок. Я ще тепер бачу, як Оля Гладишовська і

Дарка Козак намовили Бодя Турченюка, щоб він веслував у їхньому човені. Також пам'ятаю, що німецький робітник, який хотів чомусь мітлою задержати наш човен, посовгнувся і в убранні, головою вниз, полетів у воду. Пригадую цікавий епізод із нашого побуту у Берхтесґадені (а може це було ще в Карльсфельді), як учні шоферських курсів мали забаву. Я і ще кілька гімназистів пішли танцювати. Наступного дня вбіг до нашої кляси один із професорів. Його лице нагадувало шпиль Вацмана під час найгіршої громовиці. Він закричав: "Ті панове, що мають щось спільного із шоферами, прошу сейчас зголоситися до пана директора!" Всіх нас, що були на забаві, викинули з Гімназії. Щойно кілька днів пізніше, коли ми покаялися за наш "злочин", нам дозволили продовжувати науку.

Пам'ятаю досить дивну і неприємну подію з нашого пластування. Гурток "Гірські Орли" вирішив відвідати табір у Міттенвальді. Кілька тижнів ми приготовлялися до цієї, дуже важливої для нас події. Станична старшина знала про наші пляни і виглядало, що ставилася до них позитивно. На жаль берхтесґаденська пластова команда не була вільною від інтриґ, заздростей і нещирого політикування. Це неґативно впливало на різні її ініціятиви. В день від'їзду до Мітенвальду, перед відходом на залізничну станцію, ми стали до раннього звіту в пластових одностроях. Щойно тоді нас повідомили, що із невияснених причин, нам забороняють їхати. Навіть тепер, п'ятдесят років пізніше, я ще не можу забути, ані простити цього шаленого, нерозумного рішення. Я переконаний, що кращої рецепти на відчуження молоді важко було б знайти. Ще кілька інших, цікавих споминів залишилося в моїй пам'яті. Незабутня прогулька на озеро "Кенігзе", що задовільнила всіх її участників. Криштальночиста вода, що спливає з гірських льодовиків, була надто холодною до купання. Ця прогулька малощо не закінчилася трагедією. Спинаючись по досить стрімкій стіні гори, хтось із наших хлопців нехотячи зрушив вільне каміння і спричинив кам'яну лявіну. Малі і великі брили каміння почали падати на тих, що були внизу. То було велике щастя, а може навіть і чудо, що ніхто не був убитий, ані навіть поранений.

Це мабуть почалося ще в Карльсфельді, як наш пластовий гурток вирішив видавати літературно-гумористичний журнал, щоб заохотити молодих поетів і письменників розвивати свої таланти. Заанґажували і мене до того, цікавого проєкту. Друкували мої вірші і часто вживали їх на пластових ватрах та інших імпрезах. Саме тому, п'ятдесят років пізніше "запрягли" мене до писання оцих споминів. Головним редактором був Любомир Дитиняк, псевдонім "Панько Фляшка", а журнал називався "Дишель". Ми казали, що дишель провадить воза і куди поведе дишель туди поїде і віз. Наше, дещо менш цивілізоване гасло було: "бий хлопа дишлем, але не по лобі". Мені ще і дотепер дивно, що деякі пуритани, члени учительського збору і пластової старшини бачили у назві "Дишель" якесь неприличне значення. "Порадили" нам змінити назву і таким чином із "Дишля" виник "Скиталець".

Багато старших пластунів і гімназистів були колишніми добровольцями Дивізії, УПА, або Юнаків і уважали себе українськими націоналістами. Багато з нас були членами ОУН, хоч про це голосно не говорилося. Я ще тепер подивляю нашу ідейну молодь, що була готовою боротися за Україну. Тяжко поминути порівнання з тими молодими американцями, що протестували проти своєї держави і палили військові реєстраційні картки. Важко зрозуміти, чому тепер колишніх дисидентів вибирають до важливих державних урядів. Згадуючи українських націоналістів - мушу ствердити, що і в нас були ідеологічні суперечки. Безконечна полеміка між двома головними напрямками в ОУН деморалізувала наше еміґраційне суспільство. Пам'ятаю, як сварилися за кольори прапора, чи синє має бути на горі, чи жовте. Доходило навіть до того, що здерли прапор і кинули його на вулицю. Ніколи не забуду слів колишнього старшини Дивізії, що стратив руку в бою під Бродами. Висловлюючи свій гнів, він заявив, що, коли український прапор лежить на землі, то горою не є ані синє, ані жовте. Знаючи, що діється тепер у Верховній Раді вільної України, мушу ствердити, що наш нарід має багато позитивних прикмет, але єдність, на жаль, не є однією із тих рис.

Будучи впорядником двох пластових гуртків, - одного новаків, а - другого юнаків, я одержав знамениту нагоду запізнатися з учителюванням і поважно зацікавився вихованням молоді. Я відчув велику сатисфакцію, коли мої малі пластуни гукали за мною: "Братчику Яремо, СКОБ!" Це опісля змінилося на: "Mr. K. how are you ! ". Інша мова, але ті самі сентименти, та сама відповідальність, той сам обов'язок і ті самі небезпеки. Для доброго учителя неважне, чи діти білі, чорні, чи жовті, чи вони християни, жиди, чи мусульмани. Мета, відповідальність і обов'язки залишаються ті самі. Шляхом виховання молоді - учителі мають унікальну нагоду будувати кращий світ.

Голос мого терпеливого зятя повернув мене з верхів споминів у долину дійсности. Вже заходило сонце і треба було вертатися до Зальцбурґу. Повільним кроком я перейшов крізь браму і опинився назовні військових казарм. Останній погляд на башту, на ворота, на кам'яного льва, на дрімливого Вацмана і авто рушило в дорогу.

Яким дивним і непередбаченим руслом пливе життя... Я відбув "прощу" до табору "Орлик", глянув в обличчя минулого і визволив його з неволі забуття. Щойно тепер я можу належно оцінити події моєї молодости і цінність виховання в українському середовищі. Без огляду на численні обмеження і нестачі, воно було високої якости! Пласт кріпив наші молоді характери, а Гімназія, зі своїми надзвичайно відданими професорами, давала подивугідну і досконалу освіту. Я приходжу до такого висновку, знаючи про великі успіхи наших сучасників, друзів і подруг із юних літ.

Хоч доля розкинула нас по цілому світі, ми здобули вищу освіту і пристосувалися до нових, часто примхливих обставин. Ми залишилися вірними нашим ідеалам і продовжували служити Україні в міру наших інди-

відуальних можливостей.

Тепер, під осінь мого життя, я гордий і вдячний за привілей бути членом шляхетного товариства пластунів і гімназистів колишнього табору "Орлик". Тому з пошаною складаю нашим достойним друзям і подругам глибокий поклін і щирий привіт з нагоди наших п'ятидесятих роковин !

ЕПІЛОГ

Ці спомини про Берхтесґаден є начебто хронікою подій, як вони зареєструвалися у моїй пам'яті. Прошу вибачити мені за можливі недокладності. Я не мав наміру, ані причини свідомо перекручувати фактів минулого. Те саме відноситься і моїх думок, поглядів та висновків. Всі вони є виключно моїми і можна з ними не погоджуватися. Я вирішив прийняти це завдання, надіючись, що зможу задовільнити наших читачів. Чи вдалося це мені ?

Ці спомини присвячую пластунам колишнього гуртка "Гірські Орли", членами якого були:

Богдан Ковалюк	Ярослав Базюк	Ігор Гайда
Богдан Турченюк	Орест Павлів	Любомир Дитиняк
Іван Кузів	Евген Пакуш	Зенон Леґедза
Богдан Стефанів	Богдан Федаш	Ярема Купчинський

Нехай знають про них нові покоління !

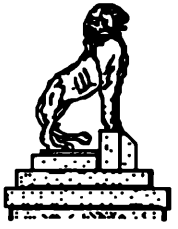

Ярема Купчинський

А Л Ь П И

Де ваші узгір'я закуті снігами,
Там рвалися мрії мої.
Мов велетні дивні, повиті казками
Видніете ви в далині.
Байдужі вам війни і смерть і терпіння,
Байдуже вам людське життя.
Любов вам незнана ні тихе горіння
Холодних вогнів забуття.
Століття летять мов сполошені сови
І крилами бють, що аж страх !
З вітрами провадять невпинні розмови
На ваших ґранітних шпилях.
Та вам це байдуже, бо жодна вже сила
Не збудить дрімаючих скель,
Ні темних лісів, що земля породила
На лоні предвічних осель.
А музика ваша- змінлива і пишна ;
Це луни далеких верхів,
Річок шепотіння, задумана тиша
І шум непокірних вітрів.
Це чуда, це дива, що годі списати
В кількох недокладних словах,
Лиш мрії вдягають невидимі шати
І линуть, втікають мов птах.
Бо мрії химерні, спинити їх годі,
Їх місце в святині краси,
Де жертву складають могутній природі
Синяво замрячені сни...
Чудові ви Альпи, розлогі як море,
Безмежна є ваша краса.
Однак я недав би з пасма Чорногори
За вас ні куска камінця !

Берхтесґаден, 1946 р.

Юрій Слюсарчук

БЕРХТЕСҐАДЕНСЬКА РАКЕТА

(Спогад)

Берхтесґаден... Скалисті масиви гір родини Вацмана та Гогер Ґиля... Спадиста дорога зі Штрубу на залізничну станцію, по якій Хіна їхав у долину частинно на ровері, а частинно на своїй анатомії.. Лев, що стеріг браму й башту з поліціянтами... Ґастгавз на Штрубі, де можна було купити "мошт". Гімназія... Бельфери... Пласт, гурток "Пугач"... Бурса... Спогади юних літ проходять перед очима, немов чорно-біла стрічка на "ВіСіАр-і". Чому я не бачу того всього у кольорах, а тільки в сіро-бежових відтінях? Чи наше життя навесні 1947 року в берхтесґаденському таборі було справді таке сіро-буре? Неможливо !

Спогади, спогади... Вони зовсім не сірі, а повні чару, повні якоїсь екзотичної мани. Видається, що це, немовби не я, а якась інша людина жила в бурсі, на другому поверсі першого бльоку, в кімнаті з сімнадцятьма мешканцями, та з добрим видом на "Запоріжжя", на Гімназію та на німецьких утікачів із сов'єтської зони... Чи це справді був я? Особисто? Чому ж тепер, я не відчуваю тієї жажди чоколяди, сушених сливок, родзинків, чи хоча б густого м'ясного сосу з німецьких військових консерв, який час -до-часу одна добра пані з кухні тихцем додавала бурсакам, щоб їх хоч трохи підгодувати? Невже ж такі смаколики можна так скоро забути? Неможливо - та це ж було ще так недавно !

П'ятдесят років... Пів століття... Де пропав той час? Прямо не хочеться вірити, що я тепер уже старший, як був мій батько у ті часи! Я ж бачу себе хлопцем-бурсаком, який крім науки і сталих пошуків за чимось їстивним, придумував, які б то псоти вчинити, головно "власть імущим" !...

Чи було це під впливом німецьких "V-2", якими німці бомбили Лондон, чи вже тоді був у мені зародок майбутнього науковця, чи може, прямо з нудьги, - прийшла мені ідея збудувати ракету. Бурсаки, тобто учні переважно п'ятої кляси, які жили у нашій кімнаті, найбільшій у бурсі (17 ліжок) і тому й називали цю кімнату "Райтершулє"! - підтримали цю ідею. Ми вирішили не тільки збудувати ракету, але й вистрілити її під станицю таборової поліції. Чому саме під станицю поліції - не пригадую. Може це була атавістична опозиція до влади, махнівський анархізм, а може прямо хтось із поліцаїв в'ївся у печінки комусь із нас, бурсаків, не пам'ятаю...

Тут треба згадати, що наші таборяни - шукачі грибів, найшли на горі, зараз же за табором, вище "Ідіотен Гігля" - старі позиції німецької протилетунської артилерії, 88-міліметрового калібру гармат, славних "ахт комма ахт". Американці зайнявши ті позиції, вивезли гармати а бункри з амуніцією висадили в повітря і засипали землею, у переконані, що раз назавжди розв'язали цю справу. Однак дощі з часом розмили глину і з ґрунту почали визирати гарматні снаряди, набої. У бурсі були такі "фахмани", які розбирали ті набої і добували з них шовкові мішечки із запальним поро-

хом, що був, мов чорний цукор, та довгі "макарони" зелено-бурої краски. Що це був за маєток !... Що з цього матеріялу можна було зробити!.. Щоби будувати ракету в таборових, та ще й у бурсацьких обставинах життя, ми мусіли піти на деякі технічні компроміси. По довгій надумі вирішили, що велика пушка з ананасового соку буде служити за комору на порох, а дірочка на верху пушки, з якої виливали сік, буде отвором з якого будуть виходити горіючі гази. На дно пушки ми насипали з мішечка запального пороху, щоби, як туди дійде вже вогонь, був голосний вибух. Опісля ми наповнили цілу пушку пороховими "макаронами", і врешті запхали декілька отих, порохових прутиків, замість льонту, щоби був час утікати.

Ми не мали найменшої ідеї, чого нам можна було сподіватися. Чи наша ракета полетить високо, чи вибухне на місці, чи з того всього буде тільки великий "пшик"? Як правдиві науковці, вживаючи методу Вернер фон Бравна, ми вирішили зробити пробний вистріл ракети на самій середині таборового майдану. Після того як зайшов сумерк і ніхто вже по площі не ходив, ми сперли ракету об камінь, під відповідним кутом вгору, заложили довжезний льонт (на випадок, як буде величезний вибух!) і коли нікого на площі не було видно, підпалили льонт, а самі сховалися у браму першого бльоку.

О, жах! О, марево! Щойно тоді ми побачили, як з "першої кухні", в сторону нашого бльоку, почала йти дівчина, що працювала в кухні і в обох руках несла щось у банячках. Що робити? Як її остерегти, що на площі небезпека? Лякаємося побігти їй назустріч, бо напевно саме тоді може вибухнути наша ракета, а оббігати довкола майдану немає вже часу. Бачимо, як вогник льонту помаленько зближається до пушки. Не знаємо що робити... завмерли, мов закам'яніли, а дівчина невпинно зближається до ракети. Вогник собі горить, блимає...Чому він такий повільний !? Чому та псяча ракета вже не вибухає!?... Дівчина майже зрівнялася з ракетою... Завважила вогник, придивляється з віддалі двох-трьох метрів... Вогник льонту вже біля самої пушки... Згас... Невже з нашої ракети вийшов "пшик"? Це ж невдача, але принаймні врятували дівчину! Нараз чуємо пшвгуу-ууш!!! З дірки у пушці виривається полум'я, росте, осягає якого пів метра... Довше... Наша ракета зірвалася з місця, підлетіла, вогненний хвіст мов у комети... Закрутилася, повернулася, впала на землю, почала підскакувати, літати навколо, немов би хотіла вловити свій вогненний хвіст... Останній, немічний "пшву" і тишина...- крім прокльонів дівчини.

Коли вогник зник у дірці, дівчина перестала приглядатися з віддалі і продовжувала свою дорогу. Коли ж ракета підлетіла, то дівчина закам'яніла... Ракета почала літати навколо, по землі, майже під її ногами, а вона відганялася від ракети банячками, мов би від якогось дикого, пекельного пса... Відганялася і кричала... Ми відітхнули, і на душі стало легше, - бо як що кричить і проклинає, то значить, жива і здорова...

"Політ" ракети і ціла та сцена тривали може десять секунд, може дещо довше... Для нас - це була вічність... Що скажуть у Гімназії, як наша ракета розсадить, вб'є ту дівчину? Чи підемо до "криміналу"?... До башти?...

Але кінець діло хвалить... Ракета таки летіла... Те, що вона летіла не дуже то високо, та ще й довкола - це нас не журило - головне, що летіла. Перша ракета фон Бравна напевно також не дуже добре летіла... Дівчина жива, хоч порозливала з банячків свій ґуляш, який мабуть "на чорно" несла з кухні.... Чомусь ми її не жалували, навіть не жалували того ґуляшу... Успіх!... Евфорія!... Тріюмф!...

Успіх дає відвагу, самопевність. Ми зробили ще кілька експериментальних запусків ракети, з коротшим льонтом, та з менш - більш таким самим успіхом. Ракета чомусь завжди летіла низько і колувала. Щойно багато років пізніше я додумався, що причиною, чому всі наші ракети літали "в кулко Мацєя" було те, що гази виходили з дірки пробитої на верху пушки, а не зробленої по її середині. Але, навіть, коли б я до того додумався ще у Берхтесґадені, то хто б пробив свою пушку соку по середині? Та ж тоді принаймні кілька ковтків соку пропало б !

Ді-дей!... День замаху на поліційну станицю... Спорудили могутню ракету, дали відповідний льонт... Проблема, як ту ракету підкинути під поліційну башту, але так, щоб нас не зловили? Вирішили запустити її з вікна в адміністраційному бльоці, і слідкувати за результатами з кімнати, в якій грали пінґ - понґ, бо з неї був добрий вид на башту. Треба було вичекати, аж учасники перестануть грати. Врешті у кімнаті - обсерваторії порожно... Ракету поставили на вікно в коридорі, запалили льонт, а самі шмигнули до кімнати, станули коло вікна, щоб усе було добре видно. Тепер ми вже мали досвід із льонтами, так, що за кілька секунд почули шум газів і ракета полетіла з другого поверху під поліційну башту. Як звичайно, ракета почала крутитися, як вогнистий дервіш, а поліціянт на стійці почав скакати, гейби в якомусь шаленому танку, не знаючи в котру сторону втікати. Сцена була справді комічною, кращою за всі дивовижні із "Сорочинського Ярмарку"... "Фрайда" - наш труд оплатився !

Ми скоренько "зникли" до бурси, заки ще поліціянти мали час зорієнтуватися хто вчинив їм таку пакість. Св'яткуємо... Вже не пригадую, які то смаколики хто витягав із куфрів. Чи то була ковбаса Трача, яку йому тато реґулярно привозив, чи якась пачка з хати, чи якась заощаджена консерва, чи може лише ґуляш із хлібом з нашої кухні. Нагло до кімнати вривається, здається мені, Бульба, з криком: "Поліція йде !!! Поліція йде на ревізію!!!" Паніка... Ми ж бо маємо в кімнаті ще досить пороху на дві ракети. Метушня - що з тим порохом робити!!? Викинути немає куди - де ж можна викинути порох за тих кілька секунд? Напевно знайдуть його і буде "халепа" ! Що робити ?

Не пригадую вже, чи це був Герман, чи Щур, чи хтось інший, бо в метушні годі було запам'ятати, але це був незаперечний геній нашої кімнати. Він вийняв дещо паперів з печі, вложив туди порох і знову прикрив його паперами. У той самий момент двері з розмахом відчинилися і до кімнати прямо влетів комендант поліції з трьома поліціянтами. Він станув посередині кімнати і самопевно заявив: "Панове бурсаки! Ми переведемо ревізію!." Не знаю, чи пригадуєте ті "п'єцики" зроблені із 5-ґальонової бен-

зинової каністри, майстерно переробленої на пічку, з ніжками, дверцятами, трубою на дим і навіть з малою плиткою на якій можна було дещо зварити, чи підігріти. Ми прийняли ті "п'єцики" без якоїсь особливої пошани до них, їх вживали до огрівання кімнати (довжезна рура спрямована у вікно дещо допомагала), та до підогрівання чаю. Ми не розуміли, і не догадувалися, що це був знаменитий приклад того, що тепер по-вченому називають "appropriate technology", а бідні скитальці винайшли ту "appropriate technology" ще в Берхтесгадені, багато років раніше від технологічно заавансованих англійців чи американців. А ми не знали, що у світовій технології, ми вели перед! Чи то є справедливо? А тимчасом поліціянти роблять ревізію... Переглянули шафки, куферки, торби, почали перевертати матераци, коци... Час минає, а пороху, як не було - так і немає! Пан комендант починає поволі тратити свою самопевність з якою так гордо ввійшов до кімнати, бо бачить, що бурсаки його перехитрили.. Але як? Проходжується по середині кімнати й нервово курить папіроса. Час-до-часу дає вказівки поліціянтам де шукати, куди ще раз заглянути. Минуло ще декілька хвилин... Вже навіть звичайні поліціянти бачать, що пороху, або взагалі немає, або його не можуть знайти... Двох, чи трьох молодших бурсаків підсміхаються, бо не можуть приховати свого вдоволення, яке з трудом маскують старші друзі....

Врешті комендант поліції вирішив, що дальшими пошуками він себе ще більше осмішить і припинив ревізію, а ми, бурсаки станули гуртом і ждемо, що буде далі. Треба признати, що комендант показався "муровим", бо заявив: "Ґратулюю, панове, цим разом вам удалося..." Прочитав він нам лекцію, як небезпечно робити це, що ми робимо і які покалічення з цього можуть бути. Ми його запевнили, що якщо поліція не буде нам перешкаджати вистрілити за табором ще дві ракети, які ми маємо, то ми вже будемо "чемні". Комендант погодився на те , але напоминав нас, щоб ми були обережні. Нагло всі ми, мов на чийсь наказ, втягнули в себе повітр'я і перестали дихати... Скінчивши свою "лекцію", комендант поліції затягнувся останній раз димом папіроски, відчинив дверцята "п'єцика", вкинув туди жевріючого "цюка" і вийшов за поліціянтами....

- o O o -

Е п і л о г :

Чи Ви колись завважили, як такі моменти в житті залишають по собі незабутні образи? Але, немов би вся акція відбувалася на сцені, а Ви, як спостерігачі, дивитеся з боку, ніби не беручи в ній жодної участи? А може Ви берете участь, але споглядаєте на себе, як на чужу особу, як на актора? Ви бачите що робиться, бачите все, але діє "хтось" а не Ви ?

Таке у мене залишилося враження із наступних п'яти секунд після закриття дверей за комендантом поліції. Ще добре двері не закрилися, як Герман "пірнув до п'єцика", дослівно вирвав дверцята і викинув на підлогу папір разом із димлячим "цюком". Тільки тоді ми знову почали дихати....

Петро Пільків

З моїх очей ринули сльози...

У 1985-му році управа Братства 1-ої Дивізії УНА в Німеччині та Об'єднання Бувших Українських Вояків у Великій Британії запросили наш дивізійний хор "Бурлака" з Торонта до участи у відзначуванні 40-річчя боїв та посвяченні пам'ятника у Трансмансдорфі, в околиці незабутнього для нас Фельдбаху. У поворотній дорозі до Мюнхену, через Зальцбурґ, ми вступили до Берхтесґадену, де після війни процвітало українське таборове життя і розгорталася на широку скалю "діпівська" епопея.

Для мене Берхтесґаден мав, і далі має особливе значення, бо туди я повернувся з полону і там зустрінувся зі своїми батьками, які до того часу думали, що я загинув на фронті. Після зворушливого прологу і коли вже загоїлися мої воєнні рани, я включився в устабілізовану рутину таборового життя, закінчив гімназію і у відповідний час виїхав до Канади.

Нічого дивного, що коли наш автобус затримався у Берхтесґадені, ми розбіглися шукати знайомих місць. Не кожному пощастило виїхати з табору "Орлик" у новий світ. Дехто залишився на цвинтарі, хоч здавалося, що нитка їхнього життя була ще сильна і довга. На жаль, вона урвалася передчасно і непередбачено. Тому серед лісу берхтесґаденських могилок, хрестів і пам'ятників - є і наші, українські. Там спочиває у вічному сні незабутній Андрій Гарасевич, який загинув трагічно, підіймаючись на вершок гори Вацманфрау. Його смерть так потрясла усіма, що кожному здавалося, начебто на нього впав частково тяжкий, несподіваний тягар. На похороні з'явилася маса людей. Плакали навіть і ті, що його не знали... Пригадую прощальні слова, що їх виголосили панове доктори: В. Янів, М. Шлемкевич і А. Фіґоль. При гробі, на почесній стійці, стояли: його найсердечніший друг Ю. Федорович і я, репрезентуючи спортове товариство "Орлик".

Постоявши в глибокій задумі при могилі А. Гарасевича ми мусіли вертатися до автобуса. Так мало часу, а хотілося ще стільки побачити, стільки місць відвідати... Головне, хотілося ще раз побачити нашу гімназію.

На Ґмундбріке нас зустрінув Філіковський (він колись мешкав у Зені). Він сказав, що дорогу, якою ми колись ходили з міста до табору, тепер направляють і ми мусимо їхати шляхом від ріки. Врешті ми прибули на місце колишнього табору. Я хотів щось сказати і не міг. Глибоке зворушення відібрало мені мову. У моїй уяві проходили різні сцени, події зі шкільних буднів, злиднів, свят, радостей і турбот. Мені здавалося - крізь велику браму бачу групи студентів, які поспішають до гімназії. Жартівливі, розсміяні, гарні дівчата! Цікаво - які вони тепер..? І де вони ?... Між четвертим і п'ятим бльоками, знову ніби бачу, як пластуни піднімають прапор... машерують... Біля статуї льва батько Юрка Тимченка грає з Федоровичем у шахи... жартують... переплітають "шахи" і "мати" анекдотами... довкола них - лави "кібіців"... З відкритих вікон адміністраційного будинку линуть

співи мами Юрка, пань Грещакової і Бецкої, панів Рейнаровича і Василя Саковського та сестер Дубляниць...

І ось нараз зима... сніг... Перед нашим бльоком бачу мою маму... Вона несе з таборової кухні вечерю...

І знову весна... знову літо... Я у спортовому товаристві "Орлик"... Граю футбол... змагання... Вся футбольна дружина - майже самі учні нашої берхтесґаденської гімназії...

Лекція фізики... До кляси входить професор Чорнодольський з обіжником у руці. Заповідає пробу чоловічого хору... Має відбутися академія для відзначення роковин Крут. Я не йду... Мене кличуть до канцелярії директора Радзикевича. Він питає: "Чому не йдете на пробу хору ?" Виправдовуюся, що я тількищо повернувся з полону і мушу наздігнати шкільний матеріял... До того ще - навіть не маю вишиваної сорочки... Не помогли мої виправдовування - я на пробі...

Повертаючися з проби до мешканевого бльоку я зустрінув на коридорі свою маму... Вона була зворушена, майже до сліз. Входжу до кімнати... на столі лежить прекрасно вишита сорочка з нотаткою: "Цю сорочку прошу вживати, як довго будете брати участь у нашому гімназійному хорі" - підписаний проф. М. Шлемкевич.

З моїх очей ринули сльози... Нараз чую - хтось мною трясе. "Що з тобою, ти заснув ?" Це була моя дорога дружина Ліда. Вона вирвала мене з мого дивного заціпеніння. "Петре ! Слухай ! Вже всі в автобусі. Ждуть на тебе. Ходи ! "Ще лиш один прощальний погляд на табір, на школу, на площу - на частину колись мого життя...

Насильно вирвався я з обіймів минулого, неначе зі сну, в якому теперішний час даремно намагається знайти на все відповідь. Може тому, саме стільки охотників пишуть історію своєї країни, своєї родини, своєї школи. Моя школа - це безупинне шукання причин невдач. І хоч моя формальна освіта закінчилася, можливо у Берхтесґадені, але неформальна триває далі. У мому житті я перейшов школу важких ударів, з якої ніхто ніколи не виходить ґрадуантом.

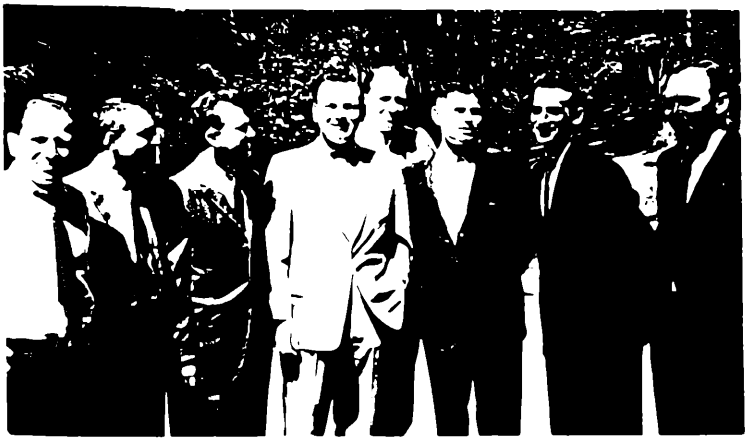

З'їзд на Союзівці 1963 р.
Від ліва:
Петро Пільків
Володимир Петришин
Ераст Гуцуляк
Ігор Раковський
Роман Пільків
Юрій Тимченко
Богдан Ковалюк
Мирослав Івасиків

Мирон Радзикевич

ЛЕҐЕНДА ПРО " ЖАБЕНЗЕ "

В українському таборі "Орлик", що був влаштований для переміщених осіб в колишніх військових казармах в околиці міста Берхтесґадену, між 1-ою а 2-ою кухнями, було невеличке, але дуже глибоке озерце, правдоподібно штучно споруджене. Воно додавало дещо романтики до таборових буднів і час від часу гімназисти проходились туди парами, чи гуртками . Це озерце з гумором звали "Жабензе".

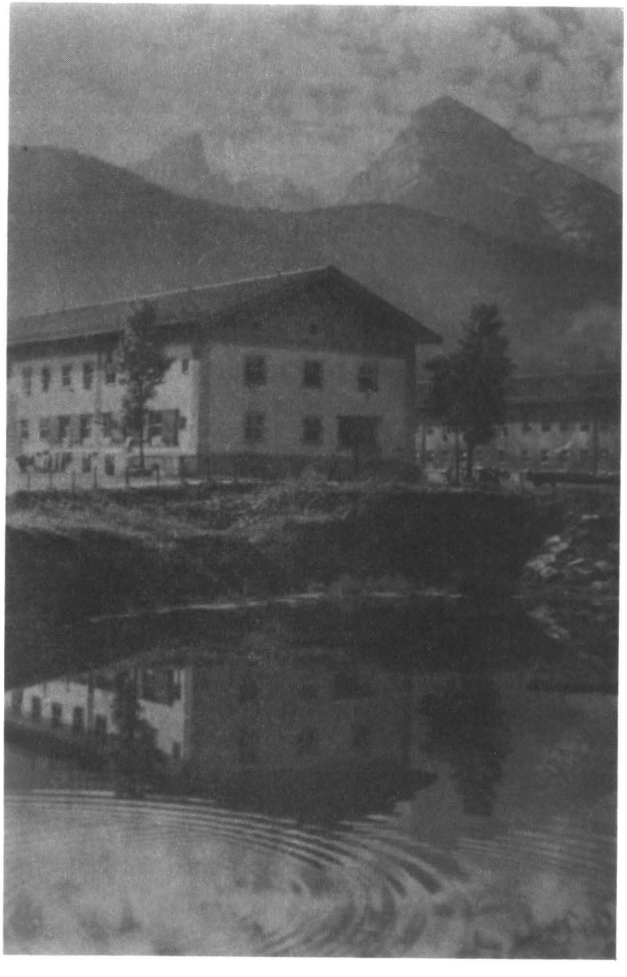

Леґендарне "Жабензе" із видом на Вацмана.

Одначе існування цього озерця було більш поважним, як потім виявилося, чим нам тоді здавалося. Коли вже війна добігала трагічного для Німеччини кінця, а західні аліянти і "доблесна армія" ринули з обох сторін на "Фатерлянд", Гітлерові прийшла до голови геніяльна думка, а саме, щоби велику частину державного скарбу, що тонами золотих злитків залягав у підземеллях Берліну, - заховати перед ворожими окупантами саме тут, на дні "Жабензе", яке оточене було казармами, отже, під доброю опікою війська. Золото перевозили поїздом, а потім вантажними машинами, нічною порою і лише малу частину військовиків вживали для вантаження, а опісля до затоплювання того скарбу, саме тут, на дні "Жабензе". Вояків, що брали участь у транспортуванні золота, негайно відправили на фронт, щоб таємниця була збережена.

Всю іншу військову залогу, що не була активно зайнята при транспорті, примусили

під суворим наглядом перебувати в казармах і не звертати найменшої уваги на звуки, що нічною порою доходили знадвору. Про це розказували щасливці - вояки, що брали активну участь у транспортуванні золота, а потім їх призначили до фронтових частин. Очевидно, деякі із них врятувалися від страхіть фронтових небезпек і щасливо повернулися з полону.

Ми сміялися і з недовірям ставилися до оповідань тих наших колеґ, що старалися переконати нас, що нічною порою, до сяєва місяця, плесо озерця блестіло золотом. А воно дійсно блестіло...!!!

Коли табір опорожнився від українських скитальців, там знову влаштували гірський, військовий ґарнізон і щойно тоді добули все золото і перевезли його до державної скарбниці Німеччини.

Ось, на якому скарбі сиділи ми , друзі гімназисти !!!

Найкращі дівчата чорняві...

Оксана Колодій-Кравченюк

З МИНУЛИХ ЛІТ....

Як хороше, як весело
На білім світі жить !
Чого ж у мене серденько
І мліє, і болить ?

Болить воно та журиться,
Що вернеться весна,
А молодість... не вернеться,
Не вернеться вона !"

-Леонід Глібів -

Яка це правда ! Молодість не вернеться... Натомість вона залишила нам чудові спогади про події, які в часах численних перепон та трагедій допомогли нам побороти усі труднощі та продовжувати наш житєвий шлях.

Одним із таких спогадів є для мене наша гімназія у Карльсфельді, потім у Берхтесгадені, професори та Ви, подруги і друзі. Наша молодість, дорогі мої, проходила в жахливих часах Другої Світової Війни та серед непевних повоєнних умовин репатріяції, поселення в чужих нам країнах та виїзду за океан. Проте, наші батьки і професори зуміли зорганізувати школи та уможливили нам здобути освіту, яка допомогла нам у наших життєвих осягах. Честь їм і слава за це !

Нажаль, у 1946-48 рр. ми цього не доцінювали, часто противилися їхнім законам, а вважали їх "заскорузлими стариками", які не розуміли нас, всезнайків, чи майже - "геніїв". Саме ці непорозуміння між нами і нашими батьками та виховниками, залишили нам багато цікавих спогадів.

Наша невідповідна поведінка почалася ще у Карльсфельді, де одного разу усіх нас викинули з гімназії за те, що без дозволу шкільних властей ми пішли на боксерські змагання, у яких брав участь наш однокласник, Юрій Цьолко. Ми вважали, що наше місце було саме там, щоб дати йому моральну піддержку. Случайно, саме в той же день ми мали здавати іспит з латинської мови. Ми написали на таблиці: "На іспит повернемося". Тої "обіцянки" ми не додержали, бо забракло нам на це часу. Саме тоді у великій їдальні, де відбувалися змагання, появилися наші батьки. Вони зігнали нас до гурту і повели у школу, де запав на нас присуд: усіх нас на два тижні суспендувати, а опісля ми мусіли здавати вступні іспити, щоби бути прийнятими до школи. Героїв вже не було...

У 1946-му р. табір у Карльсфельді був розв'язаний і деякі учні нашої кляси виїхали до Міттенвальду, а другі, "революціонери", виїхали до Берхтесгадену. Немов за поемою І. Франка "Вічний Революціонер", наша 7-ма кляса продовжувала почату у Карльсфельді традицію непослуху

Завжди якась група нас чимось провинилася. А в тому, наша кляса вславилася не тільки як група збиточників; але ми були рівно ж корисними учнями і членами гімназії. Наш товариш, Левко Филипів, зорганізував мужеський хор з учнів 7-ї і 8-ї кляс, був його керівником, а солістами виступали: Юрко Тимченко і Ігор Раковський. Цей хор часто репрезентував Гімназію під час різних імпрез. По від'їзді диригента Кирила Цепенди до ЗСА, Л. Филипів перебрав провід над мішаним хором Гімназії і з великим успіхом виступав з ним перед чужинецькою публікою. Нас запрошували співати в костьолі у Берхтесгадені та в санаторії для туберкульозно хворих. Підчас таборових святкувань я часто виступала із сольоспівами, рецитаціями, тощо.

Кожного року у таборі влаштовувано вечір св. Миколая, в якому ми, своєю участю, репрезентували нашу Гімназію. Тямлю, як в 1946 р., підчас такого свята хтось дарував таборовій зубній лікарці телячий язик, мовляв, вона "язиката". Про те, хто це вчинив, були різні здогади. Щоби в майбутньому обійтись без клопотів, директор Радзикевич зарядив, що в наступному, 1947 р., Гімназія проведе свій, окремий, вечір св. Миколая. Він створив організаційний комітет, а ми, учні, уложили програму. Мені директор доручив до трьох днів вивчити тристорінкову поему про св. Миколая. Мені навіть дали звільнення на два дні із шкільних зайнять. Кожного вечора я працювала над цією поемою разом з директором.

У 1947 р. на "пріма апріліс", нас, учнів 8-кляси повідомили, що наша приявність у гімназії вже не була побажаною. Чому ? Ви пригадуєте, що наш шкільний будинок містився за табором, на "Запоріжжі". Наша кляса займала одну з кімнат в партері будинку, де були широкі вікна. Крізь ті вікна наші "колеги-соколи" повиносили усі лавки і уставили їх біля лісу. Там усі ми чемно засіли і ждали на професора. Коли він зайшов у клясу зустрів порожнечу - ні живої душі не було... Він зголосив це негайно проф. Чорнодольському, який в цей час заступав директора Радзикевича. Врешті, знайшли нас під лісом і зразу повідомили, що нам дозволено сидіти в лісі до кінця шкільного року, бо ми вже не є учнями гімназії. На наше щастя, після полудня, повернувся директор Радзикевич, прийняв все те як жарт, як "пріма апріліс", та дозволив нам повернутися до кляси. Таке закінчення першоквітневої пригоди було характеристичним для директора Радзикевича; він нас розумів, був нашим батьком і виховником, карав, коли ми провинилися, а обороняв від сумнівних обвинувачень.

Пригадую постановку таборового театру Шевченкової п'єси "Назар Стодоля". Режисер запросив деяких хористів гімназійного хору до участі у виставі. Не тямлю усіх, але пригадую, що крім мене також співала Зіна Кандюк. Слідуючого дня мене покликали до канцелярії директора. Директор погратулював мені за виступ і спитав чи мені відомо, що гімназистам не дозволяється виступати в театрі без дозволу дирекції гімназії. На моє вибачення він мені це простив під умовою, що коли це повториться, то мені прийдеться залишити гімназію.

Господарем 7-ї кляси був о. Степан Тарнавецький, учитель релігії і істо-

рії. Якщо в мене є знання історії, то саме завдяки йому. Двічі в тижні, ми приходили в школу на дві години, щоби записати диктат потрібний до вивчення матеріялу. Свої записки ми мусіли переписувати "на чисто" і при іспиті йому докласти до підпису. Це підписування записок він зарядив після того, як "накрив" одного з учнів із запозиченим записником. О. Тарнавецький був добрим учителем. Коли зайшла потреба він нас обороняв, а опісля "відчитував нам патер ностер". Одине, що його дражнило, це згадка про Мартина Лютера - дуже його не любив. Саме це нам й було потрібне! Коли ми не були як слід підготовані до лекції, Ґеньо Репета починав, звичайно в дискусії, вихвалювати Лютера. Коли наш Отець почув похвалу для того "чорта", ми вже могли спокійно відпочивати, бо послідовність лекції пропала. З великим жалем ми прощали о. Тарнавецького, коли він був перенесений єпископом до Канади. Господарем нашої кляси став проф. Зенон Зелений, елегантний, і хоча він був "свій гість", то був строгий і вимагав послуху. Ми його любили, але це не зупинило нас бути "лібералами".

Усі релігійні чи національні свята у таборі урочисто вшановували зберігаючи усі традиційні звичаї. Від Великої П'ятниці до Воскресної Утрені учні гімназії держали почесну стійку при Божому Гробі, а ми, дівчата, обслуговували медичну станцію, для допомоги тим хлопцям, що могли ослабнути підчас стійки. Одного разу група нас, "примірних християнок" прийшли відвідати Божий Гріб. На стійці саме стояли учні 8-ї кляси: Бодьо Ковалюк і мабуть, Ігор Гайда. Вертаючись від Божого Гробу ми задержалися у задній частині каплиці і почали розсмішувати стійкових. Коли вони розсміялися, ми втікли. Отець Тарнавецький зловив їх на тому вчинку, пригадав їм правила поведінки при Божому Гробі, а ми мали з цього "фрайду". Хлопці були "свої ґосці" і нас не видали. Під час Великодня пластові дівочі гуртки виводили гагілки на майдані перед першим бльоком. Чи можна забути "обливаний понеділок"? В той день усе жіноцтво до полудня не виходило із своїх кімнат, а як котрась із жінок показалася, то так її злили водою, що і рубця сухого не залишилося на її одежі. Поліція відкрила водні труби й також зливала усіх водою.

Слід згадати, що крім музики і театру ми були також активними у спорті. У футбольній дружині "Орлик" виступали деякі учні гімназії на чолі з двома "асами": Юрком Кузиком і Романом (Вельом) Павлюком, а інші брали участь у легкоатлетиці.

Не був би мій спомин повним, коли б не згадати таборових забав, які відбувалися в приміщенні таборової кухні. Це були дійсно пам'ятні події, але до участи в них потрібний був дозвіл від дирекції гімназії. Коли ми такий дозвіл дістали, було за умовою, що учні мусять залишити залю перед північчю. Приявними були, звичайно, два професори, які слідкували за тим, щоб в означену годину ми вийшли із залі. Ми були дуже слухняні і як "невинні ягнятка", в означений час, залишали залю. Професори ще деякий час пождали, а переконані, що всі учні пішли додому і собі ішли домів. Наш "шпигун" провіривши, що заля вільна від "ворога", давав нам

знати і ми "героїчно" верталися на залю. Тих забав було багато, але одної із них ніколи не забуду. Змучена безустанним танцюванням аж до ранку, я прийшла додому і поклалася спати. Мені здавалося, що я ледви заснула, коли нагло чую, що хтось мене будить. Зрозуміло, я була тим обурена і подумала, що це мій брат перериває мені сон. Я відкрила очі і побачила мого татка. Він сказав: "Оксано вставай, сьома година, час іти на пластову збірку, а опісля на екзорту, а о дев'ятій годині на Богослужбу". Мої протести не мали жодного успіху. Татко повторяв: "якщо ти могла всю ніч танцювати, то тепер вшануй Бога". Пластова збірка дещо відсвіжила нас, учасників забави, на екзорті ми сиділи в лавках, дрімали, натомість у церкві... то була "чиста мука". В ту неділю, відай, не було більш побожних учнів, чим сьомаки і восьмаки, вони клячали чи потрібно було клячати чи ні, бо годі було їм встояти на ногах. Темою проповіді о. Тарнавецького було: "Всемогучість Бога". Він говорив, що в Італії науковці взяли черепаху, позначили її і завезли до Франції і там її залишили. По році ту черепаху найшли в Італії. З патосом о. Тарнавецький спитав нас: "хто навчив цю черепаху географії?" В цей момент якийсь "клавн", із заду нас, прошепотів, так, що всі почули: "професор Чорнодольський". Ми всі впали на коліна, затулили вуста плащами і дусились від сміху. Щастя, що після того проповідь вже довго не тривала і ми пішли додому.

Врешті ми діждалися - стали "восьмаками", дещо нарозумилися, успокоїлися та старалися бути зразковими учнями. Лиш інколи хтось з нас опинився в "гарячій воді". Наближався кінець шкільного року і нам вже визначили речинець матури. І ось вона - матура! Ми вже закінчили її письмову частину і активно готовилися до усного іспиту. Та судьба, чи радше наш революційний дух, не дозволив нам закінчити її без пригоди. Одного дня мали відбутися загальні місячні збори цілого складу гімназії. Звичайно на такому зібранні прощали абітурієнтів, а учні 7-ї кляси перебирали від них провідні обов'язки. Саме того дня в берхтесґаденському театрі був показ цікавого фільму і ми рішили його оглянути. Нашим аргументом було, що ми вже зрілі матуристи і такі "діточі" збори для нас не підходять. Нажаль дирекція гімназії довідалася про наш задум і ніяк не схилялася до нашого мислення. При бічних вихідних дверях стояли панове професори а при головнім виході сам директор. Довго не надумуючися "матуристи" повискакували крізь вікна. Це й привело до правдивої драми, бо свідками цього були табіряни, які зібралися на майдані щоби прослухати новинки передавані крізь голосники. Мене директор зупинив при дверях. Я запевнила його, що негайно повернуся, хоча знала, що так воно не буде. Таким чином ми поставили на свому і пішли оглядати фільм. Цей фільм був дійсно цікавий, але він не припав нам до душі, бо непокоїло нас почуття вини перед нашими виховниками і товаришами нижчих кляс.

Вечером я пішла до директора Радзикевича, щоби працювати над рецитацією поеми, якою я мала репрезентувати нашу гімназію на таборовій імпрезі. Директор привітав мене холодно і заявив, що я не можу репре-

зентувати гімназію, бо я не являюся більше її ученицею. Він мені довір'яв, а я не оправдала того довір'я і т. п. Голос його був спокійний, але повний жалю. Тоді я зрозуміла, що хоч він був із старшої генерації, він був моїм приятелем і я його дуже образила. В тому моменті я просила Бога, щоби земля розсунулася і мене собою закрила, я освідомила, що таке приятель і як непродуманою поведінкою одна людина ранить почування другої людини, яка бажає їй добра.

Слідуючого дня о 8-ій годині ранку ми зявилися в клясі і засіли в лавки. Перша лекція пройшла спокійно, натомість під час другої (хемії), проф. Васьків почав розповідати про те, хто ми такі, як поводимося і закінчив таким епітетом: ви є "хами". Наша Марушка встала і запротестувала проти такої обиди. Професор ще більше розсердився і "вилетів" з кляси. Опісля ми довідалися, що ми не є учнями гімназії. Почалися переговори між нашими батьками і учительським колективом. В нашу користь було те, що професори хотіли нас позбутися і не мати нас в гімназії ще один рік. Запало рішення: нам дозволено здавати матуру під умовою, що на матуральному свідоцтві нота з поведінки буде лиш: "добра". Так ми закінчили наше, повне пригод, життя у гімназії.

Матура пройшла нормально, а після іспитів наші матері влаштували нам гарне, як на тодішні умовини, прийняття. Ми бавилися аж до сходу сонця і так, символічно, начали наше нове майбутнє. Воно, це майбутнє, було різне для кожного з нас. Одні осягнули більше, другі менше. Одне є певне, що ми не осягнули б того, як би не група учителів , які зорганізували школи у переселенчих таборах і нас там згуртували. Вони не хотіли дозволити, щоби українська молодь - цвіт нашого народу - виростала мов лобода. Вони дали нам знання і оформили наші характери. Наші вчителі - правдиві герої-лицарі! В найважчих часах ісорії людства вони не шукали особистих вигод, працювали безкорисно і не ждали подяки. Дорогі Професори! Ми схиляємо наші голови перед вами з подякою за все що Ви для нас зробили. Хай Господь винагородить Вас за Вашу доброту...

Весною 1948 р. прийшла девалюація німецької марки (гроша), а літом колишні учні нашої кляси з'їхалися ще раз на зустріч у Берхтесгадені. Ми гарно провели час і рішили відбути нашу чергову зустріч за 10 років. Ми слова додержали. У 1958-му році я, при помочі Влодка Петришина, Ігоря Раковського і Тані Терлецької, зорганізувала зутріч у десятиріччя нашої матури в Народньому Домі у Ню Йорку. Більшість колишніх абсольвентів взяла в ній участь. Ми згадали давні часи, забавилися і розійшлися...

Helena Lysyj-Melnitchenko

ПЕРША КЛЯСА
"First Grade"

I don't know for sure whether I was the youngest student in Berchtesgaden Gymnazium, but the probability is high. Having skipped fourth grade, I was admitted to the gymnazium at age 10. The year was 1948.

I do remember my first day in gymnazium, a child of ten among eleven and twelve-year-olds, a small, puny child at that. The teacher put me behind a clasmate who was at least a foot taller. As I squirmed in the too big seat trying to see the blackboard, the teacher kept glancing at me with displeasure. I knew I was in trouble. Finally, he yanked me out of my seat, yanked another student out of the first row and switched our seats. I remained in the first row through the year and half of my gymnazium career.

Before Berchtesgaden, there was first grade in camp in Munich. The bombs of war still rang in my head that first year. I had trouble sleeping, tossing and turning, afraid to go to sleep because I worried about oversleeping. The winter of 1945-46 was wet and dreary and the holes in my shoes kept my feet wet. My father carried me in his arms each day to my classes. I still cherish that memory.

A year later when we came to Berchtesgaden, the ghost cacophony of bombs grew less insistent. Our living arrangements were better; not a "caserne" this time, but a whole room for the family in nice house outside camp. The Bavarian Alps were magnificent and I retain a fierce love of nature to this day. Is it a wonder that this past summer my daughther and I hiked the canyons of the western United States?

In view of my love for the outdoors, it's ironic that my worst subject was Physical Education which frequently took place outdoors. I was easily distracted by the glorious scenery around me and was punished more than once for my inattention. Although I was very much a tomboy and quick on my feet, spending my free time playing "dwa ohni" after school, my small size was definitely a liability in the more formal sports of the gymnazium. I was the last one to be chosen for the teams, especially volleyball which requires height. My only saving grace in physical education was folk dancing. I frequently performed in the square on national holidays.

Physical Education aside, the curriculum in the gymnazium, even on the first level was quite more serious than that of elementary school and I had some adjusting to do. In the first level, we were all petrified of the professor who had a reputation for being very strict. But, I excelled in languages and, indeed became a language teacher by profession (a French teacher, but that's another story). I had an excellent memory and could memorize anything. To this day I remember the opening paragraph of Latin textbook.

My memory also came in handy in literature: memorizing poetry was a cinch. In the spring, on Shevchenko's birthday, I had my moment of glory, reciting his poetry before the whole camp.

I memorized everything outdoors. As I mentioned, we lived outside the camp, on "Zaporizhya", and were lucky to have a small garden to supplement the camp diet of dried peas and spam. Both my mother and my father were excellent gardeners, (a national characteristic, I think). My job was to chase away the

gardeners, (a national characteristic, I think). My job was to chase away the birds and rabbits that would get into the garden. When the watermelons were ripe, my job was to keep the other children away from getting into them. A very boring job. Memorizing Latin verbs, the multiplication tables or poetry made the time go faster.

As time went on, I made friends in that youngest gymnazium class. My best friends were Inna and Daria. I still retained my tomboy friends on Zaporizhya, but I took sedate walks with my gymnazium friends who lived on Orlyk and tried to copy their feminine ways. I lost touch with Inna, but Daria and I have been related for years. She married my cousin.

We all share a checkered education, first during the war years, then the early years of the DP camps, then the years of immigration and finally education in the countries we settled in. And yet, the education we received in Berchtesgaden was a very good one. After one and a half years in the gymnazium, I went into seventh grade, knowing very little English. In a few months I was able to keep up quite well. In two years, when I was ready for High School, I was admitted to the Philadelphia High School for Girls, a school for talented students. I graduated at sixteen, finished college, and got a master's degree in teaching. After teaching for nearly twenty years, I now write professionally.

I sometimes wonder how life was different for those of us who were at the young end of the gymnazium from those who were at the upper-classmen end. Was it less difficult because we could adjust to our adopted countries with more ease? As a former teacher I know how formative education can be. The bulk of my education and that of my classmates was in a language other than our native one. Several of us have gone into professions that rely on language skills; teaching, social work or medicine.

And yet, we all share Berchtesgaden: the lions, the clock tower, and Watzmann and family. Berchtesgaden has left an indelible mark on our psyches. After the uncertainties, the danger of war, it was a safe place to grow up. I remember my childhood as a happy one.

Галина Лисий-Мельніченко, яка є професійним дописувачем і редактором в американському світі, бажала свої думки висловити в англійській мові (Ред.).

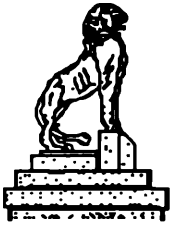

Лариса Голубович-Пенцак

ДРУЖБА

Ось, надійшов золотий ювілей нашого знайомства і нашої дружби, що збереглися по сьогоднішній день.

Воєнна хуртовина розкинула нас по всьому світу. По закінченні війни ми, скитальці, гуртувалися у різних таборах-осередках на землях Західної Німеччини й Австрії.

Так постав табір українських біженців "Орлик" у прекрасних Альпах, у Берхтесгадені. Виповнився він українцями різних професій і з різних ділянок життя. Кажуть, що кожний початок важкий, такий він був і для новозорганізованої Гімназії у Берхтесгадені, але вона постала, вона існувала і рівень навчання у гімназії був високий.

Спомини з гімназійних часів і з Пласту, зайняли в нашій пам'яті особливе місце, а зокрема, дружба, яка злучила нас нерозривним вузлом, коли ми були ще підлітками.

Була тоді групка нас: Марійка Барабаш-Левицька, Марта Бігун-Ковч, Олена Деркач-Маців і Лариса Голубович-Пенцак. Ходили ми тоді до третьої кляси і належали до того самого пластового гуртка "Ластівка". Заприятелювали ми, а наша дружба була щира і сердечна. Не одну важливу подію з пізніших часів ми забули, а спомини з берхтесгаденських літ виринають з моря минулого і стають такі ясні і свіжі перед нашими очима, що аж дивно. Професори, товариші, знайомі, тисячі годин спільно пережитих, оповідання про те, що тоді діялося - все це гуде в голові мов бджоли в пасіці. Це були наші найкращі літа молодости, такі безжурні, хоч тоді - нам так не здавалося.

Не знаю чому саме, але від першої нашої зустрічі (після вступного іспиту до гімназії), ми з Оленою знайшли спільну мову і від тоді ми залишилися щирими приятельками весь час нашого перебування у Берхтесгадені. Не було днини, щоб ми одна одну хоч на хвилину не відвідували. Ми часто разом розв'язували різні задачі і ділилися найбільш інтимними секретами своїх сердець. Але все, що має свій початок, мусить і закінчитися. Так і наше перебування в таборі "Орлик". Люди почали виїзджати на поселення у невідомі країни. Першою з-поміж нас виїхала Марійка, бо мала рідню в Канаді. Зараз по приїзді туди написала до нас і поскаржилася на свої нелегкі, перші кроки в новій батьківщині. Так і до сьогодні не випускаємо "пера з рук" і втримуємо постійний зв'язок одні з одними .

Доля відкрила нам двері до ЗСА і в 1949 році ми туди прибули. Зразу пішла в рух кореспонденція, бо боялися, щоб не втратити зв'язків. Наступною після мене виїхала Марта до ЗСА. Наша Оленка перебувала в таборі до кінця його існування, потім виїхала до Мюнхену, де стрінула свойого "лицаря з казки", який захопив її до Англії, а згодом уже разом

вони переїхали в Канаду.

Наша дружба не перервалася, а навпаки скріпилася, коли ми вже з нашими дітьми почали їздити на пластові табори і там мали змогу частіше зустрічатися. Наші діти там і заприязнилися, бо разом перебували у пластових таборах, у Лісовій Школі, на лещетарських змаганнях, спортових імпрезах, тощо. Їхнє товаришування і приязнь тривають і досі, а дехто із них стали собі навіть кумами.

ДРУЖБА з наших молодих, юних літ, завжди горітиме у наших серцях...!

Славна трійця

Від ліва : Марійка Барабаш - Левицька
Олена Деркач - Маців
Лариса Голубович - Пенцак

Олексій Шевченко

ЯК Я СТАВ ГІМНАЗИСТОМ

(Уривок з історії мого життя)

1945 рік - травень місяць. Війна на европейському континенті закінчилася і ми опинилися в американській зоні Німеччини. Це, очевидно, було для нас велике щастя. Але що далі? Не пам'ятаю точно як, але я влаштувався працювати в кухні в американській військовій частині недалеко міста Розенгайму, Баварія. Від американських вояків дістав я військову одежу, а їсти було скільки душа забажає. Опісля мене перенесли з кухні до офіцерського бараку. Роботи тут не було багато, хоч одержував я приділ такий, як і вояки - цигарки і шоколяду. Цигарки ішли на торговельний ринок і в нас завелися гроші, яких ми (я і мій батько), до того часу зовсім не мали. Не було навіть за що купити харчів, маючи урядові картки. У вирі цих відносин, у другій половині 1945 року та з початком 1946 року в юнацькій голові блукали мрії залишитися з американським військом. Живучи на приватці і користуючись вищезгаданими вигодами, у голові не містилося, щоб знова йти у школу. Мабуть, на моє щастя наприкінці літа 1946 р. ситуація радикально змінилася. Американському війську більш непотрібні були того роду робітники, як я і мені подібні. Військова влада рішила обійтися без цивільних робітників. Що ж далі? Очевидно, вибір був простий - йти в школу і продовжувати навчання. Але, до якої і де? Від 1941 року до 1946 року пройшло 5 років без шкільної лавки. Випадково, я довідався про табори і школи, які там існують. На цьому дуже наполягав мій батько, за що йому належить велика подяка. У таборах були гімназії, торговельки та інші школи, про які я до того часу і не чув. Ось, я довідався, що в Шляйсгаймі біля Мюнхену існує гімназія. Маючи там знайомих, я зареєструвався в таборі і почав ходити до гімназії. Між іншим, там припадково я зустрів Петра Китастого з яким нас доля звела пізніше у берхтесґаденській гімназії у шостій клясі. Ця гімназія була лиш чотири- клясова. Виявилося, що все, що там учили - було мені вже відоме, бо я закінчив в Україні сім кляс неповно-середньої школи, крім таки, для мене нових предметів, як латинська, німецька і англійська мови. Ці предмети викладали із самих початкових лекцій. З уваги на такий стан, я за два тижні закінчив навчання у тій гімназії. Не маючи ясної уяви про рівень навчання в гімназіях, я рішив, що мені там немає що робити. У розмовах з різними людьми я довідався, що існує ще торговельна школа. Тим часом, через знайомство із Осипом Зінкевичем я довідався, що в Берхтесґадені приймають нових поселенців до табору. Я негайно туди поїхав. Мене там зареєстрували і приписали до бурси, що містилася в третьому бльоці. Майже всі мешканці бурси були гімназисти. Між ними пригадую: Я. Купчинського, Б. Турчинюка, Б. Федаша, О. Павліва та інших... У розмові з ними я виявив свої пляни зголоситися до торговельної школи. Вони переконали мене йти з ними до гімназії. Гімназія в

тому часі була приміщена за табором. Там завели мене хлопці до канцелярії директора. Директор В. Радзикевич дуже ввічливо, що було питоме для нього запропонував мені йти до сьомої кляси. Я вагався. Вже раніше у розмовах з гімназистами я зміркував, що вони в предметах, які я ніколи не вивчав, були більш заавансовані. Пригадуючи зустріч із П. Китастим, який шукав гімназії, щоб дістатися до шостої кляси, я на підставі цих та інших інформацій відхилив пропозицію директора Радзикевича і погодився розпочати своє навчання у шостій клясі. І ось так я став гімназистом, про що ще кілька тижнів тому і не мріяв. Учителі: - латинської мови проф. Винар, німецької мови проф. Супінський, англійської мови проф. Гайда - не дуже на мене "натискали", хоч, фактично, треба було. Математика, фізика, хемія, українська мова, історія і біологія мені приходили дуже легко. Я навіть не прикладав багато часу домашнім завданням з тих предметів. Ба, що більше, я навіть помагав багатьом товаришам з моєї кляси в їхніх домашніх завданнях. Майже весь мій час забирали домашні завдання з латинської, німецької і англійської мов. Одного разу сталася така подія. Предмет хемії вчив проф. Васьків. Це була, здається, лекція із органічної хемії: рівнання і формули що були мені добре відомі. Отже під час лекції з хемії я вирішив робити домашнє завдання з латини. Проф. Васьків пояснював хемічні формули - а я працював над латинським завданням. По якомусь часі він завважив, що я не звертаю уваги на його виклади. В клясі залягла мертва тиша, коли він зупинився передімною і спитався що я роблю. Я без надуми сказав прямо - "латину". "Чому?" - питає професор. "Я не маю що робити" - відповів я. Проф. Васьків поглянув на клясу й каже - "чуєте, він не має тут що робити" - і попросив мене залишити клясу. Очевидно, я був змушений це зробити. Гуляючи по таборі я зустрінув д-р Гащукову - дентистку, яка попросила мене передати дещо для проф. Васькова. Годі було відмовитись. Після дзвінка на перерву, я повернувся до шкільного будинку і зайшов до кабінету проф. Васькова. Віддавши передачу хотів вийти, але проф. Васьків задержав мене. Він почав мені, як кажуть, читати лекцію, що мовляв, від мене більше вимагається (тоді я був головою Освітного Гуртка), що я повинен бути прикладом для інших і т. д... Очевидно, я чемно вислухав ці повчання і вже ніколи більше на його лекціях не робив домашнього завдання з латини. Мої друзі - - однокляснники турбувалися, що цей випадок пошкодить мені з оцінкою. Але так не сталося. Проф. Васьків оцінював учнів по знанні.

Було ще багато різних пригод, пов'язаних з моїм життям гімназиста. Загалом, життя в таборі "Орлик" було дуже різнорідне і цікаве, про що можна багато писати. Можливо не завжди я виконував домашні завдання, але я щиро шанував наших професорів за їхню віддану працю, за їхню посвяту в науці для нас, молодих.

Поглянувши в минуле, я переконаний, що мій остаточний вибір навчатися в гімназії, а не в торговельній школі, був для мене зовсім правильний. За це я вдячний товаришам - бурсакам із третього бльоку табору "Орлик".

Теодозія Кізюк - Пастушок

НЕВДАЛА ЗАБАВА...

(спомин)

Мої спомини про Українську Гімназію у Берхтесґадені залишилися милі та веселі. Ми проводили свою молодість серед гірської краси Альп, не маючи однак, ні опалу, ні доброї їжі, але наші професори і директор В. Радзикевич були справді віддані своїй професії і піклувалися нашою молоддю. Вони виховували нас у дуже важких обставинах, однак ми все це щасливо перебули і завдяки їхнім старанням стали гідними людьми.

Мій спомин - про одну із незабутніх "забав у нашому таборі". У суботу, як звичайно водилося, мала відбутися забава. Підвечір ми прийшли до будинку таборової кухні, де і знаходилася заля для забав, але двері були зачинені. Хлопці зголосилися піти за ключами, щоб відкрити входові двері, але ключів не дістали. На чиюсь пропозицію ми всі погодилися піти до хлоп'ячої бурси і там забавитися. Прийшли хлопці, відсунули ліжка до стіни, щоб зробити більше місця по середині кімнати. Ми посідали і ждемо, що буде дальше. Аж ось двері до кімнати нагло відкриваються і входить о. Тарнавецький - наш катехит з інж. Татомиром, - пластун-сеніором. Вони гарно з нами порозмовляли і нічого злого не сказали про наш намір тут забавитися. По годині забави я пішла до дому.

Закінчення шкільного року. Учениці 5А кляси, 20 червня 1947 року.
Від ліва стоять: Дозя Кізюк, ххх, Марійка Ясінська, Марійка Гутор, Тереня Мельник, Інґа Іващенко, Марійка Масло,
сидить - проф. Лідія Шляхтиченко.

Прийшов понеділок. Раненько приходимо до Гімназії - а тут рух великий зчинився, різні шепоти... Будуть нас викидати з Гімназії, бо сталася неприємна справа, дівчата ходили до хлоп'ячої бурси на забаву !!!

Одну по одній викликають нас до канцелярії директора Радзикевича. Ось, прийшла черга і на мене. Коли я станула в дверях і директор глянув на мене, він із здивуванням спитався: "І ви також, панно Кізюк, ходили до хлоп'ячої бурси??? Я рішила боронитися і кажу: "Пане Директоре! Чи дозволите мені сказати кілька слів для нашої оборони?" "Прошу - прошу дуже... Кажіть що маєте сказати!"

Я почала розказувати, що ми не були весь час самі, що отець Тарнавецький та інженер Татомир заходили до кімнати і були деякий час з нами, і що вони можуть все розказати і за нас посвідчити.

"Я про це не знав і з ними про це поговорю" - погодився директор. На тому справа й закінчилася і нікого з Гімназії не викинули...

Закінчення шкільного року - шоста кляса, червень 1947.
Від ліва стоять: Христина Котик-Лисобей, Анна Шкільник-Ґалуґа, св. п. Софія Кандюк-Раковська, Ольга Зелена, Христина Левицька-Масюк, св. п. Ірина Павлюк-Ваґнер, Юлія Кнавер-Дмитерко, Олександра Ковалюк-Лоґуш.

Анна Сороківська-Ігнатович

Моя перша зустріч із Берхтесґаденом

Уривок із споминів про нашу скитальщину

Карльсфельд, травень 1946 року. Весняною громовицею прошуміла несподівана вістка: наш табір "Карльсфельд", нашу "Малу Україну" ліквідують. Ділять нас поміж два менші табори, один розміщений в околиці міста Міттенвальду а другий біля Берхтесґадену.

На протязі десяти повоєнних місяців у Карльсфельді наше життя почало формуватися у спокійне зорганізоване русло, що здавалося плило до кращого буття, аж ось знову наближається буря і грозить розлукою та непевним майбутнім. У таборі рух і гамір. Люди приготовляються до дальшої мандрівки і приходять на думку слова пісні :

" Ми нині тут а завтра там,
Ми все вперед манджаєм..."

Прийшов день 13-го травня 1946 р. На залізничних рейках, недалеко табору, стоять вантажні вагони, до яких саджають тих щасливців, що їдуть до Берхтесґадену. Їдуть туди мої найближчі товаришки, їде туди більша частина нашої гімназії, а мою родину призначили на виїзд до Міттенвальду. Здається не було так важко прощатися з моїми ровесницями виїжджаючи з дому, як тепер розлучатися з тими подругами, що рік тому були мені зовсім чужими. Плач, нарікання та обіцянки бути в контакті - провожали поїзд, що в означений час рушив у дорогу.

Вже докладно не пригадую, як це склалося і кому я мала завдячувати ту зміну, проте добре тямлю, що була я в "десятому небі", коли на наступний день наша родина була в дорозі до Берхтесґадену.

Берхтесґаден - славне місто в Баварії. Треба бути справжнім мистцем щоби належно описати чи змалювати його чар та красу навколишньої природи. Не диво, що Гітлер вибрав цю околицю для своєї літньої резиденції.

Наш новий табір був приміщений недалеко міста Берхтесґадену, на гірці Штруб. Із залізничної станції "Штруб-Берхтесґаден" везли нас до табору американські вояки вантажними автами. Була чудова маєва ніч. У сяйві повного місяця гори Вацман і Гохкальтер мерехтіли своїми срібно-білими, засніженими верхами, а оперезані від половини темним смерековим лісом, були схожі на нерухомих, заворожених велетнів.

Повільним ходом піднімався наш вантажник крутою серпентиною, що вела до табору. Внизу праворуч шуміла вдолині гірська річка, високі, стрункі ялиці шепотіли свою нічну казку, а тепле, весняне повітря було насичене запахом черемхи та різного квітучого зілля.

На перший погляд наш новий табір нагадував більше фортецю, чим звичайний "лягер". Не було тут огорожі з кільчастого дроту, як у попередньому, не було ровів, що так дуже нагадували недавнє воєнне лихоліття.

З-поза гарної, мурованої огорожі, виглядали чепурненькі поверхові будинки, ясно освітлені електричним світлом. Широка, імпозантна брама із заокругленою баштою по правій стороні - закривала в'їзд до нашого нового комунального дому, а перед брамою, немов на сторожі, стояв великий кам'яний лев. Кругом так гарно, тихо, місячно... , а що чекає нас за тією, залізом окутою брамою ? Чи усміхнеться нам краща доля ?

Без жодного зворушення привітав нас облитий місячним сяйвом сторож-лев і в короткому часі ми вже спали - у призначеній нам кімнаті число 100, у другому бльоці.

"Тріо соловейків" - сестри Дубляниці, Лідія, Меріка і Дарія.

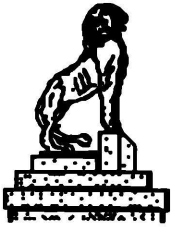

МАТУРАЛЬНА КЛЯСА - 1948

По перенесенні гімназії з Мюнхену до Карльсфельду, другий курс поділили на шосту і сьому кляси. Табір був чисельно великий і гімназія скоро розрослася і почалося нормальне навчання. Брак підручників, шкільного приладдя, конечної літератури, утруднювали навчання, а виклади треба було записувати. У жовтні 1945 р. відновлено Пласт. Кіш очолив інж. Петро (Пік) Пясецький. При гімназії створено курінь пластунок і пластунів, а саме 1-ий Курінь УПЮ-ів ім. Івана Богуна. Зв'язковим Куреня був Олександер Бережницький. Пласт дав нам піднесення духа, плекання дружби, змагатися, щоб бути кращим і плекання єдности поміж нами. Незабаром появилося партійництво, яке принесло щось інше, а саме роздор, розбрат і ненависть. Мене втягнули в партію. По деякому часі я дістав завдання написати характеристику мого професора. Я звернувся до мого краяна за порадою, а він на це моє прохання відповів: "дякуй Богу, що маєш нагоду осягнути підставове знання. Закінчи гімназійні і вищі студії і тим прислужишся собі і Україні". Партійництво перекинулося на пластову організацію, воно нас поділило, воно нічого нам позитивного не дало, лише забирало цінний нам для науки час і я рішив, що воно не для мене.

Ми, товариші одної кляси карльсфельдської гімназії, були зжиті і коли у листопаді 1945-го р. відбувалися міжтаборові спортові змагання, наші товариші спортовці, звернулися до дирекції гімназії о дозвіл брати участь у змаганнях і бути на той час звільненими від шкільних зайнять. Дирекція відмовила цьому проханню. Всі ми, солідарно, рішили піти "поза школу", на знак протесту. За це нашу, шосту клясу, розв'язали і зарядили нові вписи, получені із вступними іспитами, підчас яких багато з нас "нахапали баняків", але, остаточно всіх нас прийняли до школи і ми нормально продовжали навчання. Нашим опікуном кляси в цей час був ґерманіст проф. Пилип Гайда. Його улюбленою темою навчання була "Nibelungenlied". Із нагоди свята св. Миколая наші товаришки спекли тісточка у формі сердець і скільки було нас учнів в клясі, стільки тісток вложили в пачку і з написом - "Для Nibelungen Shatz" дарували нашому опікунові.

У половині 1946 р. табір у Карльсфельді був розділений на два табори: Берхтесґаден і Міттенвальд. Я мав щастя попасти до табору у Берхтесґадені, де в гімназії, на мою думку, учительський збір з директором Володимиром Радзикевичем та катехитом, о. Степаном Тарнавецьким, був кращим. Опікуном нашої, сьомої кляси, був математик проф. Зенон Зелений. Педант з вигляду і у поведінці, солідний в науці. Його лекції були завжди добре підготовані. На початку лекції питав матеріял із попереднього дня, а потім викладав новий матеріял та давав завдання додому, і завжди мав досить часу, щоб пояснити тим учням, які не все зрозуміли. Із огляду на брак підручників, ми все записували. Льоґаритмічні та-

блиці, так потрібні для навчання, ми переписували вечорами. Один із нас диктував, а всі писали. Була лиш одна льоґаритмічна лінійка, що підчас лекції висіла біля таблиці. Проф. Зелений був завжди зрівноважений і я ніколи не завважив, щоб він на когось сварив. Він також цікавився нами, учнями, після шкільних зайнять.

Спершу українську мову учив проф. М. Федусевич, той що колись випрацював оригінальну пластову емблему - лелійку з тризубом. На його лекціях відбував свою практику молодий учитель, Андрій Гарасевич, котрий трагічно загинув у горах. На тому місці, де він впав, вмуровано пропам'ятну таблицю і там о. Тарнавецький відправив панахиду за покійного.

В 8-ій клясі українську мову учив проф. Олександер Панейко. Він був автором української стенографії. Проф. Панейко був гарної вдачі, завжди педантно вдягнений. Він вивіз із собою бібліотеку і завдяки його книжкам ми могли вивчати твори українських письменників і поетів. Пригадую, як ми збиралися вечорами, один із нас читав, а інші слухали. Тут хочеться пригадати погляд мого друга (краяна) про політичні партії, які мали досить грошей і оплачували свою партійну-літературу, замість подбати про видання (передрук) важливих творів наших письменників, чи поетів. Дуже важко було учням вивчати українську літературу, не прочитавши їхніх творів. Цікаво викладав історію о. С. Тарнавецький. Були чутки, що він перед вступленням у душпастирський стан, був професором історії. Його еґзорти і проповіді підчас Богослужб були змістовні, цікаві і часто переплетені історичними подіями.

Незабутні, в цей час, були для нас прогульки: на Хімзе з чудовою палатою короля Людвика II, на Вацмана, на Кенігзе, на пластову зустріч в Авґзбурґу у жовтні 1946-го року, на ювілейне свято весни в Міттенвальді у липні 1947-го року, як рівно ж проведення свята фізкультури у нашому таборі, у серпні 1948-го року.

В 3-му бльоці була приміщена дівоча бурса, а в 1-му наша, хлоп'яча. Тут жили: Орест Зарічний, Борис Жук (Жучок), Богдан Одежинський, Евген Репета (Ґеньо), Левко Филипів (Філіп), а з 7-ї кляси: Ігор Білинський (Ізьо) і Василь Щур. Частими гостями у нас були: Юрко Тимченко (Тимко), Юрко Кузик (Кузя), Ігор Раковський (Рачок), Влодко Петришин і часами Звір.

Гімназійний чоловічий хор розпочав свою діяльність саме в бурсі. Ми часто співали "вічная пам'ять". Звичайно щороку учні найвищої кляси приготовляли "Миколайка" і у грудні 1948-го р. ця праця припала нам, учням 8-ї кляси. Ми вирішили написати сценку із життя в бурсі і у школі. Виставка нам вдалася. День перед письмовими матуральними іспитами ми "волочилися по таборі" і співали похоронні пісні. Лихо хотіло, що саме, коли ми проходили біля помешкання проф. Тучапського, ми співали "вічная пам'ять". Після письмового іспиту проф. Тучапський, (ґерманіст) відмовився проводити з нами устний іспит. Ми пішли до директора, а опісля до проф. Тучапського, щоб вияснити справу, а він на це скав: "Ви мене поховали, заспівали вічную пам'ять, а якщо я помер, то не можу вас питати до іспиту". Ми, якось, справу залагодили і іспит відбувся, як було

запляновано.

Коротко перед самим устним іспитом, ми: Тимко, Кузя, Ізьо і я, "полізли" на гору Гексу, якої схили були відносно лагідні, але її підборіддя було стрімке. Саме там нас "поніс нечистий". На нещастя я посовгнувся і вдарився в коліно. Коли я прийшов до бурси то коліно спухло мов "бальон". Я опинився в таборовім шпиталі - вилив крові в коліні. Рішаю відступити від матури. Прийшов мене відвідати проф. З. Зелений і питає чи я зможу ходити на милицях. Кажу, що лікар дозволив, але не дуже рухати ногою. Нога була "в шині". Проф Зелений поглянув на мене і рішучим голосом заявив: "ти братимеш участь у матурі!". Я пішов до іспиту і здав матуру. Дуже цікава і приємна була наша матуральна забава. Мої товаришки і товариші мило забавлялися, а я просидів на кріслі і "ликав слину". Добре мені так, думаю, треба було сидіти і вчитися, а не "товктися по Гексі".

Глибокий поклін і вдяка Вам, пане директоре Володимире Радзикевич, Вам отче Степане Тарнавецький, Вам професоре Зеноне Зелений і усім, Вам панове професори, за Вашу працю, за Ваш труд та терпеливість, що учили нас без належної винагороди, без книжок і всяких допомічних матеріялів, як таблиць, інструментів і всього того, що таке важливе для навчання. Ви дали нам підстави знання і вказали нам дорогу до кращого майбутнього. Нехай Вас Бог за це щедро винагородить !

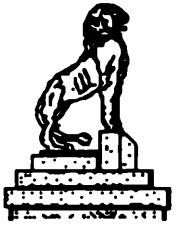

Богдан Орест Федаш

ЩОДЕННИК

(проваджений від заснування табору "Орлик"
у Берхтесґадені до початку навчання у Гімназії)

Понеділок, 13 травня 1946

Пакуюся... у вагоні. Цілу ніч пакую шкільні речі і професорів. Ранком відвідую "ляґер Карльсфельд". Пращоння зі знайомими. Купаюся в річці. Спізнений від'їзд о год. 2:45. Їдемо поїздом до Берхтесґадену. У Фрайлясінґу нас ділять. Приїзд на місце о год. 10:10. Випаковування. Пошук за мешканням. Йду спати о год. 3-тій ранку.

Вівторок, 14 травня 1946

Встаємо о год. 9-тій. Сніданок (врешті є хліб). Розпаковування професорів, лавки. Грунтовні порядки в нашій кімнаті. Подивляю красу альпійських гір. Оглядаю табір. Граю стук-пук.

Середа, 15 травня 1946

Дижур у кімнаті. Дістаємо подвійний обід. Збори кімнатних (харчі - непорозуміння). Пишу листа до вуйка. Граю стук-пук. Іду на залізничну станцію. З Ярком по місті. Нічліг в інж. Татомира.

Четвер, 16 травня 1946

Від'їзд хлопців до Мюнхену. Пишу статтю до хроніки. Організація поліції. Оксана у нас на відвідинах.

П'ятниця, 17 травня 1946

Дижур у кімнаті. Без кави. Оглядаю місто. Знимки з вишколу пожежників. Прихід "Калинок" за знимками. Організую речі для інж. Татомира. Граю стук-пук.

Субота, 18 травня 1946

До полудня їду з товариством на Кенігзее. Кораблем і лодкою по озері. Прискорене повернення. З "Калинками" до копальні солі. Сам серед шістьох "Калинок". Вечір у театрі.

Неділя 19 травня 1946

Цілоденна прогулька на гору Зальцберґ. багато знимок. Оглядаємо знищену резиденцію Гітлера. Поперечний хід вниз. Пиво.

Понеділок, 20 травня 1946

Їду зі Славком Л. до Бад-Райхенгалю за фільмами. Прання. Приїзд нового транспорту. Говорю із "меценасом" Гриневичем. Вечір у бурсі.

Вівторок, 21 травня 1946

Рання руханка. Зголошуємося до пожежної сторожі. Робимо порядки. Відпроваджую Славка і Марійку на станцію. Не йду на гурткову прогульку на Зальцберґ. У товаристві по білети. Граю на мандоліні. Вечірня руханка.

Середа, 22 травня 1946

Рання руханка. Сходини пожарників. Пишу на машинці. Приїзд Ярка. Лист. Рисую мапу. Вечірня гурткова музика.

Четвер, 23 травня 1946

Рання руханка. Стійка в пожежній сторожі. Граю стук-пук. Пишу на машинці. Дижур у кімнаті. Не йду до дівочої бурси на забаву.

П'ятниця 24 травня 1946

Рання руханка. Здача сторожі. Гурткова цілоденна прогулька на Кеніґсзее (від год. 9 до 5). Пригода з лодками. Пароплавом по озері. Рибний полуденок. Кошова збірка. Гурткова підготовка до ватри.

Субота 25 травня 1946

Рання руханка. Їду до Ульму. Обід у ресторані. В Ульмі год. 6:10. Трамваєм з Ковалюка сестрою. На академії в честь Петлюри і Коновальця. З Сергієм Куницею по таборі. У п-ва. Путяків.

Неділя, 26 травня 1946

Встаю 8 год. . У церкві. На юнацьких змаганнях копаного м'яча. Обід. Змагання Україна - Штутґарт (1:3). Концерт пластунів-бандуристів. Купую короткі штанці. Весілля. У Путяків.

Понеділок, 27 травня 1946

Одноманітна подорож поїздом до табору. Їду без квитка. Політична дискусія до 2:30 год. Пишу листа до Міттенвальду.

Вівторок, 28 травня 1946

Рання руханка. Пожежна стійка. Дижур у кімнаті. Курінні і гурткові сходини з гуртком "Пугач". Відсилаю листа. Одержуємо папіроси.

Середа, 29 травня 1946

Рання курінна руханка. Передаємо пожежну сторожу. Праця на пластовій спортовій площі. Загоряю на сонці. Без сніданку. Хворий... сплю. Пишу листа до Тамари (знимка).

Четвер, 30 травня 1946

Рання збірка куреня (спізнення - карний біг). Кошова молитва (при новаках). Приїзд Пусі і Доньки. На змаганнях. З Пусею і Донькою по таборі.

П'ятниця, 31 травня 1946

Рання курінна руханка. Збірка шкільної молоді в ґаражі. Промови професорів Мартинця, Радзикевича, Чорнодольського. Працюю при влаштуванні площі. Від'їзд Пусі. В товаристві по таборі.

Субота, 1 червня 1946

Рання курінна руханка. Дижур у кімнаті. Працюю на площі. Збірка всіх пожежників. У технічному відділі за ключем. У шевця. Ввечорі скроплюємо табір, миємо залю.

Неділя, 2 червня 1946

Рання збірка куреня і кошова молитва. Свято відкриття табору "Орлик". Погана погода. Хорунжим при прапорі. На Службі Божій. Змагання у відбиванку проти литовців. Вечірній концерт. Таборова забава.

Понеділок, 3 червня 1946

Курінна руханка. Від'їзд гуртка "Орел" до Міттенвальду. У Мюнхені в ресторані. В поїзді укладаємо пісню. В пластових одностроях входимо до табору з В. Чайківського піснею на устах. Юначки опікуються нами. У Богданни.

Вівторок, 4 червня 1946

Рання гурткова руханка. Добрий сніданок. У товаристві - по таборі. Обід (вареники). Погана погода. Граємо у відбиванку з міттенвальдцями. Гарний спільний вечір. Мала забава. Приїзд "Вовків" і "Калини".

Середа, 5 червня 1946

Ранній від'їзд додому. На Фраймані у Доні. З Мюнхену в товаристві. Суддею на змаганнях відбиванки з Травнштайном. З товаришем по таборі.

Четвер, 6 червня 1946

Пізно встаємо. Праця в домівці. Приношу вапно. Ввечорі на змаганнях копаного м'яча. "Орлик - "Литовці" - 6:1. Білю домівку до 3-ї ранку. Пишу листа до Богданки.

П'ятниця, 7 червня 1946

Встаю пізно. Іду до міста - пізно. Збірка гуртка "Пугач". У директора Радзикевича за дозволом. Пополудні вдруге в місті. Неприємності з хлібом. Відбиванка гуртка "Пугач".

Субота, 8 червня 1946

Не йду на руханку. Поправляємо площу. Пишу порохання про дозвіл таборувати і підготовку змагань. Гурткові сходини (альманах, Ярко Возняк). Збірка коша. Перегляд куренів і гуртків (Фіґоль). Вечірка в честь героїв. Приїзд пластунів з Травнштайну. Трьох ночує у нас.

Неділя, 9 червня 1946

Рання збірка куреня і кошова молитва. Хорунжим на Святі Героїв - панахида. Змагання копаного м'яча на стадіоні. Міжгурткові змагання відбиванки. На академії.

Понеділок, 10 червня 1946

Рання кошова молитва. Сходини"Орлів". Відбиванка (II-курінь - IУ-курінь). Ліжко для дівочої бурси.

Вівторок, 11 червня 1946

Рання руханка. Дижур у кімнаті. Сходини гуртка "Пугач". При паркані. У дир. Радзикевича. Відбиванка гуртка "Пугач". Папіроси. Священик і Інженер у нас. Засновуємо гурткову бібліотеку.

Середа, 12 червня 1946

Рання руханка. Білимо домівку.

Четвер, 13 червня 1946

Рання руханка. Б. Стефанів вписується у члени гуртка.

П'ятниця, 14 червня 1946

Рання руханка в ґаражі.

Субота, 15 червня 1946

Рання руханка. Дістаємо вістку від Щуровського про заборону їхати до Міттенвальду. Реакція "Орлів" - зрікаємося впорядників. Гурткова прогулька на Зальцберґверк. Їду сам до Міттенвальду. Ночуємо у Ярка.

Неділя, 16 червня 1946

Ранком спізняємо поїзд. Їдемо поспішним. У Міттенвальді з Витановичем. В таборі у Бережницького.

П'ятниця, 21 червня 1946 - Рання руханка. Починається шкільна наука....

З ХРОНІКИ ГУРТКА "ПУГАЧ"

І-го Куреня УУПЮ ім. полк. І. Богуна
у БЕРХТЕСҐАДЕНІ

Вінцер деЖанейро
(Псевдонім Любомира Винара)

У ШКІЛЬНІ ЛАВЦІ

Пробуджуюся. Чую, сіпає мене хтось за ногу - це брат мій, Богдан, так мене щодня будить. "Вставай, вже три на восьму! "Машинально зриваюся з ліжка, натягаю штани і біжу до вмивальні. Миюся, снідаю, затягаю куртку і 800-метрівкою "фінішую" до школи. Забігши під школу дивлюся і дивуюся, чому мені ніхто не виходить назустріч, а все наче вимерло. Та це вже після дзвінка. Ось як воно! Припровадивши до порядку волосся, сміло машерую до кляси. Перед дверима ще раз витягаю дзеркальце, поправляю убрання, витягаю руку і відчиняю двері. Ввійшовши до кляси мене привітав радісний сміх. Лиш із-за катедри визирають суворі очі "Вавилона". - "Пане професоре, я спізнився, бо мав дижур на коридорі". "Сідати і мовчати". Автоматично сповняю наказ. Сівши завважую, що Клюска в поганому настрої. - "Що тобі ?" - питаюся. - "А ліпше не говорити. "Вавилонові" щось сталося і вліпив мені баняка". - "Це нічого" - потішаю його - "я маю вже два".

На цьому розмова закінчилася, бо "Вавилон" почав питати Чайну. "Прошу мені сказати про Филипа! "Чайна: "Филип...Филип, ага вже знаю, він завоював девелійську державу". "Та, - що? Державу? Сідай!". "Дмитрюк, прошу сказати!" - "Олександер... був царем Індії". - "Добре, він був якийсь час в Індії, але ви не думаєте коли говорите. Я сподівався від вас щось кращого". Відтак нечайно: "Винар". Зриваюся як опарений і кажу: "Прошу". - "Нічого не "прошу", лише кажіть, як називався батько Александра?" - "Филип". - "Добре, а як він воював? Гм, гм, скільки звів боїв?" Ґапо мені до вуха: "П'ять". Але я дуже небезпечно вигнувся. На це мені "Вавилон": "Ви" - каже - "більше рухаєтеся чим відповідаєте". Нараз дзвінок перервав, для мене, цю небезпечну розмову. Перерва пройшла спокійно і весело. Джон розказував свої веселі пригоди, а ми, зацікавлені, слухали. Лиш Киньо ходив "гер-герум" і щось під носом бубонів, - це вже така його вдача. І знову дзвінок на лекцію. Всі входимо до кляси. За хвилину увійшов "Цимбал". -"Ґууд морнінґ... сит давн" - і гайда питати уступ напам'ять. На перший вогонь пішли дівчата, а потім і ми. Атмосфера починала бути гаряча. Коло опитуваних щораз звужувалося і вже доходило до мене. Я почав дуже пильно дивитися у зшиток і мабуть тому він мене поминув, а запитав мого сусіда - Ґосьця. Цей бідака нічого не знав, і, якщо б під

його боком не сидів Думбо, був би напевно обірвав "цваєра". Але це все якось проминуло і ми почали займатися піснею "Вечірний дзвін" - англійською мовою. Тут всі заревіли різними голосами. Були баси, сопрани, альти, ну а солісти почали заводити на свою руку. Все це злилося в один дисонансовий акорд. Чайна за багато собі дозволив і почав черевиками вибивати такт. Розлючений "Цимбал" перервав наш збірний спів і давай мучити "бідного" Хіну. Завернув три уступи назад і почав оповідати "байки", як треба на лекції сидіти, а потім ще й почав питати. Щось... і товариш Гришко усміхнувся. "Цимбал" покинув свою жертву і почав мучити - Гришка. Задоволений двома "баняками" почав далі займатися "Вечірнім дзвоном". Ну, нарешті дзвінок. Як він на нас чарівно поділав; шкода, що не було когось із кіноапаратом, а була б прекрасна мізан-сцена для фільму. Перерва проминула спокійно, але, аж тепер нас напав правдивий страх. Надходила "злюща" лекція т. зв-го "Латина". Ось і надійшов наш "Латина". Все затихло. Вже "Латина" сів за стіл і взяв свою чорну книгу в руки. "Прошу все позамикати, всі непотрібні шпарґали із стола сховати до течки. "Сьогодні" - каже - "я собі запам'ятаю, як мені хто буде відповідати" - і почалася "пацифікація". У клясі ми чули слова: "Дурень, осел, і ви хочете мати добрі оцінки. Я прирік, що до 6 кляси пущу учнів, а не ляїків". І так проминув час у тривожному настрої.... Проминуло дві лекції страшної латини. Потім настав рай: релігія і спів. На тих годинах ми відпочивали. І ось, нарешті чути дзвінок. Молитва, і "файрант", додому. Так, майже день-у-день проходить наше навчання. Вертаємося додому сумні, або веселі і думаємо, як буде нам щастити в наступному дні нашого шкільного навчання.

6-го березня, 1947 р.

Примітка:

Вавилон -	проф. Володимир Бойко - учив історію
Клюска -	Юрій Клюфас
Чайна або Хіна -	Володимир Шарко
Ґапо або Думбо -	Володимир Дмитріюк
Джон або Клятка -	Юрій Олійник
Киньо -	Богдан Юник
Цимбал -	проф. Богдан Горечко
Ґосьць -	Богдан Грещак
Гришко -	Теодозій Гришко
Латина -	проф. д-р Василь Стецюк
Вінцер деЖанейро -	Любомир Винар
Хлоп або Шелест -	Михайло Глушок
Клямпа -	Роман Стахнів
Бодьо -	Богдан Лехман
Дуля -	Роман Тимчишин
Калі -	Роман Пільків
Ґібон -	Василь Рождественський

Хіна аль Рошідо
(псевдонім Володимира Шарка)

Ой, поїхали ми до лісу та й по смеречину...

У суботу рано, йдучи до школи почув я з уст гурткового веселу вістку: "Їдемо до лісу по смеречину і то зараз таки, під час науки". Розуміється ми звільнені зі шкільних зайнять. Та звільнили нас лиш п'ятьох. Тоді ми, себто Коко і Мицьо з "Дятелів", а Ґібон, Жанейро і я із славних " Пугачів", вибралися до адміністраційного бльоку де чекала на нас підвода. Прийшли ми до воза, а тут, маєш...! Дядько забув сокиру (як звичайно, забудько). Ми рішили їхати самі, наперед, а дядька післали за сокирою. Їдемо ми, та й їдемо, кобилу підганяємо, як хто може, хто криком, хто батогом, а хто тільки свище, так, що бідна кобила майже упряжі не порве. А дядька зі сокирою, як не було, так і немає. Пропав дядько! Ми вже ген-ген під лісом, а його далі немає. Тоді врадили зачекати на нього. Врешті "приліз" він, і розлютився, що мусів йти пішки. Підігнав кобилу, і ми заїхали у ліс. А там - сніг по пояс і не хочеться іти пішки. Це не те, що їхати на возі, бо треба таки по пояс бродити снігом. Але, як каже народне прислів'я: "мус - великий пан" і він нас примусив іти в глибину лісу. Ішли ми недовго і некоротко, аж зайшли між високі смереки, і ось виникла біда. Хто з нас перший полізе на смереку?

- "Я не можу"- відразу каже Жанейро, - " бо, бо.... взагалі не можу".
- "Я також не можу , бо не маю рукавиць..." - каже Ґібон.
- "То я дам тобі рукавиці"- врадувано відповідає Жанейро, бо не мусітиме лізти на дерево. "То і так не мої" - думає собі тихцем.

Ось, Ґібон взяв рукавиці, встромив сокиру за пояс, ми його тоді "гей-руп" підсадили на дерево і він почав далі сам спинатися. Жанейро запевнив його, що як падатиме, то він зловить його у подолок і йому нічого злого не станеться. Сів він під деревом і пильнував Ґібона. За цей час ми пішли далі і незабаром найшли догідну для нас смереку. Нараз Мицьо до мене: - "Давай, Хіна, рукавиці то я полізу на дерево". - "Не дам" - відповідаю, -"маєш свої". Мицьо рад-не-рад поліз на дерево, а я з Коком взялися його пильнувати. За хвилину чуємо, що на горі щось тріщить. А потім пронеслось: "А бодай тебе..!" Це зломилася під ногою галузка. Він ще "карамболився" на дереві з-чверть години, а потім почали спадати вниз галузки смеречини. Під деревом ще небагато галузок , а він уже зліз з дерева. - "Ай" - каже, "зимно в руки, ще й до того натрясається сніг за обшивку. - "Більше не лізу!" Тепер прийшла черга на Кока. Він виліз на дерево, нарубав ще трохи гілля і ми рішили, що це вже вистачить. Коли прийшлось тягнути смеречину до Ґібона, а звідтіль до воза, і все це по пояс у снігу, - почулися голоси: - " Краще було в школі сидіти. То гірше як латина". - "Маєш рацію" - каже інший, - "більше вже в такий сніг не полізу". - "Голо-

ва крутиться, як п'яному, коли злізеш з дерева" (хтось мав добрий досвід...). Нарешті, затягнули ми все це до воза, навантажили і поїхали, а радше пішли пішки, лиш смеречина їхала возом. Йдемо так за підводою, пройшли вже спорий шмат дороги, аж тут наш Жанейро: "А де ж сокира?" - питає і зразу сам собі відповідає -"у лісі під смерекою". Ох, всі ми тоді висипалися на Жанейра: "Ах, ти сякий-такий !!! Сокиру забувати то вмієш, а рубати нею не вмієш..." - кричить один. "А я казав тобі взяти, а ти забув" - поквапно каже другий. "Тепер вертайся по сокиру!" - додав третій. Тут Жанейро відпирається: - "Чому я сам маю йти, ви ходіть зі мною, гуртом і вмирати веселіше, а до того, ми всі забули сокиру".

Не було ради, мусіли ми вертатися по сокиру. Прийшли ми знов до лісу, а сокира , як свята, висить на гілці. Взяли ми її і йдемо додому. Слимачою ходою зайшли ми до табору. У школі вже давно минула третя лекція, а ми ще тут. Але, нам не спішно, ми пішли ще до 1-шої кухні подивитися на знимки бандитів, які недавно замордували в Шонхені три "Товсті риби". При тому ми ще трохи загаялися, а потім пішли під домівку і скинули смеречину. Тепер нарада: йти до школи, чи ні? Урадили, що латина, хоч страшна, але не можна її пропускати, бо потім буде ще гірше. Пішли додому, перекусили, а потім помаленько пішли до школи. Приходимо під двері, слухаємо: географія. - "О, вже географія" - думаємо і гордо входимо у клясу. Скидаємо плащі, але зле потрапили, бо професор саме переглядав задачі, а ми, як звичайно, не мали. їх. Ховаємося під лавки, і він, непомітивши нас, перейшов далі.

- " Тепер мова буде про землетруси" - каже професор, і ми з полегшею на душі, сідаємо за лавки.

11 березня, 1947 р.

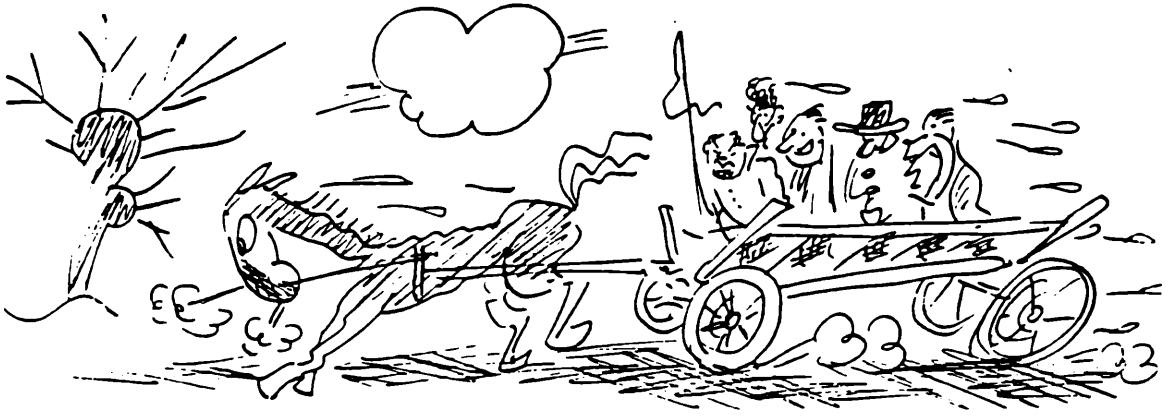

Вінцер деЖанейро
(псевдонім Любомира Винара)

ПРИХІД ВЕСНИ ДО ТАБОРУ

Ось, уже повинна загостити весна до нашої "держави" - до табору "Орлик". Морози вже проминули і більше не сковують землі. Зате маємо щось кращого: болото. Куди не вийдеш - скрізь болото. Треба йти до кооперативи - мусиш бродити калабанями. Одне слово - наш табір - саме болото. Добре лиш тому, хто живе романтикою, але не мені. Треба йти до пластової домівки, хоч сядь і плач, мусиш йти болотом. Ну гарно, ми вже пройшли крізь болото і дісталися до домівки, але треба ще повернутися додому. І знову це ж саме болото. Прийшовши додому, з болотом не кінець. Лягаю спати, визуваю черевики, а на ногах також болото - і все через ту ранню, болотяну весну. Але, залишім весну, що вона винувата, весна скрізь є і взуття також є, але в нашому таборі дещо інакше. Тут всіми речами рядить т. зв. "Суспільна Розпука". Вона дарує нам різні "блага", наприклад: синя військова блюзка, темно сині штани, одним словом цілий мундир синій. І всі ці "блага" видають "демократичним способом". А відбувається це так: Іду до адміністраційного бльоку, розуміється броджу болотом, але це дурниця. Зайшовши до перших дверей бльоку, від 1-шої кухні, бачу загратовані двері, а біля них "на струнко" поліціянт у блискучому шоломі. За зброю служить йому затесаний патик, що ним він віддає "честь". Підступивши питаю: "Високоповажаний пане поліцаю, чи склеп нашої "Розпуки" відкритий?". "Полікер" робить сувору міну і каже: "так", лиш при тому поглянув на мене згори - суворим поглядом, аж мурашки пішли поза шкірою, і відкрив зі скрипотом загратовані двері. Увійшовши на маленькі сходи, що вели у підвал, ой пробачте, до "першорядної крамниці", де можна набути все, чого душа забажає, відчуваю якийсь неприємний запах. Це така "перфума наших мундирів", як я потім довідався. Сходжу сходами вниз і повертаю у перші двері направо. Відкриваю двері і світ затанцював перед моїми очима. Відразу привидівся мені Кремль, ну, але це лиш перше враження, нічого не вдієш. Глядиш, а там все зелене. Долівка, стіни, одне слово, все. Десь із темряви виринають дві жіночі постаті, які несуть два "пліки" зелених убрань. По вигляді пізнати, що обидві дуже "щасливі", бо щохвилини викрикують досить голосно: - "А бодай ту "Опіку" грім завалив. Щоб ті "пани" весь вік свій ходили в тім "лахміттю!!!" Придивляюся ближче, а тут на долівці самі зелені мундири. Були великі і малі, з двома латами і з одною, для малих і для великих і все оповите пилом. Як я глянув на це, три рази сплюнув і забрався геть звідтіля. Волію далі ходити у своєму старому убранні. Є там і деякі добрі убрання, але їх видають за протекцією. Така наша розпука з діяльністю "Розпуки".

Перед полуднем ходимо у школу, а "post meridiem discimus" пів години. Та що я говорю, дві і пів - це так вже з привички верзеться на язику. Деякі дні трагічні, деякі веселі. Саме тепер зближається конференція. Всі панове професори починають питати нас і виписувати оцінки до чорних книжок. Приповідка каже: "Терпи козаче, отаманом будеш". І ми цього дотримуємося. Передше, як був сніг, ми ходили на лещета чи на т. зв. дошки. Тепер, у калюжах можна заболотитися. І так проходить "in nostra country beautiful Leben".

14-го березня 1947 р.

- Перша і остання проба хору "Пугачів" -
диригує .... ХІНА !!!

Вінцер де Жанейро
(псевдонім Любомира Винара)

ЗИМА НА ЧУЖИНІ

Вже четверта зима на чужині. Здавалося, що ми призвичаїлися до холодної, чорної зими, - але де там! Куди не глянеш - всюди не так, як було у нас. Баварські гори чудові, але я радо проміняв би їх за наші чарівні Карпати.

Зима у Берхтесґадені - солідна, але я волів би свою зиму, нашу заметіль і наші сніговії. Одного разу ми вибралися з товаришами на лещета. Приємність була велика, але була б куди кращою, як би ми виїхали на схили наших засніжених гір. Ця думка вперто переслідувала нас. А які у нас горби, як мчать по них санки, тільки вітер шумить у вухах. І тут шумить вітер, але шум цей сумний, непривітний, чужий. Колись спортовці виїзджали з рідного краю у чужі землі, подивляти красу дикої, альпійської природи. Вони цю красу бачили, бо їхня думка була свобідна. Вони знали, що повернуться додому, - а ми, скитальці? Всюди за нами крок-у -крок ступає туга за рідним краєм, за красою рідної землі. Вона шепоче нам: "Ні, ні, наше краще!" І вбачається мені галицьке село, закутане у сніг. Здалека видніє лиш церковця, а там - хатки при дорозі під білим покривалом, туляться одна до одної. Чути скрипіт чобіт, голос дзвіночків, скрипіт колодязів... Все це зливається в одну мелодію... Та це лиш спомин - привид. Тут - не те. Все обраховане, виміряне часом. Ніхто не вслухується у гомін села, ніхто не любується його красою. Тут все навпаки, не так, як у нас. Тут чужа німецька земля, того народу, - через нього впало жертвами так багато наших людей. Ми тепер не вільні громадяни, ми еміґранти, що звуть їх Д.П. Ми стали тепер світовими мандрівниками і мусимо коритися іншим народам і не можемо рядити самі собою. Тепер на еміґрації, аж серце крається - глядиш, а тут між нами незгода. Скрізь партії... партії і більш нічого. Вся боротьба зводиться до поборювання одні одних - а цього третього, що його треба, не поборюємо. Така наша, українська, вдача. Нічого не порадиш.

Серед таких думок вертаюся з лещетарської прогульки додому. Ні, не додому, лиш до табору. А вперта думка підшептує мені: "Ще вернешся, сину, у свій рідний край, в Україну".

березень - 1947 р.

Пластовий гурток "Пугач" - 1-го куреня ім. полк. І. Богуна у Берхтесґадені - 1946 р.

1-ий ряд, від ліва: Мирон Гарванко, Любомир Винар, Богдан Федаш, Василь Рождественський, Юрій Терпиляк.

стоять від ліва: Володимир Дмитрюк, Михайло Глушок, Володимир Шарко, Юрій Олійник, Роман Тимчишин, Юрій Клюфас, Богдан Юник.

Ігор Лисий

ГУРТОК БУРЕВІЙ

Табір Орлик знаходився посеред величавих баварських Альп, недалеко Вацманового масиву гір і темно-синього, глибокого гірського озера Кенігзе. Цей табір робив враження фортеці, огородженої масивним муром, із круглою вежею біля брами і кам'яним левом, який наче б то охороняв масивну браму при вході до табору.

Не дивлячись на те, що період життя нашої молоді, коли формувалися її характер і світогляд, - проходив у баварських горах, - він відбувався під прапором виховування української національної свідомости, яку плекали в цьому таборі Українська Гімназія і Пласт. Навчальна програма Української Гімназії і наголос на будуванні характеру і дисципліни у молодечій організації Пласт, стали фундаментом нашої національної свідомості і нашого світогляду. Тому для багатьох із нас, табір "Орлик" був і залишився духовою кузнею на все наше життя.

Патроном пластового куреня юнаків у таборі "Орлик" - був полковник Іван Богун, який вславився, як великий полководець у визвольній війні гетьмана Богдана Хмельницького з Польщею у роках 1648–1654. Ця війна, як відомо, закінчилася створенням української козацької держави. Полковник І. Богун був блискучим стратегом і тактиком, що вмів використовувати поле битви для переваги козацьких військ. Полковник Богун і генеральний секретар Іван Виговський, під час нарад у Переяславі - гостро виступали проти укладення договору з Московщиною. Військовий хист Богуна оспівали в народних піснях. Ось, один із зразків цих пісень: "Рубає мечем голови з плечей, а решту топить водою". Цей козацький дух полковника Богуна, патрона нашого куреня - залишив глибоке враження і мав тривалий вплив на нас, пластунів.

Виховником, і водночас опікуном нашого гуртка - був інж. В. Татомир, старша і поміркована людина, що з великою терпеливістю і стриманістю керував емоційним і суспільним розвитком нашої групи молодців. Членами гуртка "Буревій" були учні шостої, п'ятої і четвертої кляс. Провід гуртка ми самі вибирали з учнів тодішної 6-ої кляси і до нього входили: Ігор Лисий - гуртковий, Юрко Храневич - заступник гурткового і Влодко Анастазієвський - писар. Працювали ми колегіяльно і плянували працю за згодою усіх членів гуртка на базі попередніх дискусій та згідно із загальною програмою Пласту і його правильником. Тут належить згадати, що пластовий провід розв'язав наш гурток за якісь, тепер вже призабуті провини, але статус наш відновили після короткого часу.

Виростаючи у баварських горах, - навколищнє природне середовище підказувало нам спортові і суспільні зайняття: пішоходні екскурсії і таборування у горах влітку, а взимку - лещетарство. Любов до природи і її краси з якою ми в юності зростали - залишилася з нами на все життя і передалась нашим дітям. Гурток "Буревій" брав участь у всіх літніх

пластових таборах, що їх організували юнацькі курені, а також у таборових з'їздах і зустрічах юнацтва з різних осередків українських поселень у Німеччині.

Українська Гімназія у Берхтесґадені й організація Пласт залишили свою печать на всьому нашому житті. В українському житті, я був одним із основоположників Організації Демократичної Української Молоді (ОДУМ) в Америці. Як секретар Центрального Комітету цієї організації - я написав статут ОДУМ-у ще в 1952-му році. У професійному житті - я мав дві кар'єри. Після закінченні вищої освіти, я працював керівником групи науковців при будові ракет для проєкту "Аполло". Наша група мала декілька технічних досягнень, що відіграли значну ролю в польоті людини на місяць. Я займався також чистотою навколишнього середовища і проводив наукові досліди у районах від Північного океану до екватора, та опублікував понад сто наукових статтей і праць.
Глянувши на своє життя і життя моїх друзів, - я можу з перспективи минулих років зовсім сміло сказати, що Українська Гімназія у Берхтесґадені - дала нам інтелектуальну підготовку до життя, а український Пласт дав нам основи емоційного та суспільно-громадського життя та допоміг нам формувати наші характери.

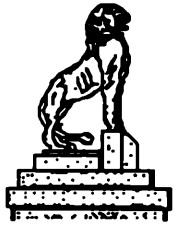

Ihor Lysyj

TROOP THUNDERBIRD

Camp Orlyk, situated in the spectacular grandeur of Bavarian Alps, under the towering peaks of Watzman massif walking distance from the crystal-clear blue waters of Koenigssee, was and remains to the present day a spiritual home for many of the former students of Berchtesgaden gymnazium. The formative years of our youth were forged there by the academic rigors of the gymnazium and discipline of Plast .

Plast of my days was an organization of the Ukrainian youth, structured on the basis of universal principles of international scouting, but with strong overtones of Ukrainian national consciousness. In the years following the Second World War, however, it was not recognized by the international scouting organization because of the stateless status of its members.

Plast "Kurin" (Station) in Camp Orlyk carried the proud name of "Polkovnyk" Ivan Bohun, the legendary colonel who took part in Hetman Bohdan Khmelnytsky's campaigns against Poland during the 1648 - 1653 Kozak uprising and the war of liberation. This Kozak leader distinguished himself as a brilliant tactician, using detailed knowledge of the natural setting of various battlefields to his military advantage. His prowess was immortalized in the words of a folksong: "He was cutting enemies heads from their shoulders with a sword, and drowning the rest in the water". Needless to say the Kozak spirit of our patron colonel left deep and lasting imprint on the members of our "Kurin".

Organizational structure of Berchtesgaden "Kurin" followed closely the grade (class) structure of gymnazium, with boys and girls of each grade level forming their own self - governing "hurtky" (groups). The Structure of both "Kurin" and individual groups was hierarchial, with elected leadership, and various organizational functions assigned to each member. While this arrangement was quite satisfactory for the majority of its members, there were students within Berchtesgaden gymnazium who marched to a tune of their own and distant drummer. They did not fit easily into hierarchial structure of the organization. To the credit of Plast leadership this group of individuals was accommodated by forming a multi-class (grade) unit, "Hurtok" Burevij (Troop Thunderbird). This accommodation provided a critical medium for social growth and formulation of the chracter of its individual members.

Troop Thunderbird was unconventional, to say the least. Our troop adviser was an elderly and considerate gentleman by the name of Tatomyr (translated as "Father Peace", a rather fitting characterization of the man). With uncommon patience and forbearance he guided the emotional and social development of the intellectually rebellious group of youngsters.

The elected leadership of the troop, which comprised initially students from the sixth, fifth, and fourth grade levels, was from the class 6-B , with Ihor Lysyj troop leader, Yourko (George) Chranewycz troop vice-leader, and Wlodko Anastaziewsky (a.k.a. Walter Anastas) troop secretary. Unlike the practice in the hierarchial organizations, the inner workings of our troop were collegial in nature. All plans were made by general consensus, and all activities were carried after extensive deliberations by all troop members . Once plans were made, implementation of action was in a spirit of total cooperation. It should also be mentioned that troop Thunderbird was disbanded by higher (Plast) authorities (for the reasons that were probably valid, but are now lost in history)

and later reinstated.

Growing up in the grandiose setting of Bavarian Alps, our principal outdoors and social activities included hiking and camping in the mountains in the summer,and cross-country skiing (on rather primitive wooden skies, "liberated" from the abandoned "Bergen" troops stores) in the winter. The love of nature developed during this period stayed with us for the rest of our lives, and transferred to our own children. As part of Berchtesgaden Kurin, troop Thunderbird participated in numerous summer camps, organized sometimes jointly with "Kurins" from other D.P. camps. On some occasions, troop Thunderbird formed an advance party responsible for setting the camp in the wilderness and preparing facilities for the main body of campers.

- Troop Thunderbird -
Center: - Tatomyr, right - I. Lysyj, left - Y. Chranewycz

Today, a half-a-century later and living on the West Coast, I have lost contact with most of the members. I have maintained, however, contact and life-long friendship with George Chranewycz in Newark, New Jersey and Walter Anastas in St.Paul, Minnesota. Both have distinguished themselves in their chosen professions. George, after Ivy-League schooling, went into business of redevelopment of inner cities of America, and more recently doing the same for the cities in Eastern Europe. Walter became a distinguished jurist and academician. After collapse of the Soviet Union, he served as an advisor to Ukrainian Parliament on constitutional issues.

For myself, the formative years in Berchtesgaden and troop Thunderbird experience has left an imprint on the rest of my life. As a Team Leader of Advanced Projects on Apollo moon - mission, I continued to operate in a mode not different from that of a troop leader of troop Thunderbird. Leading a team of individuals of an exceptional intellectual caliber, we succeed in achieving a number of technological break-throughs that made the man landing on the moon possible. In the second part of my career I devoted my efforts to environmental issues, carving a territory for myself from the Arctic Ocean, and coastal plains of Brooks Range in Alaska to equatorial rain forest of Central America.

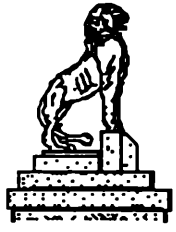

Абітурієнти святкують...

1-ий ряд від ліва: О. Шевченко, В. Дмитріюк (Думба), Б. Бобинський.
2-ий " " Л. Петренко, В. Щур
3-ий " " ххх, Ю. Олійник **рік 1949 / 50**

Цикл репортажів

Лідії Михайлюк - Синички (пластове псевдо)

Перша пластова ватра у Берхтесґадені.

Частина нашого коша переїхала до Берхтесґадену і започаткувала тут свою працю пластовою ватрою 25-го травня 1946 р. Ватру ми запалили вогнем привезеним із Карльсфельду. Коли ватра спалахнула ясним полум'ям, тоді пластовий сеньйор, інж. В. Татомир виголосив промову і привітав нас на новому місці. Довкола шуміли ялиці, а іскри ватри летіли високо вгору. Голосно і виразно лунали слова промови серед тиші грізних Альп, з'єднуючи наші серця та вказуючи шлях, яким ми, пластуни і пластунки, повинні йти. Всі ми сиділи заслухані, а перед очима пересувалися образи з рідної землі. Хвилинами здавалося, що ми не серед чужих, скалистих та непривітних Альп, а серед верхів рідних Карпат, які все так радо вітали пластунів. Привиди, однак, минають скоро, пластовий сеньйор закінчив свою промову і ми знову повернулися до сумної дійсности. Тепер однак, вона не здавалася нам такою прикрою, бо в наших серцях іскорками запалала надія на повернення в рідну Україну, яку ми так бажали побачити.

Далі чергувалися веселі виступи поодиноких груп: новаки поставили гарну веселу точку, а 4-ий курінь виконав декілька вправ хустками. Гурток "Буревій" 1-го куреня дав скеч : "Мілітаризм у нашому гуртку", який вийшов на причуд гарно, а наш гурток теж провів скеч: "Як пластунки, учасниці і прихильниці вибираються на табір". Ще раз пригадав нам про рідні сторони гурток "Орел" з 1-го куреня, що відтанцював "Аркана" і заспівав "Верховино". На закінчення всі ми відспівали таборове "На добраніч" і розійшлися гуртками додому.

На небі мерехтіли зорі, з вікон виглядали мешканці табору, що не були на ватрі і подавали з уст до уст: "Пластуни вертаються". У таборі починало стихати. Десь неслася ще пісня: "Подай дівчино ручку на прощання..." і гомоном відбивалася від навколишніх гір. Табір спав...

Посвячення табору "Орлик" і піднесення прапору

(репортаж)

Дня 2-го червня 1946 р. відбулося перше таборове свято, а іменно, посвячення табору. У святі брав участь і пласт. Службу Божу мали відправляти на площі перед адміністраційним будинком, але тому що падав дощ, відправили у ґаражі, де в майбутньому мав приміститися таборовий театр. Пластунки завчасу подбали, щоб заля була гарно прибрана, тому наплели багато вінків, що стяжками звисали додолу. Це свято кожний добре затямив, бо ми дуже втомилися. О годині 8 вранці почалося свято молитвою, а опісля біганина і вистоювання на дощі, врешті треба було перенести престіл до залі, а до цього, ще, дехто із нас не снідав, тому ми всі нетерпляче вичікували закінчення богослуження.

Після Служби Божої, помимо того, що дощ не переставав падати, ми підняли вгору національний прапор і відспівали національний гімн. У ту хвилину, коли всі стояли на струнко, а наш зір був спрямований на синьо-жовтий прапор, хмари розійшлися і виглянуло сонце, освітивши нас золотим промінням. О восьмій годині вечора ми опустили наш національний прапор, під спів пластового гімну. На закінчення цілоденного свята ми, пластуни, відспівали "На добраніч" і розійшлися хто-кудою.

Посвячення табору "Орлик" у Берхтесґадені - таборова площа із видом на Вацмана.

Ватра в честь полеглих героїв

Сьогодні, 8-го червня 1946 р. , припадає навечеря Зелених Свят, навечеря днів присвячених пам'яті борців, що впали в боротьбі за незалежну Україну. Ми, пластуни, відсвяткували їхню пам'ять пластовою ватрою. Запаленням ватри зайнявся наш курінь, а до обслуги ватри призначено наш гурток. Ватра маєстатично запалала.

Святочну промову виголосив пластовий сеньйор д-р Атанас Фіґоль, в якій говорив про те, яке велике значення мають для нас поляглі герої. "А ми", продовжував він, "повинні завжди йти їхніми слідами і в обороні рідного краю, якщо прийде потреба, то і головою своєю повинні наложити, бо ми присягали, що будемо вірними Богові і Україні".

Грімко лунали слова сеньйора, д-ра Фіґоля, а ми сиділи задумані і перед нашими очима пересувалися образи: Лисоні, Маківки, Крут, Бродів і недавніх героїв УПА, про яких ми так багато читали і чули з уст наших батьків, які були свідками тих важких змагань із вдесятеро переважаючим ворогом. Після промови ми вшанували пам'ять полеглих 2 -хвилинною мовчанкою, а опісля заспівали "Ой Морозе Морозенку", та "Ви жертвою в бою нерівнім лягли...."

Ватра догасала, кидаючи свої останні відблиски. Ми розходилися по кімнатах. На небі моргали зірки, десь недалеко в кущах співом заливався соловейко, а в нас перед очима стояли ряди однакових могил на цвинтарях рідної України, до яких і досі прибувають нові могили наших новітніх героїв.

А на вуста в нас тиснулися слова поезії:

" Спіть хлопці, спіть,
Про долю, волю тихо сніть,
Про долю, волю Вітчини -
Чи ж можуть бути кращі сни ?"

Наступного дня відбулася панахида за полеглих героїв. Це перший день Зелених Свят. Вранці, як звичайно в неділю, ми зібралися на молитву. На дворі росив дощ, холодно. Після Служби Божої ми розійшлися по домах, щоб поснідати. Снідання їли похапцем, бо нас ждав ще обов'язок прибирання символічної могили, яку збудував 1. курінь на площі перед адміністраційним будинком. На хвилину перестав падати дощ. Хоч роса була по пояс, дві "чайки полетіли" по квіти, щоб ними обсипати могилу. Принесли... Ще треба було сплести терновий вінок на березовий хрест і прибрання могили закінчене. О десятій годині перед полуднем почалася відправа панахиди. Наша почесна варта стояла випрямлена біля могили не зважаючи на те, що знову почало сікти дрібним дощем, а вітер пронизував до кости. Перед могилою стояв хорунжий із прапором. На наказ: "Прапор почесть дай!", прапор похилився над могилою, а ми зі сльозами в очах гляділи, наче на правдиву могилу, в якій спочває борець за волю

України. І туга за рідним краєм почала зростати в наших серцях. З кожною хвилиною вона більшала, більшала. Наближався кінець панахиди. Хор "Боян" відспівав пісню "Ой Морозе, Морозенку"... На очах сотень людей появилися сльози, що їх витиснула ця пісня. Плакали всі , великі і малі, жінки і мужчини.

І думка снувалася: Ось тут на чужині ми святкуємо це свято так достойно, а там, на далекій, рідній землі, стоять ті могилки всіма призабуті, опущені, самітні. А люди, що осталися в живих і знають де знаходяться ті могили, бояться навіть заговорити про сьогоднішнє свято, а не те що піти туди і прикрасити їх вінками і квітами.

Панахида закінчилася. Всі приявні розходилися по домах. Наші курені помашерували ще на спортову площу, звідкіля по кількох наказах розійшлися додому.

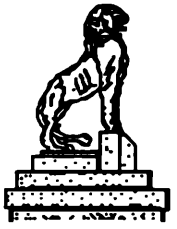

Спортове Свято Нашого Коша
(репортаж)

Сьогодні проводимо "Спортове Свято" нашого коша. Змагання мають початися о годині 3:30 пополудні. День вдався гарний, соняшний. Пластуни вже від ранку бігають у різні сторони, то туди то сюди. На спортовій площі перед адміністраційним будинком, юнаки 1-го куреня приготовляють трасу бігів та скоків. З нашого гуртка участь беруть: Фіцалович, Шлемкевич, Мудрик і Ляхович. Зближається 3-тя година. До пластової домівки гуртами сходяться юнаки і юначки, курінна заповідає збірку і всі ми відмашеровуємо на спортову площу. Спортове свято починаємо пластовим гімном і наказами команди. Ось, за хвилину маємо доказати, чого ми навчилися, маємо виявити свою фізичну вправність, чи то в бігах, чи у скоках.

Першими біжать дівчата на віддаль 60 метрів. Спершу відбуваються елімінаційні змагання у рамках гуртків, а опісля фінальні біги всіх переможців.

У бігу, наша Христя Шлемкевич зайняла 3-тє місце; "Але це не важне, бо у скоках ми стоїмо добре" - потішала нас гурткова, Надія Гладишовська.

І дійсно так сталося, бо Марта Фіцалович взяла перше місце в скоці у височінь, подолавши височину 1-го метра і 20 сантиметрів, а у скоках у довжінь, Марта Фіцалович взяла перше місце, а Христя Шлемкевич зайняла друге місце. Після дівчат відбувалися змагання хлопців, у яких перше місце в скоках у височінь і в довжінь зайняв Славко Базюк, член гуртка "Орли". О годині восьмій вечора закінчилися змагання і відспівавши гімн: "Закарпатських пластунів", ми розійшлися по домах з думкою більш інтенсивно заправлятися фізично, бо "в здоровому тілі здорова душа".

Володимира Мудрик

МОЯ ПРИСЯГА

(Із хроніки пластового гуртка " Чайка")

Дня 20-го липня відбулося знаменне свято для пластунів, а саме: посвячення домівки і заприсяження гуртка "Буревій". О годині 7:30 ранку зібралися всі пластуни на спортовій площі. Від самого ранку падав дощ. Гурток "Буревій" уставився дещо збоку площі і ми з Ромою Кузик прилучилися до нього. Сьогодні ми складаємо пластову присягу. Щоб не зайшла помилка, ми ще раз почали повторювати завчений текст присяги. Закінчити його так і не вдалося, бо провідник ініціятивного пластового гуртка дав наказ усім пластунам перейти в будинок ґаражу, бо дощ таки на добре розпадався. Тут ми відмовили ранню молитву, а опісля всі пішли в церкву, де тих, що мали присягати, уставили перед престолом. Підчас Служби Божої ми прийняли Святе Причастя. Після Служби Божої ми знову перейшли до ґаражу, де відбувалася присяга. Стояли ми одною лавою перед пластовим прапором. Зближався важливий для нас момент... Зв'язкова прийняла наше приречення, а курінна заложила нам пластові хустки. Вже одягнені в хустки ми приступили до прапору і повільно, тихо та поважно лунали слова присяги. Відгомону не було, не чули слів присяги наші рідні Карпати. Вони далеко від нас, на сході і тужать за нами - пластунами. Замість зелених, кучерявих Карпат, на нас, крізь вузькі вікна ґаражу гляділи сірі і непривітні скелі чужих нам гір. Слова присяги затихли і ми вступили в ряди нашого куреня. Після відспівання пластового гімну, ми пішли в пластову домівку, де відбулося її посвячення. Після закінчення свята мої подруги обступили мене великим колом. Кожна окремо підходила до мене і бажала успіхів у праці для нашої Батьківщини. Всі почали розходитися. Входячи у наше помешкання, я стрінула на порозі мого батька, а він, вітаючи мене сказав: "Доню, сьогодні ти присягала своїй Батьківщині ! - Будь вірною Їй і послужи Їй, як рідна дочка. Як прийде хвилина, що треба буде стати до бою, пам'ятай - іди в бій без вагання і як треба, то й наложи за неї своєю головою".

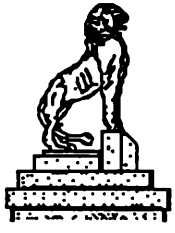

Лідія Михайлюк - Синичка

ЇДЕМО НА ХІМЗЕ.

(Із хроніки пластового гуртка " Чайка")

Сьогодні 29-го червня 1946 р. і в школі ми мали лиш одну годину навчання. До школи йшов кожний з наплечником і в однострої. Наші таборяни знали чому це так, лиш німців це дивувало. Цю одну годину в школі сидимо мов на грані. Професори крутять носами, бо на столах немає більш нічого, лише наплечники і ще раз наплечники, а наші лиця сіяли від радощів. У кожного у нас лиш одна думка: "Коби якнайшвидше задзвонив дзвінок". Бідний один із наших товаришів, що має при собі годинник, він не має ні хвилини спокою: звідусіль падуть запитання: "За скільки хвилин дзвінок, чи довго ще чекати? "Ще лиш десять хвилин, ще п'ять, вже лиш одна хвилина до дзвінка, довга...довга... Врешті прозвучав довго очікуваний дзвінок. Дуда Мудрик проводить молитву. Поспішає, половину "Богородице Діво" - "з'їла". Нарешті ми вільні. Вибігаємо з духотливого шкільного будинку на свіже повітря. Закликають до збірки перед входовою брамою, роздають "фасунок" хліба, залунало грімке "СКОБ" і йдемо в дорогу.

На залізничній станції ми довго не ждали. Над'їхав довгий, мов ковбаса, поїзд і ми швидко влаштувалися в останньому вагоні. Їдемо... Станції минаємо одну за одною, дуже швидко і ось уже Травнштайн. До нашого вагону вскакують Базюк і Купчинський, наші "розвідчики", які поїхали раніше, щоб повідомити "травнштайнських пластунів" про наш приїзд. Ще лиш пів години їзди поїздом і ми висідаємо на станції у містечку Прін. Звідсіль вже недалеко до пристані на озері Хімзе. Провідник закуповує для нас білети і ми вміщаємося на кораблі, що має плисти в напрямі на "Herren-Insel". По каютах і на палубі немає місця, тому з утіхою і сміхом спинаємося на дах корабля. Сонце немилосердно припікає. Корабель відчалив, пливемо... По хвилині над озером Хімзе дзвенить українська пісня "Човен хитається серед води". Довкола нас зеленіє вода озера Хімзе. Чудове озеро. Далеко на обрії синіє беріг. З протилежної сторони видніє другий беріг, цей вже ближче нас і на ньому зовсім добре можна відрізнити смугу лісу. Ось, допливаємо вже до острова і сходимо з корабля на суходіл. В будинку ресторану, присівши, з'їдаємо більшу частину своїх припасів і попиваємо лімонадою. Тепер ми вже готові йти і оглядати замок короля Людовика 2-го. До замку веде гарна алея. Перед замком простягається парк із чудовими статуями і водограями. Дістаємо пропустки і входимо до середини. При вході стоїть пава, вся в золоті. Нам призначили одного провідника, німця і він пояснював нам усе, що знаходилося в кімнатах. Ми переходили крізь спальню, їдальню, мирову залю, кімнату мисливців, порцелянову кімнату, спальню королевої, кімнати війни, залю кабінету, залю прийнять і багато інших. Скрізь повно золота, порцеляни, мармуру, аж у голові крутиться. Ось, входимо до забавової

залі із дзеркалами. Тут, де колись ходили у шовках і шелестіли кринолінами, - ми ходимо у таборових черевиках, скарпетках і оглядаємо себе у дзеркалах. Врешті ми оглянули все, а провідник розказав нам, що король Людвик II помер 13-го липня 1886-го року. Одна одній ставимо запитання, як можна було жити, серед стільки золота, де все аж дразнить очі? Всі мовчали, бо ніхто не знаходив на це відповіді. Врешті і хлопці виходять із замку і всі ми машеруємо в сторону пристані. Знову пливемо кораблем. Легкий подув вітру ворушить і розгортає наше волосся, а бліді промені заходячого сонця озолочують плесо води. Дальша наша мандрівка поїздом до Травнштайну, де нас приміщують на нічліг, на стриху пластової домівки. Скоренько чистимо одяг і черевики, вмиваємося і чешемо волосся. Тим часом вже вспіли приготовити теплий чай і ми заїдаємо, попиваючи гарячим чаєм, аж тріщить за вухами. Ще раз перевіривши наш одяг, ждемо на збірку до ватри. Вкоротці свисток на збірку і ми мов гураґан збігаємо сходами вниз, турбуючи дещо спокійних мешканців сусідніх будинків. Ватра відбулася в самому таборі. Присутні були не лише пластуни, а і мешканці місцевого табору.

При ватрі були веселі виступи пластунів. Проспівавши декілька пісень, ми так розбавилися, що курінна не могла з нами дати собі ради. Ми дуже сердилися на наших "сеньйорів", що зарядили наш нічліг на стриху, а не в шатрах, про що ми так мріяли весь час. Коли ми прийшли з ватри до будинку, довкруги було вже зовсім тихо.

Впорядкувавши дещо ліжка (прічі) ми лягли спати. Дижурний погасив світла і весь стрих потонув у темряві. Аж нагло грімке: "Ой!!!" прошило нічну тишу. Хоч як хотілося спати, ми ніяк не могли заснути. Ми сміялися безупину, аж дві сеньйорки, що спали біля нас нагорі, загрозили нам карною дисциплінаркою. По короткому часі - всі спали твердим сном. Раненько, о 4-тій годині збудив нас з твердого сну голосний свисток дижурного. За нецілих 30 хвилин ми були готові в дальшу дорогу. Вислухавши тиху Службу Божу, ми подалися на станцію, а звідтіля поїхали поїздом до Пріну, а далі кораблем на "Frauen-Insel".

Тут нам дозволили до п'ятої години пополудні мати повне дозвілля. Наші пластуни розбіглися довкола, щоб між місцевими німцями випозичити легкі човни. А ми влаштували табір на шовковій, зеленій травиці, в тіні велетенських дерев над самою водою. Дещо поснідавши, ми скочили в човна і після кількох хвилин, лиш майоріли в далині наші пластові сорочки. Плавали ми довкола, відвідували всі острівці та оглядали чудові береги того великого озера..."Береза на воді !!!" - гукнула одна подруга і так підскочила, що чуть не випала із човна. "Їдемо поглянути" сказав провідник нашого човна. Підпливши близько, ми побачили малесенький клаптик землі серед води, а на ньому прегарну, плакучу березу, яка, опустивши додолу віти, мовби любувалася своєю вродою.

Погода вдалася нам напричуд гарною, немов вимріяна. Хто з нас мав купелевий одяг, той мав щастя покупатися в озері. Ах, як приємно, як розкішно було зануритись у холодну воду після такої спекоти. Однак, всі

приємні хвилини швидко минають, так і цей день добігав до кінця. Біля п'ятої години пополудні ми відчалили від острова Frauen-Insel, а пів години пізніше, ми з жалем прощали чудове озеро Хімзе. Маршем прибули на станцію і поїздом поїхали в напрямі на Берхтесґаден.
Вже вечір запав і холодний вітрець повівав із гір, як наш поїзд вкотився на станцію Ґмундбріке. Багато знайомих і таборян вийшли зустрінути нас, пластунів-мандрівників. Пробудився сплячий табір, відкрив свї заспані очі-вікна, що засяли яскравим, електричним світлом. У таборі залунала пластова пісня. Вистроївшись на спортовій площі, перед адміністраційним будинком, ми проспівали національний гімн і молитву. Тихо і таємничо відбилася від сірих скель пісня "Ніч вже йде" і всі ми розійшлися по домівках на заслужений відпочинок.

Курінь юначок у Берхтесґадені - 1947 рік.

Лідія Михайлюк- Синичка

НА КЕНІҐЗЕ

(Із хроніки пластового гуртка " Чайка")

Сьогодні 12-го липня, день напричуд гарний. Нам сказали, що о 7-мій годині ранку починаємо день молитвою, а о 9-тій годині вже від'їздимо на Кеніґзе. Настрій серед нас, пластунів, веселий. На Службу Божу йдемо гамірно, як ніколи раніше. Курінна намагається успокоїти нас. Після Служби Божої відмашеровуємо на залізничу станцію у Берхтесґадені. За декілька хвилин прозвучав гудок і поїзд рушив з місця. Крізь відкриті вікна вагону, мов птиця, лине в простір пластова пісня. Недовго довелося їхати, ось вже доїжджаємо до мети і висідаємо. На нас жде замовлений корабель і ми всідаємо на нього. "Королівське озеро" у повній своїй красі простягнулось перед нами, а по боках мовби вартові, підносяться вгору високі скелі. Допливаємо до тої віддалі, де скелі віддають голос (ехо). На кораблі мертва тиша. Водій корабля заграв на трубці, а з гір відповіла йому музикою чудова оркестра. Всі ми сиділи мов зачаровані. Корабель плив далі у напрямі пристані Бартольме. Після сніданку, який ми з'їли в ресторані, ми подалися у сторону Оберзе, де після обіду мала відбутися теренова гра. Тут у тіні велетенських дерев ми просиділи до полудня. Обідали скоро, бо таки добре виголоднілися, а на обід ми дістали по одній рибці з озера. Теренова гра полягала на тому, що ворог мав напасти на наш табір і здобути його, а ми мали оборонятися. Пообідавши, ми зайняли свої "позиції" між деревами, очікуючи приходу "ворога", який, на наш превеликий жаль, не показувався. Довкола нас червоніли стиглі суниці і манили до себе. Навколішки, або прямо лежачи на землі, ми зривали їх повними пригорщами і "напихали" себе ними, скільки була змога з'їсти. В сторону суддів, що мали рішати вислід "бою", сипалися щораз то частіші запитання: "Чи спокійно на цілому відтинку фронту?" "Чи ворог вже почав наступ?" "Чи вам відомо, з якої сторони ворог буде наступати?..." Та судді мовчали, можливо і самі не знали відповіді на ці запитання. Нараз - зчинилося правдиве пекло. З нашого обозу неслися вигуки, довкола нас щось свистіло і ревло, а понад уесь той гамір преразливо лунав свисток інж. Татомира. Це був умовлений знак, на який мала закінчитися теренова гра. Ми з усієї сили бігли в сторону табору, перескакуючи по дорозі кущі і пеньки, а в наших головах, мов шуліка, ширяла думка: "Наш табір напевно вже здобули вороги". Та, на превелику нашу радість, - нашого табору вороги не здобули. Потомлені, але веселі ми повернулися додому. Сонце останнім поцілунком торкнулося скель, як ми, "Верховинський Кіт", повернулися із прогульки. Радісні й усміхнені лиця юнаків і новаків свідчили про те, що вони гарно провели неділю.

Лідія Михайлюк

НА ГРІЗНОГО ВАЦМАНА

(Із хроніки пластового гуртка " Чайка")

Вже цілий тиждень до нашої прогульки на Вацмана, ми про ніщо інше не говоримо, як лиш про це. І є чого радіти, бо погода заповідається напричуд гарна. Діждалися врешті обіцяного дня. Ранком ще, тут і там перепливали по небі хмаринки, але вже біля полудня погода стала чудовою. Нетерпляче ждемо закінчення шкільної години і важко діждатися кінцевого дзвінка. Професори конечно напосілися давати нам "баняки", за невивчену лекцію, але ми так скоро не здаємося і стараємося коректно відповідати. Аж ось нарешті, довго очікуваний дзвінок. Гамірно вибігаємо зі школи, бо в хаті жде нас ще навал підготовчої праці. Врешті зближається 3-тя година і ми збираємося на площі вправ, а після відчитання наказу, відмашеровуємо. Попереду нас гордо і голосно вибиває маршовий крок гурток "Яструб", а позаду нас "тягнуться" "Буревії". Гордо лопотить наш гуртковий прапорець, білий із чорною сильветкою чайки. День гарячий, а наші лиця із кожною хвилиною все більше загоряють на сонці. Спершу йдемо битою дорогою, а далі стежкою, що веде лісом вгору. На деревах співають пташки, а повітря виповнене запахом живиці. У кожного на чолі роситься піт, та це зовсім не псує нашого гумору, навпаки, ми всю дорогу жартуємо сміємося та вигукуючи, збираємо рідкісні квіти. Повний ліс гамору та сміху. Нарешті ми виходимо з лісу. "Вже не довго йти, ще лиш 3 години"- потішає нас інж. Татомир. Та нам що? Можемо йти і в безконечність. Тут справді так гарно. Ми піднімаємося щораз вище і вище вгору. Внизу видніє стежка, якою ми переходили ще годину тому. Ще дещо підходу вгору і ми на сьогодні осягнули нашу мету. В одній із кімнат гостинниці Вацмангавз складаємо наші наплечники і йдемо помитися і розчесати волосся. Дещо причепурившись, сходимо до долішної кімнати, де на нас жде запашний чай. По кількох хвилинах тільки залишені окрушини хліба і порожні горнятка вказують на наш апетит. "Я така голодна" - скаржиться Надя Гладишовська, але дарма, треба щось із харчів залишити на завтра, бо аж ввечорі прийдемо до табору. Ми попрятали столи, сидимо і гуторимо, аж ось... "Ставок заснув, змовк спів пташини..." починає наша "оперована" співачка, (як ми її називали), Оля Ляхович. Всі разом підхоплюємо пісню і одна за одною, крізь відкриті вікна, гомонять наші пісні і відбиваються від сірих скель, то веселі, то сумні. В кімнаті майже темно, а крізь вікна видніє темно-синє небо, освічене тисячами зірок. Якась маленька хмаринка закрила місяць, але вона за хвилину попливла далі і бліде місячне сяйво влилося до нашої кімнати. Сірі, понурі скелі заясніли до місяця тисячами різнобарвних відблисків.

"За хвилину - зайде до нас група німецьких пластунів!"- пролунав голос нашого обозного Раковського. Коротка розмова, декілька пісень для го-

стей і наша зустріч з німцями закінчена. Ох як не хотілося нам ще йти спати, на зарядження інж. Татомира, та не було ради. Ще проспівали кілька пісень і подалися на нічліг. Всі хлопці були в одній кімнаті, а ми в другій. Нараз чуємо наказ: "Розложити наплечники, розстелити ліжка і вийти на терасу!" - За декілька хвилин, на маленькій терасі, що звисала над пропастю, стояв гурток українських юнаків, далеко від рідної землі, далеко від рідних Карпат і грімко та бадьоро лунала їхня пісня. Співали вони з вірою і надією на повернення в рідну Україну "Боже Великий Єдиний", а з неба моргають зірки, сміється блідолиций... Лежимо вже в ліжках і довго не можемо заснути.
- "Подруги ! Заспіваймо хлопцям на добраніч !" - запропонувала Л. К. . Ми всі "злізлися" на одне ліжко і пісня сколихнула тишиною Вацмангавзу :

" Ніч вже йде, хлопці спіть,
Про Карпати рідні сніть
На альпійських верхах
Сніть о рідних домах.

Місяць світить в ваші вікна,
Завтра жде на вас мандрівка
До нових, отих красот,
Серед гір і висот ".

- "Дякуємо ! - Добраніч..." - Відповіли з-за стіни хлопці.
Ми скоро позасипляли, лише що дві години нас будили стійкові на зміну варти. На варті, сидячи і "куняючи" на ліжку, ми уважали, щоб хтось не закрався до нашої кімнати і не "викрав" котроїсь із сплячих подруг. Біля півночі зірвався страшний вихор на дворі і нас усіх побудив. - "Але дує" - Понісся голос з-під якогось коца. - "А що буде, подруги, якщо він змете нас разом із Вацмангавзом униз?" - спитала друга.- "А це що знову! Спати!" - насварила на нас гурткова, яка бурею зовсім не переймалася. За кілька хвилин всі вже знову спали здоровим, твердим сном.
-"Вставати !!!" -пролунав голос дижурної і всіх нас зірвав на рівні ноги. По короткому часі ми були вже вмиті, спаковані і готові до дальшої мандрівки. Обозний Раковський заповів вихід на терасу, де має відбутися Служба Божа. На дворі густа мряка і на десять кроків нічого не видно. Після Богослуження ми ще дещо поїли і почали дальше спинатися вгору. На вершку було досить зимно, бо віяв холодний вітер і ми повдягавши светери, почали оглядати краєвид. Далеко по австрійській стороні синіли високі вершки австрійських Альп. Позаду нас внизу виднів наш табір, міста Берхтесґаден і Бадрайхенгаль, а в підніжжі блистіли два озера: Кенігзе і Оберзе. Близько нас, лиш дещо в долині, виблискувала Вацманиха з Вацманятами. Ще довго хотілося нам стояти і любуватися тими дивами, але час не стоїть на місці і треба було сходити вниз.
Разом з нами сходить вниз гурток "Яструб", який "лазив" на другий верх гори. Обідаємо і відбуваємо коротку гутірку на тему: "Три головні обов'язки пластуна" і йдемо вниз, додому. Із жалем залишаємо гордого Вацмана. Ми вже досягали підніжжя гір, коли, нагло зчинилася "шуря -буря". Лило дощем мов з цебра і по кількох хвилинах змочило нас "до нитки". Наші ноги, мовби мали власний розум, понесли нас як на крилах.

Та врешті нам не стало сил і ми мусіли сповільнити ходу. - "Нумо браття тдо зброї..." - затягнула котрась із нас пісню, а ми всі підхопили її і вже під маршовий такт зайшли в якусь гостинницю при дорозі. Тут ми переодягнулися в суху одежу і дещо поївши, ждали, коли перестане дощ, що все ще продовжував падати. Заговорившись, ми і не зауважили, що дощ дещо перестав. "Дати дівчатам цельти!" наказав хлопцям інж. Татомир "Ми не візьмемо!" "Як це так, щоб потім хлопці говорили, що ми боїмося дощу?" заявила категорично наша гурткова. "Не беремо! Ні!" - ми всі закричали, але годі було противитися наказові і ми, насуплені, вдягали на себе цельти, які і так були вже мокрі. "Відходимо!" - наказала гурткова і ми уставившись "гусаком", помандрували, цим разом уже без пригод, додому. Пристанувши на спортовій площі, ми відмовили молитву і розійшлися .

Ціль нашої мандрівки ми осягнули, перший шпиль Вацмана ми здобули. Втомлені, лягли спати і по кількох хвилинах, на крилах снів ми линули по високих, ніким ще не здобутих верхах, не наших Карпат, але чужих нам Альп.

Перша пластова мандрівка на Вацмана 18 - 19 липня 1946 р.
Гурток юначок " Калина" і гурток юнаків "Орли".
Всі вони були учнями Української Гімназії у Берхтесгадені

Надія Гладишовська

МАНДРУЄМО НА " ГОХКАЛЬТЕР"

(Із хроніки пластового гуртка " Чайка")

Був гарний, погідний день. Пластовий гурток "Чайка" зібрався на спортовій площі, та не так як завжди, у спортових уніформах, а вбрані були всі ми у пластових одностроях, та ще й з наплечниками, готовими в дорогу. Було зразу пізнати, що пластуни збираються на кількаденну мандрівку, а по солідно окутих черевиках можна було вгадати, що ця мандрівка буде у гори. Наша гурткова, що завжди всім переймається, бігає довкола свого гуртка "Чайка", переглядає наплечники, журиться тим, чи буде добра погода і який настрій у "Чаєнят". Нараз, мов грім з ясного неба, наспіла вістка від гуртка "Журавлі" із Мітенвальду, що вони ще сьогодні мають до нас загостити. Як прикро, що ми не зможемо зустрінути наших подруг тут, у таборі, але ж нам наказали за десять хвилин вирушати в мандрівку. Стараємося якось ту справу полагодити. Звертаємося до інж. Татомира, та ще до кількох, наших друзів, щоб вони переконали гурток "Журавлі", щоб ці, після відпочинку, прийшли до нас, у гори. Ми будемо ждати їх в "Айсблявгіте".

Вечоріє... Ми саме доходимо до хатини, що зачепилася за скелі диких, високих гір. Наш провідник задержався під скелею і на весь голос крикнув: "СКОБ". І воно, десь там здалека, із безвістей, його голос відізвався. Помимо цього, що ми знали, що це лиш відгомін, відштовхнутий від диких скель, однак, як приємно уявляти собі, що це, можливо, стоїть викутий із каменя пластун, дужий українець і на зустріч "Чайкам" кличе "СКОБ". Внизу, поміж скелями виблискує зелене, мов шовкове, озеро Гінтерзе. Повітря чисте, холодне і нам усім тут мило побувати, оглядати чуда природи, далеко від гамірливого табору, від тіснуватої школи і щоденних обов'язків. Саме тепер ми відчули, як ті наші прогулянки дають нам силу і наснагу до дальшої праці і науки. Ми ночували в гостинниці "Айсблявгіте". Ранком нас побудили о 6-тій годині, а відтак відбули спільну молитву. Весь ранок, аж до полудня ми провели спинаючись по скелях і льодовику, що недалеко від гостинниці. Дві наші подруги не змогли бути на цій прогульці, а саме "Сова" і "Синичка", тому ми рішили зложити пісеньку в їхню честь і назвали її: "На Високому Кальтері". Ми ще не осягнули половини узбіччя гори, як зустріли інж.Татомира, що провадив гурток "Журавлі". Багато часу проминуло, відколи ми останній раз бачилися з "Журавлями", тому ми кинулися до них з радісним криком і одні-одним впали в обійми. Всі разом, ми ще раз заночували в "Айсблявгіте", а ранком наступного дня, поверталися додому. Чотири подруги із гуртка "Чайка" приспішили кроку, випередили нас і поки гурток "Журавлі" прийшов у табір, то в пластовій домівці ждав уже на них гарячий обід.

Юрій Федорович - "Чорний Джек"

З АЛЬПІЙСЬКИХ МАНДРІВОК

перші українці, що здобули східню стіну Вацмана

Цей репортаж написаний на основі оповідань Теодора Врублівського і Володимира Логуша. Перший із трійки, ініціятор і співучасник Андрій Гарасевич, загинув смертю альпініста, 24 липня 1947 р. о годині 12 :30, закоханий до нестями у величі суворих альпійських верхів, здобуваючи західню стіну Малого Вацмана, був він лиш один крок від перемоги.

Des Bergsteigers letztes, bestes Erkennen bleibt die alpine Tat.
Oskar Erich Meyer.

Східня стіна Великого Вацмана...!!!
Стіна на якій стільки альпіністів поклали свої голови, мусить нам скоритися. І послідовно, свідомі того великого зусилля, що його вимагає переборення 2000 метрів високої скелі, вправляємо... З однієї тури на другу, осінню, зимою на лещетах, а весною як і осінню, з тим, що тури щораз то важчі і в червні могли ми вже сказати: - Готові!
Немало мороки було з харчами. Завжди було їх обмаль; але в цьому випадку треба було їх мати в належній кількості. Промишляли на всі лади, все якось не складалося і врешті, заохочені прегарною погодою, вирішили: -- Завтра! В останній хвилині Дорко заявив, що без шнура не піде. Ще один день проволоки, щоб роздобути мотуз. Бачимо лиш одну розв'язку: Андрій мусить піти до Кіройтенгавзу і там позичити його в господаря. Ми вдвох пополудні поїдемо до Бартольоме і там на нього пождемо. Сказано — зроблено.
У п'ятницю 27. червня о годині 18:30 зустрічаємося у Бартольоме. Вечеряємо і йдемо найти "дах" наніч. "Дах" швидко найшовся у вигляді порожньої шопи, але дещо пізніше найшовся і її власник. Коротка, дещо голосна розмова і чемно прощаємо негостинного власника "даху" і мандруємо у бік Айскапеллє. Розгортаємо шатро на землі, обгортаємось коцами і снуємо пляни про завтрішній, в нашому житті, такий особливо важливий і єдиний день.
Ранком, після сніданку о годині 6-тій - ми готові в дорогу. Дорко почуває себе дуже погано. Шлункові болі над ранком зовсім його "викінчили".... Відраджуємо його від дальшої мандрівки, підемо удвох. Він це все вислуховує і вкінці заявляє: "підемо!" Така вже в нього вдача. - "Йдемо!"- гукає Андрій і по хвилині ми вже спинаємося льодовиком до скелі. Година ходу і ми у підніжжі скельної стіни. З Дорком погано, ослаб. Ще раз радимо йому повернутися, поки ще час і остання можливість, але на його впертість немає ніякого ліку. Просить лиш пів години спочити, а там він ще себе виявить... Біля нас проходить двох німців. Вітаємося і заздрим оком оглядаємо їхній виряд. Випосажені у все можливе, а в нас, крім сумнівної вартости шнура і витривалості ще на додаток на ногах "трампки"

з гумовими підошвами. Німці обходять стіну боком (правильно), а ми, на пропозицію Дорка, що вже "воскрес", рішаємо "брати її з чола", бо грізно вона ніяк не виглядає. Легко спинаємося вгору і аж біля вершка завважуємо, що не слід було нам шукати нової дороги. Стіна заокруглилась гладенькою плитою. Доркові, що "застряг" біля неї, нема змоги завернути вниз. Треба за всяку ціну перебороти цю перепону. Підходить Влодко. Ще раз обмірковуємо наше положення і він рішає рискувати. Дорко робить "драбинку", а цей зручно, по котячому проскакує крізь плиту. Ще кілька звинних рухів і він стоїть усміхнений над нами. Влодко кидає шнур і по хвилині ми вже разом. Десять хвилин відпочинку. Це вперше засмакували ми того дня всі небезпеки, що на них така багата "Східня стіна" Вацмана... До другого льодовика є близько година доброго і легкого, без особливих небезпек, спинання. Ніяк не можна оминути льодовика. Влодко "бере його з чола", а пройшовши яких 70 метрів, подає до нашої уваги, щоб не йти його слідами, а боком, де м'якший сніг. Дорко прямує першим, видовбуючи ножем (ах, цей виряд) у твердому снігу ступені, а за ним ступає Андрій. Дорога втомляюча і небезпечна. Гумові підошви нашого взуття не дають нам ні хвилини почуття певности. Дві години мозольного ходу і ми в трьох стоїмо на ключевому становищі "Східньої стіни" Великого Вацмана, на т. зв. Мельгорнплятте.

Дальше спинання вгору замикає важка до переходу плоскорівня. Деяку хвилину приглядаємося стіні Вацмана і обмірковуємо напрям дальшої мандрівки. Вбитий у скелі залізний гак вказує нам кудою йти дальше. Перетягаємо шнур крізь цей гак і Влодко знову йде першим. Дорога небезпечна, бо треба просунутись щілиною, по якій спливає вода. Виборюючи один сантиметер за одним Влодко просувається вгору, забезпечений шнуром, що його, мов автомат, притягаючи і попускаючи, держить у руках Дорко і в кожній секунді готовий реаґувати у випадку небезпеки. Із полегшею віддихаємо, коли Влодко врешті "витягується" нагору і каже, що має добре місце на ноги і може забезпечувати вихід вгору наступного. Другим іде Дорко, а там і Андрій. Сонце здорово припікає. На горизонті з'являються перші хмаринки... Щоб лиш не попсувалася погода.

Ось скельні обриви з різноманітною можливістю переходів. Дорко держиться зовсім добре, зате Андрій став повільний, гейби втомлений. Нічого про це не говоримо, навпаки, намагаємося брати все на весело.

Приблизно у половині дороги на Східній стіні зустрічаємо німців, що випередили нас, коли ми "чоловою атакою" добували першу стіну. Їм не повело. Один із них, що саме лежить на "пляті" з обандажованою головою і зламаною ногою, сковзнув із скелі... Шнур видержав і саме тому він вмирає тут, у гурті друзів, а не там внизу... І знову тривожно б'ються наші серця. Тим разом вже більш реально розцінюємо наш порив. Ми обережно посуваємося вперед, все вгору і вгору, все вище і вище...

На горизонті, позаду нас, збираються щораз темніші хмари. Подвоюємо зусилля, приспішуємо темпо. Біля 15 години вдаряють на нас перші подуви холодного вітру. Від Королівського озера (Кеніґзе) наближається гроза.

Чорно-оксамитні хмари раз-у-раз прорізують довгі блискавиці. Перед нами ще приблизно 400 метрів до виходу на верх стіни, яка поміж південним і середущим шпилем, а хмари вже щораз ближче і зовсім низько...
- Вперед! Швидше! Пізно вже, пізно, бо обкутують нас чорні хмари. Тонемо в темряві. Влодко рветься до переду. Між нами 10 до 15 метрів віддалі. Дорко йде останній. Ставши на вузькому вглибленні поміж терасами, він шукає відповідного місця. Врешті найшов таке місце... Можна на ньому майже вигідно стояти. В тому моменті, десь з верху, долітає тривожний голос Андрія: "Ми зблудили!"... Дорко радить йому як змога зійти вниз до нього і тут перечекати грозу. Холодні краплі дощу вже льодом б'ють в обличчя, а вихор морозить кров у жилах. "Андрію !"... немає відповіді. - "Андрію !" .. щераз і щераз... голос губиться у стогонах вихру.

З Андрієм негаразд - і він іде йому на зустріч, на поміч.. Після кількох кроків у цьому напрямі, дивлюся крізь мряку, і ось, яка страшна картина: Андрій, коливаючись під поштовхами грізного вихру, ще лиш рештками сил держиться скелі, над глибоченною прірвою... Як і коли я станув біля нього, не тямлю. Я свідомий того, що всією силою притиснув його до скелі і поволесеньки став просовувати його в напрямі, де було безпечне місце. Тут я накинув на нього коца і почав розтирати його ноги. Він, як і всі ми, був лише в сорочці і коротких штанцях. Лиш по кількох хвилинах він промовив своє перше слово...

Більше години тривала буря, а коли трішки вияснилося, ми побачили, що нам ще 200 до 250 метрів, щоб осягнути верх гори. Зважаючи на кожний крок, на кожний рух тіла, ми поволеньки просуваємося вперед. Втома робить своє. Останками сили волі змушуємо себе держатися скелі і пнятися вгору. Ще лиш кільканадцять... ще лиш кілька метрів... і врешті, зовсім байдужі, стаємо і швидко сідаємо біля линви, на шпилі Вацмана.

-Ах, коби це вже тепер, мріємо, бути в дерев'яній колибі, там під першим шпилем гори і змогти положитися...

... Годі! Стаємо і мов п'яні просуваємося вперед і благословимо тих, що тут, на верхів'ї гори прикріпили спасенні линви... На середньому шпилі жде нас Влодко. Він між нами найсильніший. Ділимося останнім шматком хліба і ...дальше в дорогу. О 20-тій годині проходимо біля Вацмангавзу. В нас, у наплечниках, зовсім немає вже харчів і тому мусимо швидко сходити вниз, до табору.

Вночі, з суботи на неділю, о 2-гій годині, ми подзвонили до таборової брами.

"Східню стіну" - короля берхтесґаденських Альп, найвищу скельну стіну східніх Альп, здобули ми, перші українці, за 9-ть годин після виходу на т.зв. "Зальцбурзьку Дорогу" - "Зальцбурґер Веґ", 28-го червня 1947 р. Було нас трьох: Андрій Гарасевич, Володимир Логуш і Теодор Врублівський.

Зустріч студентів
Української Гімназії у Берхтесґадені,
на Союзівці — 1962 року

1947

БЕРХТЕСҐАДЕН

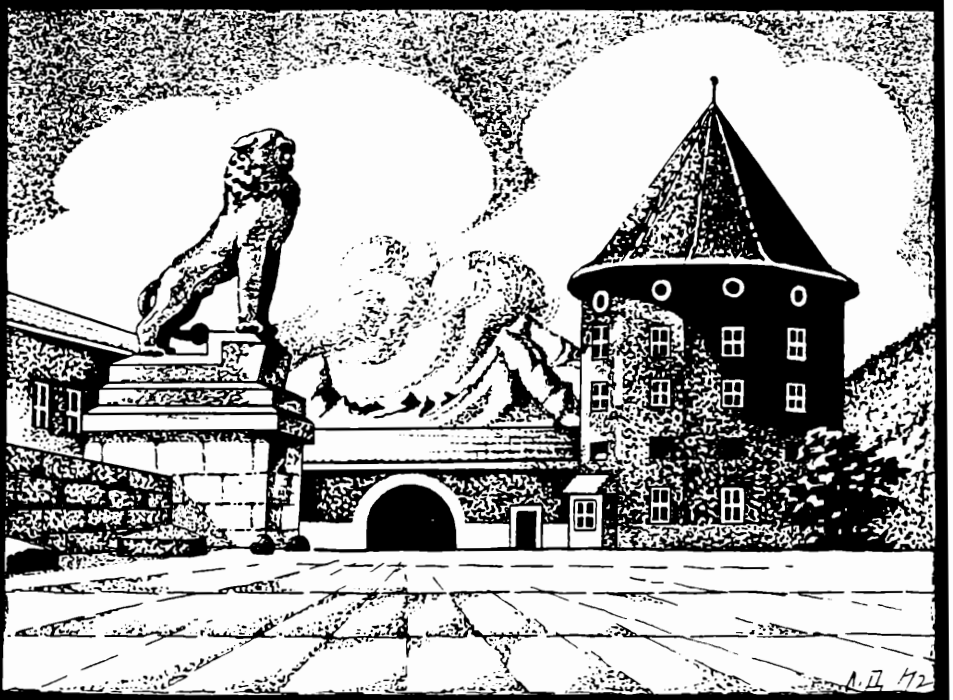

НЮ-ЙОРК

1972

Програма:

Субота 7-го: год	3-та	реєстрація
	4-та	зустріч "учнів"
	6-та	коктель
	7-ма	Вечера, забава
Неділя 8-го: год	11-та	Сл. Божа
	12-та	оглядини ґалерії
	3-та	прощання і спільна знимка

Домашня бібліотека Станиць

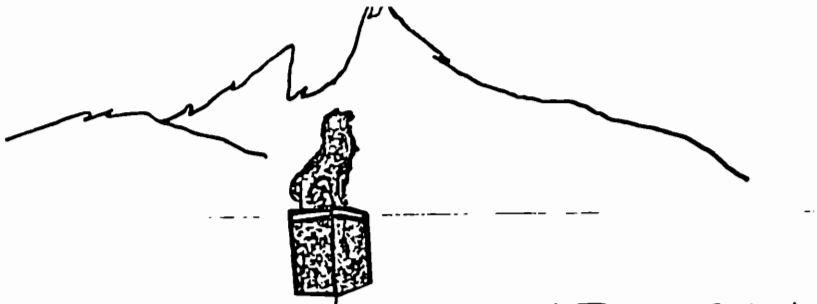

УВАГА! УВАГА!

Бувші учні Української Гімназії в Берхтесґадені.

Зустріч колишніх учнів Української Гімназії в Берхтесґадені відбудеться

3 і 4 жовтня 1980 року
в Клівелянді, Огайо
ЗША.

Просимо цю дату зарезервувати на нашу зустріч.

Точні інформації подамо пізніше.

До милого побачення.

Комітет Зустрічі:

Ірена Кассараба-Радзикевич

Нестор Козбур

Осип Врублівський

Юрій Терпеляк

Програма

3

Субота 4-X-1980р.

Год.	9⁰⁰ – 10⁰⁰	Реєстрація, Кім. 624
	10⁰⁰ – 11⁰⁰	Зустріч учнів за клясами
	11⁰⁰ – 1⁰⁰	Загальна зустріч
	1⁰⁰ – 2⁰⁰	Обідова перерва
	2⁰⁰ – 5⁰⁰	Оглядини культурних осередків
	7³⁰ –	Вечеря, мистецька частина – забава

Неділя 5-X-1980р.

Год	10⁰⁰ – 11¹⁵	Служба Божа в Церкві Св. Йосафата
	12⁰⁰	Панахида на могилі С.П. дир. гімназії проф. Володимира Радзикевича та проф. Івана Винара.
	Опісля	Спільна знимка – пращання

В мотелю замовлені кімнати під назвою "Ukrainian High School Reunion". Залучені карти зголошення висилати безпосередно до "Holiday Inn" до 25-вересня.(9) 1980р,

З огляду, що ми мусимо знати на скільки осіб замовляти вечерю. Ті що не будуть ночувати в мотелю, прошу прислати свої зголошення на адресу: Osyp Wrubliwsky, 3402 Hearthstone Parma, Ohio 44134 тел. 216-238-7467 також то 25-9-80р.

Діти до 18 років – безплатно.

З летовища до Holiday Inn є безплатна лімузина, дзвонити на 238-8800.

Щасливої дороги й милої зустрічі
бажає

Комітет

Домашня бібліотека

БЕРХТЕСГАДЕН
Німеччина

ТОРОНТО
Канада

Г У Р Т О К Е Н Т У З І Я С Т І В

сердечно запрошує

Преподобних Отців-Катехитів, Вп. Професорів

і всіх бувших учениць і учнів з родинами

на

Т О В А Р И С Ь К У З У С Т Р І Ч

У 35-РІЧЧЯ ВІД ЗАСНУВАННЯ

УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ В БЕРХТЕСГАДЕНІ

що відбудеться

в суботу й неділю, 2-3 жовтня 1982 р.

У SKYLINE HOTEL (Tel: 416 - 244 - 1711)
Rexdale, Ontario ; M 9 W 1 J 4 , Canada

/ біля Торонтонського летовища ! /

Точні інформації уділяють і зголошення приймають:

Нуся Сороківська - Ігнатович

Марта Фіцалович - Набережна

Mrs.A. Ihnatowycz (Tel: 416 - 231-4472)
22 Leland Avenue
Etobicoke, Ont. M8Z 2X5
Canada

Mrs.M. Naberezny j (Tel: 416-725-2617)
42 Jackson Avenue
Oshawa, Ontario, L1H 3C3
Canada

М. Радзикевич

Колишні учні з Берхтесґадену відбули зустріч .

Роки біжать, скроні сивіють, життя створює всілякі труднощі і чи зможе відповідне число учасників з'явитися, щоб доказати, що ця, колись прекрасна українська молодь з-під верхів гір Вацмана, не забула ще своєї досмертної дружби та своїх спільних переживань, що ніколи в їхній пам'яті не повинні затертися.

Це була турбота групи організаторів з'їзду, колишніх учнів Української Гімназії у Берхтесґадені. Організаційний комітет у складі Ірени Кассараби-Радзикевич, Марти Бігун-Ковч, Осипа Врублівського, Юрія Терпеляка та Нестора Козбура, доклали всіх старань і зусиль, щоби з'їзд відбувся успішно. Особливу увагу звернено на придбання нових списків та адрес колишніх професорів і учнів вищезгаданої Гімназії, що розкидані тепер по різних континентах. До того діла великого труду й ентузіязму доложив Осип Врублівський і у великій мірі спричинився до успішности з'їзду. В тісній співпраці з комітетом була Ольга Гладишовська-Савчук з Ню-Йорку, яка рівно ж одна із перших прибула на з'їзд.

Прийшла п'ятниця 3-го жовтня 1980 року, день перед властивим відкриттям з'їзду. Останні гарячкові приготування, а вже у вечірних годинах перші приїжджі з'являються у вітальній кімнаті гостинниці "Голідей Інн". Відразу можна було помітити, що з'їзд буде успішним. Привітанням, захопленню і поцілункам - не було кінця.

Прибували колишні учні з далеких сторін, не жаліючи грошей, ні труду. Хоч видно в них фізичну втому, однак, лиця променіли радістю а очі палали захопленням. Давна дружба злучила цих людей в одну родину і навіть простір часу, що звичайно затирає всякі почування, не припинив тієї дружби. Ось прибувають друзі з Чікаґо, Торонто, Дітройту, Ню Йорку, ба навіть входить Юрко Тимченко з далекої Европи, з Мюнхену. Група учасників росте спонтанно, а заля виповнюється радощами та голосними розмовами.

Як мило глядіти на колишню гімназійну молодь, що зуміла в нових країнах свого поселення добитися завершення своєї освіти, чи здобути бизнесові успіхіи та осягнути становища, гідні еліти української інтеліґенції на еміґрації.

Прийшла субота заповнена різними активностями. Марта Бігун-Ковч провела реєстрацію приявних, а Ірена Кассараба-Радзикевич відкрила перше засідання, на якому відчитали привіти, та обговорено і запляновано наступні з'їзди в роках 1981 і 1982. Від учительського збору привітальне слово виголосив проф. П. Гайда з Дітройту. Після засідання велика частиина учасників під проводом Осипа Врублівского відвідала деякі культурні

осередки Клівленду.

У вечірніх годинах відбувся бенкет з забавою. При мікрофоні були: Марта Бігун-Ковч, Ірена Кассараба-Радзикевич, Осип Врублівский, Ераст Гуцуляк, Микола Ігнатович, проф. П. Гайда, Юрій Терпеляк та інші. Відчитано привіти, полилися спомини і гуморески... А при звуках ґітар та фортеп'яновому супроводі професора музики Юрія Олійника так мило було знову почути чудові голоси Зені Лавришко-Бундзяк, Юрія Тимченка, Ігоря Раковського та Романа Кассараби. Пари пішли в танок, а ніч стрічала ранок.

У неділю вранці відбулася Служба Божа в наміренні колишніх учнів Української Гімназії у Бехтесґадені, відправлена о. деканом М. Федоровичем, парохом місцевої парафії св. Йосафата, а після спільних знімок під церквою, уся група подалася на цвинтар, щоб покласти китиці квітів і відправити панахиду на могилах своїх колишніх професорів: директора Гімназії проф. Володимира Радзикевича і проф. Івана Винара. Прекрасний спів хору, що складався з відомих солістів і хористів Гімназії, - нісся у простори чудового осіннього ранку. Останні акорди пісні "Видиш брате мій" були на прощання.

Після панахиди всі учасники з'їзду загостили до приватного дому Ірени і Мирона Радзикевичів, щоб перекусити, побути ще якийсь час разом, зробити спільні знімки та гідно попрощатися і закінчити цю небувалу, а таку милу і товариську зустріч. Приємно було мати серед нас представника учительського збору в особі проф. П. Гайди, що тішиться ще кріпким здоров'ям і міг брати жваву участь у з'їзді. Шкода однак, що не було ще когось із професорів.

Посипалися поцілунки, покотилися сльози і у всіх на устах було запевнення, що обов'язково побачимося на черговому з'їзді, який повинен відбутися ще в цьому році.

Передрук статті, що появилася у щоденнику " Свобода" з січня 1981 р. про з'їзд колишніх учнів Української Гімназії у Берхтесґадені, що відбувся у Клівленд , Огайо, 3 і 4 жовтня 1980 року.

І. К.- (Іван Кузів)

ЗУСТРІЧ КОЛИШНІХ УЧНІВ БЕРХТЕСҐАДЕНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ

"Тремтить блакитна далечінь..."
(пісня пл. куреня "Гірські Орли")

Найкращою формою віднови добрих взаємин є і буде товариська зустріч із добре підготованою програмою, яка звичайно закінчується спільною трапезою, при якій можна наладнати спірні питання українського життя чи обмінятися думками.

У цьому дописі, подам деяку інформацію про торонтську зустріч колишніх учнів гімназії в переселенчому таборі ім. П. Орлика, що містився поблизу чудового альпійського містечка Берхтесґаден.

Попередні зустрічі, ініціятором і промотором яких була і є Оля Гладишовська-Савчук, відбувалися на Союзівці, в Клівленді і біля Олбані, Н.Й. Зустріч у Торонті була, щодо кількости учасників і програми дуже успішною. Цікаво відмітити, що кілька-річне перебування в таборі біля Мюнхену у Карльсфельді, а відтак у Берхтесґадені, - з'єднало нас якимось таємничим вузлом, і незважаючи на те, що проминуло вже 35 років, всі ми, учні гімназії, - "юні, молоді і перед нами світить золоте сонце". У тому спаянні відіграв найбільшу ролю Пласт, бо одночасно з наукою ми фізично рвалися до висот, у мандри в гори, на горду "родину Вацманів", щоб зірвати квітку "едельвайс" (шаротку).

З часів навчання у Берхтесґаденській Гімназії найбільше запам'яталися "пластові вогні", про що й згадав керівник бенкету Ераст Гуцуляк, який вміло провадив спільною трапезою-бенкетом і з питомим йому гумором згадував веселі, безжурні, неповторні дні.

До підготовчого комітету зустрічі входили: Марта Фіцалович-Набережна, Нуся Сороківська-Ігнатович, Орися Ігнатович-Павич, Марійка Гутор-Копистянська, Володимир Ігнатович і Ераст Гуцуляк. Було понад 30 учасників. Не ображуючи нікого з членів комітету, які в міру своїх можливостей працювали, але якщо б не Нуся Ігнатович, ледве чи зусртріч була б успішною. Кореспонденція, реклями, нічліги - це праця обов'язкової і скромної Нусі. Їй, очевидно, "служив" повний енерґії і вічно молодий (хоч скоро буде дідом), її чоловік Влодко. Нуся і Влодко, до речі, є батьками чотирьох дітей - Христі, заміжної за о. Тараса Дусановського, Юрія, також одруженого, Тетянки, що довший час учила, як і її сестра Христя, в найбільшій українській рідній школі ім. Ю. Липи в Торонті, а тепер вчить українську мову у місті Веґревіл, поблизу Едмонтону, Альберта, і наймолодший син Андрій. В. Ігнатович виголосив на бенкеті промову, у якій згадав про спільно пережиті дні у школі.

Зустріч неофіційно почалась у п'ятницю, 1-го листопада 1982 року, в готелі "Скайлайн" поблизу торонтського летовища. Зустріч звеличали своєю

присутністю професори: П. Гайда і д-р І. Тесля зі своїми дружинами.

Можна було подивляти, як зустрічалися молоденькі "Калинки" з "Вовками" чи з колишніми "Гірськими Орлами". Радість, сміх, співи. Були заступлені солісти всіх наших визначних хорових ансамблів. З Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка - Роман Кассараба, Юрій Тимченко, з хору "Думка" - Ігор Раковський з дружиною Зіною, Володимир Ігнатович з торонтського хору "Прометей". Не згадую вже про Ігоря Гайду, який не може співати без Ґеня Пакуша. Про те добре знають колишні "Гірські Орли" зі своїм "бандуристом" Славком Базюком.

У суботу вранці в тому ж готелі почалася офіційна зустріч. Відкрила її Марта Набережна. Хвилиною мовчанки вшановано колишніх учителів і учнів, які відійшли у вічність. Коротке слово мав абсольвент гімназії з 1947 року Іван Кузів, який вказав на важливість зустрічей і згадав про "кузню юних душ", якою була Гімназія в таборі ім. Пилипа Орлика.

З професорів промовляв д-р Іван Тесля, який згадав про деякі хвилини, пережиті з учнями і докладніше зупинився над проблемою української мови, говорив про можливості її розвитку, та про збереження української ідентичност (самобутности).

На бенкеті мав слово-привіт о. М. Ґошуляк, колишній завзятий футболіст, що часто мусів ходити до директора, покійного вже проф. В. Радзикевича з проханням, щоб дозволив деяким учням грати копаного м'яча.

Надзвичайно милували присутніх своїм співом тріо "Волошки" з Ошави, в якому співає доня о. Романа і Марти Набережних. На особливу увагу заслуговує виступ Нелі Пашковської, яка на ґітарі заграла пісню-думу про Берхтесґаденську Гімназію.

На закінчення зустрічі, коротким словом попрощала всіх присутніх до наступної зустрічі, її ентузіяст і промотор Оля Савчук. На мелодію "Вітай весно..." присутні проспівали пісню, яку склав Ераст Гуцуляк про Берхтесґаденську Гімназію. Відтак танці, розмови, у великому колі, як колись при ватрі, пісня - "Ніч вже йде...".

У неділю вранці, у Свято-Миколаївській церкві, о. митрат Іван Сиротинський, парох церкви, з о. крилошанином Романом Набережним відслужили Святу Літургію у наміренні присутніх на зустрічі. Вдумливу, багату на порівнання зі Святого Письма проповідь виголосив о. Набережний.

Роз'їхались учасники додому, до щоденної, буденної праці і час від часу згадуємо відбуту зустріч, табір "Орлик" і берхтесґаденську Гімназію.

"Родина Вацманів", як і 35 років тому, стоїть досі і, напевно "діти" докучають батькам "Вацманам" частими питаннями, де поділися ті веселі, співучі, юні українці. "Батько Вацман" на хвилях вітру передає привіт і потішає Чорногору піснею "З нами Бог... Ніч вже йде...". "Але скоро зійде сонце. Не... су... муй...".

* Стаття із "Свободи", 14 січня 1983 р. - архів Олени Зеленко-Стадник.

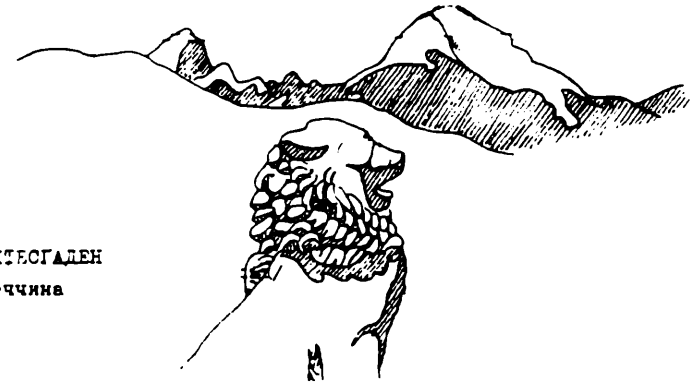

БЕРХТЕСГАДЕН
Німеччина

ТОРОНТО
Канада

П І С Л Я С Л О В О

по відбутій
Т О В А Р И С Ь К І Й З У С Т Р І Ч І
" БЕРХТЕСҐАДЕНЦІВ "
у Торонті, в днях 2-3 жовтня 1982 р.

Домашня бібліотека
Станиця

Дорогі!

Скоро проминула наша Зустріч і залишила спомини . . . Приємно було зустрітися і скріпити приятельські зв'язки ... Задовільна кількість присутніх, родинна атмосфера, особисті розмови й гутірки, офіційна й розвагова програма, дала нам можливість полинути думками до шкільних лавок нашої Альма Матер з - перед 35 - ти років і ствердити, скільки ми Їй завдячуємо, а також, які ми ще молоді ..... Про успіх, чи неуспіх зустрічі нехай свідчить принятий внесок : відбувати ЇЇ КОЖНОГО РОКУ !

З нашої сторони,Усім - щира подяка ! Вдячні за співпрацю, бо всі причинилися своїм вкладом і надали тону цілій Зустрічі. Прохаємо вибачення за недотягнення ! Приємно нам подати до відома, що з чистого доходу залишилося $ 500.00 і їх призначуємо на видання Альманаху , бо матеріялів що-раз більше призбирується . Висилаємо пам'яткову спільну світлину із нашої Зустрічі.

До побачення на слідуючій Зустрічі!

За Гурток Ентузіястів :

Ірина Соколівська-Ігнатович

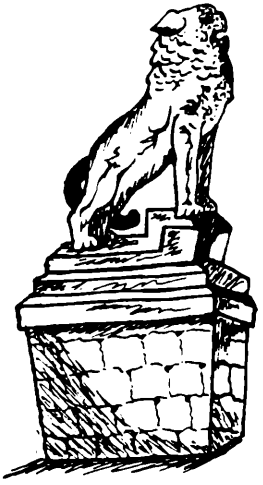

БЕРХТЕСҐАДЕН

НЮ ЙОРК

1947

1983

ДОМАШНЯ БІБЛІОТЕКА СТАДНИК

До _____

в _____

З нагоди 35-ліття Берхтесґаденської гімназії відбувся величаво минулого року з'їзд у Торонті.

Щоправда роки минають, ми постійно піддержуємо тісний зв'язок зі собою і залишаємось завжди щирими друзями.

Цього року знову відбудеться "МІНІ" з'їзд в днях I5 - I6 - го жовтня, на Сумівській Оселі біля Елленвіл.

В пляні традиційна забава, співи, обміна новостями і всілякі несподіванки. Просимо Вас, привезіть зі собою щонебудь до програми.

Рішаємось видати а л ь м а н а х колишньої таборової гімназії. І тому звертаємось до всіх з гарячим проханням, збирайте матеріяли і привезіть їх, або перешліть чи передайте.

Сердечно поздоровляю і допобачення на з'їзді.

Щаслива путь Вам їдучи .....

_____

/-/ Ольга Савчук

Про точніші інформації й замовлення просимо дзвонити:-

з Канади Оселя СУМА I-9I4-647-7230
Ольга Савчук I-9I4-626-7625

з Америки 9I4-647-7230
9I4-626-7625

Список учениць і учнів поодиноких кляс:

Шкільний рік 1945/46 (Карльсфельд)

1. кляса:

1. Абрам'юк Роксоляна
2. Арнаут Раїсса
3. Багачевська Олена Марія
4. Бриняк Роман
5. Вислоцький Олег
6. Врецьона Надія
7. В'юн Всеволод
8. Гарас Орися
9. Гасюк Дарія
10. Гнатів Христина
11. Городиський Орест
12. Ґеруляк Богдан
13. Дзюрин Мирослав
14. Дмитерко Ірина
15. Дмитерко Евген
16. Дубицький Маркіян
17. Дубляниця Марта
18. Зубаль Ліда
19. Зубик Богдан
20. Іванусів Олег
21. Ігнатович Микола
22. Каламунецька Орися
23. Квасниця Христина
24. Классін Віктор
25. Кнауер Филимон
26. Козак Юрій
27. Копаниця Богдан
28. Король Омелян
29. Кохановська Зиновія
30. Крашенніков Олесь
31. Лоґуш Оксана
32. Лопушняк Ярослав
33. Лугова Валентина
34. Людкевич Теодор
35. Ляхів Аркад
36. Маґзір Володимир
37. Маркусь Володимир
38. Мартинець Лев
39. Матійців Тетяна
40. Михалович Евген
41. Молочій Йосип
42. Момотюк Неоніля
43. Небеш Евген
44. Пригар Борис
45. Пришляк Анна
46. Радзикевич Володимир
47. Рубель Тереса
48. Сарахман Ольга
49. Сарахман Степанія
50. Стець Наталія
51. Стопчицький Богдан
52. Турчиняк Раїсса
53. Федун Ольга
54. Цебро-Дубровський Волод.
55. Цьолко Варвара
56. Цимбаліста Олена
57. Чвартацька Христина
58. Чижович Ігор
59. Шкорута Григор
60. Янівський Олег

2. кляса:

1. Барабаш Марія
2. Бігун Марта
3. Бугай Ірина
4. Гадач Наталія
5. Гайда Зоріяна
6. Гатала Михайло
7. Гафткович Іван
8. Гордієнко Катерина
9. Грабовецька Марта
10. Гриневич Орест
11. Ґоль Богдан
12. Деркач Олена

13. Дзюрин Богдан
14. Дідик Віталій
15. Дорожинський Роман
16. Іванусів Мотрія
17. Ігнатович Володимир
18. Заяць Мирослава
19. Касянчук Марія
20. Качалов Галина
21. Клапіщак Ольга
22. Ковч Христина
23. Красій Богдан
24. Кулик Вікторія
25. Куровицький Ярослав
26. Кутко Богдан
27. Левицька Софія Анна
28. Лесюк Володимир
29. Ліщинський Юрій
30. Лехман Володимир
31. Макарушка Лідія
32. Маркусь Теофіля
33. Матківський Зиновій
34. Михалевич Орися
35. Мурій Олександра
36. Німилович Орися
37. Олинець Роман Юрій
38. Олинець Олександер
39. Островський Роман
40. Перецька Корнелія
41. Петрів Борис
42. Перусик Богдан
43. Пушкар Дарія
44. Разоренов Ольга Елисавета
45. Раковський Ярема
46. Рибак Віра
47. Сарданівський Володимир
48. Сенечко Роман
49. Сороківська Анна
50. Спесивий Борис
51. Стецура Орест
52. Стецура Степан
53. Сточанський Володимир
54. Турянська Антоніна
55. Усік Лідія
56. Федорович Теодора
57. Хмілевська Лідія
58. Цісик Богдан
59. Шепарович Володимир
60. Шумило Михайло
61. Юник Микола
62. Янович Михайлина Марія

3. кляса:

1. Андрушків Богдан
2. Бабич Марта
3. Білозор Оксана
4. Брездень Богдан
5. Вакуловська Вікторія
6. Вислоцький Ігор
7. Гарванко Мирон
8. Гладишовська Надія
9. Гумінілович Ірина
10. Ґеруляк Ярослава
11. Давидович Ірина
12. Дикун Евген
13. Дідик Віталій
14. Казидуб Анна
15. Кигічак Надія
16. Коба Юлія
17. Кохан Лідія
18. Кузик Олександра
19. Кухар Павлина
20. Ліщина Леонід
21. Лукіяненко Оксана
22. Ляхович Ольга
23. Мазуренко Лярісса
24. Мацьків Маркіян Роман
25. Міненко Тимко
26. Мирна Зоя
27. Михайлюк Ліда
28. Мочула Михайло
29. Мудрик Володимира
30. Нитченко Олександра
31. Павловська Дарія
32. Пікас Михайло
33. Погорецька Олександра
34. Пушкар Віра
35. Радзевич Юрій
36. Рева Світляна
37. Салдан Іларіон
38. Терпиляк Юрій

39. Турчиняк Лярісса
40. Український Юрій
41. Федун Василь
42. Фіцалович Марта
43. Цісик Любов
44. Шерстюк Борис
45. Шлемкевич Христина
46. Шуст Ігор

4. кляса:

1. Антонович Володимир
2. Бегека Орест
3. Берестовський Микола
4. Блага Олександра
5 Винар Любомир
6. Витанович Арета
7. Врецьона Лідія
8. Гафткович Оксана
9. Гельбіґ Любомира
10. Глушок Михайло
11. Городиська Любомира Ірина
12. Грещак Богдан
13. Гришко Тодось
14. Гримак Надія
15. Гутор Марія
16. Ґерула Степан
17. Дмитрюк Володимир
18. Залєська Лідія
19. Івасиків Мирослав
20. Іваськів Григор
21. Квасниця Надія
22. Кізюк Теодосія
23. Клюфас Юрій
24. Кобильська Ірина
25. Козак Наталія
26. Кокодинський Роман
27. Коляджан Татяна
28. Лавришко Марія
29. Луганів Вадим
30. Марчук Віра
31. Масло Марія
32. Мельник Богдан
33. Михайлюк Остап
34. Мицик Григор
35. Наорлевич Надія
36. Олійник Юрій
37. Пільків Роман
38. Радзикевич Юрій
39. Рождественський Василь
40. Слюсарчук Юрій
41. Тимчишин Роман
42. Трач Михайло
43. Трепет Галина
44. Федик Степан
45. Чайківський Олег
46. Шарко Володимир
47. Шкорута Анна
48. Юник Богдан
49. Ясинська Марія

5. кляса:

1. Бабич Людмила
2. Баховський Михайло
3. Білинський Ігор
4. Борис Святослав
5. Буртик Іван
6. Войтечко Омелян
7. Ганкевич Петро
8. Гафткович Богдан
9. Говорухін Леонід
10. Ґреґолинський Богдан
11. Давидович Ігор
12. Дзядик Борис
13. Дзядів Олександра Любов Ольга
14. Дмитерко Ярослав
15. Дуброва Роя
16. Зелена Ольга
17. Зелик Любомир
18. Кандюк Софія Іванна Неоніля
19. Квасниця Наталія Ростислава
20. Китастий Петро
21. Кнауер Юлія
22. Ковалюк Олесандра
23. Котик Христина
24. Кохановська Марія
25. Крайник
26. Кузьма Орест

27. Кульчицька Наталія Софія Степанія
28. Латишко Микола
29. Левицька Христина
30. Малиновський Ярослав
31. Мацьків Мирослав
32. Мурій Омелян
33. Небеш Орест
34. Олексіїв Юрій
35. Онишкевич Зиновій
36. Павлюк Ірина
37. Перецька Анна
38. Ременюк Віра
39. Розгін Юрій
40. Романків Любомир
41. Сакалюк Петро
42. Сальварівський Кость
43. Соневицький Ростислав
44. Стасюк Емануїл Маріян
45. Стахнів Роман
46. Ференцевич Роман
47. Хильчевський Роман
48. Черниш Ярема
49. Шиманська Дарія
50. Шкільник Ганна
51. Щур Василь
52. Ярмолюк Софія
53. Ярош Іванна

6. кляса:

1. Бачинська Тамара
2. Вареха Лідія
3. Веприк Богдана
4. Вертипорох Христина
5. Візняк Василь
6. Врублівський Йосип
7. Гуцуляк Ераст
8. Давидович Олександра
9. Дармограй Ярослав
10. Дерчак Зенон
11. Добрянський Андрій
12. Дутковський Анатоль
13. Жук Борис
14. Забродський Володимир
15. Зарічний Орест
16. Звір Семен
17. Кассіян Евстахій
18. Коваль Іван
19. Ковч Роман
20. Козланюк Лідія
21. Кокодинська Віра
22. Колодій Оксана
23. Королюк Орися
24. Кошак Володимир
25. Кузик Романа
26. Кузик Юрій
27. Кушнір Ярослав
28. Легінь Ірина
29. Лисий Ігор
30. Марків Богдан
31. Новосівський Тарас
32. Одежинський Богдан
33. Олексишин Анна
34. Павлюк Роман
35. Петришин Володимир
36. Разоренов Ольга
37. Раковський Ігор
38. Рекшинський Богдан
39. Репета Евген
40. Рудницький Роман
41. Сафіян Володимир
42. Сиротюк Евген
43. Ситько Ольга
44. Скульський Андронік
45. Терлецька Любов
46. Терлецька Марія Любов
47. Тимченко Юрій
48. Трач Роман
49. Ференцевич Ольга
50. Филипів Лев
51. Филипович Ія
52. Храневич Юрій
53. Цьолко Юрій
54. Цьох Софія
55. Шиприкевич Людмила

7. кляса:

1. Базюк Ярослав
2. Бачинський Лев
3. Безбородько Наталія
4. Благий Мирослав
5. Блонарович Лев
6. Богуславська Ніна
7. Бойчук Степан
8. Боднар Іван
9. Борсук Ірина
10. Гавришко Андрій
11. Гайда Ігор
12. Гарух Богдан
13. Гладиш Мирослав
14. Гладишовська Ольга
15. Городиська Дарія
16. Грищишин Василь
17. Гюбнер Леонід
18. Дацишин Марія
19. Дитиняк Любомир
20. Дичковська Лідія
21. Дуброва Лідія
22. Зеленко Олена
23. Іванчук Радіон
24. Кобильська Лідія
25. Кобильська Олена
26. Ковальський Юрій
27. Ковальчук Петро
28. Ковалюк Богдан
29. Козак Дарія
30. Колодій Юрій
31. Косін Тамара
32. Кравець Віра
33. Крижановський Юліян
34. Кузів Іван
35. Купчинський Ярема
36. Куссий Богдан
37. Ламанець Федір
38. Латишко Валерія
39. Леґедза Зенон
40. Ліщинський Ярослав
41. Лукіяненко Богдан
42. Лунарович Лев
43. Луцак Богдан
44. Ляш Ольга
45. Малиновська Степанія
46. Мельник Зенон
47. Микулович Марія
48. Новосад Дмитро
49. Олесь Чеслава
50. Олещук Володимир
51. Павлів Орест
52. Пакуш Евген
53. Письменна Марія
54. Пйонтковська Галина
55. Погорецька Мирослава
56. Світенко Ірина
57. Світенко Ніна
58. Сенів Лідія
59. Сеньків Іван
60. Сиротюк Ірина
61. Стебельський Ярослав
62. Стеткевич Ярослав
63. Стефанів Богдан
64. Тарнавська Даґмер
65. Турчинюк Богда
66. Турянський Ярослав Йосип
67. Федаш Богдан
68. Федишин Олег
69. Цибик Ольга
70. Шеметило Степан
71. Шумовський Федір

8. кляса:

1. Андрійович Михайло
2. Антонович Ірина
3. Антонович Ярослав Михайло
4. Баран Марія
5. Белей Ігор
6. Біланюк Марія
7. Білинська Зиновія
8. Бойко Ярослава
9. Борик Степан
10. Боцоня Тома
11. Ваґнер Евген
12. Вижницький Святослав
13. Винницький Остап
14. Виняр Юліян
15. Високова Олена
16. Волошин Дмитро
17. Воскобійник Іван
18. Гаврилишин Богдан
19. Гай-Гаєвський Валерій
20. Галій Петро
21. Гарас Марія
22. Гнатів Ірина
23. Горбань Петро
24. Гриневич Ігор
25. Грицко Іван
26. Грищишин Мирослав
27. Гуменна Ярослава
28. Ґалет Володимир
29. Ґеців Тадей
30. Ґой Петро
31. Данилишин Микола
32. Данилюк Лідія
33. Данилюк Мирослав
34. Дереш Володимира
35. Добровольський Святослав
36. Дорожинський Павло
37. Дорожинська Наталія
38. Дубик Орест
39. Дубляниця Дарія
40. Дубляниця Лідія
41. Дякунчак Наталія
42. Евстафіяді Лідія
43. Жупан Вільма
44. Заяць Ірина
84. Моканюк Віра
85. Мончак Ігор
86. Мудрик Неоніля
87. Мурій Марія
88. Нагірний Володимир
89. Німилович Йосип
90. Ницько Станислав
91. Новаківська Олена
92. Оробець Роман
93. Островська Надія
94. Ощипка Григор
95. Павловська Віра
96. Павлович Ростислав
97. Переймибіда Анна
98. Перецька Степанія
99. Петришак Мирослава
100. Петруняк Олександер
101. Пилипчак Степан
102. Плав'юк Микол
103. Платко Оксана
104. Погорецький Микола
105. Подюк Галина
106. Покинський Йосип
107. Покорська Віра
108. Попадинець Омелян
109. Пушкар Марія
110. Рак Володимир
111. Ребрик Тетяна
112. Ривак Іван
113. Розгін Василь
114. Романків Анна
115. Рущак Михайло
116. Салевич Зиновій
117. Свистун Роман
118. Семенець Василь
119. Семенів Евгенія
120. Сиротенко Людмила
121. Слиж Дарія
122. Смітюх Марія
123. Солодуха Зоя
124. Ссак Лідія Мирослава
125. Ставничий Борис
126. Ставничий Микола
127. Ставовий Роман
128. Стадник Святослав

45. Іванець Мирослава
46. Карашкевич Борис
47. Кардаш Василь
48. Качмарик Володимир
49. Кізюк Роман
50. Кіржецький Мирослав
51. Кибалюк Святослав
52. Княжинська Марта
53. Княжинська Оксана
54. Ковальова Ганна
55. Ковальська Ніна
56. Ковалюк Марія
57. Когут Павло
58. Корсунський Ярослав
59. Костецький Антонін
60. Котик Надія
61. Кохан Ярополк
62. Коцовська Мирослава
63. Кравець Іван
64. Кравчук Надія
65. Крихтюк Вікторія
66. Криштанович Дарія
67. Круль Петро
68. Кузьма Степан
69. Кульчицький Карло
70. Куссий Ірина
71. Левкович Андрій
72. Лімановський Йосип
73. Лис Мирон
74. Литвиненко Юлія
75. Лозинська Степанія
76. Мадай Ярослав
77. Мазуренко Любомир
78. Малаховська Любомира
79. Мельник Василь
80. Мерена Неоніля
81. Мінко Мелянія
82. Микита Роман
83. Микитюк Ігор
129. Станко Василь
130. Стасюк Маркіян
131. Сташко Микола
132. Стеценко Галина
133. Стець Мирон
134. Стеткевич Олександер
135. Сточанська Анна
136. Струминська Марія
137. Терлецька Хризанта
138. Терлецька Лідія
139. Тимчишин Марія
140. Ткачук Василь
141. Тонковладова Іна
142. Тракало Ярослав
143. Трохимчук Роман
144. Турчинюк Ірина
145. Турянський Евген
146. Феденко Степан
147. Федик Ольга
148. Флис Ірина Даниїла
149. Фуяревич Любов
150. Хевпа Роман
151. Хичій Іван
152. Ціхонь Іван
153. Ціхонська Маргарета
154. Чайковський Степан
155. Чапельський Орест
156. Чопівська Тетіяна
157. Чорній Іван
158. Шарко Тереса
159. Швець Ярослав
160. Шеметило Всеволод
161. Шкільник Марія
162. Шуя Василь
163. Юзич Маріян
164. Ярема Степан
165. Яремак Зиновія

Шкільний Рік 1946/47. (Берхтесґаден)

---

1. кляса:

1. Базюк Володимир
2. Врецьона Орест Григорій
3. Громницький Роман
4. Гуґель Любомир Михайло
5. Звадюк Олег Володимир
6. Ігнатович Ірина
7. Котик Юрій Мирослав
8. Кульчицька Марта Віра
9. Лебедович Омелян Володимир
10. Логінов Юлія
11. Матусяк Мирон
12. Микита Іриней Юрій
13. Мицик Марта Марія
14. Пеленська Марта
15. Сваричевська Уляна
16. Федик Роман
17. Шумило Богдана Волод.
18. Юрківська Аля

2. кляса:

1. Білинський Олег
2. Богачевська Марія Олена
3. Боднарович Омелян
4. Врецьона Надія
5. Гарас Орися
6. Дзюрин Мирослав
7. Дмитерко Ірина
8. Зубаль Лідія
9. Зубик Богдан
10. Іванусів Олег
11. Ігнатович Микола
12. Каламунецька Орися
13. Касіян Віктор
14. Клос Юрій
15. Кнауер Филимон
16. Козак Юрій
17. Копаниця Богдан
18. Логуш Оксана
19. Лопушняк Ярослав Вол.
20. Маґзір Володимир Юрій
21. Лопатинський Олег
22. Мартинець Лев Богдан
23. Михелевич Ірина
24. Пригар Борис
25. Стець Наталія
26. Турчиняк Раіса
27. Цимбаліста Оксан

3. кляса:

1. Барабаш Марія
3. Гадач Наталія
4. Гайда Зоріяна Дарія
5. Голубович Лярісса
6. Грабовецька Марта
7. Деркач Олена
8. Дзюрин Богдан
9. Іванусів Мотрія
10. Кассараба Зиновій
11. Ковч Христина
12. Кутко Богдан
13. Лехман Володимир Богдан
14. Ліщинський Юрій
16. Мороз Роман
17. Мурій Олександра
18. Олинець Роман Юрій
19. Петрів Борис
20. Петрусик Богдан
21. Раковський Ярополк
22. Сороківська Анна
23. Стецура Степан
24. Федорович Ніна
25. Шумило Михайло
26. Юник Микола
27. Янович Михайлина

4. кляса:

1. Барнович Олександер
2. Гарванко Мирон
3. Гладишовська Надія
4. Ігнатович Володимир
5. Кізюк Богданнна
6. Кохан Лідія
7. Кухар Павлина
8. Ляхович Ольга
9. Ліщинський Любомир
10. Михайлюк Лідія Любов
11. Мудрик Володимира
12. Пушкар Віра
13. Салдан Іляріон
14. Терпиляк Юрій
15. Турчиняк Ляріса
16. Федун Василь
17. Фіцалович Марта
18. Шлемкевич Христина

5А. кляса:

1. Винар Любомир Роман
2. Грещак Богдан
3. Гришко Теодор
4. Гугель Любомир
5. Гутор Марія
6. Дмитріюк Володимир
7. Іващенко Інга Ірина
8. Кізюк Теодозія
9. Клюфас Юрій
10. Масло Марія
11. Мельник Тереса Анна
12. Олійник Юрій
13. Рождественський Василь
14. Слюсарчук Юрій
15. Тимчишин Роман Евген
16. Трач Михайло
17. Шарко Володимир
18. Юник Богдан
19. Ясінська Марія

5Б. кляса:

1. Ботулинська Тереса Славомира
2. Врецьона Лідія Розалія
3. Врецьона Надія Любов
4. Глушок Михайло
5. Іваськів Григорій
6. Козак Наталія
7. Кокодинський Роман
8. Коляджин Тетяна
9. Лавришко Марія
10. Михайлюк Остап
11. Мицик Григорій Богдан
12. Наорлевич Надія
13. Петруняк Ігор
14. Пільків Роман
15. Федик Степан

6. кляса:

1. Білинський Ігор Ярема
2. Войтечко Омелян
3. Гева Ярослав Іван
4. Ґреґолинський Богдан Павло
5. Дмитерко Ярослав Маркіян
6. Івасиків Мирослав Маріян
7. Зелена Ольга Марія
8. Кандюк Софія Іванна Неоніля
9. Китастий Петро
10. Кнауер Юлія Стефанія
11. Ковалюк Олександра
12. Котик Христина Марія
13. Кульчицька Наталія
14. Левицька Христина Стефанія
15. Мурій Омелян Іван
16. Павлюк Ірина
17. Розгін Юрій
18. Романків Любомир Тарас
19. Стахнів Роман
20. Шевченко Олексій
21. Шиманська Дарія
22. Шкільник Анна Марія Софія
23. Щур Василь
24. Хицяк Віктор

7А. кляса:

1. Анастазієвський Володимир
2. Вертипорох Христина
3. Врублівський Йосип
4. Кассіян Віра
5. Кассараба Ірина
6. Колодій Оксана
7. Кузик Романа
8. Кузик Юрій
9. Раковський Ігор
10. Рекшинський Богдан Омелян
12. Репета Евген
13. Соробей Ореста
14. Терлецька Марія
15. Терлецька Тетяна
16. Шиприкевич Людмила

7Б. кляса:

1. Гуцуляк Ераст Ростислав
2. Дармограй Ярослав
3. Жук Борис
4. Зарічний Орест Зенон
5. Звір Семен
6. Кассіян Евстахій
7. Кушнір Ярослав Богдан
8. Лисий Ігор
9. Марків Богдан
10. Одежинський Богдан
11. Павлюк Роман Богдан
12. Петришин Володимир
13. Рудницький Юрій Роман
14. Тимченко Юрій
15. Филипів Лев Богдан
16. Храневич Юрій

8А. кляса:

1. Базюк Ярослав
2. Безбородько Наталія
3. Гайда Ігор Евстахій
4. Дацко Дарія
5. Дитиняк Любомир
6. Кисілевська Віра Марта
7. Клим Юстин Микола
8. Ковалюк Богдан Аскольд
9. Козак Дарія Ольга
10. Козбур Нестор
11. Копаниця Макар
12. Купчинський Ярема
13. Легедза Зенон
14. Німилович Осип
15. Олесь Чеслава
16. Письменна Марія
17. Пйонтковська Галина
18. Семенецька Маргарета
19. Сенів Лідія
20. Федаш Богдан

8Б. кляса:

1. Візняк Василь
2. Гарух Богдан Роман
3. Гладишовська Ольга
4. Грицишин Василь
5. Демиденко Віра
6. Дичковська Лідія
7. Зеленко Олена
8. Ковальський Юрій
9. Кузів Іван
10. Куссий Богдан
11. Лесів Осип
12. Ліщинський Ярослав
13. Луцак Богдан
14. Мельник Зенон
15. Олещук Володимир
16. Павлюк Теодор
17. Пакуш Евген
18. Стебельський Ярослав
19. Стефанів Богдан
20. Стеткевич Ярослав
21. Тарнавська Дагмер Анна
22. Турченюк Богдан
23. Федишин Олег Сильвестер
24. Шеметило Степан
25. Шумовський Теодор
26. Янчинська Тетяна

Шкільний Рік 1947/48.

---

1. кляса:

1. Вербянський Іван Ярослав
2. Войтечко Анна
3. Гайда Атанасій
4. Геврик Тит Дмитро
5. Загайкевич Христина Анна
6. Зельман Мирон
7. Іванчук Ірина Марія
8. Ігнатович Іван
9. Кишкевич Марія
10. Красільчук Софія
11. Ларіна Ірина
12. Лесюк Ольга
13. Лободоцький Юрій
14. Лопушняк Евген
15. Несторович Ірина Оксана
16. Островський Зиновій
17. Петришин Ольга
18. Сороківський Ярослав Борис
19. Стебельський Мирон
20. Терпиляк Марта
21. Федик Роман
22. Шимків Евстахій

2. кляса:

1. Базюк Володимир
2. Бецький Валерій
3. Звадюк Олег Володимир
4. Ігнатович Ірина
5. Котик Юрій Мирослав
6. Кульчицька Марта Віра
7. Лебедович Омелян Володимир
8. Логінов Юлія
9. Микита Іриней Юрій
10. Мицик Марта Марія
11. Матусяк Мирон
12. Пеленська Марта
13. Сваричевська Уляна Евгенія
14. Шумило Богдан
15. Юрківська Аля

3. кляса:

1. Білинський Олег Мирон
2. Боднарович Омелян
3. Богачевська Марія Олена
4. Врецьона Надія
5. Гарас Орися
6. Дзюрин Мирослав
7. Дмитерко Ірина
8. Зубаль Лідія
9. Зубик Богдан
10. Іванусів Олег Володимир
11. Ігнатович Микола
12. Каламунецька Орися
13. Кнауер Филимон
14. Козак Юрій
15. Клос Юрій Богдан
16. Копаниця Богдан
17. Куцан Андрій
18. Лоґуш Оксана
19. Лопатинський Олег Андрій
20. Лопушняк ВолодимирЯрослав
21. Маґзір Володимир Юрій
22. Мартинець Лев Богдан Олег
23. Михалевич Ірина
24. Пригор Борис
25. Стець Наталія
26. Турчиняк Раісса
27. Цимбаліста Оксана

4. кляса:

1. Барабаш Марія
2. Бігун Марта Мирослава
3. Гадач Наталія
4. Гайда Зоріяна Дарія
5. Голубович Лярісса
6. Грабовецька Марта
7. Деркач Олена
8. Дзюрин Богдан
9. Іванусів Мотя
10. Кассараба Зиновій
11. Ковч Христина
12. Кутко Богдан
13. Лехман Володимир Богдан
14. Ліщинський Юрій
15. Макарушка Лідія
16. Мурій Олександр
17. Німилович Віра
18. Петрусик Богдан
19. Раковський Ярополк Богдан
20. Стецура Степан
21. Федорович Ніна
22. Шумило Михайло
23. Юник Микола
24. Янович Михайлина

5. кляса:

1. Гарванко Мирон
2. Гладишовська Надія Дарія
3. Кізюк Богданна Оксана
4. Кохан Лідія Мирослава
5. Кухар Павлина
6. Ліщинський Любомир
7. Ляхович Ольга Володимира
8. Мудрик Неоніля
9. Пушкар Віра
10. Салдан Іларіон
11. Сороківська Анна
12. Терпиляк Юрій Остап
13. Турчиняк Ляріса
14. Фіцалович Марта Ростислава
15. Шлемкевич Христина
16. Ігнатович Володимир
17. Федик Степан

6. кляса:

1. Винар Любомир Роман
2. Врецьона Надія Любов
3. Глушко Михайло
4. Грещак Богдан
5. Гришок Теодор
6. Гутор Марія
7. Дмитріюк Володимир
8. Іваськів Григорій
9. Клюфас Юрій
10. Козак Наталія
11. Кокодинський Роман
12. Іващенко Інга Ірена
13. Лавришко Марія
14. Масло Марія
15. Мицик Григорій Богдан
16. Михайлюк Остап
17. Наорлевич Надія
18. Олійник Юрій
19. Пільків Роман
20. Рождественський Василь
21. Тимчишин Роман Евгеній
22. Трач Михайло
23. Федорович Богдан
24. Шарко Володимир
25. Юник Богдан

7. кляса:

1. Білинський Ігор Ярема
2. Войтечко Омелян
3. Гева Мирослав Зенон
4. Ґреґолинський Богдан Павло
5. Дмитерко Ярослав Маркіян
6. Зелена Ольга Марія
7. Івасиків Мирослав Маріян
8. Кандюк Софія Іванна Неоніля
9. Кнауер Юлія Стефанія
10. Ковалюк Олександра
11. Котик Христина Марія
12. Левицька Христина Стефанія
13. Мурій Омелян Іван
14. Павлюк Ірина
15. Ременюк Віра
16. Стахнів Роман
17. Шевченко Олексій
18. Шкільник Анна Марія Софія
19. Щур Василь

8. кляса:

1. Анастазієвський Володимир Р.
2. Вертипорох Христина
3. Врублівський Осип
4. Гуцуляк Ераст
5. Дармограй Ярослав
6. Жук Борис
7. Кассіян Віра
8. Колодій Оксана
9. Кузик Юрій
10. Одежинський Богдан
11. Павлюк Роман Богдан
12. Петришин Володимир
13. Раковський Ігор
14. Репета Евген
15. Семенецька Маргарета
16. Соробей Ореста
17. Терлецька Марія
18. Терлецька Тетяна
19. Тимченко Юрій
20. Филипів Лев Богдан
21. Храневич Юрій
22. Шиприкевич Людмила
23. Трач Роман

Шкільний рік 1948/49.

---

1. кляса:

1. Бяла Звенислава
2. Бяла Тамара
3. Граб Август
4. Коморовська Марта
5. Клюфас Костянтин
6. Колодій Орест
7. Іванець Анатоль
8. Ліщинська Ірина
9. Леонтович Федір
10. Лисович Ярослав
11. Лиса Галина
12. Лучаківська Роксоляна
13. Макарушка Роман
14. Мацілинський Юрій
15. Савицький Роман
16. Старосольський Володимир
17. Шуган Ярема

2. кляса:

1. Верб'янський Іван Ярослав
2. Войтечко Анна
3. Гайда Атанасій Петро
4. Геврик Тит Дмитро
5. Загайкевич Христина Ларісса
6. Кишкевич Марія
7. Ларіна-Вдовенко Інна
8. Лесюк Ольга
9. Лободоцький Юрій
10. Лопушняк Евген
11. Несторович Ірина
12. Островський Зіновій
13. Петришин Ольга
14. Терпиляк Марта Ірина
15. Федик Роман Іван
16. Юркевич Яніна Евгенія

3. кляса:

1. Альфавицька Розалія
2. Бецький Валерій
3. Громницький Роман
4. Звадюк Олег Володимир
5. Котик Юрій Мирослав
6. Лебедович Омелян Володимир
7. Логінов Юлія
8. Микита Іреней Юрій
9. Матусяк Мирон
10. Пеленська Марта Тереса
11. Сваричевська Уляна Евгенія І.
12. Шумило Богданна Володимир
13. Юрківська Аля
14. Юркевич Тадей

4. кляса:

1. Білинський Олег Мирон
2. Богачевська Марія Олена
3. Боднарович Омелян
4. Вербянський Евген
5. Гайдукевич Богдан
6. Грабовецька Марта
7. Зубаль Лідія
8. Кассараба Зиновій
9. Клос Юрій Богдан
10. Козак Юрій
11. Копаниця Богдан
12. Куцан Андрій
13. Лопатинський Олег Андрій
14. Маґзір Володимир Юрій
15. Мартинець Лев Богдан Олег
16. Михалевич Ірина
17. Пригар Борис
18. Стець Наталія
19. Турчиняк Раісса
20. Цимбаліста Оксана
21. Шуган Ігор

5. кляса:

1. Бігун Марта Мирослава
2. Гадач Наталія
3. Гайда Зоріянна Дарія
4. Кутко Богдан
5. Лехман Володимир Богдан
6. Ліщинський Юрій Лев
7. Макарушка Лідія
8. Мурій Олександра
9. Німилович Віра
10. Раковський Ярополк Богдан
11. Стецура Степан
12. Федорович Ніна
13. Шумило Михайло

6. кляса:

1. Гладишовська Надія Дарія
2. Кізюк Богдана Оксана
3. Кохан Лідія Мирослава
4. Ляхович Володимира Ольга
5. Пушкар Віра
6. Хмілевська Лідія Оксана
7. Шлемкевич Христина
8. Дорошенко Олег
9. Терпиляк Юрій

7. кляса:

1. Глушок Михайло
2. Іваськів Григор
3. Клюфас Юрій
4. Козак Наталія
5. Кокодинський Роман
6. Лавришко Марія
7. Масло Марія

8. кляса:

1. Білинський Ігор Ярема
2. Винар Любомир
3. Войтечко Омелян
4. Гева Мирослав Зенон
5. Грещак Богдан
6. Ґреґолинський Богдан Павло
7. Держко Юрій
8. Дмитріюк Володимир
9. Зарічний Орест Зенон
10. Кандюк Софія Іванна Неоніля
11. Ковалюк Олександра
12. Котик Христина Марія
13. Левицька Христина Стефанія
14. Марків Богдан
15. Мурій Омелян Іван
16. Олійник Юрій Володимир
17. Павлюк Ірина
18. Рекшинський Богдан Омелян
19. Ременюк Віра
20. Рождественський Василь
21. Розгін Юрій
22. Стахнів Роман
23. Тимченко Юрій
24. Хабурський Мирон
25. Шарко Володимир
26. Шевченко Олексій
27. Щур Василь

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ

в Берхтесгаден Край Баварія

Ч. 9. Шкільний рік 1948/49

UKRAINIAN COLLEGE
Berchtesgaden

ШКІЛЬНЕ СВІДОЦТВО

Курченяк Ляріса

народжена для 10 серпня 1933 р. в Замості православної релігії, учениця VI. кляси, одержує за шкільний рік 1948/49

таке свідоцтво:

Поведінка дуже добре
Релігія дуже добре
Українська мова добре
Латинська мова достатньо
Англійська мова достатньо
Німецька мова достатньо
Історія достатньо
Географія добре
Природознавство достатньо
Наука мистецтва
Фізика достатньо
Хемія достатньо
Математика добре
Спів
Руханка добре

Пропустила 127 годин, з них не виправдано

Загальний успіх достатній

Берхтесгаден дня 30 травня 1949

UKRAINIAN COLLEGE BERCHTESGADEN

Опікун кляси

Директор

UKRAINIAN SECONDARY SCHOOL

In Berchtesgaden Country Bavaria

No. UKRAINIAN COLLEGE Berchtesgaden School-year 1948/49

SCHOOL CERTIFICATE

Turkheniak Larissa

born on 10th of August 1932 in Zamost'

religion Greec-orth pupil of the sixth class, obtains the following certificate for the school-year 1948/49

Conduct	very good
Religion	very good
Ukrainian	good
Latin	sufficient
English	sufficient
German	sufficient
History	sufficient
Geography	good
Natural History	sufficient
Arts Science	
Physics	sufficient
Chemistry	sufficient
Mathematics	good
Singing	
Physical Training	good

Omitted 127 hours, of them not excused —

General Progress sufficient

Berchtesgaden the 30th of May 1949

K. Bzeciuk
Class Master

UKRAINIAN COLLEGE IN BERCHTESGADEN

R. Radzikhovsky
Director

ЦЕНТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ

Відділ Культури й Освіти

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ в Берхтесгадені

Число каталогу 7. Шкільний рік 1949/50.

РІЧНЕ СВІДОЦТВО

Алюсарчук Юрій

народжений дня 14. січня 1932 р. в Станиславові

національність українська релігія греко-католицька

учень восьмої кляси, одержує за шкільний рік 1949/50 такі оцінки:

Поведінка	дуже добре
Релігія	дуже добре
Українська мова	дуже добре
Латинська мова	дуже добре
Англійська мова	дуже добре
Німецька мова	дуже добре
Історія	дуже добре
Географія	дуже добре
Природознавство	дуже добре
Хемія	дуже добре
Фізика	дуже добре
Математика	дуже добре
Нарисна геометрія	—
Геометричні рисунки	—
Пропедевтика філософії	дуже добре
Рисування	—
Спів	—
Руханка	дуже добре

В шкільному році пропустив(ла) 7 годин, з них не виправдано — годин.

На підставі рішення Педагогічної Ради учень переходить до іспиту зрілости кляси

з загальним успіхом дуже добрим

Берхтесгаден, дня 8. грудня 1949.

[illegible] Директор Сурінець

Ошкільний

Матура.

Карльсфельд - Мюнхен

Шкільний рік 1945/1946.

Список абітурієнтів, які завершили свої навчання в Українській Гімназії іспитом зрілости, від 25 лютого до 2 березня 1946 р.

1. Бандера Ірина
2. Бандера Ярослав Михайло
3. Борик Степан
4. Боцонь Тома
5. Гаврилишин Богдан
6. Галат Володимир Ростислав
7. Галій Петро
8. Гриневич Ігор
9. Данилишин Микола
10. Данилюк Мирослав
11. Данилюк Лідія
12. Дереш Володимира Христина
13. Дичкевич Лукія
14. Дубляниця Дарія Любов
15. Дубляниця Лідія Віра
16. Іванець Мирослава Софія
17. Карашкевич Борис
18. Качмарик Володимир
19. Кохан Ярополк Мирон
20. Коцовська Мирослава Олена
21. Крихтюк Вікторія
22. Криштанович Дарія
23. Малаховська Людмила Ол.
24. Мерена Неоніля Хрозія
25. Микита Роман Володимир
26. Мицко Ярослав
27. Мончак Нестор Ігор
28. Мурій Марія
29. Новаківська Олена
30. Оробець Роман
31. Павликовська Віра
32. Павлович Ростислав
33. Перецька Степанія
34. Пилипчак Степан
35. Плавюк Микола
36. Подюк Галина Іванна
37. Пушкар Марія Евгенія
38. Рак Володимир
39. Сак Лідія Мирослава
40. Свистун Роман Юрій
41. Сиротенко Людмила
42. Ставничий Микола
43. Стадник Святослав
44. Стець Мирон
45. Сточанська Анна Ярослава
46. Теребусь Надія
47. Турчинюк Ірина
48. Турянський Евген Юліян
49. Флис Ірина Даниїла
50. Хевпа Роман
51. Ціхонь Іван
52. Чайковський Степан
53. Чорний Іван
54. Швець Ярослав
55. Шкільник Марія Степанія
56. Юзич Святослав Маріян

Склад Іспитової Комісії :

Предсідник ----- дир. Гнат Мартинець (Відділ Культури і Освіти-ЦПУЕ).
Заст. предсідника -- проф. Володимир Радзикевич, директор Гімназії.

Карльсфельд
Шкільний Рік 1945 / 1946.

Список абітурієнтів, що завершили свої навчання в Українській Гімназії іспитом зрілости, 11-го і 12-го травня 1946 р.

1. Баран Марія
2. Бойко Ярослава
3. Ваґнер Евген
4. Високова Олена
5. Волошин Дмитро
6. Гнатів Ірина
7. Горбань Петро
8. Ґой Петро
9. Добровольський Святослав
10. Дорожинський Павло
11. Дорожинська Наталія
12. Евстафіяді Лідія
13. Заяць Ірина
14. Кізюк Роман
15. Кіржецький Мирослав
16. Кибалюк Святослав
17. Княжинська Марта
18. Княжинська Оксана
19. Когут Павло
20. Корсунський Ярослав
21. Костецький Антонін
22. Котик Надія
23. Круль Петро
24. Кульчицький Карло
25. Кузьма Степан
26. Куссий Ірина
27. Литвиненко Юлія
28. Лімановський Йосип
29. Лозинська Степанія
30. Любинецький Юрій
31. Мадай Ярослав
32. Мазуренко Любомир
33. Мельник Василь
34. Микитюк Ігор
35. Моканюк Віра
36. Мудрик Неоніля
37. Нагірний Володимир
38. Ницько Станислав
39. Німилович Йосип
40. Островська Надія
41. Переймибіда Анна
42. Платко Оксана
43. Ривак Іван
44. Розгін Василь
45. Романків Анна
46. Рущак Махайло
47. Салевич Зиновій
48. Слиж Дарія
49. Смітюх Марія
50. Солодуха Зоя
51. Ставовий Роман
52. Стасюк Маркіян
53. Сташко Микола
54. Стеткевич Олександер
55. Струмінська Марія
56. Терлецька Лідія
57. Терлецька Хризанта
58. Тракало Ярослав
59. Трохимчук Роман
60. Феденко Степан
61. Федик Ольга
62. Хичій Іван
63. Чапельський Орест
64. Шеметило Всеволод
65. Шуя Василь
66. Ярема Степан
67. Яремак Зиновія

Склад Іспитової Комісії :
Предсідник — д-р П. Гарасименко, представник "UNNRA".
Заст. предсідника — проф. Володимир Радзикевич, директор Гімназії.

Берхтесґаден.

Шкільний Рік 1946 / 1947.

Список абітурієнтів, які завершили свої навчання в Українській Гімназії іспитом зрілости :

7. травня 1947 р.

1. Гайда Ігор Евстахій
2. Гарух Богдан Роман
3. Кисілевська Віра Марта
4. Ковалюк Богдан Аскольд
5. Козак Дарія Ольга
6. Копаниця Макар
7. Клим Юстин Николай
8. Кузів Іван .
9. Леґедза Зенон
10. Олесь Чеслава

8. травня 1947 р.

11. Олещук Володимир
12. Пйонтковська Галина
13. Сенів Лідія
14. Стебельський Ярослав
15. Тарнавська Даґмар Анна
16. Федаш Богдан
17. Федишин Олег Сильвестер
18. Слупчинський Орест

30. травня 1947 р.

19. Базюк Ярослав
20. Безбородько Наталія
21. Гладишовська Ольга Ксеня
22. Грицишин Василь
23. Зеленко Олена
24. Ковальський Юрій
25. Ліщинський Ярослав Степан
26. Мельник Зенон Маріян

31. травня 1947 р.

27. Німилович Йосип
28. Пакуш Евген
29. Письменна Марія
30. Стеткевич Ярослав
31. Стефанів Богдан
32. Турченюк Богдан
33. Шеметило Степан
34. Сеньківська Марта

Склад Іспитової Комісії :

Предсідник---------- дир. І. Глушко.
Заст. предсідника---- проф. В. Радзикевич, директор Гімназії.

Список абітурієнтів, які завершили свої навчання в Українській Гімназії іспитом зрілости :

5. червня 1947 р.

35. Бурачинська Ксеня Іванна
36. Врублівський Михайло
37. Врублівський Теодор
38. Дацишин Марія Мирослава
39. Дацко Дарія Любов
40. Дитиняк Любомир
41. Дичковська Лідія
42. Дичковський Зиновій
43. Ерстенюк Тарас Михайло
44. Козбур Нестор
45. Колодій Юрій Борис
46. Лавришко Зиновія
47. Лесів Осип
48. Луцак Богдан Денис
49. Маринюк Андрій
50. Мельник Андрій
51. Павлів Орест Теодор
52. Павлюк Теодор
53. Пільків Петро
54. Сеньків Іван
55. Сингаївський Іван

6. червня 1947 р.

56. Хіцяк Мирон Ярослав
57. Янчинська Тетяна

Склад Іспитової Комісії :

Предсідник ---------- д-р Л. Біттнер (d-r L. Büttner) .
Делегат ЦПУЕ -------- проф. д-р І. Мірчук.
Директор Гімназії --- проф. Володимир Радзикевич.

Іспит зрілости (*надзвичайний*)
у Берхтесгадені 1946 - 1947 рр.

1. Білинська Зиновія 12 грудня 1946 р.
2. Купчинський Маркіян Ярема 17 серпня 1946 р.
3. Ощипка Григор 15 червня 1946 р.
4. Саламаха Ольга 13 лютого 1947 р.

Шкільний Рік 1947 / 1948.

Список абітурієнтів, які завершили свої навчання в Українській Гімназії іспитом зрілости :

1. червня 1948 р.

1. Анастазієвський Володимир Роман
2. Вертипорох Христина
3. Врублівський Осип
4. Дармограй Ярослав
5. Жук Борис
6. Колодій Оксана
7. Кузик Юрій
8. Одежинський Богдан
9. Павлюк Роман Богдан
10. Петришин Володимир
11. Раковський Ігор
12. Репета Евген
13. Соробей Ореста
14. Терлецька Марія
15. Терлецька Татяна
16. Филипів Лев Богдан
17. Храневич Юрій
18. Шиприкевич Людмила
19. Трач Роман Олег
20. Кассіян Віра Надія 28/2/48
21. Гуцуляк Ераст 26/4/48
22. Хабурський Ігор Степан 11/7/48

Склад Іспитової Комісії :

Предсідник --------- д-р Ганс Гуф (d-r Hans Huf, Traunstein) .
Заст. предс. --------- д-р І. Мірчук , ЦПУЕ.
Заст. предс. --------- проф. В. Радзикевич, директор Гімназії.

Шкільний Рік 1948 / 1949.

Список абітурієнтів, які завершили свої навчання в Українській Гімназії іспитом зрілости :

29. січня 1949 р.

1. Котик Христина Марія
2. Олійниченко Павло
3. Розгін Юрій

Склад Іспитової Комісії :

Предсідник --------- д-р Людвіґ Бітнер (d-r L. Buttner) .
Заст. предс. --------- д-р І. Мірчук, делегат ЦПУЕ.
Заст. предс. --------- проф. В. Радзикевич, директор Гімназії.

Список абітурієнтів, які завершили свої навчання в Українській Гімназії іспитом зрілости:

11. і 16. квітня 1949 р.

4. Білинський Ігор Ярема
5. Гева Мирослав Зенон
6. Ґреґолинський Богдан Павло
7. Держко Юрій
8. Кандюк Софія Іванна Неоніля
9. Ковалюк Олександра
10. Левицька Христина Стефанія
11. Мурій Омелян Іван
12. Павлюк Ірина

Склад Іспитової Комісії :

Предсідник -------- проф. Володимир Радзикевич , директор.
(згідно з ропорядженням ЦПУЕ - ч. 605, 17 лютого, 1949 р.)

Список абітурієнтів, які завершили свої навчання в Українській Гімназії іспитом зрілости :

23. і 24. травня 1949 р.

13. Винар Любомир Роман
14. Грещак Богдан
15. Дмитріюк Володимир
16. Зарічний Орест Зенон
17. Марків Богдан
18. Олійник Юрій Володимир
19. Рекшинський Богдан
20. Рождественський Василь
21. Стахнів Роман
22. Тимченко Юрій
23. Хабурський Мирон
24. Шарко Володимир
25. Шевченко Олексій
26. Щур Василь

Склад Іспитової Комісії :

Предсідник ---------- д-р Людвіґ Бітнер (d-r L. Buttner) .
Заст. предс. ---------- д-р І. Мірчук, делегат ЦПУЕ.
Заст. предс. ---------- проф. В. Радзикевич, директор Гімназії.

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ

в Берхтесгадені Край Баварія

Ч. 27 Шкільний рік 1948/49

СВІДОЦТВО ЗРІЛОСТИ

Винар Любомир Роман,

народжений дня 3. січня 1929 р. у Львові

гр.-кат. релігії, по закінченні Української вояцької Гімназії в Берхтесгадені, піддав (-ла) ся дня 24. травня 1949 р. іспитові зрілости згідно з розпорядком Гав. Мін. Осв. ч. [illegible] дня 26. квітня 1949 р. і одержав (-ла) ось такі оцінки:

Поведінка	дуже добре
Релігія	дуже добре
Українська мова	дуже добре
Латинська мова	дуже добре
Англійська мова	добре
Німецька мова	добре
Історія	дуже добре
Географія	дуже добре
Природознавство	добре
Хемія	дуже добре
Фізика	дуже добре
Математика	добре
Філософія	дуже добре
Наука мистецтва	
Спів	дуже добре
Рухання	дуже добре

На основі успіхів, виявлених в останньому шкільному році і при іспиті зрілости, признається п. Винара Любомира Романа за зрілого (-лу) до вищих студій з загальним успіхом дуже добрим

Берхтесгаден, дня 24. травня 1949 р.

Голова Іспитової Комісії

Директор Гімназії

Члени Іспитової Комісії:

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ

в Берхтесгадені Край Баварія

Ч. 4 Шкільний рік 1948/49

UKRAINIAN COLLEGE
Berchtesgaden

СВІДОЦТВО ЗРІЛОСТИ

Білинський Ігор Ярема,

народжений дня 30 червня 1930 р. в Городенці

гр.-кат. релігії, по закінченні восьмої /VIII/ кл. гімн.

в Берхтесгадені піддав (-ла) ся дня 11 квітня 1949 р.

іспитові зрілости згідно з розпорядком ЦУУГ-ВКО ч. 505/49/3 дня 17 лютого 1949 р.

і одержав (-ла) ось такі оцінки:

Поведінка	дуже добра
Релігія	добре
Українська мова	достаточно
Латинська мова	достаточно
Англійська мова	достаточно
Німецька мова	добре
Історія	добре
Географія	дуже добре
Природознавство	добре
Хемія	добре
Фізика	достаточно
Математика	достаточно
Філософія	достаточно
Наука мистецтва	—
Спів	добре
Руханка	дуже добре

На основі успіхів, виявлених в останньому шкільному році і при іспиті зрілости, признається п. Білинського Ігоря Ярему

за зрілого (-лу) до вищих студій з загальним успіхом достаточним

Берхтесгаден дня 11 квітня 1949 р.

Голова Іспитової Комісії

Директор Гімназії

Члени Іспитової Комісії:

UKRAINIAN SECONDARY SCHOOL

in Berchtesgaden Country Bavaria

UKRAINIAN COLLEGE

No. 4 Berchtesgaden School-year 1948/49

MATURITY CERTIFIKATE

Bilynskyj Ihor Jarema,

born on the 30th of June 1930, in Horodenka,

religion Greek-Catholic, has terminated his her studies in the eighth (VIII) cl.

of Ukr. Coll. at Berchtesgaden has been submitted to the examination of maturity on April 11, 1949

in accordance with decree of G.R. of U.E. – D. of C. a. E. No 605/49/IV

from February 17, 1949 and has obtained the following results:

Conduct	very good
Religion	good
Ukrainian	sufficient
Latin	sufficient
English	sufficient
German	good
History	good
Geography	very good
Natural History	good
Chemistry	good
Physics	sufficient
Mathematics	sufficient
Philosophy	sufficient
Arts Science	—
Singing	good
Physical Training	very good

On the strenght of his/her study progress made in the last school-year and in the examination of maturity

Mr. Bilynskyj Ihor Jarema is acknowledged mature for the studying in

University with the general progress sufficient

Berchtesgaden, the 11th of April 1949

Chairman of Examining Board: (signature)

Director: (signature)

Members of Examining Board:

АБІТУРІЄНТИ У
ГІМНАЗІЇ
1956
VIII.B.M
194

ПРОФЕСОРИ І АБІТУРІЄНТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ МЮНХЕН - КАРЛЬСФЕЛЬД 1946 РІК

ПРОФЕСОРИ І АБІТУРІЄНТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ У БЕРХТЕСҐАДЕНІ 1947 РІК

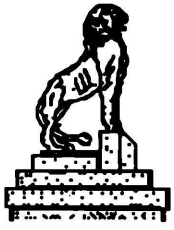

ПРОФЕСОРИ І АБІТУРІЄНТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ У БЕРХТЕСҐАДЕНІ 1948 РІК.

Професори (від ліва в горі):
о. С. Тарнавецький, о. М. Антохій, дир. В. Радзикевич, З. Зелений, О. Панейко, К. Тучапський, В. Супінський, П. Гайда, М. Васьків, І. Тесля, Г. Чигрин, ? , д-р М. Шлемкевич.

Абітурієнти (від ліва вгорі): Л. Филипів, І. Раковський, Ю. Кузик, ? , В. Петришин, В. Анастазієвський, Б. Жук, Р. Павлюк, М. Терлецька, Х. Вертипорох, Т. Терлецька, Л. Шиприкевич, О. Соробей, Ю. Храневич, О. Колодій, О. Врублівський, Б. Одежинський, Е. Репета, Е. Гуцуляк.

АБІТУРІЄНТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ В БЕРХТЕСГАДЕНІ
1949
1959

1949 — РІК

АБІТУРІЄНТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ у БЕРХТЕСҐАДЕНІ

Професори, від ліва вгорі :
П. Гайда, Г. Мартинець, дир. В. Радзикевич, І. Винар, д-р М. Шлемкевич,

Другий Ряд :
М. Васьків, Н. Литвиненко, о. Г. Криштанович, О. Панейко, М. Федусевич, о. М. Антохій, Л. Шляхтиченко, В. Супінський.

Абітурієнти, перший ряд :
Б. Ґреґолинський, Х. Левицька, І. Павлюк, І. Білинський,

Другий ряд :
В. Дмитріюк, О. Шевченко, Б. Марків, О. Ковалюк, Ю. Олійник, В. Щур,

Третій ряд :
В. Шарко, В. Рождественський, ? , О. Мурій, Х. Котик, ? , Р. Стахнів, Ю. Держко, О. Зарічний, Б. Рекшинський.

Остання Матура абітурієнтів Української Гімназії у Берхтесґадені - 1949 року

(Із браку записок у архіві про ту матуру, бо директор В. Радзикевич вже виїхав з табору "Орлик" до переселенчого табору в Мюнхені, подаємо процес відбуття тієї матури на підставі інформацій поданих д-ром Юрієм Слюсарчуком, що був одним із тогочасних абітурієнтів).

Осіню 1949 року обов'язки директора Української Гімназії у Берхтесґадені перебрав проф. д-р Василь Стецюк. Господарем 8-ї кляси був проф. д-р Віктор Супінський.

Матура відбувалася в днях між 10 і 14-тим грудня 1949 року. Під час іспитів приявними були:

д-р Мірчук, дир. Г. Мартинець, дир. В. Радзикевич (спеціяльно прибув на час іспитів), проф. д-р В. Супінський - господар кляси, проф. М. Федусевич і предсідник Баварського Міністерства Освіти д-р Л. Бітнер.

Іспит зрілости (Матуру) успішно зложили слідуючі студенти:

Бабинський Богдан, Гришко Теодор, Петренко Леонід, Слюсарчук Юрій, Стецюк Олена.

Сидять від ліва: проф. М. Федусевич, дир. Г. Мартинець, ? , д-р Мірчук, д-р Бітнер, дир. В. Радзикевич, д-р В. Супінський (господар кляси).
Стоять від ліва: Б. Бабинський, Т. Гришко, проф. М. Васьків, О. Стецюк, д-р В. Стецюк - (директор), Ю. Слюсарчук, ? , Л. Петренко.

+ ЮРІЙ ХРАНЕВИЧ - дещо про себе.

Після матури я працював для UNRRA у переселенчому таборі Функ Касерне, а в березні 1950-го року еміґрував до ЗСА. Я поселився разом з батьками в місті Нюарку, Ню Джерзі. У 1955-му році закінчив Єйлський університет. Від осени 1955 р. до літа 1957 р. відбував військову службу, спершу в дивізії парашутистів у Мюнхені, а відтак при головному штабі військової розвідки у Штутґарті.

Повернувшись в Америку, працював в українському відділі Радіо Свобода в Ню Йорку. По чотирьох роках вечірних студій у Колюмбійському університеті здобув ступінь маґістра плянування міст (City planning @ housing). Від 1959-го року я працював в аґенції перебудови міста Нюарку і розвитку комунальних помешкань (Public housing). Я залишився у цій аґенції до емеритури, до 1992-го року. 1973-го року я одружився з Оксаною Яворською і щасливо разом проживаємо.

Займаюсь філятелістикою, читаю "Science fiction", а найбільше часу посвячую настільному тенісові. Мене номіновали міжнародним суддею і часто запрошують мене на різні турніри, як наприклад на Олімпіяду в Барсельоні. Працюю в цьому спорті також із фізично та ментально хворими людьми. На жаль, через хворобу мусів цього року відмовитись від поїздки до Китаю та Арґентини, як рівно ж не зміг працювати під час "Special Olympics", у Ню Гейвені.

Вже на емеритурі я здійснив кілька великих праць у Східній Европі:

— у Харкові й Києві створив новий крайовий закон плянування міст.
— у Польщі допоміг створити аґенцію державних мешкань на зразок тих, що існують у ЗСА, (для міста Старогард Ґданський).
— У Румунії я працював над створенням фундації для розвитку третього сектора міста Букаресту.

Від дальших праць я покищо відмовився, бо піддався лікуванню рака хіміо-терапією.

Св. п. мґр. Юрій Храневич помер 27-го грудня 1996 року. (Ред.)

Ірена Сарабин-Кузик

Св. п. ЮРІЙ ЯРОМИР КУЗИК

(у пам'ять мого мужа)

Юрій Кузик народився 2 -го вересня, 1929 р. в Рогатині. Виїхавши на еміґрацію в 1944 р. разом з батьками і сестрою, їхня родина осіла в таборі "Орлик" у Берхтесґадені, де Юрко від 1946 р. був учнем Української Гімназії. Іспит Зрілости склав 1-го червня 1948 р. Вже під час перебування в таборі, як учень гімназії, мав замилування до всяких видів спорту і відзначався, як один із найкращих змагунів дружини копаного м'яча, відбиванки, кошівки, настільного тенісу і лещетарства. Був він активним членом усіх ланок спортового товариства "Орлик" у берхтесґаденському таборі і зумів вибитися на передового спортсмена, не занедбуючи своїх обов'язків у науці.

Переїхавши до ЗСА, спершу до Ню Йорку, а опісля до Чікаґо, Юрко відбув службу в армії, в ранзі сєржанта і пройшов страхіття корейської війни. Закінчивши військову службу він студіював технічні науки і працював потім інженером. Він далі був активний у спорті як передовий змагун "Левів" у Чікаґо, як рівнож здобув перше місце на лещетарських змаганнях у Ню Йорку. З причини недуги серця переїхав з родиною до Вісканcину, де працював у власному бизнесі. Тут він належав до багатьох професійних і громадських організацій.

Св. п. Юрій Кузик завжди цікавився українськими справами, піддержував фінансово різні українські організації, як Український Музей у Чікаґо, НТШ, Український Вільний Університет, збирав спонзорів для допомоги сиротам, а також сам став спонзором хлопчика з Києва. Його шанували приятелі і громадськість, а водночас був він зразковим мужем, бать- ком і дідусем.

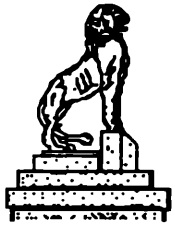

+ О. Митрат ЮРІЙ КОВАЛЬСЬКИЙ

1928 - 1994

Отець Юрій Ковальський народився 28 січня 1928 року в селі Маркопі біля Бродів, Західна Україна. Був він сином Богдана Миколи Ковальського і Стефанії з Дурбаків, а в його роді було 29 священиків впродовж минулого і цього століть. Дехто із них загинули як мученики за Христа, деякі і до сьогодні служать нашій церкві.

Свою освіту почав у рідному селі, а потім у Тернополі, Карльсфельді і Берхтесґадені, де склав іспит зрілости (матуру) 30-го травня 1947 р. Того самого року він почав теологічні студії в українській духовній семінарії у Гіршберґу, Баварія а потім у Кулемборґу, Голяндія, аж до 1950 року.

19 -го грудня 1950 р. він приїхав до Галіфаксу, Канада і продовжував свої студії у Монтреальському університеті в семінарії St. Sulpice. Завершив свої студії 14 червня 1953 року і був висвячений на священника єпископом Ізидором Борецьким.

О. Юрій Ковальський обслуговував різні парафії в Онтаріо і Квебеку. В роках 1953 / 54 був у "Waterford-Delhi", "Windsor-Chatham" і "Leamington-Amherstburg". В роках 1955 /58 він адмініструє парафії в "Kirkland-Lake", Kearns" і "Virginiatown", а рік опісля в "Montreal-Rosemont". 1959 року о. Юрій переїхав до "Thunder Bay", де перебував довший час, а вкінці його перенесли до "Burlington" і "Oakville". Тут він вклав багато праці у розбудову громади і церкви а в 1973 році, коли Блаженніший Йосиф Сліпий відвідував наші церкви, Він високо оцінив вклад праці о. Ковальського і підніс його до ступеня Митрата.

Крім своїх душпастирських повинностей о. митр. Юрій Ковальський завжди цікавився суспільним і національним життям української канадської громади. Він організував святкування українських національних роковин і вияснював іншомовним мешканцям Канади українську історію і наші національні права.

Помер о. митр. Юрій Ковальський 8-го грудня 1994 року і похований на українському цвинтарі св. Володимира в Оаквіл, Онтаріо.

Взято із некрологу - переклад з англійської мови.
(з архіву інж. Богдана Гаруха - Ред.)

О. Митр. Юрій Ковальський

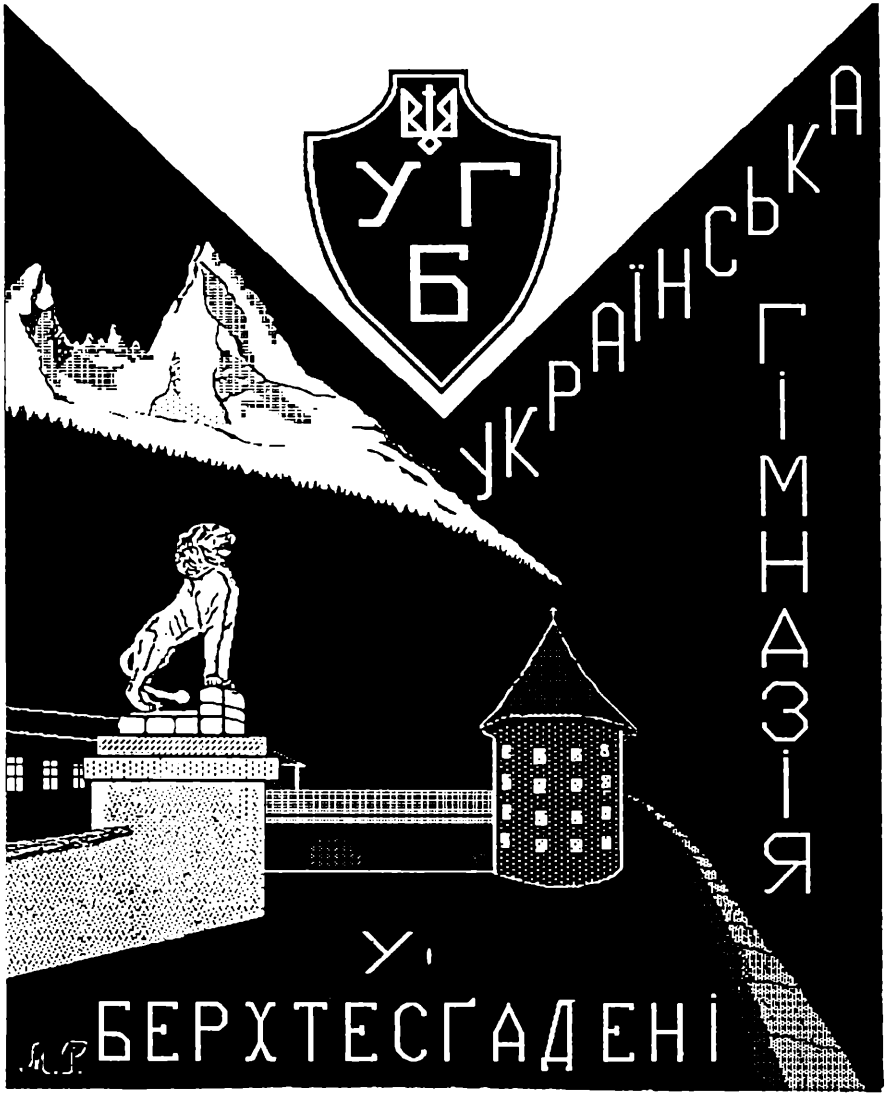

Ось тут зупинімось, - і хвилиною призадуми згадаймо тих наших Професорів, Товаришок і Товаришів, котрих вже немає на цьому світі і котрі не зможуть прибути на наші зустрічі і побувати з нами - тих, наших щирих друзів із Української Гімназії у Берхтесґадені ...

Біжать роки - чвалають, мов степовії коні !
Де Ви - друзі...? Вас вже немає...
А спомин серце розриває : про зустрічі,
Обійми щирі і дотик теплої долоні...

М. Радзикевич

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК
професорів і учнів

А.

Абрам'юк Роксоляна 235
Анастазієвський Володимир 106, 200, 201, 203, 244, 247, 257
Андрушків Богдан 236
Андрійович Михайло 240
Антонович Адам 97
Антонович Марія 97, 116
Антонович Володимир 237
Антонович Ірина 240
Антонович Ярослав Михайло 240
Антохій Микола 47, 48, 49, 79, 97, 98, 99, 118, 122
Альфавицька Розалія 248
Арнаут Раїсса 235

Б.

Бабинський Богдан 268
Бабич Людмила 237
Бабич Марта 236
Бабій Олесь 97
Базюк Володимир 242, 245
Базюк Ярослав 105, 119, 120, 159, 211, 232, 239, 244, 255
Бандера Ірина 253
Бандера Ярослав Михайло 253
Барабаш Марія 177,178, 235, 242, 246
Баран Марія 240, 254
Барнович Олександер 243
Баховський Михайло 237
Бачинський Лев 239
Бачинська Тамара 238
Бегека Орест 237
Безбородько Наталія 239, 244, 255
Белей Ігор 240
Берестовський Микола 237
Бецький Валерій 245, 248
Бігун Марта Мирослава 177, 229, 230, 235, 246, 249
Біланюк Марія 240
Білинська Зиновія 240, 256
Білинський Ігор Ярема 186, 237, 242, 247, 249, 258
Білинський Олег Мирон 242, 245, 248
Білий Сергій 97
Білозор Оксана 236

Благий Мирослав 239
Благий Олександра 237
Блонарович Лев 239
Богачевська Марія Олена 235, 242, 245, 248
Богуславська Ніна 239
Боднар Іван 239
Боднарович Омелян 242, 245, 248
Бойко Володимир 53, 79, 98, 115, 125, 192
Бойко Ярослава 240, 254
Бойчук Степан 239
Борик Степан 240, 253
Борис Святослав 237
Борсук Ірина 239
Ботулинська Тереса Славомира 243
Боцонь Тома 240, 253
Брездень Богдан 236
Бриняк Роман 235
Бугай Ірина 235
Бурачинська Ксеня Іванна 256
Буртик Іван 237
Буцманюк Юліян 97
Бяла Звенислава 248
Бяла Тамара 248
В.
Вагнер Евген 152, 240, 254
Вакуловська Вікторія 236
Вареха Лідія 238
Васьків Михайло 70, 79, 97, 98, 99, 124, 145, 173, 180
Веприк Богдана 238
Вербянський Евген 248
Вербянський Іван Ярослав 248
Вертипорох Христина 238, 244, 247, 257
Вижницький Святослав 240
Винар Іван 21, 22, 23, 24, 79, 97, 98, 99, 180, 230
Винар Любомир Роман 21, 39, 41, 43, 61, 64, 83, 102, 106, 112, 113, 191, 192, 195, 197, 237, 243, 246, 249, 258
Винницький Остап 240
Виняр Юліян 240
Вислоцький Ігор 236
Вислоцький Олег 235
Високова Олена 240, 254
Витанович Арета 237
Витанович Ілля 97
Візняк Василь 238, 244
Вовк Варвара 97

Волошин Дмитро 240, 254
Воскобійник Іван 240
Войтечко Анна 248
Войтечко Омелян 237, 243, 247, 249
Врецьона Лідія Любов 243
Врецьона Лідія Розалія 237, 243
Врецьона Надія Любов 235, 242, 243, 245, 246
Врецьона Орест Григорій 242
Врублівський Йосип 229, 230, 238, 244, 247, 257
Врублівський Михайло 256
Врублівський Теодор 256
В'юн Всеволод 235
Г.
Гаврилишин Богдан 240, 253
Гавришко Андрій 239
Гаврищук Степан 79, 98, 99
Гадач Наталія 235, 246, 249
Гайда Атанасій Петро 245, 248
Гайда Зоряна Дарія 235, 242, 246, 249
Гайда Ігор Евстахій 29, 112, 119, 159, 171, 232, 239, 244, 255
Гайда Пилип 29, 30, 31, 32, 33, 79, 97, 98, 99, 106, 127, 145, 171, 180, 229, 230, 232
Гайдукевич Богдан 248
Гай-Гаєвський Валерій 240
Галат Володимир Ростислав 253
Галій Петро 240, 253
Ганкевич Петро 237
Гарас Марія 240
Гарас Орися 242
Гарванко Мирон 152, 236, 243, 246
Гарас Орися 235, 245
Гарасевич Андрій 98, 119, 130, 134, 146, 165, 219, 291
Гарух Богдан Роман 152, 239, 244, 255
Гасюк Дарія 235
Гатала Михайло 235
Гафткович Богдан 237
Гафткович Іван 235
Гафткович Оксана 237
Гева Мирослав Зенон 247, 249, 258
Гева Ярослав Іван 243
Геврик Тит Дмитро 245, 248
Гельбіг Любомира 237
Гнатів Ірина 240, 254
Гнатів Христина 235
Гладиш Мирослав 239
Гладишовська Надія Дарія 112, 209, 215, 218, 236, 243, 246, 249

Гладишовська Олга Ксеня 149, 156, 229, 239, 244, 255
Гладишовський Олександер 63, 93, 121, 148, 171
Глушок Михайло 192, 237, 243, 246, 249
Говорухін Леонід 237
Голубович Лярісса 177, 178, 242, 246
Горбань Петро 240, 254
Гордієнко Катерина 235
Горечко Богдан 192
Горечко Микола 97, 98, 171
Городиська Дарія 239
Городиська Любомира Ірина 237
Городиський Орест 235
Граб Август 248
Грабовецька Марта 235, 246, 248
Грещак Богдан 192, 237, 243, 249, 258
Гриневич Ігор 240, 253
Гриневич Орест 235
Гримак Надія 237
Грицай Остап 61, 62, 63, 64, 85, 126, 129
Грицишин Василь 239, 244, 255
Грицко Іван 240
Гришок Теодор 192, 237, 243, 246
Грищишин Мирослав 240
Громницький Роман 242, 248
Гугель Любомир Михайло 242
Гуменна Ярослава 240
Гумінілович Ірина 236
Гутор Марія 231, 237, 243, 246
Гуцуляк Ераст Ростислав 230, 231, 238, 244, 247, 257
Гюбнер Леонід 239

Ґ.

Ґалет Володимир 240
Ґенґало Оксана 57, 58, 59, 60, 79, 98
Ґерула Степан 237
Ґеруляк Богдан 235
Ґеруляк Ярослава 236
Ґеців Тадей 240
Ґоль Богдан 235
Ґой Петро 240, 254
Ґреґолинський Богдан Павло 237, 243, 247, 249, 258

Д.

Давидович Ігор 237
Давидович Ірина 236
Давидович Олександра 238
Даниленко Аля 97

Данилишин Микола 240, 253
Данилюк Лідія 240, 253
Данилюк Мирослав 240, 253
Дармограй Ярослав 238, 244, 247, 257
Дацишин Марія Мирослава 239, 256
Дацко Дарія Любов 244, 256
Демиденко Віра 244
Дереш Володимира Христина 240, 253
Деркач Григорій 95, 96, 104
Деркач Зенон 238
Деркач Олена 177, 178, 235, 242, 246
Держко Юрій 249, 258
Дзядик Борис 237
Дзядів Олександра Любов Ольга 237
Дзюрин Богдан 236, 246
Дзюрин Мирослав 235, 242, 245
Дикун Евген 236
Дитиняк Любомир 157, 159, 239, 256
Дичкевич Лукія 253
Дичковська Лідія 239, 244, 256
Дичковський Зиновій 256
Дідик Віталій 236
Дмитерко Евген 235
Дмитерко Ірина 143, 235, 242, 245
Дмитерко Ярослав Маркіян 143, 152, 237, 243, 247
Дмитрюк Володимир 61, 63, 106, 112, 139, 141, 192, 237, 243, 246, 249, 258
Добровольський Святослав 240, 254
Добрянський Андрій 238
Дорожинська Наталія 240, 254
Дорожинський Павло 240, 254
Дорожинський Роман 236
Дорошенко Олег 249
Доцишин Марія 239
Дубицький Маркіян 235
Дубик Орест 240
Дубляниця Дарія Любов 240, 253
Дубляниця Лідія Віра 240, 253
Дубляниця Марта 235
Дубляниця Роман 97
Дуброва Лідія 239
Дуброва Роя 237
Дурбак Тарас 45, 98, 171
Дутковський Анатоль 238
Дякунчак Наталія 240
Дяченко Лідія 75,76, 98, 99

Е.
Евстафіяді Лідія 240, 254
Ерстенюк Тарас Михайло 256
Ж.
Жук Борис 186, 238, 244, 247, 257
Жупан Вільма 240
З.
Забродський Володимир 238
Загайкевич Христина Лярісса 245, 248
Залєська Лідія 237
Зарічний Орест Зенон 186, 238, 244, 249, 258
Заяць Ірина 240, 254
Заяць Мирослава 236
Звадюк Олег Володимир 242, 245, 248
Звір Семен 186, 238, 244
Зелена Ольга Марія 120, 182, 237, 243, 247
Зелений Зенон 54, 55, 56, 80, 98, 105, 123, 124, 142, 171, 185, 186, 187
Зеленко Олена 239, 255
Зелик Любомир 237
Зельман Мирон 245
Золотий Захар 98, 99
Зубаль Лідія 235, 242, 245, 248
Зубик Богдан 235, 242, 245
І.
Іванець Анатоль 248
Іванець Мирослава 240, 253
Іванусів Мотрія 236, 242
Іванусів Олег 235, 242, 245
Іванчук Ірина Марія 245
Іванчук Радіон 239
Івасиків Мирослав Маріян 107, 108, 237, 247
Іваськів Григорій 237, 243, 249
Іващенко Інга Ірина 181, 243
Ігнатович Володимир 107, 151, 154, 231, 232, 236, 243
Ігнатович Іван 245
Ігнатович Ірина 142, 231, 242
Ігнатович Микола 230, 235, 242, 245
К.
Казидуб Анна 236
Кандюк Софія Іванна Неоніля 148, 152, 154, 170, 182, 237, 243, 247, 249, 258
Каламунецька Орися 235, 242, 245
Карашкевич Борис 241, 253
Кардаш Василь 241
Кассараба Зиновій 246, 248
Кассараба Ірена 152, 229, 230, 242, 244

Касіян Віктор 242
Кассіян Віра Надія 244, 247, 257
Кассіян Евстахій 238, 244
Касянчук Марія 236
Качалов Галина 236
Качмарик Володимир 240, 253
Квасниця Надія 237
Квасниця Наталія Ростислава 237
Квасниця Христина 235
Кибалюк Святослав 241, 254
Кигічак Надія 236
Кисілевська Віра Марта 116, 244, 255
Китастий Петро 237, 243
Кишкевич Марія 245, 248
Кізюк Богданна 243, 246, 249
Кізюк Роман 241, 254
Кізюк Теодосія 181, 237, 243
Кіржецький Мирослав 241, 254
Кнауер Филимон 235, 242, 245
Кнауер Юлія Степанія 152, 182, 237, 243, 247
Княжинська Марта 241, 254
Княжинська Оксана 241, 254
Клапіщак Ольга 236
Классін Віктор 235
Клим Юстин Николай 244, 255
Клос Юрій Богдан 242, 245, 248
Клюфас Костянтин 248
Клюфас Юрій 192, 237, 243, 246, 249
Коба Юлія 236
Кобильська Ірина 237
Кобильська Лідія 239
Кобильська Олена 239
Коваль Іван 238
Ковальва Ганна 241
Ковальська Ніна 241
Ковальський Юрій 239, 244, 255, 271
Ковальчук Петро 239
Ковалюк Богдан Аскольд 119, 159, 171, 239, 244, 255
Ковалюк Марія 241
Ковалюк Олександра 152, 182, 237, 243, 247, 249, 258
Ковч Роман 238
Ковч Христина 236, 242, 246
Когут Павло 241, 254
Козак Дарія Ольга 156, 239, 244, 255
Козак Наталія 237, 243, 246, 249

Козак Юрій 235, 242, 245, 248
Козбур Нестор 244, 256
Козланюк Лідія 238
Кокодинська Віра 238
Кокодинський Роман 140, 237, 243, 246, 249
Колодій Оксана 102, 169, 238, 244, 247, 257
Колодій Орест 248
Колодій Юрій Борис 107, 108, 239, 256
Коляджан Татяна 152, 154, 237, 243
Коморовська Марта 248
Копаниця Богдан 235, 242, 245, 248
Копаниця Макар 255
Король Лев 97
Король Омелян 235
Королюк Орися 238
Корсунський Ярослав 241, 254
Косін Тамара 239
Костецький Антонін 241, 254
Котик Надія 241, 254
Котик Христина Марія 182, 237, 243, 247, 249, 257
Котик Юрій Мирослав 242, 245, 248
Котович Наталія 99
Кохан Лідія Мирослава 152, 236, 243, 246, 249
Кохан Ярополк Мирон 241, 253
Кохановська Зиновія 235
Кохановська Марія 237
Коцовська Мирослава Олена 241, 253
Кошак Володимир 238
Кравець Віра 239
Кравець Іван 241
Кравчук Надія 241
Крайник Софія Степанія 237
Красільчук Софія 245
Красій Богдан 236
Крашенніков Олесь 235
Крижановський Юліян 239
Крихтюк Вікторія 241, 253
Криштанович Дарія 72, 241, 253
Криштанович Григор 72, 80, 97, 98, 99
Круль Петро 241, 254
Кузик Олександра 236
Кузик Романа 238, 244
Кузик Юрій 107, 108, 171, 186, 238, 244, 247, 257, 270
Кузів Іван 159, 231, 239, 244, 255
Кузьма Орест 237

Кузьма Степан 241, 254
Кулик Вікторія 236
Кульчицька Наталія 238, 243
Кульчицька Марта Віра 242, 245
Кульчицький Карло 241, 254
Купчинський Ярема 119, 155, 159, 160, 179, 211, 239, 256
Куриленко Олександер 97
Куровицький Ярослав 236
Куссий Богдан 239, 244
Куссий Ірина 241, 254
Кутко Богдан 236, 242, 246, 249
Кухар Павлина 236, 243, 246
Куцан Андрій 245, 248
Кушнір Ярослав Богдан 135, 137, 138, 139, 140, 141, 238, 244
Л.
Лавришко Зиновія 137, 140, 147, 230, 237, 256
Лавришко Марія 243, 246, 249
Ламанець Федур 239
Лапичак Тома 27, 43, 83, 84, 85, 86, 87, 88
Ларіна / Вдовенко/ Інна 245, 248
Ларченко Василь 97
Латишко Валерія 239
Латишко Микола 238
Лебедович Омелян Володимир 242, 245, 248
Левицька Христина Стефанія 149, 182, 238, 243, 247, 249, 258
Левицька Софія Анна 236
Левкович Андрій 241
Легінь Ірина 238
Леґедза Зенон 159, 239, 244
Леонтович Федір 248
Лесюк Володимир 236
Лесюк Ольга 245, 248
Лехман Володимир Богдан 192, 236, 242, 246, 249
Лис Мирон 241
Лисий Галина 175, 176, 248
Лисий Ігор 199, 200, 202, 238, 244
Лисий Федір 80
Лисович Ярослав 248
Литвиненко Надія 67, 68, 69, 80, 97, 98, 99, 142
Литвиненко Юлія 241, 254
Лімановський Йосип 241, 254
Ліщина Леонід 236
Ліщинська Ірина 248
Ліщинський Любомир 243, 246
Ліщинський Юрій Лев 236, 242, 246, 249

Ліщинський Ярослав Степан 105, 137, 239, 244, 255
Лободоцький Юрій 245, 248 Логінов Юлія 242, 245, 248
Логуш Оксана 235, 242, 245, 292, 293
Лозинська Степанія 241, 254
Лопатинський Олег Андрій 242, 245, 248
Лопушняк Евген 245, 248
Лопушняк Ярослав Володимир 235, 242, 245
Луганів Вадим 237
Лугова Валентина 235
Лукіяненко Богдан 239
Лукіяненко Оксана 236
Лунарович Лев 239
Луцак Богдан 239, 244, 256
Лучаківська Роксоляна 248
Любінецька Фалина 73, 74, 80, 98
Любінецький Юрій 254
Людкевич Теодор 235
Ляхів Аркад 235
Ляхович Ольга Володимира 137, 209, 236, 243, 246, 249
Ляш Ольга 239

М.

Мадай Ярослав 241, 254
Маґзір Володимир Юрій 235, 242, 245, 248
Мазуренко Любомир 241, 254
Мазуренко Лярісса 236
Макарушка Лідія 236, 246, 249
Макарушка Роман 248
Малаховська Людмила Ольга 241, 253
Малиновська Степанія 239
Малиновський Ярослав 238
Маринюк Андрій 256
Марків Богдан 135, 137, 138, 139, 140, 141, 238, 244, 249, 258
Маркусь Володимир 235
Маркусь Теофіля 236
Мартинець Гнат 62, 63, 71, 85, 86, 100, 127, 189
Мартинець Лев Богдан Олег 235, 242, 245, 248
Марущак Дмитро 98, 99
Марчук Віра 237
Масло Марія 152, 181, 237, 243, 246
Матійців Тетяна 235
Матківський Зиновій 236
Матусяк Мирон 242, 245, 248
Мацілинський Юрій 248
Мацьків Маркіян Роман 236
Мацьків Мирослав 238

Мельник Андрій 256
Мельник Богдан 237
Мельник Василь 241, 254
Мельник Зенон Маріян 239, 244, 255
Мельник Тереса Анна 181, 243
Мерена Неоніля Хрозія 241, 253
Микита Іреней Юрій 242, 245, 248
Микита Роман Володимир 151, 241, 253
Микитюк Ігор 241, 254
Микулович Марія 239
Мирна Зоя 236
Михайлюк Лідія Любов 205, 211, 214, 215, 236, 243
Михайлюк Остап 237, 243, 246
Михалевич Ірина 242, 245, 248
Михалевич Орися 236
Михалович Евген 235
Мицик Григорій Богдан 237, 243, 246
Мицик Марта Марія 242
Мицко Ярослав 253
Міненко Тимко 236
Мінко Мелянія 241
Моканюк Віра 240, 254
Молочій Йосип 235
Монастирський Іван 97
Мончак Нестор Ігор 240, 253
Момотюк Неоніля 235
Мороз Галина 97
Мороз Ольга 97
Мороз Роман 242
Мочула Михайло 236
Мудрик Володимира 209, 210, 236, 243
Мудрик Неоніля 240, 246, 254
Мурій Марія 240, 253
Мурій Олександра 236, 242, 246, 249
Мурій Омелян Іван 238, 243, 247, 249, 258
Н.
Нагірний Володимир 240, 254
Наорлевич Надія 237, 243, 246
Небеш Евген 235,
Небеш Орест 238
Несторович Ірина Оксана 245, 248
Нитченко Олександра 236
Ницько Станислав 240, 254
Німилович Віра 152, 246, 249
Німилович Йосип 240, 244, 254, 255

Німилович Орися 236
Новаківська Олена 240, 253
Новосад Дмитро 239
Новосівський Тарас 238

О.

Одежинський Богдан 105, 185, 186, 238, 244, 247
Олексишин Анна 238
Олексіїв Юрій 238
Олесь Чеслава 152, 239, 244, 255
Олещук Володимир 239, 244, 255
Олинець Олександер 236
Олинець Роман Юрій 236, 242
Олійник Юрій Володимир137, 138, 139,140,192, 204,230, 237, 243, 246, 249, 258
Олійниченко Павло 257
Онишкевич Зиновій 238
Оробець Роман 240, 253
Островська Надія 240, 254
Островський Зиновій 240, 248
Островський Роман 236
Ощипка Григор 240, 256

П.

Павлів Орест Теодор 117, 159, 179, 239, 256
Павлович Ростислав 240, 253
Павловська Віра 240, 253
Павловська Дарія 236
Павлюк Ірина 152, 154, 182, 238, 243, 247, 249, 258
Павлюк Микола 253
Павлюк Роман Богдан 107, 108, 171, 238, 244, 247, 257
Павлюк Теодор 244, 256
Пакуш Евген 159, 232, 239, 244, 255
Панейко Олександер 37, 38, 80, 98, 99, 125, 126, 129, 186
Пасіка Микола 97
Пеленська Марта Тереса 242, 245, 248
Переймибіда Анна 116, 240, 254
Перецька Анна 238
Перецька Корнелія 236
Перецька Степанія 240, 253
Петренко Леонід 204, 268
Петришак Мирослава 240
Петришин Володимир 105,107, 108, 173, 186, 238, 244, 247, 257
Петришин Ольга 245, 248
Петрів Борис 236, 242
Петруняк Ігор 243
Петруняк Олександер 240
Петрусик Богдан 236, 242, 246

Пилипчак Степан 240, 253
Письменна Марія 239, 244, 255
Пйонтковська Галина 239, 244, 255
Пікас Михайло 236
Пільків Петро 107, 165, 256
Пільків Роман 192, 237, 243, 246
Плав'юк Микола 31, 240
Платко Оксана 240, 254
Подюк Галина Іванна 240, 253
Погорецька Олександра 236
Погорецька Мирослава 239
Погорецький Микола 240
Покинський Йосип 240
Покорська Віра 240
Полянський Юрій 97
Попадинець Омелян 240
Пригар Борис 235, 242, 245, 248
Пришляк Анна 235
Пушкар Віра 236, 243, 246
Пушкар Дарія 236
Пушкар Марія Евгенія 240, 253

Р.

Радзевич Юрій 236
Радзикевич Володимир (директор) 9, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 24, 31, 33, 43, 51, 61, 63, 77, 78, 80, 83, 85, 97, 98, 99, 101, 105, 120, 129 , 136 , 145, 148, 166, 170, 172, 180, 181, 185, 187, 189, 190, 230
Радзикевич Володимир (учень) 235
Радзикевич Юрій 237
Разоренов Ольга Елесавета 236, 238
Рак Володимир 240, 253
Раковський Ігор 78, 137, 138, 140, 141, 150, 151, 152, 170, 173, 186, 215, 232, 238, 244, 247, 257
Раковський Ярема 236
Раковський Ярополк Богдан 242, 246, 249
Ребрик Тетяна 240
Рева Світляна 236
Рекшинський Богдан Омелян 238, 244, 249, 258
Ременюк Віра 238, 247, 249
Репета Евген 101, 102, 105, 106, 171, 238, 244, 247, 257
Рибак Віра 236
Ривак Іван 240, 254
Розгін Василь 97, 240, 254
Розгін Юрій 238, 243, 249, 257
Романків Анна 240, 254
Романків Любомир Тарас 238, 243
Рождественський Василь 192, 237, 243, 246, 249, 258

Рубель Тереса 235
Рудницький Юрій Роман 238, 244
Рущак Михайло 240, 254
С.
Савицький Роман 248
Сак Лідія Мирослава 240, 253
Сакалюк Петро 238
Саламаха Ольга 256
Салдан Іляріон 236, 243, 246
Салевич Зиновій 152, 254
Сальварівський Кость 238
Сарахман Ольга 235
Сарахман Степанія 235
Сарданівський Володимир 236
Сафіян Володимир 238
Сваричевська Уляна 242, 245, 248
Свистун Роман Юрій 151, 240, 253
Світенко Ірина 239
Світенко Ніна 239
Сенечко Роман 236
Сенів Лідія 239, 244, 255
Сеньків Іван 239
Сеньківська Марта 255
Семенець Василь 240
Семенецька Маргарета 244, 247
Семенів Евгенія 240
Сингаївський Іван 256
Сиротенко Людмила 240, 253
Сиротюк Евген 238
Сиротюк Ірина 239
Сиротюк Павло 97, 114
Ситько Ольга 238
Скробко Олекса 80, 98, 99
Скульський Андронік 238
Слиж Дарія 240, 254
Слупчинський Орест 255
Слюсарчук Юрій 161, 237, 243, 268
Смалько Роман 97
Смітюх Марія 240, 254
Солодуха Зоя 240, 254
Соробей Ореста 244, 247
Сороківська Анна 236, 242, 246
Сороківський Ярослав 245
Спесивий Борис 236
Соневицький Ростислав 238

Ссак Лідія Мирослава 240, 253
Ставничий Борис 240
Ставничий Микола 240, 253
Ставовий Роман 240, 254
Стадник Святослав 240, 253
Станко Василь 241
Старосольський Володимир 248
Стасюк Емануїл Маріян 238
Стасюк Маркіян 241, 254
Стахнів Роман 192, 238, 243, 247, 249, 258
Сташко Микола 241, 254
Стебельський Мирон 245
Стебельський Ярослав 239, 244, 255
Степаненко Микола 97
Стеткевич Олександер 241, 254
Стеткевич Ярослав 239, 244, 255
Стефанів Богдан 159, 239, 244, 255
Стефанович Богдан 98, 99
Стеценко Галина 241
Стецура Орест 236
Стецура Степан 236, 242, 246
Стецюк Василь 10,12,17, 19, 20, 36, 63, 67, 68, 69, 81, 97, 98, 99, 122, 145, 192
Стецюк Олена 268
Стець Наталія 235, 245, 248
Стець Мирон 241, 253
Сточанська Анна Ярослава 241, 253
Сточанський Володимир 236
Стопчинський Богдан 235
Струмінська Марія 241, 254
Супінський Віктор 35, 36, 81, 97, 98, 99, 122, 145, 180
Т.
Тарнавецький Степан 43, 44, 81, 97, 98, 102, 122, 145, 146, 148, 154, 170, 171, 172, 181, 182, 185, 186, 187
Тарнавська Дагмар Анна 239, 244, 255
Теребусь Надія 253,
Терлецька Лідія 254
Терлецька Любов 238
Терлецький Маркіян 97
Терлецька Марія Любов 238, 244, 247, 257
Терлецька Тетяна 76, 173, 244, 247, 257
Терлецька Хризанта 241, 254
Терпеляк Марта Ірина 245, 248
Терпиляк Юрій Остап 229, 236, 243, 246, 249
Тесля Іван 65, 66, 81, 97, 98, 114, 122, 123, 142
Тимченко Юрій 78,135,149, 165,170,186, 229, 230, 232, 238, 244, 247, 249, 258

Тимчишин Марія 241
Тимчишин Роман Евген 192, 237, 243, 246
Ткачук Василь 241
Тонковладова Іна 241
Тофан Микола 97
Тракало Ярослав 241, 254
Трепет Галина 237
Трохимчук Роман 241, 254
Трач Михайло 103, 106, 237, 243, 246
Трач Роман 247
Турченюк Богдан 119, 156, 159, 179, 239, 244, 255
Турчинюк Ірина 241, 253
Турчиняк Ляріса 237, 243, 246
Турчиняк Раїсса 235, 242, 245, 248
Турянська Антоніна 236
Турянський Евген 241, 253
Турянський Ярослав Йосип 239
Тучапський Касіян 81, 97, 98, 99, 114, 115, 128, 186

У.

Український Юрій 237
Усік Лідія 236

Ф.

Федаш Богдан 105, 119, 159, 179, 188, 239, 244, 255
Феденко Степан 241, 243, 254
Федик Ольга 241, 254
Федик Роман Іван 242, 245, 248
Федик Степан 237
Федишин Олег Сильвестер 239, 255
Федорович Богдан 246
Федорович Ніна 242, 246, 249
Федорович Теодора 236
Федун Василь 237, 243
Федун Ольга 235
Федусевич Мирон 50, 51, 52, 81, 97, 98, 99, 105, 111, 112, 124, 125, 129, 186
Ференцевич Ольга 238
Ференцевич Роман 238
Филипів Лев Богдан 105, 106, 135, 136, 137, 152, 154, 170, 186, 238, 244, 247
Филипович Ія 238
Фіцалович Марта Ростислава 76, 209, 231, 237, 243, 246
Флис Ірина Даниїла 241, 253
Фуяревич Любов 241

Х.

Хабурський Ігор Степан 257
Хабурський Мирон 249, 258
Хевпа Роман 241, 253

Хильчевський Роман 238
Хирівський Степан 99
Хицяк Віктор 243
Хичій Іван 241, 254
Хіцяк Мирон Ярослав 256
Хмілевська Лідія Оксана 112, 236, 249
Храневич Юрій 200, 201, 202, 203, 238, 244, 247, 257, 269
Ц.
Цебро-Дубровський Володимир 235
Цепенда Кирило 77, 78, 101, 102, 106, 126, 148, 170
Цибик Ольга 239
Цимбаліста Оксана 242, 245, 248
Цимбаліста Олена 235
Цісик Богдан 236
Цісик Любов 237
Ціхонь Іван 241, 253
Ціхоньска Маргарета 241
Цьолко Варвара 235
Цьолко Юрій 107, 238
Цьох Софія 238
Ч.
Чайківський Олег 237
Чайковський Степан 241, 253
Чапельський Орест 241, 254
Чвартацька Христина 235
Черниш Ярема 238
Чигрин Гнат 81, 97, 98, 99, 127
Чижович Ігор 235
Чопівська Тетіяна 241
Чорній Іван 241, 253
Чорнодольський Михайло 82, 97, 123, 145, 166, 171, 172, 189
Ш.
Шарко Володимир 73, 139, 141, 192, 193, 237, 243, 246, 249, 258
Шарко Тереса 241
Швець Ярослав 241, 253
Шевченко Олексій 61, 63, 103, 106, 112, 179, 243, 247, 249, 258
Шеметило Всеволод 241, 254
Шеметило Степан 239, 244, 255
Шепарович Володимир 236
Шерстюк Борис 237
Шиманська Дарія 238, 243
Шимків Евстахій 245
Шиприкевич Людмила 238, 244, 247, 257
Шкільник Анна Марія Софія 181, 238, 241, 243, 247, 253
Шкільник Марія Стефанія 116

Шкорута Анна 237
Шкорута Григор 235
Шлемкевич Микола 25, 26, 27, 82, 84, 98, 99, 101, 127, 165
Шлемкевич Христина 209, 237, 243, 246, 249
Шляхтиченко Лідія 39, 40, 41, 82, 97, 98, 99, 116, 118, 123, 181
Шуган Ігор 248
Шуган Ярема 248
Шумило Богданна Володимира 242, 245, 248
Шумило Михайло 236, 242, 246, 249
Шумовський Теодор 244
Шумовський Федір 239
Шуст Ігор 237
Шуя Василь 241, 254
Щ.
Щур Василь 112, 186, 238, 243, 247, 249, 258
Ю.
Юзич Святослав Маріян 241, 253
Юник Богдан 192, 237, 243, 246
Юник Микола 236, 242, 246
Юркевич Тадей 248
Юркевич Яніна Евгенія 248
Юрківська Аля 242, 245
Юрківська Олена 97, 98, 99
Я.
Янівський Олег 235
Янович Михайлина Марія 236, 242, 246
Янчинська Тетяна 244, 256
Ярема Степан 241, 254
Яремак Зиновія 241, 254
Ярмолюк Софія 238
Ярмолюк Юрій 235
Ярош Іванна 238
Ясинська Марія 137, 181, 237, 243

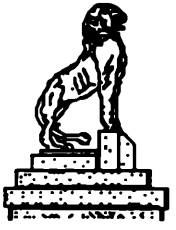

Андрій Гарасевич
(поет, учитель і альпініст)

У ГОРАХ

Згубили хмари кресало
У пасмугах зливень,
І знов сміється весело
Зеленоокий день.
Блукає промінь змійкою
В переливах роси,
І пахне даль мандрівкою,
Струмкішають ліси,
Нуртує тепла сивина
З вершечків голубих,
Над нами темна синява
І срібні голуби.

* * *

Струмки жолоблять жолоби
І піняться в скалі.
Ідемо з царства голубів
На сніжний трон орлів,
Що висить над безоднею
Де вітер, мов мечі...
Біжать , біжать холодною
Стіною в височінь
Хребти, хребти зазублені,
Нездолані людьми...
Та ми мети не згубимо,
Розітнемо грудьми
Заливні сонця повені
Повітря і туман,
Вершок цей непокорений
Покориться ногам,
Як плечі, спраглі холоду,
Спічнуть на ледівцях
Як небо - щире золото
Зорітиме в очах...!

ДУБ

В скалистий беріг мертвої ріки
Самотній дуб вп'ялив залізні кігті.
В ночі над ним шумлять лісовики,
Вітри збираються у пропасть бігти,

Щоб принести на крилах гомінких
В дар Місяця свому володареві.
Нічні тумани стеляться до ніг,
Шумлять привіт розбурхані дерева.

А він грізний - розхрістаний титан
В короні - місяць, в коренях - залізо
Кида дзвінким, услужливим вітрам
В безодню чорну королівський визов.

І загули ображені вітри,
Відскочили і Місяця зірвали.
Летять над ліс, над гори над яри
Гінці до хмар непереможним чвалом.

Вже блискавкою обрій загорів
І покотився грім поголих скелях.
Уже тріщать могутні конарі
І корені хитаються дебелі.

Вже над хребтами гір - густі дими.
Деревам - жах. А скелям це байдуже.
А дуб струною гордою дзвенить,
І до борні залізні м'язи пружить.

29 червня 1946 р.
Берхтесґаден - Баварія.

Незалежна газета столиці України " ВЕЧІРНІЙ КИЇВ " з 20 серпня 1992 р. принесла вістку про відкриття " Першого Всесвітнього Форуму Українців ".
Цитуємо один із уривків статті: "Одна з членів американської делегації - постійна читачка "ВК" Оксана Федорович напередодні ПВФУ завітала до редакції й принесла прозу-вірш, написаний нею до Дня першої річниці державної незалежності України (мову й пунктуацію оригіналу збережено." — Ред.).

Оксана Лоґуш-Федорович

Народ воскрес !

Чорнобиль наш... прозріння час...!
Народ воскрес і воля в нас повстала !
Народ воскрес — воскрес дух волі
Й воскресла Українська держава.
Нехай Господь скріпить той дух —
З'єднає нас в єдиній вірі в Бога.
Вже не піддатися до пут - нікому і ніколи!
Тож бережімо той іскри волі- віри дух,
І Богу об'єднано дяку в Софійськім Соборі віддаймо,
Берімося до тяжкої праці — обєднано
Українську державність закріпляймо.
Народ воскрес ! Воскрес дух віри-волі !
Полину біль і сум Чорнобиля навіки нас з'єднали.
Народ воскрес ! Воскресли українські села, ліси,
Степи, поля, сади, плакучі верби і тополі...
Стряслась природа — Чорнобиль...!
Воскресне наша щедра, добра доля !

P.S. Гонорар за прозу-вірш в сумі 5 тисяч купонів пані Оксана Федорович переказує у фонд свята " ВК ".

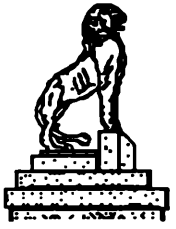

Щоденник " Свобода " ч. 156, з 30-го серпня, 1988 р. помістив слідуючий вірш колишньої учениці Української Гімназії у Берхтесґадені, з нагоди св'яткувань Тисячоліття Християнської України (мову збережено як в оригіналі - ред.) :

Оксана Лоґуш-Федорович

Тисячолітній ґраніте !

Тисячолітній ґраніте — український Везувій !
Душа безсмертного народу — незнищима сила Божа !
Дух правди волі і свободи, посіяний предками
На чорноземі просторім — коріння народу Твого,
Вросло глибоко в ядро Твоєї творчости землі святої...

Благословенної Твоїм пророком Андрієм Первозванним,
На горах Києва святого,
Майбутнього Везувія Твого,
Що з безбожницької неволі покаже світові правдивий шлях
До людської гідности, до волі !

Боже, Твій люд згрішив за Адама І Еви
Та призабув святий закон Мойсея.
Почав іти слідами злих, не віруючих пророків
І поневолив цілий Схід !
Закув в кайдани на-пів Світ !

Але Твій правий заповіт
Не забув західній вільний світ
І філядельфійські двісталітні вільні дзвони
Проголисили світові американські конституційні
Праведні, Боже, Твої закони,
Які голосять: рівноправність, мир, дружбу людині
І народам та людську гідність,
Свободу слова і ума і щастя на вільне, мирне життя,
Щоб почув це ввесь світ і щоб огорнув
Людство у братерський, мирний орбіт.

І ці конституційні американські права
Почули великани українського Везувія...
Народ із безбожницького ярма повстати хоче !
В орбіт вільних народів у Божій вірі стати хоче !
Як рівний з рівним у братерській любові,
У вольності на своїй землі, у щасті жити хоче.
Український великан Везувій гуркоче !

Тисячолітній ґраніте — український Везувій !
Збудись великане !
Із солідарністю народу встань,
У тисячоліття хрещення народу твого
Ти маєш право на вільне життя !

По тяжких муках і міліонах жертв,
Праведників твого народу,
Які віддали життя своє за віру в Бога,
За правду і за волю.

Україно ! Ти маєш право на вільне життя
В орбіті всіх вільних народів !
Під праведним святим Божим законом,
Який один для всіх людей
На цій, одній, святій землі,
Одній землі для всіх людей,
Для всіх людей !

Благослови Боже нас всіх людей
І дай нам єдність і братерської любови...
Чи чуєш, Боже, наші щирі молитви ?
Чи чуєш, Боже, як гуркоче український великан — Везувій
У тисячоліття хрещення поневоленого свого народу ? !

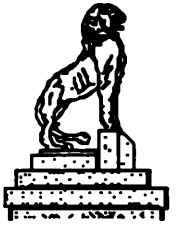

Михайло Танський

Табір "Орлик"

(очима вчителя народної школи).

.... Табір "Орлик", давніше німецькі стрілецькі казарми Єґеркасерне, був оточений чудовими горами: Гохкальтер, Гогер Ґол, Вацман, Унтерсберґ. Під Гохкальтером був водоспад Вімбахклям, вода якого була білою мов молоко, а в долині кристально чиста і дуже холодна (автор у ній купався). Скрізь росли смерекові і соснові ліси, а повітря було чисте, здорове . Щоб дістатися до табору "Орлик", треба було переїхати біля Бад Райхенгалю, курортного містечка з мінеральними водами. Там була приміщена головна адміністрація "IRO" (Міжнародна Організація для Втікачів) для таборів: "Орлик", балтійського "Інзуля", та жидівського "Тіква". Лісиста дорога і залізнича лінія вели до містечка Берхтесґадену, що вирізнялося багатьма костелами і чудовими баварськими домиками з дереворізьбами. Біля містечка на горі Оберзальцберґ, були руїни літньої резиденції-твердині Гітлера. Дорога туди вела серпентиною вгору і вимагало близько 3/4 години їзди, щоб там дістатися. У містечку є гарно вдержаний цвинтар, де від 1947 року спочиває отаман-сотник УГА, О. Котович, мій вчитель музики і гри на скрипці ще в Музичному Інституті ім. Лисенка в Стрию. На південь від Берхтесґадену простяглося чудове озеро Кенігзе, довге, зимне і глибоке, положене між горами і смерековими лісами. По озері плавав малий кораблик, на якому трубач вигравав мелодії, що відбивалися ехом від скель. Гори і смерекові ліси нагадували наші Карпати, тільки багато вищі і скалисті.

Шкільна молодь часто ходила на прогульки у ті смерекові і соснові ліси, де з учителем-провідником збирали гриби, малини, суниці і ожини. Діти співали і мали нагоду викричатися, набігатися, натішитись природою і віддихати свіжим повітр'ям. Прогульки до лісу відбувалися влітку і чергувалися за клясами. Запах свіжого, гірського повітр'я добре діяв на дитячі легені. На високих шпилях, покритих снігом, як зимою так і літом (2700 м. від рівня моря), росли білі, шовкові, дуже делікатні, але беза запаху, шаротки - едельвайс. У долинах росли пахучі альпейські фіялки, великі білі ромени і фіолетні дзвіночки гойдалися від легкого подуву вітру. Краса... краса природи.

Коли автор прибув до табору "Орлик" то там було понад 30 товариств, таких, як: Учительська Громада (автор був її скарбником), хор "Боян", хор "Трембіта", товариство "Пструг", головою якого був Сергій Литвиненко, Ліґа Політв'язнів, Об'єднання Комбатантів, головою якого був Іван Поритко, Пласт, таборовий театр, Професійне Об'єднання Лікарів, головою якого був д-р Станецький, де належали д-р Лебедович, д-р Ю. Херівський,

д-р Терлецький, д-р Федор та інші. Суспільна Опіка видавала прислані з Америки убрання, взуття, харчі і т. п. Діяла там Греко-Католицька Церква (парох о. О. Мартинович, сотрудник о. Т. Дурбак, катехит народної школи і гімназії), музична школа (директор проф. Роман Савицький), Українська Гімназія із 310 учнями у 8-ох клясах (директор - проф. Володимир Радзикевич; професори: П. Гайда, М. Горечко, Ліщинський, М. Чорнодольський, Тесля, та інші), Українська Автокефальна Православна Церква і торговельна школа. Існували там також: молочарські курси (директор Андрій Мудрик із Маслосоюзу, інж. Качор і М. Танський) та різні інженерні, технічні, агрономічні і мірничі курси. Табір мав свою бібліотеку, що нараховувала понад 600 томів книг, шкільний імпрезовий гурток народної школи і гімназії (уч. Танський), образотворчу Студію, автомеханічну школу і шоферські курси, кравецьку школу і робітню та електро-механічну школу. Табір мав свою друкарню, яка видала 11 шкільних підручників, тут виходив гумористичний журнал "Лис Микита" Едварда Козака. Це було подивугідне в тих важких, повоєнних умовинах. Українська громада зорганізувала свою управу на чолі з інж. О. Гладишовським. Ось так розтягнулися нові мережі життя у цій мініятюрній Україні з понад двома тисячами мешканців. Заклики директора американської зони і німецького уряду, щоб повертатися в комуністичну Україну - не мали жодного успіху - не було ні одного охочого. Журнал-місячник "Орлик" подавав цінну інформацію що стосувалася життя біженців від 1946-го до 1948-го року. Українських втікачів відвідував по таборах "ДП" єпископ Іван Бучко і щорічно там відбувалися реколекції. У таборі велася чорна торгівля, але їй на перешкоді була таборова поліція, що мала своє приміщення у вежі, при вході до табору. Була таборова кухня, що вела її пані С. М. , сестра моєї дружини. Орликівці мали веселе життя, обіди були бездоганні, а в таборі щодня щось нового діялося...

Редколегія "Ювілейної Книги"
Української Гімназії у Берхтесгадені
висловлює щиру подяку слідуючим жертводавцям,
що допомогли своєю передплатою в сумі 100 дол.,
або більше, уможливити успішне видання
"Ювілейної Книги" :

НАШІ МЕЦЕНАТИ:

Галина і Роман Поритко - $ 200
в пам'ять свого брата, св. п. Богдана Поритка, поручника 1-УД, що був проживав табору "Орлик" у Берхтесгадені і на видання Ювілейної Книги.

Христина і Мирослав Лисобей - $ 200
на Фонд вшанування пам'яті наших Отців Катехитів , пана Директора та Панів Професорів , Товаришок і Товаришів, які відійшли від нас у вічність, як рівно ж на видання Ювілейної Книги.

Ірена і Юрій Колодій - $ 150
на видання Ювілейної Книги, як рівно ж в пам'ять Професорів, Товаришок і Товаришів.

Омелян Мурій - $ 125 - на видання Ювілейної Книги та в пам'ять Професорів і Учнів.

Оксана і Осип Кравченюк - $ 150 на видання Ювілейної Книги.

Лярісса і Дмитро Пенцак - $ 100
пам'яті Батьків: Марії і Івона Голубович, які під час своєї мандрівки проживали у таборі "Орлик" у Берхтесгадені, та на видання Ювілейної Книги.

НАШІ МЕЦЕНАТИ:

(продовження)

Ігор Раковський - $ 100
в пам'ять св. п.. дружини - Зіни Раковської ,
та на видання "Ювілейної Книги"

Василь Рождественський (Роданський) - $ 100
в пам'ять св. п. Зіни Раковської та
на видання Ювілейної Книги.

Ірена Кузик - $ 100 - в пам'ять св. п. мужа
Юрія Кузика, абітурієнта Української Гімназії у
Берхтесґадені та на видання Ювілейної Книги.

По 100 амер. дол. на видання "Ювілейної Книги" зложили :

Ігор Лисий
Оксана і Богдан Федорович
Лідія і Мирон Гарванко
Рома і Ігор Гайда
Танас Гайда
Оксана і Олег Лопатинський
Христина С. Масюк
Галина і Евген Мельніченко
Лярисса і Ярослав Музичка
Михайло М. Шумило
Ігор і Марія Білинський
Христина Голубець
Дарія М. Курилко
Віра і Михайло Вальницький

НАШІ МЕЦЕНАТИ:

(продовження)

Ірена Радзикевич
Володимир Король
Анна Ґалуґа
Віра і Роман Павлюк
Надія Шміґель
Ореста Родинюк
Нестор Козбур
Зиновій Кассараба
Татіяна Тершаковець
Володимир Шарко
Лідія Яросевич
Лідія і Олег Вахута
Неля і Володимир Лехман
Олександра і Володимир Логуш
Інґа і Іван Шморгун
Ляриса Івашко
Чеслава і Богдан Гарух
Ольга Пастернак
Дарія Стахів
Роман Стахнів
Петро і Лідія Пільків
Леонід Петренко
Богдан Рекшинський
Люба Ігнатович
Христина Ковч
Зена і Іван Бундзяк
Орися Павич
Юрій Слюсарчук
Теодосія Пастушок
Мирослава і Володимир Дмитрюк

НАШІ МЕЦЕНАТИ:

(продовження)

Христина і Богдан Турченюк
Марія і Іван Волинець
Степан Стецура
Ксеня і Ярослав Данилишин
Ераст Гуцуляк
Ольга Зелений
Марта Т. Пеленський
Лідія і Мирон Базар
Ніна Федорович-Рааб
Звенислава і Міляс Лебедович
Іван Сингаївський

По 100 , або більше, канадських долярів на видання Ювілейної Книги зложили:

Мирослав Івасиків -	*$ 200*
Анна Ігнатович -	*$ 150*
Марта Набережний -	*$ 145*
Павлина Барановський -	*$ 100*
Іван Ігнатович -	*$ 100*
Микола Ігнатович -	*$ 100*

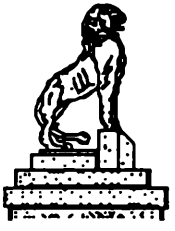

Слідуючі особи зложили датки, як передплату на ЮВІЛЕЙНУ КНИГУ "УГБ" і як піддержку для її видання, щира їм за те подяка -

Зложили по 50 амер. дол. :

Юрій і Оксана Храневич
Юрій Розгін
Ольга Савчук
Лев Марків
Юрій Олійник
Дада Тарнавська
Віра Н. Сендзік
Евген і Оксана Пакуш
Раіса Кохно
Юлія і Ярослав Дмитерко
Олена Маців
Богдан Ковалюк
Олексій Шевченко
Мотря Дацків
Юрій Купчинський
Богдан Марків
Марта і Богдан Ковч
Олена Стадник
Надія і Осип Німилович
Теодозія і Ярослав Кушнір
Людмила і Олег Васинчук
Дарія і Любомир Гугель
Борис Жук
Богдан Одежинський
Галина і Богдан Кутко
Богдан Федаш
Ірена Ткаченко
Марія і Осип Мороз
Віра і Зенон Салевич

Зложили по 50 амер. дол. :
(продовження)

Ростислав Пенцак (син учениці Лярисси Голубович-

- Пенцак) - " Сердечно вітаю кол. учнів берхтесґаденської гімназії з їхнім ювілеєм. Щасти Вам Боже!"

Ірена Кузик - $ 25 в пам'ять Роми Кузик

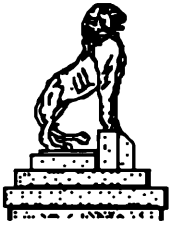

З М І С Т

ВИДАВНИЧИЙ КОМІТЕТ 6

КАРТА СХІДНОЇ БАВАРІЇ 7

ПІСНЯ ЗЇЗДУ 8

КОРОТКА ІСТОРІЯ ГІМНАЗІЇ У БЕРХТЕСҐАДЕНІ 9

SHORT HISTORY OF GYMNAZIUM AT BERCHTESGADEN 11

Володимир Радзикевич
В ОЧІКУВАННІ ДНІВ , ЯКІ ПРИЙДУТЬ 13

Мирон Радзикевич
ПРОФ. ВОЛОДИМИР РАДЗИКЕВИЧ 15

Мирон Радзикевич
ПРОФ. Д-Р ВАСИЛЬ СТЕЦЮК 19

Любомир Винар
МІЙ БАТЬКО ПРОФ. ІВАН ВИНАР 21

Роман Савицький
ІЗ ЖИТТЄПИСУ МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИЧА 25

Ірина Чорнодольська-Герлинська
ПРОФ. МИХАЙЛО ЧОРНОДОЛЬСЬКИЙ 28

Ігор Е. Гайда
ПРОФ. ПИЛИП ГАЙДА 29

Зенон Тарнавський
ПОЕТ-АЛЬПІНІСТ - АНДРІЙ ГАРАСЕВИЧ 34

Лідія Супінська-Марковська
ДЕЩО ПРО МОГО БАТЬКА
ПРОФ. Д-Р ВІКТОРА СУПІНСЬКОГО 35

Богдан Винар
ПРОФ. ОЛЕКСАНДЕР ПАНЕЙКО 37

Любомир Винар
ПРОФ. ЛІДІЯ ШЛЯХТИЧЕНКО 39

Любомир Винар
о. ПРОФ. СТЕПАН ТАРНАВЕЦЬКИЙ 43

о. ПРОФ. ТАРАС ДУРБАК (автобіографія) 45

О.А.
о. ПРОТОПРЕСВІТЕР МИКОЛА АНТОХІЙ 47

Мирон Радзикевич
ПРОФ. МИРОН ФЕДУСЕВИЧ 50

М.К.
ПРОФ. ВОЛОДИМИР БОЙКО 53

Мирон Радзикевич
ПРОФ. ЗЕНОН ЗЕЛЕНИЙ 54

Наталія Іщук-Пазуняк
ПРОФ. ОКСАНА ҐЕНҐАЛО 57

Любомир Винар
ПАМ'ЯТІ Д-РА ОСТАПА ГРИЦАЯ 61

Василь Верига
Д-Р ІВАН ТЕСЛЯ 65

ПРОФ. НАДІЯ ЛИТВИНЕНКО 67

Олександра В. Куропась
ПРОФ. МИХАЙЛО ВАСЬКІВ 70

ПРОФ. ГНАТ МАРТИНЕЦЬ 71

Дарія Криштанович-Бродгед
О. ПРОТОПРЕСВІТЕР ГРИГОРІЙ КРИШТАНОВИЧ 72

Володимир Шарко
ПРОФ. ФАЛИНА ЛЮБІНЕЦЬКА- КУЛЬЧИЦЬКА 73

ІНЖ. ЛІДІЯ ДЯЧЕНКО 75

МАЕСТРО КИРИЛО ЦЕПЕНДА (автобіографія) 77

КОРОТКО ПРО ПРОФЕСОРІВ " УГБ " 79

Любомир Винар
Д-Р ТОМА ЛАПИЧАК 83

Тома Лапичак
ЗАСАДНИЧІ СПРАВИ 88

Мирон Радзикевич
ІНЖ. ОЛЕКСАНДЕР ГЛАДИШОВСЬКИЙ 93

Олена Деркач-Маців
Д-Р ГРИГОРІЙ ДЕРКАЧ 95

СКЛАД УЧИТЕЛЬСЬКОГО ЗБОРУ 97

ХРОНІКА ШКІЛЬНОГО ЖИТТЯ 100

ОСВІТНИЙ ГУРТОК 105

ПЛАСТ 109

ЛІТЕРАТУРНИЙ ГУРТОК 111

ХЛОП'ЯЧИЙ ІНТЕРНАТ 114

ДІВОЧИЙ ІНТЕРНАТ 116

Орест Павлів
МАНДРІВКА У МОЛОДІСТЬ 117

Богдан Марків
МУЗИЧНЕ ЖИТТЯ У БЕРХТЕСҐАДЕНСЬКІЙ ГІМНАЗІЇ 135

Юрій Олійник
ТАБОРОВА ОРКЕСТРА У БЕРХТЕСҐАДЕНІ 138

Орися Ігнатович-Павич
КУДОЮ ВОНА ПРОШУМІЛА ТА МОЛОДІСТЬ НАША 142

Олена Стадник
БЕРХТЕСҐАДЕН 145

Зіна Кандюк-Раковська
СПОМИН З МОЛОДИХ ЛІТ 148

Ігор Раковський
СУДЖЕНОЇ КОНЕМ НЕ ОБ'ЇДЕШ 151

Ярема Купчинський
ДИВНИМ І НЕПЕРЕДБАЧЕНИМ РУСЛОМ 155

Ярема Купчинський
АЛЬПИ 160

Юрій Слюсарчук
БЕРХТЕСҐАДЕНСЬКА РАКЕТА 161

Петро Пільків
З МОЇХ ОЧЕЙ РИНУЛИ СЛЬОЗИ 165

Мирон Радзикевич
ЛЕҐЕНДА ПРО " ЖАБЕНЗЕ " 167

Оксана Колодій-Кравченюк
З МИНУЛИХ ЛІТ 169

Галина Лисий-Мельніченко
ПЕРША КЛЯСА 175

Ларісса Голубович-Пенцак
ДРУЖБА 177

Олексій Шевченко
ЯК Я СТАВ ГІМНАЗИСТОМ 179

Теодозія Кізюк-Пастушок
НЕВДАЛА ЗАБАВА 181

Анна Сороківська-Ігнатович
МОЯ ПЕРША ЗУСТРІЧ ІЗ БЕРХТЕСҐАДЕНОМ 183

Богдан Одежинський
МАТУРАЛЬНА КЛЯСА - 1948 185

Богдан Орест Федаш
ЩОДЕННИК 188

З ХРОНІКИ ПЛАСТОВОГО ГУРТКА " ПУГАЧ":

"Вінцер де Жанейро" - Любомир Винар
У ШКІЛЬНІЙ ЛАВЦІ 191

" Хіна аль Рошідо" - Володимир Шарко
ОЙ ПОЇХАЛИ МИ ДО ЛІСУ ТА Й ПО СМЕРЕЧИНУ 193

" Вінцер де Жанейро" - Любомир Винар
ПРИХІД ВЕСНИ ДО ТАБОРУ 195

" Вінцер де Жанейро" - Любомир Винар
ЗИМА НА ЧУЖИНІ 197

Ігор Лисий
ГУРТОК БУРЕВІЙ 199

Ihor Lysyj
TROOP THUNDERBIRD 201

З ХРОНІКИ ПЛАСТОВОГО ГУРТКА " ЧАЙКА":

Лідія Михайлюк - " Синичка"
ЦИКЛ РЕПОРТАЖІВ 205

Володимира Мудрик
МОЯ ПРИСЯГА 210

Лідія Михайлюк
ЇДЕМО НА ХІМЗЕ 211

Лідія Михайлюк
НА КЕНІҐЗЕ 214

Лідія Михайлюк
НА ГРІЗНОГО ВАЦМАНА 215

Надія Гладишовська
МАНДРУЄМО НА " ГОХКАЛЬТЕР" 218

Юрій Федорович - " Чорний Джек"
З АЛЬПІЙСЬКИХ МАНДРІВОК 219

Мирон Радзикевич
КОЛ. УЧНІ З БЕРХТЕСҐАДЕНУ ВІДБУЛИ ЗУСТРІЧ 229

Іван Кузів
ЗУСТРІЧ КОЛ. УЧНІВ БЕРХТЕСҐАДЕНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ 231

СПИСОК УЧЕНИЦЬ І УЧНІВ ПООДИНОКИХ КЛЯС 235

МАТУРА 253

ЮРІЙ ХРАНЕВИЧ - ДЕЩО ПРО СЕБЕ 269

Ірена Кузик
ЮРІЙ КУЗИК (в пам'ять) 270

о. МИТРАТ ЮРІЙ КОВАЛЬСЬКИЙ 271

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК 273

Андрій Гарасевич
" У ГОРАХ" --- "ДУБ" 291

Оксана Лоґуш-Федорович
НАРОД ВОСКРЕС ! 292

Оксана Лоґуш-Федорович
ТИСЯЧОЛІТНИЙ ҐРАНІТЕ ! 293

Михайло Танський
ТАБІР "ОРЛИК" 295

НАШІ МЕЦЕНАТИ 297

ОКРЕМІ ДАТКИ ТА ПЕРЕДПЛАТА НА ЗБІРНИК 301

ЗМІСТ 303

Володимир Шарко і Ігор Лисий
ДОДАТОК - ОСОБИСТІ ДАНІ ПРО УЧНІВ А-1

" Скитальці " - Берхтесґаден

репродукція картини о. М. Антохія (різдвяна карточка)

0 0

Цю картину Едварда Козака (нажаль не в оригінальних кольорах) із зображенням гірського масиву, відомого під назвою " Сім'я Вацмана" (вид з околиць табору "Орлик") - мистець подарував нашій товаришці Даді Тарнавській та її нареченому, Богданові Бойкові (обоє берхтесґаденці) з приводу їхніх заручин влітку 1948-го року. Картина мальована олією 1947-го року. Коротко після заручин Богдан і Дада виїхали в Канаду і в січні 1949 року вони одружилися у Монтреалі, де щасливо проживають і досі.
У них - двоє дітей, обоє одружені і п'ятеро внуків.

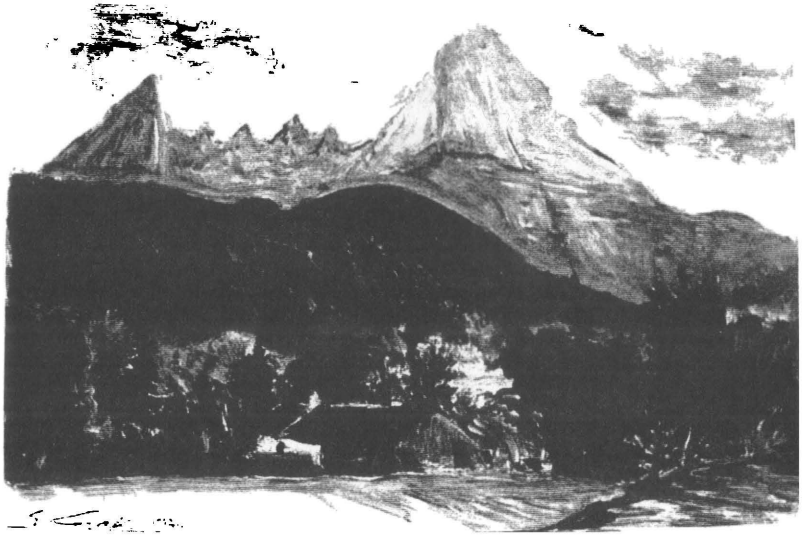

ДОДАТОК

ОСОБИСТІ ДАНІ ПРО УЧНІВ БЕРХТЕСҐАДЕНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ

Організацією, проведенням інформаційної акції, та оформленням цього тексту займалися Володимир Шарко та Ігор Лисий.

ВСТУП

МЕТОДОЛОГІЯ ЗІБРАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Інформаційні списки бувших учнів УГБ по клясах були зібрані раніше в зв'язку з періодичними з'їздами нашої гімназії в США і Канаді. Ці списки, базовані на пам'яті учнів, були доповнені і поправлені на основі списків з архіву директора Володимира Радзикевича, які є подані на початку цієї книги. Також додані були імена знаних учнів УГБ, які через нам незнані причини не були включені в жадних списках.

Крім звичайних кляс гімназії у шкільному році 1946/47, були уряджені спеціяльні матуральні курси для групи учнів що покінчили гімназію перед приїздом до Берхтесґадену, але не здали матури, або здали матуру перед виїздом з України але втратили матуральні свідоцтва під час війни. Список цих учнів-курсантів подала Ольга Гладишовська-Савчук.

АДРЕСИ

Першою потребою до зібрання особистих даних про учнів були їхні адреси. У зв'язку з попередніми З'їздами УГБ існували списки адрес які зібрали деякі учні окремих кляс. Початково це включало коло 150 адрес. Ці адреси ми порівняли зі списками учнів по клясах з архіву директора Радзикевича. Це порівняння показало що багато оригінальних адрес були не дійсні або старі, і включали учнів з Карльсфельду та приятелів учнів УГБ. Порівняння двох списків показало що дійсна база правильних адрес на початку кампанії була багато менша. Щоби виправити цей недолік, почався розшук бракуючих адрес з допомогою бувших учнів УГБ, через українські громади і церкви, розшуки у телефонічних книгах, і останньо через Інтернет. Одною з труднощів шукання адрес були зміни імен одружених учениць. Також бракувало адрес учнів з молодших кляс. Не дивлячись на всі ці труднощі, число знаних адрес зросло до 251, або 78% усіх учнів УГБ. Ці розшуки виказали, що 41 (13%) бувших учнів УГБ вже відійшли у вічність. До тепер не знаємо де живуть, або що трапилось з приблизно 70 (22%) учнями нашої гімназії.

ЗАПИТНИКИ

Рівнобіжно з шуканням бракуючих адрес почалася праця над зібранням особистих даних про учнів. Для зібрання даних був приготований запитник з інструкціями до виповнення. Цей запитник, крім звичайних питань про особисті дані, які вживаються у форматі довідників "Хто є хто", включав питання про обставини, спосіб, і дорогу до Берхтесґадену й питання про обставини й стан після виїзду з Берхтесґадену. Ці питання є цікаві й важні з аспекту демографії нашої еміграції.

Перше загальне повідомлення про Ювілейний З'їзд і заклик про дописи та знимки з гімназійного життя було вислане учням УГБ у травні 1996 року. Друге повідомлення було вислане в серпні 1996 року лише до учнів 5-ої кляси на експериментальній базі, щоби довідатися чи буде задовільний відгук на запитник. Цей процес був повторений з 3-ою і 6-ою клясами. Після цього запитник був висланий у грудні 1996 року до всіх учнів гімназії. В міжчасі прийшло багато нових адрес і додаткові висилки запитника були зроблені в лютому і березні 1997 року, а також періодично після одержання додаткових адрес. До цього часу отримано 183 відповідей на запитник, що репрезентує 73% знаних адрес, або 57% усіх учнів. Статистична аналіза по клясах є подана в таблиці при кінці вступу цього додатку.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ

Подані тут особисті дані учнів УГБ є основані на трьох джерелах: архіви гімназії, списки адрес, і запитники виповнені учнями. Кожний особистий запис є організований у такому порядку: ПРІЗВИЩЕ, (ПРІЗВИЩЕ ПО МУЖЕВІ або інша зміна), ім'я/імена, *(псевдонім або прізвисько)*, фах/заняття, місце і дата народження, ім'я та прізвище мужа/дружини, дітей і внуків, шлях до Берхтесґадену, кляси і роки навчання в Берхтесґадені та рік матури, дальша освіта, внески до суспільного і професійного життя, та теперішнє або останньо знане місце замешкання. Детайлі і зміст особистих даних окремих учнів є обмежені кількістю, характером і якістю інформації, яка була подана редакційній колегії. Редакційна колегія та автори цього додатку не відповідають за точність поданих даних, їхній порядок та стиль.

СТАТИСТИЧНА АНАЛІЗА ДАНИХ

Списки учнів гімназії, від першої до восьмої кляси, та інші інформації виказують, що від вересня 1946 до травня 1949 у Берхтесґадені вчилося приблизно 305 учнів. Не маємо клясових списків ані інших даних про учнів в річнику 1949/50 коли більшість учнів вже виїхала до місцевостей нового поселення (в більшості до США і Канади), але в літі 1949 р. прийшла група нових учнів з Ашафенбурґу коли зліквідували тамтейший табір. Берхтесґаденська Гімназія перестала існувати приблизно в літі 1950 р. коли табір Орлик переселено до Фельдафінґу, недалеко Мюнхену. На основі знаних місцевостей замешкання встановлено, що приблизно дві треті колишних учнів УГБ живуть тепер у США, а одна третя в Канаді, та декілька осіб у Европі. З поданої інформації встановлено статистику освіти і професійного стану учнів гімназії: приблизно 70% дістали вищу освіту, а 20% закінчили технічні та ремісничі школи. З того числа дипломи одержали: інженери - 30%, підприємці - 20%,

медичні і фармацевтичні спеціялісти - 10%, професори і вчителі - 10%, техніки і промисловці - 8%, мистці - 8%, урядові, сус пільні і військові спеціялісти - 5%, науковці - 5%, лікарі - 2%, і правники - 2%.

ГРОМАДСЬКІ, АКАДЕМІЧНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ

Внески учнів нашої гімназії до прогресу в американському і канадійському житті включають досягнення у розбудові науки і технології, що доказано численними патентами та науковими виданнями в медицині, історії, електроніці, будівничій, механічній та електричній інженерії, та ракетній і компютерній технології. Винаходи в електрохемії, зроблені учнем нашої гімназії уможливили розвиток особистих комп'ютерів. Інші вклади були у ділянках етнографії, практичної інженерії, перебудови міст і розвитку інфраструктури, та в галузях телекомунікації, транспорту, санітарних засобів, мостів та загального будівництва. Аспіранти в галузі театру та мистецтва проявили себе завершеними художниками, композиторами, та акторами театру і фільмової індустрії. В галузіі індустрії знаходяться керівники важливих підприємств у США і Канаді, а в ділянці освіти і науки професори університетів та основники і редактори українських і американських журналів.

Багато учнів нашої гімназії повністю пристосувалися до нового життя в діяспорі. Вони стали провідними членами американського й канадійського суспільства, залишаючись в той сам час активними в різних галузях життя української діяспори. Ця діяльність посилилася після розпаду Радянського Союзу і відродження української незалежної держави. Наприклад, з-поміж учнів нашої гімназії маємо: професора права який був дорадником Уряду (Кабінет Міністрів) України у справах конституції, спеціяліста державної оборони який дораджує українському міністерстві внутрішних справ, планувальника міст який віддав останні роки свого життя на перебудову юридичної та адміністративної структури державних помешкань у Києві та Харкові, професора історії який заснував історичне товариство в Україні, і канадійський підприємець який був нагороджений Президентом Кучмою найвищою нагородою української держави в 1996 році. В квітні цього року (1997) бувший учень нашої гімназії був вибраний світовою пластовою організацією на пост "Начального Пластуна", найвища позиція і пошана в світовому Пласті. Деякі бувші учні очолюють громадські і наукові установи.

Мабуть найкращий атестат за рівень і осягнення науки в Українській Гімназії у Берхтесґадені подала Марта Пеленська, успішний петро-хемічний інженер яка була учениця 1 - 3-их кляс. У відповіді на запитник вона пише: *"Що я до сьогодні не забула звідки походжу, орудую українською мовою і роблю старання якнайбільше помогти ново-незалежній Україні - це моє свідоцтво для моїх професорів української гімназії у Берхтесґадені. Моя особлива подяка і щирі і теплі спомини про проф. М. Федусевича, проф. Супінського, проф. Винара, проф. Литвиненко. і о. Хирівського. Вони мені дали інтелектуальну і духову підставу за що їм честь і слава. Вони залишаються в моїх молитвах на завжди."*

На нашу думку відповідь Марти відноситься також до інших учнів Укранїської Гімназії у Берхтесґадені, в якій вони отримали солідну освіту і патріотичне виховання.

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ У БЕРХТЕСҐАДЕНІ
СТАТИСТИЧНА АНАЛІЗА ДАНИХ ПРО УЧНІВ

Стан на 19-ого червня 1997 р.

КЛЯСА	ЧИСЛО УЧНІВ	ПОМЕРШІ		АДРЕСИ		ТЕЛЕФОНИ		ЗАПИТНИКИ		
		Число	% Учнів	Число	% Учнів	Число	% Учнів	Число	% Учнів	% Адрес
1 - 1946/47	22	0	0.0%	16	72.7%	14	63.6%	11	50.0%	68.8%
2 - 1946/47	32	7	21.9%	27	84.4%	25	78.1%	15	46.9%	55.6%
3 - 1946/47	28	2	7.1%	25	89.3%	23	82.1%	16	57.1%	64.0%
4 - 1946/47	20	3	15.0%	18	90.0%	17	85.0%	12	60.0%	66.7%
5 - 1946/47	39	8	20.5%	35	89.7%	34	87.2%	31	79.5%	88.6%
6 - 1946/47	27	2	7.4%	23	85.2%	23	85.2%	20	74.1%	87.0%
7 - 1946/47	34	6	17.6%	30	88.2%	28	82.4%	23	67.6%	76.7%
8 - 1946/47	45	8	17.8%	39	86.7%	33	73.3%	27	60.0%	69.2%
8K - 1947	21	4	19.0%	15	71.4%	14	66.7%	12	57.1%	80.0%
1 - 1947/48	23	1	4.3%	12	52.2%	12	52.2%	7	30.4%	58.3%
1 - 1948/49	18	0	0.0%	10	55.6%	10	55.6%	8	44.4%	80.0%
1 - 1949/50	12	0	0.0%	1	8.3%	1	8.3%	1	8.3%	100.0%
СУМА	321	41	12.8%	251	78.2%	234	72.9%	183	57.0%	72.9%

ЗАМІТКИ:

1. Усі кляси включають деяких учнів які долучилися після першого року 1946/47.
2. Кляса 8K -1947 складається з абітурієнтів які здавали матуру після закінчення спеціяльних курсів.
3. Число учнів у клясі 1-1949/50 приблизне (з пам'яті одного учня).
4. У шкільнім році 1949/50 були додаткові учні в різних клясах про яких не знаємо (перевезені з Ашафенбурґу).
5. Число померших - про яких знаємо напевно.
6. Не знаємо адрес ані долі приблизно 70 учнів (21.8%).

Зібрав: Володимир Шарко

ОСОБИСТІ ДАНІ

АЛЬФАВИЦЬКА, Розалія. Берхтесґаден - кляса 3 (48/49).

АНАСТАЗІЄВСЬКИЙ, Володимир (Anastas, Walter). Професор права, адвокат, н. Яворів, Україна, 1930, дружина Юлія (Колодинська), діти - Володимир, Наталка. Галичина - Холмщина - Баварія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - B.B.A., University of Minnesota, Minneapolis (1956), Juris Doctor, William Mitchell College of Law, Saint Paul (1964), LL.M. NewYork University, New York (1968). Дорадник Уряду (Кабінет Міністрів) України у справах конституції (1992). Член суспільних і добродійних організацій в Міннесоті. St. Paul, MN, U.S.A.

АНТОХІЙ (ЛИСА), Дарія. Мистецтвознавець і підприємець, власниця галерії в Міннеаполіс і підприємства в Києві, н. Чернівці, Україна, 1937, муж Анатолій Лисий, діти - Богдан, Наталія, Соня, внуки - Александра, Калина, Микола. Буковина - Холмщина - Польща - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Дальша освіта - B.A. University of Minnesota, Minneapolis (1959), Business Administration studies at University of Saint Thomas, Saint Paul. Провідниця ОДУМ, член Фундації Івана Багряного та Комітету Допомоги Україні в Міннесоті. Дорадник у комерсійних справах у Київських підприємствах. Golden Valley, MN, U.S.A.

БАЗЮК, Володимир. Технік, н. 1935, дружина Олга (Цетнар), діти - Павло, Мирон, Ірка, Лана. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (46/48). Дальша освіта - Provincial Institute of Trade. St. Catherine's, ON, Canada.

БАЗЮК, Ярослав *(Лісовик)*. Інженер, н. Львів, Україна, 1925, дружина Люба (Василів), діти - Андрій, Наталя. Дивізія - Броди - Словакія - Югославія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - Engineering, Ryerson University, Toronto (1956). Член Пласту та інших професійних і суспільних організацій. Toronto, ON, Canada.

БАРАБАШ (ЛЕВИЦЬКА), Марія. Секретарка, н. Львів, Україна, 1934, муж Нестор Левицький, діти - Зенон, Марта. Берхтесґаден - кляси 3, 4 (46/48). Дальша освіта - середня і комерційні школи в Канаді. Член Пласту та інших суспільних організацій. Orleans, ON, Canada.

БАРНОВИЧ, Олександер. Берхтесґаден - кляса 4 (46/47).

БЕЗБОРОДЬКО, Наталія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Philadelphia, PA, U.S.A.

БЕЦЬКИЙ, Валерій. Кресляр. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (47/49). Canada.

БІГУН (КОВЧ), Марта Мирослава. Медичний технік, н. Журавно, Україна, 1932, муж Богдан Ковч, діти - Роман, Тарас, Петро, Даруся. Берхтесґаден кляси - 3, 4, 5 (46/49). Дальша освіта - R.R.T. X-Ray technician. Член Пласту та інших суспільних організацій. Seven Hills, OH, U.S.A.

БІЛИНСЬКИЙ, Ігор Ярема *(Ізьо)*. Інженер-будівельник, н. Городенка, Україна, 1930, дружина Марійка (Гаврилюк), діти - Уляна, Богданна, Христя. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - C.E. Illinois Institute of Technology, Chicago, ILL. Член спортових і суспільних організацій. North Port, FL, U.S.A.

БІЛИНСЬКИЙ, Олег Мирон. Науковець-хемік, н. Городенка, Україна, 1934, помер 1995, вдова Марта (Крупка) також померла, діти - Роман, Павло, Ліда. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Закінчив студії хемії в Чікаґо. Був членом суспільних організацій. Chicago, IL, U.S.A.

БОБИНСЬКИЙ, Богдан. Радійовий технік, помер 1994, вдова Ярослава, діти - Богдан, Орест, Марта. "Юнаки" - Баварія, переселений з Ашафенбурґу. Берхтесґаден - кляса 8 (49/50), матура 1949. Maryland, U.S.A.

БОГАЧЕВСЬКА (ПРАСІЦЬКА), Марія Олена. Учителька, н. Сокаль, Україна, 1934, муж Анатоль Прасіцький, діти - Олег, Олена. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Дальша освіта - Manor College, Jenkinstown, PA. Пластовий виховник, комендант новацьких таборів, музичний директор. Jamison, PA, U.S.A.

БОДНАРОВИЧ, Омелян. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Cleveland, OH, U.S.A.

БОТУЛИНСЬКА, Тереса Славомира. Померла. Берхтесґаден - кляса 5 (46/47). Montreal, PQ, Canada

БУРАЧИНСЬКА (ДАНИЛИШИН), Ксеня Іванна. Фармацевт, н. Шешори, Україна, 1924, муж Ярослав Данилишин, діти - Христя, Реня, чотири внуки. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - спеціальна матура (по курсах) 1947. Дальша освіта - Фармакологія в Мюнхені (1948/49). Член Пласту. Chicago, IL, U.S.A.

БЯЛА, Звенислава. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49).

БЯЛА, Тамара. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49).

ВЕРБЯНСЬКИЙ, Евген. Берхтесґаден - кляса 4 (48/49). Elkhart, IN, U.S.A.

ВЕРБЯНСЬКИЙ, Іван Ярослав. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49).

ВЕРТИПОРОХ (БОЛЮБАШ), Христина Ксеня. Фармацевт, н. Ґданськ, Польща, 1930, муж Володимир Болюбаш, діти - Богдан, Роман. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта M. Phar. University of Toronto (1954). Пластова виховник та член суспільних і добродійних організацій. Etobicoke, ON, Canada.

ВИНАР, Любомир Роман *(Вінцер)*. Науковець-історик, н. Львів, Україна, 1932, дружина Анна, донька - Наталка. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - Western Reserve University, Cleveland, OH, Мюнхенський Університет, Український Вільний Університет, - M.A., M.S., Ph.D. Викладав в Denver University, Colorado University, Bowling Green University, Kent State University (директор Інституту Етнічних Студій), і в Українському Вільному Університеті в Мюнхені. Основник і президент Міжнародного Наукового Товариства ім. Михайла Грушевського, президент Українського Історичного Товариства, основник і головний редактор "Українського Історика" (1963), голова Історичної Секції Української Вільної Академії Наук в США,, ініціятор осередків Українського Історичного Товариства в Києві, Львові, Острозі та Ужгороді, президент Академії Міжуніверситетської Ради університетів в Огайо, голова Академічної Ради при Уряді Української Народньої Республіки в екзилі, основник та редактор міжнароднього "Ethnic Forum", та член багатьох інших українських і неукраїнських наукових, професійних і суспільних

організацій. Автор понад 50 книжок і біля1300 наукових і популярних статтей, редактор першого Історичного Атласу України (в українській мові). Нагороди - "Ukrainian of the Year" від Українських алюмнів з Дітройту і Віндзору (1984), Медаля Св. Володимира від Світового Конґресу Українців (1993), Лавреат НТШ Медалі Михайла Грушевського (1994). Ravenna, OH, U.S.A.

ВІЗНЯК, Василь. Берхтесґаден - кляса 8 (47/48). Winnipeg, MB, Canada.

ВОЙТЕЧКО, Омелян. Інженер-електрик, н. Тарнава, Україна, 1928, дружина Гелен (Чеконовська), діти - Марія, Еміль, Рональд, Донна Лі. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49). Дальша освіта - B.S.E.E., University of Pittsburg, PA (1966). Monee, IL, U.S.A.

ВОЙТЕЧКО (ПОЛІЧАТ), Анна. Підприємець, власник косметичної установи, н. Тарнава, Україна, 1935, діти - Наталія, Надіна, Ґреґ, Патришія. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49). Ambridge, PA, U.S.A.

ВРЕЦЬОНА (БАЛАБАН), Ліда Розалія. Медичний фахівець, н. Винники, Україна, 1929, померла 1993, вдівець Роман Балабан, діти - Ірка, Борис, внуки - Крістофер, Дастен. Берхтесґаден - кляса 5 (46/47). Член суспільних організацій. Hollywood, FL, U.S.A.

ВРЕЦЬОНА (ГАЛЬКЕВИЧ), Надія. Підприємиць, постачальник харчування, н. Винники, Україна, 1932, померла 1997, вдівець Корнило Галькевич, діти - Олег, Зеновій, Андрій. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48). Rexdale, ON, Canada.

ВРЕЦЬОНА (ІГНАТОВИЧ), Люба Надія. Державний працівник, н. Винники, Україна, 1930, муж Теодозій Ігнатович, діти - Ігор, Богдана. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 5, 6, (46/48). Дальша освіта - фризієрська школа в Торонто. Член Пласту та інших суспільних організацій. Etobicoke, ON, Canada.

ВРЕЦЬОНА, Орест Григорій. Керівник в торговельному підприємстві, н. Винники, Україна, 1934, дружина Марія (Ляхович). Берхтесґаден - кляси 1, 2 (46/47). Спортовець. Etobicoke, ON, Canada.

ВРУБЛІВСЬКИЙ, Михайло. Економіст, н. Борислав, Україна, 1913. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Дальша освіта - УВЕШ, Дипломовий Економіст (1950). Громадсько-політичний діяч. Munich, Germany.

ВРУБЛІВСЬКИЙ, Осип. Іженер-елекрик, н. Борислав, Украна, 1928. "Юнаки" - Баварія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - B.S.E.E. Tri-State University, Indiana (1957). Член управи академічного товариства "Зарево", голова Українсько Студентської Громади в Клівленді, член Пласту. Parma, OH, U.S.A.

ВРУБЛІВСЬКИЙ, Теодор *(Дорко)*. Індустріяльний фахівець, н. Борислав, Україна, 1918, помер 1993, вдова Рома, донька Лідія. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Дальша освіта - студент УВЕШ, Мюнхен. Член суспільних організацій, громадський діяч, альпініст. Cleveland, OH, U.S.A.

ГАДАЧ (ЛЕВ), Наталія. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (46/49). Cornwells Hights, PA, U.S.A.

ГАЙДА, Ігор Евстахій. Спеціяліст справ у харчовій індустрії, н. Тернопіль, Україна, 1929, дружина Рома Марія (Княгиницька), діти - Борис І., Марко П., Роман Н., Павло Д., шість внуків. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - B.S. (1951), M.S. (1952) Лювен, Бельгія, MBA Western Michigan University. Член ГПРади, член Краєвої Управи Патріярхального Товариства, член управи Українського Музею в Ню Йорку, та інших громадських і професійних організацій. Учасник Корпусу Добровольців (1994) в Україні. Easton, CT, U.S.A.

ГАЙДА, Ігор Евстахій. Спеціяліст справ у харчовій індустрії, н. Тернопіль, Україна, 1929, дружина Рома Марія (Княгиницька), діти - Борис І., Марко П., Роман Н., Павло Д., шість внуків. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - B.S. (1951), M.S. (1952) Лювен, Бельгія, MBA Western Michigan University. Член ГПРади, член Краєвої Управи Патріярхального Товариства, член управи Українського Музею в Ню Йорку, та інших громадських і професійних організацій. Учасник Корпусу Добровольців (1994) в Україні. Easton, CT, U.S.A.

ГАЙДА, Танас Петро. Інженер, н. Тернопіль, Україна, 1936, дружина Дзвінка, діти - Тарас, Танас. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49). Дальша освіта - Ford Trade School. Власник/президент Metric Tool Co. Inc. Член спортових і суспільних організацій. Warren, MI, U.S.A.

ГАЙДА (ШВАЙКУН), Зоряна Дарія. Психіятр, н. Тернопіль, Україна, 1933, муж Теофіль Швайкун, діти - Константин, Дзвінка, Ростислав, Квітка. Галичина - Мадярщина - Чехословакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 3, 4, 5 (47/49). Дальша освіта B.A. (Psychiatry) Wayne State University, Detroit. Warren, MI, U.S.A.

ГАЙДУКЕВИЧ, Богдан. Берхтесґаден - кляса 4 (48/49).

ГАЮК, Гліб. Професор географії, полковник (U.S. Army, Retired), н. Кремянець, Україна, 1939, дружина Тереса (Кальтенбахер), діти - Яким, Мая. Буковина - Польща - Мадярщина - Німеччина (переселений з Ашафенбурґу). Берхтесґаден - кляса 1 (49/50). Дальша освіта - City College of NY, B.A. in Geography (1961), University of Wisconsin, M.A. in Geography (1967) and Ph.D. Cand. (1969). Retired US Army Reserve - Colonel (1991), брав участь у війні Перської Затоки і працював з Курдами в Туреччині. Baltimore, MD, U.S.A.

ГАЮК (ДМИТРІЮК), Мирослава. Н. Кремянець, Україна, 1939, муж Володимир Дмитріюк, діти - Зіна, Наталя, Андрій. Буковина - Польща - Мадярщина - Німеччина (переселена з Ашафенбурґу). Берхтесґаден - кляса 3 (49/50). Дальша освіта - студії музики і співу. Amherst, NY, U.S.A.

ГАЮК (ІВАСИКІВ), Кіра. Книговод і городник, н. Кремянець, Україна, 1934, муж Зенон Івасиків, діти - Маріянна і Ксеня. Буковина - Польща - Мадярщина - Німеччина (переселена з Ашафенбурґу). Берхтесґаден - кляса 4 (49/50). Дальш а освіта - книговодсто, Utica College, NY. Займається писанками, ручно-мальованою керамікою, поширенням українського мистецтва на Флориді і городництвом - Florida Statewide Master Gardener Award 1990. Ocala, FL, U.S.A.

ГАРАС, Орися. Урядовий працівник, н. Заставна, Буковина, Україна, муж Мирон Цвіренко (розведена). Буковина - Галичина - Лемківщина - Австрія - Німеччина - Баварія. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48). Дальша освіта - B.A. Political Sciences

(1959), M.A. Fine Arts, University of Toronto. Артист театру і фільму, хорист, член Пласту. Toronto, ON, Canada.

ГАРВАНКО, Мирон Сергій. Інженер, н. Новий Санч, Україна, 1930, дружина Лідія (Кохан), діти - Марко Мирон, Уляна Маріа. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 4, 5 (46/48). Дальша освіта - курси креслярства і проектування. Член Пласту та церковних і суспільних організацій. Wilmington, DE, U.S.A.

ГАРУХ, Богдан Роман. Інженер-хемік, н. Польща, 1928, дружина Славка (Олесь), діти - Мотря, Марко, Зоя, Ганка, Людмила. "Юнаки" - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Chemical Engineering, Queen's University (1959). Член церковних і сусп ільних організацій. Burlington, ON, Canada.

ГЕВА, Мирослав *(Міньо)*. Був в армії США в 50-их роках. Виїхав до Німеччини і загинув без вісті. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (47/49), матура 1949.

ГЕВРИК, Тит Дмитро. Архітект, Спеціяліст по містобудуванні, н. Дрогобич, Україна, 1936, дружина Софіа Любов (Квасниця), діти - Адріян, Роман, Олекса. Галичина - Чехія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49). Дальша освіта - Bachelor of Architecture (1960), M.S. in City Planning (1967), Pratt Institute, N.Y. Член Пласту, церковної управи і комітету будови церкви. Автор технічних дописів. Philadelphia, PA, U.S.A.

ГЛАДИШОВСЬКА (САВЧУК), Ольга Ксеня. Підприємець, н. Банигород, Україна, 1929, муж Зенко Савчук, діти - Роксоляна, Наталка. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8, (46/47). матура 1947. Член Пласту і інших суспільних організацій. Kerhonkson, NY, U.S.A.

ГЛАДИШОВСЬКА (ШМІҐЕЛЬ), Надія Дарія. Суспільний працівник, н. Кутківці, Україна, 1932, муж Мирослав Шміґель, діти - Христя, Петро, внуки - Тиміш, Андрея. Галичина - Мадярщина - Словакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 4, 5, 6 (46/49). Закінчила середню школу в Ню Йорку. Дальша освіта - Long Island University B.S. 1954, Hunter College School of Social Work M,S.W. 1958, Certificate in Psychanalytic Psychotherapy, L. I. Consultation Center 1974. Директор відділу охорони дітей, член Союзу Українок і інших суспільних організацій. Jamaica, NY. U.S.A.

ГЛУШОК, Михайло. Механічний технік, н. Лапшин, Бережани, Украна, 1929. Дружина Марія (Мрочко), діти - Лев, Лідія. Берхтесґаден кляси - 5, 6, 7 (46/49). Керівник при фабрикації холодільних споруд, член Пласту, церковних і суспільних організацій. Trenton, NJ, U.S.A.

ГОЛУБОВИЧ (ПЕНЦАК), Лярісса Маріа Дарія. Рекордер нерухомого майна, н. Львів, Україна, муж Дмитро Пенцак, діти - Роксоляна, Ростислав, Орест, Адріян, внуки - Маланка, Катрін, Іванко. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (46/49). Дальша освіта - Albertus Magnus, New Haven, Conn. Членка Пласту і інших молодечих і суспільних організацій. Rockaway, NY, U.S.A.

ГРАБ, Август. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Minneapolis, MN, U.S.A.

ГРАБ, Юрій. Помер. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47).

ГРАБОВЕЦЬКА (МУКА), Марта. Берхтесґаден - кляси 3, 4 (46/49). Trenton, NJ, U.S.A.

ГРЕЩАК, Богдан. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Wayne, NJ, U.S.A.

ГРИЦИШИН, Василь. Берхтесґаден - кляса 8, (46/47), матура 1947. Oshawa, ON, Canada.

ГРИШКО, Теодор. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/48). Burlington, ON, Canada.

ГРОМНИЦЬКИЙ, Роман. Берхтесґаден - кляси 1, 3 (46/49). Toronto, ON, Canada.

ГУҐЕЛЬ (ЗАЙНІНҐЕР), Соня. Підприємець, н. Янів, Україна, 1930, муж Карл Зайнінґер, діти - Лідія, Александер, Марко. Берхтесґаден - кляса 5 (46/47), Член Українського Музею і Інституту в Ню Йорку, Board Member New Jersey State Museum. Princeton, NJ, U.S.A.

ГУҐЕЛЬ, Любомир Михайло. Аналітик при Міністерстві Оборони США, н. Янів, Україна, 1932, дружина Дарія (Кушнір), діти - Богдан, Роксана, Тамара. Берхтесґаден - кляса 1 (46/47). Дальша освіта - Columbia University, New York (1957/60). Автор числених статтей на тему української філателії, член Пласту. Manassas, VA, U.S.A.

ГУТОР (КОПИСТЯНСЬКА), Марія. Підприємець, маляр кераміки, н. Лапшин, Україна, 1931, померла 1995, вдівець Юрій Копистянський, діти - Мирон, Уляна, Борис. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/48). Власниця підприємства ручно мальованої кераміки, член Пласту і інших суспільних організацій. Toronto, ON, Canada.

ГУЦУЛЯК, Ераст Ростислав *(Гуцул, Ерос)*. Підприємець, власник низки аптек в Онтаріо, н. Рівне, Україна, 1930, дружина Лідія (Фодчук) (померла), діти - Рома, Юрій, Христина. Волинь - Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - Маґістер Фармації (1955). Станичний Пласту в Торонто, співосновник і перший голова (4 роки) Канадійського Товариста Прихильників РУХ'у, співпрацівник РУХ'у на Україні, засновник Катедри Української Культури та Етнографії ім. Гуцуляків при Університеті Альберта в Канаді, фундатор першої амбасади України в Канаді, лавреат Ордену Президента України (1996 з рук Президента Кучми). Pickering, ON, Canada.

ҐРЕҐОЛИНСЬКИЙ, Богдан Павло *(Ґжесьо)*. Економіст, н. Перемишль, Україна, 1930, дружина Окі, діти - Анджеля, Аніта, Андрея, Паульо. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - B.S. Xavier University (1953). Peoria, AZ, U.S.A.

ДАРМОГРАЙ, Ярослав. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Long Island, NY, U.S.A.

ДАЦИШИН, Марія Мирослава. Померла, дуже давно. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947.

ДАЦКО (ПАСТУХІВ), Дарія Любов. Берхтесґаден - кляса 8, (46/47), матура 1947. Lorain, OH, U.S.A.

ДЕМИДЕНКО, Віра. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47).

ДЕРКАЧ (МАЦІВ), Олена. Педагог, спеціяліст виховання дітей з проблемами, н. Прага, Чехословакія, 1933, муж Богдан Маців, діти - Христина, Адріян, Марко. Берхтесґаден - кляси 3, 4 (46/48). Дальша освіта - B.Ed. and Dipl. Sp. Ed. McGill University, Montreal, Canada. Член Пласту, викладач в Рідній Школі. Dollard des Ormeaux, PQ, Canada.

ДЕРЖКО, Юрій. Берхтесґаден - кляса 8 (48/49), матура 1949.

ДЗЮРИН, Богдан. Н. Самбір, Україна, 1932, помер 1988), вдова Анна, діти - Ірко (помер), Галя, Богдан. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (4/48). Etobicoke, ON. Canada.

ДЗЮРИН, Мирослав. Залізно-дорожний інженер, н. Самбір, Україна, 1933, помер 1985, вдова Ольга (Ярусевич), син Володимир. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48). Спортовець, член спортових і суспільних організацій. Mississauga, ON, Canada.

ДИТИНЯК, Любомир. Інженер-електрик, н. Дем'янів, Україна, 1927, помер 1987, вдова Марія (Росляк), діти - Юрій, Галина, Ігор. "Юнаки" - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - University of Saskatchewan (1945/55), B.S.E.E. University of Alberta (1957). Виховник в Пласті, займався пластовими виданями. Маляр і педагоґ (приготував курси українознавства і викладав географію). Організатор українського драматичного театру в Едмонтоні. Edmonton, AB, Canada.

ДИЧКОВСЬКА (ВАХУТА), Лідія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Ellenville, NY, U.S.A.

ДИЧКОВСЬКИЙ, Зиновій. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Albany, NY. U.S.A.

ДМИТЕРКО (ПЕТЛЮХ), Ірина *(Реня)*. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48). Toronto, ON, Canada.

ДМИТЕРКО, Ярослав Маркіян. Інженер-механік, н. Винники, Україна, 1929, дружина Юлія (Кнауер), діти - Наталя, Зоряна, Тетяна і Ляриса. Берхтесґаден - кляси 6, 7 (46/48). Власник автомобільного підприємства. Член спортових, суспільних і політичних організацій. Niagara Falls, ON, Canada.

ДМИТРІЮК, Володимир *(Думбо)*. Інженер-електрик, н. Берест, Україна, 1931, дружина Мирослава (Гаюк), діти Зіна, Наталя, Андрій. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - B.E.E., City College, New York (1957), M.S.E.E., State University New York, Buffalo (1968). Член суспільних і церковних організацій. Президент (1980/82) і секретар (1978/80) Українського Інженерного Товариства. Amherst, NY, U.S.A.

ДОРОШЕНКО, Олег. Берхтесґаден - кляса 6 (48/49). Roseville, MN, U.S.A.

ЕРСТЕНЮК, Тарас Михайло. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Rochester, NY, U.S.A.

ЖУК, Борис *(Жучок)*. Інженер-електрик, н. Токи, Україна, 1929, дружина Ірена Таня (Винницька), діти - Лідія Зіна. "Юнаки" (44/45) - Австрія - Баварія. Берхтесґаден-кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - B.S.E.E., University of Pennsylvania -

(1957), Post Grad. studies (1958-1960). Автор 6 технічних статтей і 16 патентів у галузі електроніки. Somerville, NJ. U.S.A.

ЗАГАЙКЕВИЧ, Христина Ларісса. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49) . Newark, NJ, U.S.A.

ЗАРІЧНИЙ, Орест Зенон. Помер. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/49), матура 1949.

ЗВАДЮК, Олег Володимир. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3 (46/49). Great Falls, VA, U.S.A.

ЗВАРУН (МУЗИЧКА), Лярісса Ольга *(Ластівка)*. Банкова працівниця, н. Збараж, Україна, 1931, муж Ярослав Музичка. Берхтесґаден - кляса 5 (46), матура (1949) в Ґайденав, Німеччина. Дальша освіта - фармацевтичні студії в Гамбурґському університеті, Німеччина (1949), Clarke College, Dubuque Iowa (1950), American Institute of Banking, Cleveland, OH (1951). Працювала в банку (9 р.) і як медичний асистент (32 р.). Член Пласту та інших суспільних організацій. Canton, OH, U.S.A.

ЗВІР, Семен. Берхтесґаден - кляса 7 (46/47). Detroit, MI. U.S.A..

ЗЕЛЕНА, Ольга *(Олька)*. Учителька, н. Львів, Україна, 1931. Берхтесґаден - кляса 6, 7 (46/48). Дальша освіта - B.A. University of Toronto (1960), викладала математику і українознавство в гімназії. Член Пласту. Etobicoke, ON, Canada.

ЗЕЛЕНКО (СТАДНИК), Олена. Фармацевт, власник (з чоловіком) аптеки, н. Вовчківці, Україна. муж Іван Стадник, діти - Олександер, Софія, Марія. Галичина - Словакія - Мадярщина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - B.Sc. Phar. University of Alberta, Pharmaceutical Faculty, 1954. Edmonton, AB, Canada.

ЗЕЛЬМАН, Мирон. Берхтесґаден - кляса 1 (47/48). Queenston, ON, Canada.

ЗУБАЛЬ (ШАЙЕНКО), Лідія. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Storrs, CT, U.S.A.

ЗУБИК, Богдан. Помер. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48).

ІВАНЕЦЬ, Анатоль. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49).

ІВАНУСІВ (ДАЦКІВ), Мотрія. Секретарка, н. Станиславів (Івано- Франківськ), 1933, муж Петро Дацків, діти - Ксеня, Ромко, Віра. Галичина - Словакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 3, 4 (46/48). Дальша освіта - середня і секретарська школи в Едмонтоні (1953). Членка Пласту і інших суспільних організацій. Edmonton, AB, Canada.

ІВАНУСІВ, Олег Володимир *(Бас)*. Інженер-електрик, н. Вацебичі, Україна, 1935, дружина - Божена (Вертипорох), діти - Олеся, Оленка, Данило, Ігор. Берхтесґаден - кляса 2, (47/47). Дальша освіта - Electrical Engineering, University of Alberta (1957). Президент Фундації Енциклопедії України - Канада, автор "Церква в Руїні" (1987). Etobicoke, ON, Canada.

ІВАНЧУК, Ірена Марія. Берхтесґаден кляса 1 (47/48).

ІВАСИКІВ, Мирослав *(Бомба)*. Власник низки підприємств у Канаді та в Україні, н. Верхне Синьовидне, Україна, 1929, дружина Олеся, діти - Ярослав, Василь, Анна,

Соня, Андрій, Івась, Маруся, Мирослав, 17 внуків. Берхтесґаден - кляси 6, 7 (46/48). Активіст по допомозі Україні, інвестор українських підприємств, фундатор пам'ятника в Карпатах в честь погибших воїнів УПА, членів ОУН, і політичних діячів України. Toronto, ON, Canada.

ІВАСЬКІВ, Григорій. Машино-будівельний спеціяліст, н. Слобода Золота, Україна, 1929, дружина Катруся (Захарченко), діти - Юрій, Андрій. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - Associate Degree in Machine Design, Technical Institute Temple University, Philadelphia (1956). Член Пласту і суспільних організацій. Ветеран Корейської війни (1952-53). Philadelphia, PA, U.S.A.

ІВАЩЕНКО (ШМОРГУН), Інга Ірена. Реєстрована Медична Сестра, н. Черкаськ, Україна, 1931, муж Іван Юрій Шморгун, діти - Іван Михайло, Марко Олехандер, Евген Андрій, Данило Павло. Донбас - Галичина - Словакія - Німеччина. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/48). Дальша освіта - Lethbridge Collegiate Institute (1950), школа мед-сестер в Kitchener, ON (1953). Членка різних суспільних і церковних організацій. West Friendship, MD, U.S.A.

ІГНАТОВИЧ, Володимир. Комерційний працівник, спортовець, н. Бочин, Україна, 1930, помер 1989, вдова Анна (Нуся) (Сороківська), діти - Христина, Юрій, Таня, Андрій. Бойківщина - Лемківщина - Словакія - Австрія - Німеччина - Баварія. Берхтесґаден - кляси 4, 5 (46/48). Дальша освіта - вечірні курси англійської мови та комерційної діяльности. Довголітній член і голова спортового товариства "Україна", член управи У.С.Ц.А.К., спортовий референт С.У.М. і клюбу "Говерля", член Пласту і хорів. Нагороди - Медаль Двохсотріччя Провінції Онтаріо (1984) за працю серед української молоді в ділянці фізичного виховання. Toronto, ON, Canada.

ІГНАТОВИЧ, Іван. Підприємець, власник квітярні, н. Бачина, Україна, 1936, дружина Богдана Марта (Рицар), діти - Уляна Ольга, Маркіян Олександер. Берхтесґаден - кляса 1 (47/48). Дальша освіта - High School, Municipal Drafting, Floral Design Diploma. Спортовець, член Пласту та інших спортових, церковних і суспільних організацій. Брав участь в міжнародних змаганнях відбиванки (Канада - СССР). Toronto, ON, Canada.

ІГНАТОВИЧ, Микола. Підприємець, власник магазину, н. Бачина, Старий Самбір, Україна, 1932, дружина Славка (Яворська), діти - Ляриса, Рома. Галичина - Чехословакія - Мадярщина - Баварія. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48). Спортовець. Etobicoke, ON, Canada.

ІГНАТОВИЧ (ПАВИЧ), Орися. Підприємець і власник жіночого магазину (склепу), н. Бачина, Україна, 1934, муж Юрій Павич, діти - Богдан, Марта. Галичина - Чехословакія - Німеччина - Баварія. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (46/48). Дальша освіта - Garbutt Business College. Перекладач для українських часописів, радіо оголошення. Etobicoke, ON, Canada.

КАЛАМУНЕЦЬКА (ДЕМКІВ), Орися. Мистецький підприємець, н. Селиська, Україна, 1934, муж Роман Демків, діти - Стефан, Олесь, Мирон, Адріян. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48). Дальша освіта - St. Joseph's College School, Toronto (1953), B.A. Show Business School (1962). Toronto, ON, Canada.

КАНДЮК (РАКОВСЬКА), Софія *(Зіна)*. Суспільний діяч, н. Коломия, Україна, 1929, померла 1996, вдівець Ігор Раковський, діти - Ігор, Юрій, Андрій. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Організатор і член управи Товариства Допомоги Сиротам в Україні, член Пласту і багатьох інших суспільних, релігійних і добродійних організацій. Gulfport, FL, U.S.A.

КАССАРАБА, Зеновій. Берхтесґаден - кляси 3, 4 (46/49). Peabody, MA, U.S.A.

КАССАРАБА (РАДЗИКЕВИЧ), Ірена. Берхтесґаден - кляса 7 (46/47). Warm Mineral Springs, FL, U.S.A.

КАСІЯН, Віктор. Берхтесґаден - кляса 2 (46/47).

КАСІЯН (СЕНДЗІК), Віра Надія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Trenton, NJ, U.S.A.

КАССІЯН, Евстахій. Берхтесґаден - кляса 7 (46/47).

КИСІЛЕВСЬКА (ГНАТЮК), Віра Марта. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Hamtramck, MI, U.S.A.

КИТАСТИЙ, Петро. Інженер-будівельник і геологічний технолог, музикант і бандурист, н. Полтава, Україна, 1928, дружина Лідія (Король), діти - Юліян, Олександер, Ірина, Іван. Берхтесґаден - кляса 6 (46/47). Член Українського Хору Бандуристів, взяв участь в понад 1,200 концертах в США, Канаді, Австралії і Західній Европі. Нагороджений як "Заслужений Артист України" Урядом України (Кабінет Міністрів) за поширення традиційної української музики в США (1991), та відзначений як перший "Науковець-інженер" U.S. Army Corps of Engineers (1977). Livonia, MI, U.S.A.

КИШКЕШИЧ, Марія. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49).

КІЗЮК (ГОЛЮКА), Богданна Оксана *(Даня)*. Хемік, бібліотекар, н. Теребовля, Україна, 1932, померла 1989, вдівець Александер Голюка, діти - Юрко, Андрій, внуки - Надя, Кристин, Христофер, Антоній і Тайлер. Берхтесґаден - кляси 4, 5, 6 (46/49). Дальша освіта - Manor College 1955, Seton Hall University - BA in Chemistry and MA in Library Science. Portland, OR, U.S.A.

КІЗЮК (ПАСТУШОК), Теодозія. Власниця (з мужом) фірми нерухомого майна, н. Бугач, Україна, 1929, муж Василь Пастушок, діти - Василь, Лідіа, Олександер. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - класа 5 (46-48). Дальша освіта - Business School. Член церковних і суспільних організацій. Swarthmore, PA, U.S.A.

КЛИМ, Юстун Николай. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47). Don Mills, ON, Canada.

КЛОС, Юрій Богдан. Інженер-механік, н. Львів, Україна, 1935, дружина Марія (Малинка), син Левко. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Дальша освіта - BSMS, University of Maryland, (1957). Bellingham, WA, U.S.A.

КЛЮФАС, Константин *(Коко)*. Інженер-механік, н. Львів, 1938, дружина Оксана (Притула), діти - Оксана, Адріяна, Роман. Дальша освіта - University of Detroit, mechanical engineering. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). San Antonio, TX, U.S.A.

КЛЮФАС, Юрій. Інженер-механік, н. Любша, Україна, 1932, дружина Евгенія (Заперечна), діти - Наталка, Роман. Галичина - Чехословакія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7, (46/49). Дальша освіта - B.S.M.E., City College of NY, (1958). Член Пласту. Westfield, NJ, U.S.A.

КНАУЕР (ДМИТЕРКО), Юлія Стефанія *(Люся)*. Учитель, н. Винники, Україна, 1930, муж Ярослав Дмитерко, діти - Наталя, Зоряна, Тетяна, Ляриса, внуки Нікол і Люба. Берхтесґаден - кляси 6, 7 (46/48). Член Пласту і церковних організацій. Niagara Falls, ON, Canada.

КНАУЕР, Филимон. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48). Mississauga, ON, Canada.

КОВАЛЮК, Богдан Аскольд. Інженер, н. Коломия, Україна, 1929, дружина Марія (Матвіяс-Гасюк), діти - Маланка, Таня, Маркіян. "Юнаки" - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - Engineering, McGill University, Montreal (1957). Спортовець, хорист, член Пласту. Gloucester, ON, Canada.

КОВАЛЮК (ЛОҐУШ), Олександра. Медичний Технік, н. Коломия, Україна, 1930, муж Володимир Лоґуш, син - Адріян. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - Manhattan School of Medical Technology, Clinical Laboratory and Medical Technology training at Jamaica Hospital Long Island, N.Y. Член Пласту і суспільних організацій. Camillus, NY, U.S.A.

КОВАЛЬСЬКИЙ, Юрій, Отець. Священик, Греко-Католицький, н. Маркопіль, Україна, 1928, помер 1994. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - теологія в Гіршбурґ, Баварія і Куренберґ, Голандія. Висвячений 1953 року. Служив у ріжних парафіях Канади. Burlington, ON, Canada.

КОВЧ, Христина. Фінансовий керівник, н. Лисівці, Україна, 1933. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 3, 4 (46/48). Член Пласту та інших церковних і суспільних організацій. Rochester, NY, U.S.A.

КОЗАК (МОРДОВАНЕЦЬ), Наталка *(Тася)*. Секретарка і господиня парафії, н. Стрий, Україна, 1930, муж Василь Мордованець, діти - Юрко, Марко, Василь. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7 (48/49). Член Пласту, церковних і суспільних організацій. Warren, MI, U.S.A.

КОЗАК (СТАХІВ), Дарія Ольга. Книговод, секретарка, н. Теребовля, Україна, 1928, муж Мирослав Стахів (помер 1977), діти - Юрій, Мирон. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - Business Institute, Bridgeport CT. Член церковних і суспільних організацій. Stratford, CT, U.S.A.

КОЗАК, Юрій, *(Утьо)*. Мистець, спеціяліст у церковному мистецтві, н. Стрий, Україна, 1933, дружина Сузанна (Елік), діти - Роман, Стефан, Марія, Таня, Едвард. Галичина - Словакія - Мадярщина - Баварія. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Дальша освіта - Fine Arts Diploma, Center of Creative Studies (1956). Виконував іконостаси, образи, вітражі і мозаїки в українських і американських церквах. Clarkstone, MI, U.S.A.

КОЗБУР, Нестор. Інженер-механік, н. Самбір, Україна, 1927, дружина Люба (Городиська), діти - Аскольд, Іриса, Борис. "Юнаки", Дивізія. Берхтесґаден - кляса

8 (46/47), матура 1947. Закінчив вищу освіту в Клівеленді з фахом інженер-механік. Член Пласту та інших організацій. Antioch, CA, U.S.A.

КОКОДИНСЬКИЙ, Роман *(Коко)*. Підприємець, власник друкарні. Помер. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7 (46/49). Munich, Germany.

КОЛОДІЙ (КРАВЧЕНЮК), Оксана. Науковець-хемік, н. Тернопіль, Україна, 1930, муж Осип Володимир Кравченюк, діти - Борис В., Всеволод Ю., Богдан А., Андрій О., Данило. Галичина - Словакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - фармацевтичний факультет У.Т.Г.І. Мюнхен, B.S. Chemistry Marrymount College, Salina, Kansas (1954). Член Пласту та інших професійних і суспільних організацій. Wilkes-Barre, PA, U.S.A.

КОЛОДІЙ, Орест Олександер. Інженер-електрик, н. Іновроцлав, Польща, 1937, помер 1996, вдова Арета (Олінкевич), діти - Левко, Андрій, Ляриса. Польща - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Дальша освіта - B.S.E.E. Case Institute of Technology. Автор технічних статтей. Член молодечих, професійних і суспільних організацій. Littleton, CO, U.S.A.

КОЛОДІЙ, Юрій Борис *(Коко)*. Механік, н. Тернопіль, Україна, 1928, дружина Ірена (Смертюк), діти - Христя, Дана, внуки - Богдан, Степан. Берхтесґаден - спеціяльна матура 1947 (по курсах). Дальша освіта - будівництво, H.V.A.C. Refrigeration Institute. Футболіст. Jersey City, NJ, U.S.A.

КОЛЯДЖИН (МОСКАЛЮК), Татяна. Померла в 60-их роках. Берхтесґаден - кляса 5 (46/47). Chicago, IL, U.S.A.

КОМОРОВСЬКА, Марта. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Philadelphia, PA, U.S.A.

КОПАНИЦЯ, Богдан. Технічний кресляр, н. Тернопіль, Україна, 1932, помер 1996, вдова Розмері. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Дальша освіта - технічний інститут. Trenton, NJ, U.S.A.

КОПАНИЦЯ, Макар. Інженер-електрик, н. Тернопіль, Україна, 1927, дружина Дарія (Куликовська), діти - Орест, Марта, Петро, Тереса. Дивізія - Мадярщина - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - Українська Духовна Семінарія в Гіршберґ, Німеччина (1949), B.S.E.E. Newark College of Engineering (1961). Дяк, диригент хору, член ветеранських, професійних і суспільних організацій. Trenton, NJ, U.S.A.

КОТИК (ЛИСОБЕЙ), Христина Марія *(Кіця)*. Підриємець, н. Львів, Україна, 1931, муж Мирослав Лисобей, діти - Андрій, Олександер. Лемківщина - Словакія - Чехія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8, (46/49), матура 1949. Дальша освіта - Baltimore Institute, Business School. Член Пласту та інших суспільних організацій. Cherry Hill, NJ, U.S.A.

КОТИК, Юрій Мирослав *(Кац)*. Мистець-графік, н. Львів, Україна, 1934, дружина Марія (Ганас), діти - Марко, Богдан. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3 (46/49). Дальша освіта - BFA Maryland College of Art and John Hopkins University Baltimore, (1961). Baltimore, MD, U.S.A.

КОХАN (ГАРВАНКО), Лідія Мирослава. Суспільний діяч, н. Львів, Україна, 1931, муж Мирон Гарванко, діти - Марко Мирон, Уляна, Марія. Галичина - Лемківщина - Словакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 4, 5, 6 (46-49). Дальша освіта - B.F.A. University of Delaware (1953). Голова Союзу Українок, також була секретарка, провідниця суспільної опіки, референтури культури і мистецтва. Авторка статей і дописів до "Наше Життя", Хроніки, Свободи. Належала до Пласту. Wilmington, DE, U.S.A.

КРАСІЛЬЧУК, Софія. Берхтесґаден - кляса 1 (47/48).

КУЗИК, Романа Віра. Підприємець, власниця мотелю, н. Рогатин, Україна, 1929, померла1984. Берхтесґаден - кляса 7 (46/47). Lake Delton, WI, U.S.A.

КУЗИК, Юрій Яромир *(Кузьо).* Інженер-будівничий, підприємець, н. Рогатин, Україна, 1929, помер 1995, вдова Ірина (Сарабин), діти - Мирон, Зенон, Роман. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - Civil Engineering at Chicago Technical. Футболіст з товариством "Леви". Ветеран Корейської війни. Належав до Пласту та інших професійних, громадських і суспільних організацій. Lake Delton, WI, U.S.A.

КУЗІВ, Іван *(Міхоноша).* Педагог, бібліотекар, н. Лапшин, Україна, 1928, дружина Марія Марта (Стасюк), діти - Стефко Марко, Оксана Леся. Галичина - Тюрінгія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - B.A. University of Toronto (1954), M.A. University of Ottawa. Секретар КУНТШ - Канади (1978-97), член і голова Контрольної Комісії НТШ в Канаді (1997 - дотепер). Директор Рідної Школи і Курсів Українознавства в Торонто (1973-1990), член Пласту та інших суспільних організацій. Toronto, ON, Canada.

КУЛЬЧИЦЬКА (АНДРІЮК), Марта Віра. Берхтесґаден - кляса 1, 2 (46/48). Chasmars Pond, CT, U.S.A.

КУЛЬЧИЦЬКА (ЯВОРСЬКА), Наталія. Берхтесґаден - кляса 6 (46/47). Lafayette, LA, U.S.A.

КУПЧИНСЬКИЙ, Маркіян Ярема. Педагог, музикант, н. Стрий, Україна, 1928, дружина Джін Естел (Бровн), діти - Меланія і Стефанія. Берхтесґаден - кляса 8, (46), матура 1946. Дальша освіта - Bachelor of Music Education (1951), M. A. Educ. (1952) Murray State University, KY, Master of Music Educ. Rutgers University, New Brunswick (1961). East Brunswick, NJ, U.S.A.

КУССИЙ, Богдан. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47). Winnipeg, MB, Canada.

КУТКО, Богдан *(Удо).* Математик і консультант по теле-комунікації, н. Дрогобич, Україна, 1934, дружина Галина (Савчак), діти - Марта, Адріян. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (46/49). Дальша освіта - B.S. Mathematics, University of Illinois (1959). Чемпіон шахіст. Mahwah, NJ, U.S.A.

КУХАР (БАРАНОВСЬКА), Павлина. Підприємець, н. Стратин, Україна, 1931. Берхтесґаден - кляси 4, 5 (46/48). Закінчила 12-клясну гімназію в Альберті. Провадила своє підприємство з імпортованою волічкою. Член Пласту. Toronto, ON, Canada.

КУЦАН, Андрій. Берхтесґаден - кляси 3, 4, (47/49). Pittsburg, PA, U.S.A.

КУШНІР, Ярослав. Учитель, диригент, дяк, н. Військо, Україна, 1925, дружина Теодосія (Матківська), діти - Віра, Наталія, Любомира. Берхтесґаден - кляса 7, (46/48). Дальша освіта - школа креслярства в Вільмінґтон, Делаваре. Диригент хору, член церковних і суспільних організацій. Watervliet, NY, U.S.A.

ЛАВРИШКО (БУНДЗЯК), Зиновія. Муж Іван Бундзяк, діти - Александер, Ізодор і два внуки. Берхтесґаден - спеціальна матура (по курсах) 1947. Kerhonkson, NY, U.S.A.

ЛАВРИШКО (МОРОЗ), Марія. Муж Осип Мороз, діти - Андрій і Мирон. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7 (46/49). Kerhonkson, NY, U.S.A.

ЛАРІНА (ЕЛЛІОТ) Ірина *(Іна)*. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49). Minneapolis, MN, U.S.A.

ЛЕБЕДОВИЧ, Міляс Володимир. Доктор медицини, психіятр, н. Мостиська, Україна, 1936, дружина Звенислава (Саляк), діти - Орест, Андрея. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3 (46/49). Дальша освіта - B.S. University of Michigan (1958), M.D. Wayne State University (1962). Брав участь у В'єтнамській війні (1966-68) як медичний офіцер, і у війні з Іраком (Дезерт Сторм) як військовий психіятр. Нагороди - Бронзова Звізда за заслуги в В'єтнамській Війні. Член Пласту, турніровий шахіст. Savannah, GA, U.S.A.

ЛЕВИЦЬКА (МАСЮК), Христина *(Христя)*. Клінічний технік, н. Дрогобич, Україна, 1931, муж Юрій Масюк, діти - Ігор, Олег, Роман, Нестор. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - Medical Technology, Philadelphia, PA. Член Пласту, церковних і суспільних організацій. Philadelphia, PA, U.S.A.

ЛЕҐЕДЗА, Зенон. Інженер-електрик, н. Дрогобич, Україна, 1929, діти - Уляна, Анна. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - Інженер-електрик, Лювенський Університет (1953), M.E.E. New York University (1959). Springfield, NJ, U.S.A.

ЛЕОНТОВИЧ, Федір. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49).

ЛЕСІВ, Йосиф. Фінансист, н. Учерники, Україна, 1924, дружина Марія (Вангикельом), діти - Марійка, Ліда, Ірка, Олександер, Стефан. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - Licencie en Sciences Politiques et Sociales (1951), Licencie en Sciences Financieres, (1952), Лювенський Університет. Автор книжки "Про Світовий Політичний Порядок Після Совєтської Імперії" у французькій мові (1993) та інших публікацій. Віце-президент Організації Українських Студій. Awans, Belgium.

ЛЕСЮК, Ольга. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49).

ЛЕХМАН, Володимир Богдан, Індустріяліст, президент і голова правління (CEO) Fairfield Manufacturing Company, н. Берещани, Україна, 1932, дружина Неоніля Марта (Корчинська), діти - Володимир, Петро, Михась, Марко. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (46/49). Дальша освіта University of Connecticut (1956), Worcester Polytechnical Institute (1964). Голова і член управи УККА Мілвокі, Вісконсін, директор хору,

President American Gear Manufacturing Assosiation (1994-1995), Chairman United Way (1992-95), Chairman St. Elizabeth Hospital (1988-90); Board of Directors - Bank One, Lafayette Life Insurance Company, Indiana Chamber of Commerce; President's Council - Purdue University; Indiana Council for Economic Education. Lafayette, IN, U.S.A.

ЛИСА (МАНН-МЕЛЬНИЧЕНКО), Галина. Педагог - письменниця, н. 1938, мужі - Едвард Манн (помер 1985), Евген Мельниченко, діти - Катерина, Валерія Кей. Берхтесґаден, кляса 1, (48/49). Дальша освіта - B.A. Chemistry/French, Queens College, Queens NY (1960), M.A. Education, University of Hawaii, Honolulu, HI (1972). Автор спогадів і оповідань. Dallas, TX, U.S.A.

ЛИСИЙ, Ігор. Науковець-хемік, н. 1929, дружина Наталія (Білонок), діти - Роксана, Олег, внук Тристан. Берхтесґаден кляса 7 (46-47), матура 1947 в Мюнхені. Дальша освіта - M. Phar. У.Т.Г.І. Мюнхен (1951). Автор і спів-автор понад 100 наукових статтей і патентів у галузі мікро-хемії і ракетної технології. Співосновник, автор статуту і голова Головної Управи ОДУМ в США і генеральний секретар Центрального Комітету ОДУМ (світового) (1953-1954). Вичислений в "American Men and Women in Science". West Hills, CA, U.S.A.

ЛИСОВИЧ, Ярослав. Берхтесґаден, кляса 1 (48/49). Montreal, PQ, Canada.

ЛІЩИНСЬКА (КАРАМОМ), Ірина. Берхтесґаден - кляса 1, (48/49). Philadelphia, PA, U.S.A.

ЛІЩИНСЬКИЙ, Любомир. Берхтесґаден - кляси 4, 5 (46/48). Cedar Grove, NJ, U.S.A.

ЛІЩИНСЬКИЙ, Юрій Лев. Військовий інструктор у школі парашутистів "Зелені Берети". Помер, загинув у В'єтнамі. Берхтесґаден - кляса 3, 4, 5 (46/49)..

ЛІЩИНСЬКИЙ, Ярослав Степан. Музикант, фотограф, підприємець і перекладач для FBI, н. Коломия, Україна, 1928, помер 1996, вдова Сузанна (Le Bourveau), діти - Люба, Евген, Юрій (помер). Галичина - Мадярщина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Брав участь в Корейській війні (3 роки). Montgomery Village, MD, U.S.A.

ЛОБОДОЦЬКИЙ, Юрій. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49).

ЛОГІНОВ, Юлія. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3 (46/49).

ЛОПАТИНСЬКИЙ, Олег Андріян. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). New York, NY, U.S.A.

ЛОҐУШ (ФЕДОРОВИЧ), Оксана М. Бюровий працівник, н. Бучач, Україна, 1933, муж Богдан Федорович, діти - Ігор, Роман, Маркіян. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48). Закінчила середню освіту в Філадельфії, академічні і промислові курси. Хорист, актор, народнє мистецтво. Troy, MI, U.S.A.

ЛОПУШНЯК, Евген. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49).

ЛОПУШНЯК, Ярослав Володинир. Берхтесґаден - кляси 2, 3 (46/48).

ЛУЦАК, Богдан. Помер. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947.

ЛУЧАКОВСЬКА (АРМСТРОНҐ), Роксоляна. Артист, маляр, учитель мистецтва. н. Івано-Франківськ (Станиславів), Україна, 1938, муж Рід Армстронґ, діти - Андре, Григорій, Николяс, Александер. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Дальша освіта - Academy of Fine Arts, Pennsylvania University, B.F.A. Член виховних, професійних та суспільних організацій. Silver Spring, MD, U.S.A.

ЛЯХОВИЧ (ПАСТЕРНАК), Ольга Володимира. Берхтесґаден - кляси 4, 5, 6 (46/49). Warm Mineral Springs, FL, U.S.A.

МАҐЗІР, Володимир Юрій. Помер. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49).

МАКАРУШКА, Роман. Інженер-фізик, н. Львів, Україна, 1939, Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Дальша освіта - Dipl.-Ing. Forshungs Institute fuer Hochfrequenzphyzik. Bonn, Germany.

МАКАРУШКА (ЯРОСЕВИЧ), Лідія. Медичний секретар, н. Львів, Україна, 1933, муж Евген Яросевич, діти - Ірена, Марта, Андрій. Галичина - Словакія - Німеччина - Баварія, Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (47/49). Дальша освіта - Business College. Silver Spring, MD, U.S.A.

МАРИНЮК, Андрій. Власник дентистичної лябораторії, н. Желдець, Україна, 1918, дружина Люба (Карленська), діти - Юрій, Ярема. Галичина - Словакія - Австрія - Баварія. Спеціяльна матура (по курсах) 1947. Дальша освіта - дентистика, Мюнхен. Член Пласту та інших суспільних організацій. Bay Harbor Island, FL, U.S.A.

МАРКІВ, Богдан О. Музикант і диригент, н. Вольштин, Польща, 1928, дружина Галина (Саворська), діти - Ераст, Арета, Віктор, Адріян. Польща - Словакія - Австрія - Турінґія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/49). Дальша освіта - Гендель Консерваторія, Мюнхен, Німечина (1949-1953), Королівська Консеваторія, Мадрид, Еспанія (1953-1955) - Державний Диплом (1955), University of Connecticut at Storrs, Music Education (1963-65), Yale University, New Haven, Orchestral Conducting (1976-78). Виступав у багатьох театрах як концертмайстер і виконавець. Автор ряду музичних публікацій і рецензій. Woodbridge, CT, U.S.A.

МАРТИНЕЦЬ, Лев Богдан Олег. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Winnipeg, MB, Canada.

МАСЛО (ГОЛУБІНСЬКА), Марія. Н. Кути, Україна, 1930, муж Володимир Голубінський (помер), діти - Христина, Лідія, Ігор. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7 (46/49). Toronto, ON, Canada.

МАТУСЯК, Мирон. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3 (46/49). Rapid City, SD, U.S.A.

МАЦІЛИНСЬКИЙ, Юрій. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Cleveland, OH, U.S.A.

МЕЛЬНИК, Андрій. Спеціяльна матура (по курсах) 1947. Chicago, IL, U.S.A.

МЕЛЬНИК (ДАХНІВСЬКА), Тереса Анна. Берхтесґаден - кляса 5 (46/47). Chicago IL, U.S.A.

МЕЛЬНИК, Зенон Маріян. Берхтесґаден - кляса 8, (46/47), матура 1947.

МИКИТА, Іреней Юрій. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3 (46/49).

МИХАЙЛЮК, Остап. Підприємець, власник машинової установи, н. Київ, Україна, 1931, дружина - Флоренс (Ліонс), діти - Оксана, Наталка, Юрій. Україна - Чехословакія - Мядярщина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/48). Спортовець і шахіст. Union, NJ, U.S.A.

МИХАЙЛЮК (РОСЛИЦЬКА), Лідія Любов *(Синичка)*. Мікробіологіст, н. 1932, померла 1958, вдівець Евген Рослицький. Берхтесґаден - кляса 4 (46/47). Дальша освіта - B.S. University of Manitoba (1954), M. S. University of Wisconsin (1956), докторант наук в ділянці мікробіології. Член Пласту та інших студенських і суспільних організацій. London, ON, Canada.

МИХАЛЕВИЧ (ТКАЧЕНКО), Ірина. Дипломова мед-технік, н. Прага Чехія, 1934, муж Федір Ткаченко, діти - Юрко, Олекса, Ніна. Україна - Чехія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Дальша освіта Diplom Medical Laboratory Technician, Minnesota School of Medical Technology. Хорист, провідник МУН, учитель православної парафіяльної школи. Niagara Falls, ON, Canada.

МИЦИК, Григорій Богдан. Підприємець, власник спортової установи ґольфу, н. Синевідсько Вижне, Україна, 1931, дружина Джейн (Фалко), діти - Марко (помер), Филип, Петруся, Тереса, Христофор. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/48). Brockville, ON, Canada.

МИЦИК (ХЕВПА), Марта Марія. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (46/48). Cars, ON, Canada.

МОРОЗ, Роман. Берхтесґаден - кляса 3 (46-47).

МОЙСЮК, Олекса. Берхтесґаден - матуральні курси, 1947.

МУДРИК (ДЕМКІВ), Володимира. Берхтесґаден - кляси 4, 5 (46/48). Toronto, ON, Canada.

МУРІЙ (ВАҐНЕР), Олександра. Н. Тернопіль, Україна, 1932, муж Ваґнер, діти - Ірина, Орест. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (46/49). St. Leonard, PQ, Canada.

МУРІЙ, Омелян *(Мурко)*. Кресляр-конструктор, н. Тернопіль, Україна, 1930, дружина Дарія (Заяць), син Роман. Галичина - Словакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - вечірні та кореспондентські курси по архітектурі і будівлі. Член Пласту та церковних і суспільних організацій. Montreal, PQ, Canada.

НАОРЛЕВИЧ (ЗІНКЕВИЧ), Надія. Педагог, медична сестра, н. Львів, Україна, 1930, муж Осип Зінкевич, діти - Аркадій, Віталій, Яромир. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/48). Дальша освіта - матура і медично сестерські курси в Англії, закінчила також курси клясичної літератури. Директор Школи Українознавства в Балтімор, комендант пластових молодіжних таборів, член Пласту і суспільних організацій. Ellicott City, MD, U.S.A. і Київ, Україна.

НЕСТОРОВИЧ, Ірина Оксана. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49).

НІМИЛОВИЧ, Осип *(Дзюньо)*. Інженер-механік, н. Дрогобич, Україна, 1927, дружина Надія (Процик), діти - Таня, Марта, Ліда. "Юнаки" - Австрія - Баварія. Берхтесґаден, кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - B.S.M.E. University of Colorado, Bolder

Colorado 1957. Голова Пласт Прият та Українського Культурно-Освітного Центру. Philadelphia, PA, U.S.A.

НІМИЛОВИЧ (САЛЕВИЧ), Віра. Книговод, н. Дрогобич, Україна, 1933, муж Зенон Салевич, діти - Уляна і Александер. Галичина - Словакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (46/49). Дальша освіта - Accounting and Computer Sciences, Patterson College. Провідник Пласту і член інших суспільних організацій. Clifton, NJ, U.S.A.

ОДЕЖИНСЬКИЙ, Богдан. Технік електроніки, н. Калуш, Україна, 1927, дружина Марія З. (Богачевська), діти - Ростислава Лідія, Ксеня Ангелина, Олена Марта, Марія Іванна. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - I.R.O. Vocational Training School, Ingolstadt, Germany (1948/49), Associate Degree in Technology Temple University, The Community College and Technical Institute, Philadelphia (1955). Голова Кредитової Комісії Самопоміч, хорист, член Пласту та інших суспільних організацій. Cheltenham, PA, U.S.A.

ОЛЕСЬ (ГАРУХ), Слава. Н. Жидачів, Україна, 1928, муж Богдан Гарух, діти - Мотря, Марко, Зоя, Ганка, Людмила. Берхтесґаден - кляса 8, (46/47), матура 1947. Дальша освіта - B.A. University of Toronto (1952). Член Пласту та інших суспільних організацій. Burlington, ON, Canada.

ОЛЕЩУК, Володимир. Помер. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947.

ОЛИНЕЦЬ, Роман Юрій. Берхтесґаден - кляса 3 (46/47). Venice, FL, U.S.A.

ОЛІЙНИК, Юрій Володимир *(Джоно)*. Композитор, піяніст і педагог, н. Тернопіль, Україна, 1931, дружина Оля (Гарасименко), син - Олександер (з першого подружжя). Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - Bachelor degree in piano, Cleveland Institute of Music (1956), M.S. in Musicology, Case Western Reserve University (1959). Автор серії музичних творів для фортепіяну і бандури на українські теми та численних обробок народніх пісень зі супроводом бандури. Голова відділу спілки вчителів Каліфорнії в Сакраменто, голова Українського клюбу "Спадщина" північної Каліфорнії, співосновник Українсько - Американського Академічного Товаристра в Каліфорнії, член дорадчого комітету в справах Східної Европи при Каліфорнійському Стейтовому відділі освіти. Нагорода в конкурсі ім. Ляриси Целевич в Ню Йорку (1957). Carmichael, CA, U.S.A.

ОЛІЙНИЧЕНКО, Павло. Берхтесґаден - матура 1949.

ОСТРОВСЬКИЙ, Зиновій. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49). Palatine, IL, U.S.A.

ПАВЛІВ, Орест Теодор (*П-ів О-ст)*. Педагог, н. Нараїв, Україна, 1927, дружина Ірина (Чайковська), діти - Людмила, Маркіян, Меланія, Христофор. "Юнаки" - Баварія. Берхтесґаден - спеціяльна матура 1947 (по курсах). Дальша освіта - українська філологія, література і культура, слов'янські порівняльні літератури. Викладач української мови, літератури і культури в школах вищої освіти Канади (Оттавському та Альбертському університетах). Мовний редактор у міжнародній службі Радіо Канада. Член Пласту, НТШ, управи Конґресу Українців Канади, директор Українського Музею ім. Патріярха Й. Сліпого в Монтреалі. Montreal, PQ, Canada.

ПАВЛЮК (ВАҐНЕР), Ірина. Банковий книговод, н. Львів, Україна, 1932, померла 1963, вдівець Юджін Ваґнер, діти - Ліда, Юрко, Адріян. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. New York, NY, U.S.A.

ПАВЛЮК, Роман Богдан *(Вельо)*. Оцінювач у ділянці розбирання будинків, н. Львів, Україна, 1929, дружина Віра (Карась), діти - Елисавета, Лідія, Рома, Адріян. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. New York, NY, U.S.A.

ПАВЛЮК, Теодор. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47). Матура 1947. Elmwood Park, IL, U.S.A.

ПАКУШ, Евген. Землемір, проект-технік, н. Цецова, Україна, 1927, дружина Оксана (Кушнір), діти - Даруся, Мирон, Борис. Галичина - Німеччина - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8, (46/47). Дальша освіта - Civil Engineering, Ohio Northern University (51/53). Член Пласту та церковних і суспільних організацій. Lorain, OH, U.S.A.

ПЕЛЕНСЬКА, Марта Тереза. Інженер-хемік, н. Львів, Україна, 1937. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3, (46/49). Дальша освіта - B.S.Ch.E. Polytechnic Institute of Brooklyn (1966), graduate courses in Chemical and Electrical Engineering at Brooklyn Polytechnic and University of Pennsylvania. Past Chairperson, Vice Chairperson, Program Chairperson and Membership Chairperson of the Central Jersey Section of American Institute of Chemical Engineers, Past Chairperson, Vice Chairperson, Treasurer and Secretary of Central Jersey Engineering Council. Автор одного патенту. Yardley, PA, U.S.A.

ПЕТРЕНКО - БРАЙЧЕНКО, Леонід. Книговод, н. Ново-Олександрівка, Україна, 1928, дружина Галина (Левченко) розвід 1975, діти - Віктор, Ігор. Україна - Бесарабія - Румунія - Мядярщина - Польща - Німеччина - Баварія (переселений з Ашафенбурґу). Берхтесґаден - кляса 8 (49/50), матура 1949. Дальша освіта - Associate Degree in Accounting, Milwaukee Institute of Technology (1961). Член СУМ-у та інших церковних і суспільних організацій. Sun City West, AZ, U.S.A.

ПЕТРИШИН, Володимир. Науковець-математик. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. North Brunswick, NJ, U.S.A.

ПЕТРИШИН (ГНАТЕЙКО), Ольга. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49). Clifton, NJ, U.S.A.

ПЕТРІВ, Борис. Берхтесґаден - кляса 3 (46/47). Upper Frazer, BC, Canada.

ПЕТРУНЯК, Ігор. Індустріяльний інженер, н. Львів, Україна, 1930, помер 1987, вдова Христина (Медрано), донька Лара. Галичина - Словакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 5 (46/47). Дальша освіта - University of Illinois, Civil Engineering. Член Пласту та інших суспільних організацій. Chicago, IL, U.S.A.

ПЕТРУСИК, Богдан. Берхтесґаден - кляси 3, 4 (46/48). Welland, ON, Canada.

ПИСЬМЕННА (ПАЛІЙ), Марія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/47), матура 1947. Detroit, MI, U.S.A.

ПІЛЬКІВ, Петро. Експериментальний фахівець, н. Борислав, Україна, 1927, діти - Марта, Евген. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Хорист і футболіст, дописувач до українських часописів. Toronto, ON, Canada.

ПІЛЬКІВ, Роман. Н. Борислав, Україна, 1931, дружина Дарія (Василик), діти - Андрій, Галина. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/48). Член УНО. Toronto, ON, Canada.

ПЙОНТКОВСЬКА (ТРАКАЛО), Галина. Померла 1997, вдівець Ярослав Тракало, діти - Ольга, Ірена. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Buenos Aires, Argentina.

ПСУЙ, Василь. Берхтесґаден - матуральні курси, 1947.

ПРИГАР, Борис. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49).

ПУШКАР (ВАЛНИЦЬКА), Віра. Берхтесґаден - класи 4, 5, 6 (46-49). Orange, CT, U.S.A.

РАКОВСЬКИЙ, Ігор *(Рак)*. Кримінальний досліджувач по контролі наркотиків, полковник (U.S. Army, Retired), загранична служба Америки, н. Львів, Україна, 1930, дружина Зіна (Кандюк) (померла 1996), діти - Ігор, Юрій, Андрій. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - B.A. and Master (1/2) Criminology and Political Science, Army War College (4 years). Дорадник Міністерства Внутрішніх Справ України. Член Пласту та інших суспільних і громадських організацій. Gulfport, FL, U.S.A.

РАКОВСЬКИЙ, Ярополк Богдан. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (46/49). Bronx, NY, U.S.A.

РЕКШИНСЬКИЙ, Богдан Омелян *(Рексьо)*. Бізнесовий адміністратор і продавець нерухомого майна, н. Львів, Україна, 1929, дружина Едіт (Баум), діти - Богдан Петер, Маркіан Майкел. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - B.S. Business Administration, NYU, New York. Boca Raton, FL. U.S.A.

РЕМЕНЮК (МАРКЕВИЧ), Віра. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (47/49). Chicago, IL, U.S.A.

РЕПЕТА, Евген. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/49), матура 1948. Warren, MI, U.S.A.

РОЖДЕСТВЕНСЬКИЙ (РОДАНСЬКИЙ), Василь *(Ґібон)*. Доктор медицини, н. Київ, Україна, 1930, дружина Анна (Карабін), діти - Евуня, Марко. Берхтесґаден кляси 5, 6, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - медичний факультет Мюнхен і Майнц, Німеччина, медичний диплом (1960), тричі Дипломат Американської Комісії Загальної Медицини. Автор понад 20 публікацій в медичних журналах. Woodhaven, MI, U.S.A.

РОЗГІН, Юрій *(Розгінідзе)*. Науковець-біохемік, н. Харків, Україна, 1930, дружина Таїса (Лукянчук), син Марко, внучка Джесіка. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - Ph.D. in Biochemistry, Wayne State University, Detroit, MI (1967). Член Пласту, церковних і суспільних організацій. Sterling Heights, MI, U.S.A.

РОМАНКІВ, Любомир Тарас *(Любцьо Ромцьо)*. Інженер-хемік, доктор металюргії і матеріялів, н. Жовква, Україна, 1931. Берхтесґаден - кляса 6 (46/47). Дальша освіта - Інженер хемії (1955), Ph.D. Metallurgy and Materials, MIT (1962). Винахідник процесів будови індуктивних і магнето-опірних мікроголовок для записування інформацій. Цей винахід уможливив розвиток твердих дисків та особистих компютерів. Автор і співавтор 50 патентів і 130 наукових статей. Член Академії Наук IBM та Академії Інж. Наук України. Лавреат золотої медалі Електрохемічного Т-ва США і медалі Перкіна (найвище відзначення хемічної індустрії США). Вичислений в "Хто є хто в науковому

світі" та в "Хто є Хто в Америці". Організатор і голова студентських товарист в Едмонтоні і Бостоні. Організатор і провідник української радіопрограми в Едмонтоні. Зорганізував акредитовані курси укр. культури в Mercy College, NY. Член Президії СКВУ, голова Комітету Української Молоді при СКБУ. Член управи НТШ в США. Провідник Пласту - 2-ий заступник голови КПС та секретар КПС в США (1965-77), голова ГПБ, засновник Фонду Дрота (1978-84), голова ГПРади (1987-94), заступник голови ГПБ для звязку з Скавтовим Бюром (1994). Ініціятор і учасник переговорів про прийняття Пласту до Світового Скавтінґу і учасник пластових з'їздів на Україні. Начальний Пластун світового Пласту (1977) Briarclift Manor, NY, U.S.A.

РУДНИЦЬКИЙ, Роман. Інженер-механік, н. Львів, Україна, 1929, помер 1992, вдова Аля (Юрківська). Берхтесґаден - класа 7 (46-47). Член Пласту і суспільних організацій. East China, MI, U.S.A.

САВИЦЬКИЙ, Роман Олександер *(Муха)*. Бібліотекар-бібліограф, музикознавець, музичний та фільмовий критик, н. Львів, Україна, 1938, дружина Марта (Шлемкевич), діти - Роман, Миколая. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Дальша освіта - абсольвент Українського Музичного Інституту у Філадельфії (1959), закінчив студії бібліотечних наук (La Salle College), M.S. in Musical Bibliography Drexel Technical Institute (1962). Музичний редактор англомовної "Енциклопедії України", член ред-колегії запланованої Академією Наук України "Української Музичної Енциклопедії". Автор багатьох дописів на музичні теми. Cranford, N.J, U.S.A.

САЛДАН, Іларіон *(Ярко)*. Інженер-електрик, н. Лівчиці, Україна, 1930, дружина померла 1995, діти - Ростислав, Роксана. Галичина - Мадярщина - Чехія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 4, 5 (46/47). Дальша освіта - University of Toronto - Спеціалізація по електриці. Член професійних організацій. Islington, ON, Canada.

СВАРИЧЕВСЬКА (ВОВК), Уляна. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3 (46/49). Edison, NJ, U.S.A.

СЕНІВ (БАЗАР), Лідія. Підприємець у мистецьких речах, н. Борислав, Україна, 1928, муж Мирон Базар, діти - Валтер, Петер. Берхтесґаден - кляса 8 (46-47), матура 1947. Закінчила фармацевтику з Diploma Pharmaciae в Мюнхені, New York University independant studies, Skidmore College. Малярка. Saratoga Springs, NY, U.S.A.

СЕНЬКІВ, Іван *(Джані)*. Технологіст по елекроніці, н. Тернопіль, Україна, 1927, помер 1987. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Дальша освіта - Wayne State University, Detroit. Член Пласту. Detroit, MI, U.S.A.

СЕНЬКІВСЬКА (ТАРНАВСЬКА), Марта. Правничий бібліотекар, спеціяліст іноземного і міжнародного права, письмениця, поетеса, н. Львів, Україна,1930, муж Остап Тарнавський, діти - Марко, Максим. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Дальша освіта - B.A. (summa cum laude) Temple University, Philadelphia (1962), M.S.L.S. Drexel University, Philadelphia (1964), курси права і правничого бібліотекарства. Автор книжки оповідань, біліотекарського посібника, двох книжок поезії, чотирьох бібліографічних книжок і понад 500 статтей українською і англійською мовами. Член Спілки Письменників Украіни та інших професійних і наукових організацій. Philadelphia, PA, U.S.A.

СЕМЕНЕЦЬКА (ДИКУН), Маргарета. Спеціяліст нерухомого майна, н. Париж, Франція, 1927, муж Остап Дикун, діти - Роман, Ліда (померла). Берхтесґаден - кляса 8 (47/48), матура 1948. Дальша освіта - Central Highschool of Commerce, курси медичного секретарства і машинописання (1966-67), курси і провінційні іспити спеціяльності нерухомого майна (1969). Працювала у великих інвестицийних компаніях (1969-83), член управи Пласту і Пластприяту, секретарка У.Ж.Л.В.У. довгі роки, помагала в школах і курсах Українознавства та громадському житті. Toronto, ON, Canada.

СИНГАЇВСЬКИЙ, Іван Д. Реєстрований землемір, н. Сингаї, Коростенський р-н., Україна, 1923, дружина Олена (Гончаренко) (померла 1995), діти - Аркадій, Наталя, шість внуків. Берхтесґаґен - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Дальша освіта - інженерські студії в УТГІ у Реґенсбурзі (1946-49) та в Міннесоті (1951-53). Організував Українську Православну Парохіяльну Школу в Міннеаполісі. Minneapolis, MN, U.S.A.

СЛУПЧИНСЬКИЙ, Орест *(Ґоґо)*. Кресляр, артист ґрафіки, н. Горішній Сьльонск, Польща, 1925, дружина Марія (Одуляк), діти - Мотря, Тамара, Олег. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Член управи Братства Колишніх Вояків 1 УД/УНА і управи Українського Інституту Америки. New York, NY, U.S.A.

СЛЮСАРЧУК, Юрій М. Я. *(Колєдзьо)*. Науковець-хемік, н. Івано-Франківськ (Станиславів), Україна, 1932, дружина Аврелія (Середа), діти - Борис. Берхтесґаден - кляса 5, (46/47), матура 1949. Дальша освіта - Мюнхенський університет (1950/52), B.S. (1960), M.S. (1962) Chemistry, Wayne State University, Detroit, MI, Ph.D. Chemistry University of Pennsylvania (1967). Голова ГПБ (1994-1997), діловод Фінансів (1991-1994), діловод Дослідно-Плянувальної Комісії (1988-1991). Голова Союзу Українських Філателістів і Нумізматиків (1972-84). Член Н.Т.Ш. і Українського Історичного Товариства. Вичислений в "American Men and Women in Science". Monroe, NY, U.S.A.

СОРОБЕЙ (РОДИНЮК), Ореста Анна. Секретарка і книговод, н. Біла, Україна, 1929, муж Дмитро Родинюк, діти - Наталя, Андрій, Роман. Галичина - Словакія - Мадярщина - Баварія. Берхтесґаден - кляса 7, 8 (47/48), матура 1948. Дальша освіта - секретарство і книговодство Alberta College (1951), кореспондентські курси. Провідник Пласту. Edmonton, AB, Canada.

СОРОКІВСЬКА (ІГНАТОВИЧ), Анна (Нуся) *(Свєнтошка)*. Учитель, н. Озеряни, Україна, муж Володимир Ігнатович (помер), діти - Христина, Юрій, Таня, Андрій. Бойківщина - Лемківщина - Словакія - Австрія - Німеччина - Баварія. Берхтесґаден - кляси 3, 5 (46/48). Дальша освіта - середня школа в Ледбридж (1952), учительський факультет, Торонто (1972). Член Пласту та інших суспільних організацій. Toronto, ON, Canada.

СОРОКІВСЬКИЙ, Ярослав Борис. Адвокат, н. Озеряни, Тернопіль, Україна, 1936, помер 1976. Галичина - Словакія - Австрія - Німеччина - Баварія. Берхтесґаден - кляса 1 (47/48). Дальша освіта - B.A. (1955), M.A. (1963) University of Toronto. Член спортових і музично - акторських товариств і клюбів. Toronto, ON, Canada.

СТАРОСОЛЬСЬКИЙ, Володимир *(Фока)*. Адвокат, н. Львів, Україна, 1938, дружина - Шіля (Ґарція), діти - Наталія Ірена, Мая Акіно. Галичина - Словакія - Австрія -

Баварія. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Дальша освіта - B.A. UCLA (1962), Juris Doctor University of California (1969). Член професійних організацій. New York, NY, U.S.A.

СТАХНІВ, Роман. Громадський працівник, н. Турка, Україна, 1928, дружина Лариса (Масенко), діти - Роман, Марко. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - B.S. (1959), M.S. (1964) University of Wisconsin, Madison. Sturtevant, WI, U.S.A.

СТЕБЕЛЬСЬКИЙ, Мирон. Механік, н. Лісники, Україна, 1934, дружина Стефанія (Танчак) (померла 1995), діти - 3 доньки і 1 син. Берхтесґаден - кляса 1 (47/48). Countryside, IL, U.S.A.

СТЕБЕЛЬСЬКИЙ, Мирон Ярослав. Підприємець, спортовець, н. Борислав, Україна, 1927, дочка Зорена Слава. "Юнаки" - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - У.Т.Г.І. Мюнхен. Член і провідник спортових організацій - голова Чорноморська Січ (1969), член і голова управи УСЦАК (1989), провідник організації ветеранів у Нюарку, організатор фондів на допомогу українським олімпійцям. Newark, N.J, U.S.A.

СТЕЦЮК (ФОМЧЕНКО), Олена. Медична сестра, н. Київ, Україна, 1931, муж Микола Фомченко, діти - Ліда, Наталка, Галя. Переселена з Ашафенбурґу. Берхтесґаден - кляса 8 (49/50), матура 1949. Hackettstown, NJ, U.S.A.

СТЕТКЕВИЧ, Ярослав. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Warren, MI, U.S.A.

СТЕФАНІВ, Богдан. Помер. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. U.S.A.

СТЕЦУРА, Степан. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (46/49). Berea, OH, U.S.A.

СТЕЦЬ (СТРУТИНСЬКА), Наталія. Доктор медицини, радіолог, н. Городок, Україна, 1936, муж Юрій Струтинський, діти - Ігор, Орест, Петро. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Дальша освіта - B.A. Hunter College, M.D. Medical College, Philadelphia (1960). Член Пласту та інших профеційних і суспільних організацій. New York, NY, U.S.A.

ТАРНАВСЬКА (БОЙКО), Даґмар Анна *(Дада)*. Н. Львів, 1928, Україна, муж Богдан Бойко, діти - Богдана, Аскольд. Лемківщина - Чехія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Longueuil, P.Q.. Canada.

ТЕРЛЕЦЬКА (ВОЛИНЕЦЬ), Марія Любов. Н. Заліщики, Україна, 1930, муж Іван Волинець, діти - Уляна, Маріяна, внук Юліян. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Chicago, IL, U.S.A.

ТЕРЛЕЦЬКА (ТЕРШАКОВЕЦЬ), Татяна. Науковець-біохемік, спеціяліст по клінічній біохемії і вірології, н. Борислав, Україна, 1930, муж Андрій Тершаковець, донька Тамара. Галичина - Словакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - B.S. Biochemistry, Madonna College, Wayne State University, Detroit, Hunter College, New York. Член управи Українського Музею в Ню Йорку, голова Батьківського Кружка Школи Українознавства, студент і інструктор Йоґі. New York, NY, U.S.A.

ТЕРПИЛЯК (ВОРОНЕВИЧ), Марта Ірина. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (47/49). Flushing, NY, U.S.A.

ТЕРПИЛЯК, Юрій Остап. Берхтесґаден - кляси 4, 5, 6 (46/49). Akron, OH. U.S.A.

ТИМЧЕНКО, Юрій. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/49), матура 1949. Munich, Germany.

ТИМЧИШИН, Роман Евген *(Дуля)*. Педаґоґ, театральний директор, н. Знін, Польща, 1931, помер 1993, вдова Патришія (Rudeen), діти - Марк, Мару, Маікел. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/48). Дальша освіта - Hibbing Community College, Ph.D. (Philosophy) University of Minnesota (1963). Професор дитячого театру і творчої драми, актор, співак і директор. Служив в Армії на Алясці (2 р.). Відзначення - Teacher of the Year (1983), Outstanding Contribution Award in Children's Theater from Illinois Theater Association (1993). Champaign, IL, U.S.A.

ТРАЧ, Михайло. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/48).

ТРАЧ, Роман. Берхтесґаден - кляса 8 (47/48), матура 1948.

ТУРЧЕНЮК, Богдан *(Бодьо-Бодьо)*. Інженер-механік, спеціяліст по аеронавтиці, н. Краснистав, Польща, 1928, дружина Христина Марія (Паліїв), діти - Наталка, Одарка, Дмитрик, Іван, Маланка. Холмщина - Карпати - Німеччина - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - B.S.M.E. McGill University, Montreal (1956). Хорист, провідник Пласту, станичний Філядельфійської Пластової Станиці (1983-84 і 1994-96). Elkins Park, PA, U.S.A.

ТУРЧИНЯК (ІВАШКО), Ляриса. Медичний технік і книговод, н. Замость, Польща, 1932, муж Андрій Івашко, діти - Ніна, Марко, Матвій. Перевезена з родиною до Німеччини на працю. Берхтесґаден, кляси 4, 5 (46/48). Закінчила середню освіту в Міннеаполіс, курси медичної техніки і книговодства. Членка суспільних організацій. North Port, FL, U.S.A.

ТУРЧИНЯК (КОХНО), Раїса. Книговод, н. Замость, Польща, 1934, муж Валентин Кохно, син Тарас. Берхтесґаден, кляса 2, 3, 4 (46/49). Закінчила середню освіту в Міннеаполіс, курс книговодства 1954. Членка церковних і суспільних організацій. North Port, FL, U.S.A.

ФЕДАШ, Богдан Орест *(Федашіні)*. Санітарний Інженер, н. Ґрудзіондз, Польща, 1928. "Юнаки" - Україна - Німеччина. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - B.S.C.E. Detroit Institute of Technology (1958), graduate studies Wayne State University, Detroit (1958-60). Голова Комісії для Справ Уладу Старших Пластунів в С.Ш.А. Член професійних і суспільних організацій, автор пластових і студентських дописів. Baltimore, MD, U.S.A.

ФЕДИК, Роман Іван. Інженер-електрик, н. Дрогобич, Україна, 1935, дружина Іванка (Гайдукевич), діти - Юля, Роман Володимир, Адріян. Галичина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 1, 2 (46/49). Дальша освіта - B.S.E.E. Drexel University, Philadelphia. Elkton, MD, U.S.A.

ФЕДИК, Степан *(Ф220)*. Управитель-керівник, н. Дрогобич, Україна, 1930, дружина Уляна (Макух), донька Ляриса. Берхтесґаден - кляса 5 (46/48). Член Пласту. Savannah, GA, U.S.A.

ФЕДИШИН, Олег Сильвестер. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. New York, NY, U.S.A.

ФЕДОРОВИЧ, Богдан В. Інженер-електрик, н. Підкамінь, Україна, 1929, дружина Оксана (Лоґуш), діти - Ігор, Роман, Маркіян. Працював примусово в Німеччині. Берхтесґаден - кляса 6 (47/48). Дальша освіта - Electrical Engineering Syracuse University (1953-1957). Член Пласту та інших професійних і суспільних організацій. Troy, MI, U.S.A.

ФЕДОРОВИЧ (РААБ), Ніна. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5 (46/49). Chatham, NJ, U.S.A.

ФЕДУН, Василь. Інженер-електрик, н. Клекотів, Україна, 1933, дружина Надія (Якимів) (померла 1989), син Михайло Берхтесґаден - кляса 4 (46/47). Дальша освіта - B.E.E. (1954), M.S. E. E. (1964) Rensselaer Polytechnic Institute, Ph.D. Electrical Engineering, Case Western Reserve University (1967). Chardon, OH, U.S.A.

ФИЛИПІВ, Лев Богдан. Музикознавець, піяніст, керівник музичного відділу в міській бібліотеці, н. Львів, Україна, 1930, помер 1973. Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - B.S., M.S., Ph.D. in Music, Wayne State University, Detroit. Знаток еспанської мови і мандрівник. Detroit, MI, U.S.A.

ФІЦАЛОВИЧ (НАБЕРЕЖНА), Марта Ростислава. Учителька, н. Винявка, Україна, 1931, діти - Ірина, Софія, Рома, Іван. Словакія - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 4, 5 (46/48). Членка суспільних організацій. Одержала Шевченківську Медалю за мистецьку працю. Toronto, ON, Canada.

ХАБУРСЬКИЙ, Мирон. Берхтесґаден - кляса 8 (48/49), матура 1949. Etobicoke, ON, Canada.

ХАБУРСЬКИЙ, Ігор Степан (Преподобний). Священник. Берхтесґаден - спеціяльна матура (по курсах) 1947. Kitchener, ON, Canada.

ХИЦЯК, Віктор. Берхтесґаден - кляса 6 (46/47).

ХИЦЯК, Мирон Ярослав. Берхтесґаден - спеціяльна матура 1947.

ХМІЛЕВСЬКА, Лідія Оксана. Берхтесґаден - кляса 6 (48/49).

ХРАНЕВИЧ, Юрій. Місто-планувальник, спортовець, н. Варшава, Польща, 1930, помер 1996, дружина Оксана (Яворська). Берхтесґаден - кляси 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - B.A. Yale University (1955), M.S. City Planning, Columbia University (1962). Активний діяч Уряду Української Народної Республіки в екзилі, член уряду Української Спортової Федерації в США і Канаді та Спортового Клюбу Січ. Посвятив останні роки свого життя відбудові міст Східньої Европи. В Харкові та Києві створив краєві закони про планування міст. В Польщі організував аґенцію державних мешкань на американський зразок. В Румунії працював над створенням фундації для розвитку третього сектора міста Букарест. Secaucus, NJ, U.S.A.

ЦИМБАЛІСТА (БЕДРІЙ), Оксана. Берхтесґаден - кляси 2, 3, 4 (46/49). Poughkeepsie, NY, U.S.A.

ШАРКО, Володимир *(Хіна)*. Інженер-будівельник, спеціяліст по проектуванні та будові мостів, н. Львів, Україна, 1931, дружина Мерилин (Сванн). Галичина - Бойківщина, Мадярщина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляси 5, 6, 7, 8 (46/49) матура 1949. Дальша освіта - B.S. Civil Engineering, Ohio Northern University (1954). Автор багатьох технічних дописів в ділянці будівельної технології мостів. Член Пласту та інших професійних, суспільних і спортових організацій. Професійні нагороди і відзначення - Grand Conceptor Award, American Consulting Engineers Council (1990), Sverdrup Leadership and Achievement Award (June 1989), Outstanding Engineering Award, the National Society of Professional Engineers (1990), The 1990 CRSI Design Award, Certification of Engineering Excelence, Florida Institute of Professional Engineers, та інші. Jacksonville, FL, U.S.A.

ШЕВЧЕНКО, Олексій *(Альоша)*. Інженер-електрик, н. Полтава, Україна, 1928, дружина Люба (Дзябенко), діти - Андрій, Оля. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Дальша освіта - B.S.E.E. City University of New York (1957). Член церковних і суспільних організацій. Директор Школи Українознавства при Церкві-Памятнику в Боунд Брук (10 років). Bridgewater, NJ, U.S.A.

ШЕМЕТИЛО, Степан. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Flushing, NY, U.S.A.

ШИМАНСЬКА (ЕЛИЇВ), Дарія. Учитель, редактор, н. Львів, Україна,1930, муж Зенон Елиїв, діти - Віра, Марта, Олександер, Юрій, Петро. Берхтесґаден - кляса 6 (46/47). Дальша освіта - Ryerson Institute of Technology, Toronto (1954). Учитель історії України в Рідній Школі (10 років), член Пласту та інших суспільних організацій. Rochester, NY, U.S.A.

ШИМКІВ, Евстахій. Берхтесґаден - кляса 1 (47/48). Toronto, ON, Canada.

ШИПРИКЕВИЧ (ВАСИНЧУК), Людмила. Медичний технік, н. Сарни, Україна, 1928, муж Віктор Васинчук, діти - Іван, Олег, Андрій. Берхтесґаден - кляса 7, 8 (46/48), матура 1948. Дальша освіта - Medical Technology. Bartlett, IL, U.S.A..

ШКІЛЬНИК (ҐАЛУЧА), Анна Марія *(Аня)*. Банковий працівник, н. Комарники, Україна, 1931, муж Любомир Ґалуґа, діти - Христя, Юрко, Славко, Марта. Польща - Словакія - Австріа - Баварія. Берхтесґаден кляси 6, 7 (46/48). Дальша освіта - Business-Commercial College, Winnipeg, 1955. Член Пласту та інших суспільних організацій. Rochester, NY, U.S.A.

ШЛЕМКЕВИЧ (ГОЛУБЕЦЬ), Христя. Н. Івано-Франківськ (Станиславів), Україна, 1933. Берхтесґаден - кляси 4, 5, 6 (46/49). Cranford, NJ, U.S.A.

ШУГАН, Ігор. Помер. Берхтесґаден - кляса 4 (48/49). New York, NY, U.S.A.

ШУГАН, Ярема. Берхтесґаден - кляса 1 (48/49). Duncanville, TX, U.S.A.

ШУМИЛО, Михайло М. Інженер-механік, н. Гродно, Белорусь, 1934, дружина Ірена (Григорчик), діти - Наталія М., Марко Л., Роман З. Берхтесґаден - кляси 3, 4, 5

(46/49). Дальша освіта - диплом механічного інженера (1966). Хорист, спортовець, шахіст. Warren, MI, U.S.A.

ШУМИЛО (ШРУБОВИЧ), Богданна Володимира. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3 (46/49). Warren, MI, U.S.A.

ШУМОВСЬКИЙ, Теодор *(Дорко)*. Геодезист і кресляр, державний перекладач, н. Краків, Польща, 1929, дружина Олена (Татарська), діти - Сергій, Наталка, два внуки. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947 в Мюнхені. Дальша освіта - студії агрономії Лювенський Університет (1951), B.A. (Spanish) University of Ottawa (1980). Перекладач в українському посольстві в Канаді. Член суспільних організацій. Ottawa, ON, Canada.

ЩУР (КАЛИНОВИЧ), Василь. Берхтесґаден - кляси 6, 7, 8 (46/49), матура 1949. Jersey City, NJ, U.S.A.

ЮНИК, Богдан *(Кник)*. Підприємець, власник склепу, н. Лесятичі, Україна, 1930. Берхтесґаден - кляси 5, 6 (46/49). Член Пласту і церковного хору. Toronto, ON, Canada.

ЮНИК, Микола. Підприємець, власник склепу, н. Лесятичі, Україна, 1931, дружина Галя (Яворська), діти - Ігор, Наталка. Берхтесґаден - кляси 3, 4 (46/49). Хорист, член ГПБ, театр при УНО. Toronto, ON, Canada.

ЮРКЕВИЧ, Тадей. Берхтесґаден - кляса 3 (48/49).

ЮРКЕВИЧ, Яніна Евгенія. Берхтесґаден - кляса 2 (48/49).

ЮРКІВСЬКА (РУДНИЦЬКА-БАД), Аля. Берхтесґаден - кляси 1, 2, 3 (46/49). East China, MI, U.S.A.

ЯНОВИЧ (РАЙМОНД), Михайлина Марія *(Міка)*. Учителька, адміністатор, н. Львів, Україна, 1933, муж Рой Раймонд (помер), діти - Христина, Михайлина. Берхтесґаден - кляси 3, 4 (46/47). Дальша освіта - University of Minnesota, BA in languages (German, Russian, Spanish). Учителька повільних дітей (12 р.), координатор Фестивалю Націй (19 р.), голова Золотого Хреста (74 -78), голова Товариства Приятелів Досвідчого Центру Історії Еміграції, член Пласту, хору Дніпро та інших суспільних і церковних організацій. St. Paul, MN, U.S.A.

ЯНЧИНСЬКА (ЛИСА), Тетяна *(Ніна Богуславська)*. Медична сестра, н. Поморяни, Україна, 1928, муж Дмитро Лисий, діти - Борис, Мирон, Степан, Тереня. Галичина - Польща - Німеччина - Баварія. Берхтесґаден - кляса 8 (46/47), матура 1947. Дальша освіта - медсестерські курси Sarnia General Hospital (1948-1951). Член церковних і суспільних організацій. Camlachie, ON, Canada.

ЯСІНСЬКА (МУРОВАНА), Марія *(Мірандоліна)*. Професор музики, оперова співачка, власник музичної школи, н. Івано-Франківськ (Станиславів), Україна, 1932, муж Антоній Мурований, діти - Христина, Марко Антоній. Галичина - Мадярщина - Австрія - Баварія. Берхтесґаден - кляса 5 (46/47). Дальша освіта - B.S. (1968), M.S. (1971) Philadelphia Musical Academy. Запровадила першу літню міжнонародну музичну школу, ім. Марії Ясінської-Мурованої в Україні, з однією філією в Карпатах, а другою в Теодозії, Крим. Greenville, DE, U.S.A.

ПОЯСНЕННЯ

АКАДЕМІЧНІ СТУПЕНІ

B.A. - Bachelor of Arts - Бакалавр Фахових Наук
Bachelor of Architecture - Бакалавр Архітектури
B.B.A. - Bachelor of Business Administration - Бакалавр Підприємської Адміністрації
B.Ed. - Bachelor of Education - Бакалавр Освіти
B.E.E. - Bachelor of Electrical Engineering - Бакалавр Електричної Інженерії
B.F.A. - Bachelor of Fine Arts - Бакалавр Мистецтва
B.S. - Bachelor of Science - Бакалавр Наук
B.S. Business Administration - Bachelor of Science in Business Administration - Бакалавр Наук Підприємської Адміністрації
B.S.C.E - Bachelor of Science in Civil Engineering - Бакалавр Будівельної Інженерії
B.S.M.E. - Bachelor of Science in Mechanical Engineering - Бакалавр Механічної Інженерії
B.S. E.E. - Bachelor of Science in Electrical Engineering - Бакалавр Електричної Інженерії
B.Sc.Phar. - Bachelor of Science in Pharmacy - Бакалавр Фармацевтичних Наук
Dipl.-Ing. Hochfrequenzphyzik - Диплом Іженер Електроніки
Dipl. Sp. Ed. - Diploma of Special Education - Диплом Освіти Спеціяльного Навчання
Diploma Pharmaciae - Диплом Фармацевтики
Juris Doctor - Доктор Права
Licencie en Sciences Politiques et Sociales - Диплом Політичних і Соціяльних Наук
Licencie en Sciences Financieres - Диплом Фінансових Наук
LL.M. - Legum Magister - Master of Laws - Маґістер Права
M.A. - Master of Arts - Маґістер (Кандидат Наук) Фахових Наук
M.A. Educ. - Master of Arts in Education - Маґістер (Кандидат Наук) Освіти
M.B.A. - Master Business Administration - Маґістер (Кандидат Наук) Підприємської Адміністрації
Master Criminology and Political Sciences - Маґістер (Кандидат Наук) Кримінології і Політичних Наук
M.D. - Medical Doctor - Доктор Медицини
Master of Musical Education - Маґістер (Кандидат Наук) Музичної Освіти
M.S. - Master of Science - Маґістер Наук (Кандидат Наук)
M.S.E.E. - Master of Science in Electrical Engineering - Маґістер (Кандидат Наук) Наук Електричної Інженерії
M.S. City Planning - Master of Science in City Planning - Маґістер (Кандидат Наук) Наук Міського Планування
M.S.L.S - Master of Science in Library Science - Маґістер (Кандидат Наук) Бібліотекарських Наук
M. Phar. - Master of Pharmacy - Маґістер (Кандидат Наук) Фармацевтичних Наук
Ph.D. - Doctor of Philosophy - Доктор Філософії (в різних галузях наук)

УКРАЇНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

ГПБ - Головна Пластова Булава
ГПРада - Головна Пластова Рада
КНТШ - Канадійське Наукове Товариство ім. Шевченка
НТШ - Наукове Товариство ім. Шевченка
Пласт - Організація Української Молоді
ОДУМ - Обєднання Української Демократичної Молоді
СУМ - Спілка Української Молоді
УВАН - Українська Вільна Академія Наук у США
УВЕШ - Українська Висока Економічна Школа в Мюнхені
УІТ - Українське Історичне Товатиство
УККА - Український Конґресовий Комітет Америки
УТГІ - Український Технічний Господарський Інститут
УСЦАК - Українська Спортова Централя Америки і Канади

* * *

ЗАПИТНИК

ЮВІЛЕЙНА КНИГА УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ У БЕРХТЕСҐАДЕНІ

Інструкції: Просимо писати чітко або на машинці. Імена, прізвища, ітд. по українськи (до книги) і по англійськи (до адресаря для висилки). Решта як вигідно - переложимо як треба. Як брак місця, пишіть на іншій картці.

Імя, Середне, Прізвище: _____

З дому _____ Псевдо _____

First, Middle, Last Names: _____

Full Address _____

Home Tel. _____ Work Tel. _____ Fax _____ E-Mail _____

Учащав(ла) кляси (ч.) в роках: 1946/47 ____ 1947/48 ____ 1948/49 ____ Дата Матури (приблизна) _____

Імя Жінки (з дому) або Мужа: _____

Діти _____

Дані перед приїздом до Берхтесґаден: Роджений(а) в: _____ Рік _____

Народна школа, початок гімназії (де і коли, приблизно): _____

_____

Обставини, спосіб, дорога як попав(ла) до Берхтесґаден _____

_____

Дані по виїзді з Берхтесґаден до тепер: Де заїхав(ла) і коли, також слідуючі місця замешкання і коли (приблизно):

_____

Дальша освіта і диплом(и) - де і коли _____

_____

Зайняття/професія: _____

Різне - приналежність до організацій, громадська праця, особисті зацікавлення, спорт, "hobbies", спеціяльні осяги, ітд.:

_____

_____

_____

_____

Підпис: Дата